

ХОЛГЕР КЕРСТЕН ХРИСТОС В ИНДИЯ

chitanka.info

УВОД КЪМ НОВОТО ИЗДАНИЕ

Тезата, че Христос е пребивавал в Индия и даже е умрял там, достигна до мен по съвсем случаен начин през 1973 г. Започнах да проследявам жизнения му път с много скептицизъм и несигурност. Скоро обаче трябваше да установя, че няма научно доказани източници, които да потвърждават личността на Иисус. Кой е бил всъщност този човек? Откъде е дошъл? Къде е отишъл? Защо изглежда странен и различен от съвременниците си? Какво е искал?

В течение на моите разследвания достигнах до Индия и се запознах с много учени, които се занимават от десетилетия с въпроса. От тях получих много удивителна информация, съществени подтици и ценна помощ.

От първото публикуване на книгата в Германия през 1983 г. получих стотици писма от възхитени читатели, които изразяват не само почитта и благодарността им, но и дават много ценни сведения. Благодарен съм на внимателните критици, които си направиха труда да проверят твърденията ми и по този начин ми предоставиха възможността да отстраня съществуващите неточности. В течение на десет години книгата стана труд, в който може да се намери и най-малкото сведение за индийския произход на Иисусовото учение.

Преведена на петнадесет различни езика (между тях хърватски, полски, корейски и китайски, само в Бразилия има над десет издания), сега и на български, историята на живота на Иисус в Индия се радва на международна популярност.

Някои твърдения изглеждат дръзки, а други дори невероятни, но винаги съм се старал да ги обоснова и подкрепя с доказани източници. Все пак това е широко поле за бъдещо изследване в отделни научни дисциплини.

Моята цел и моето намерение не са били да разруша християнския мироглед и да оставя читателя пред купчина останки. За мен е много по-важно да се открие пътят към източниците и към универсалната и централната истина на религиозните твърдения на

Иисус, изкривена до неузнаваемост още в първите столетия от алчността на внушителната институция — Църквата.

Книгата не разпространява ново учение. Тя се опитва да бъде първо-проходец към едно бъдеще, което се основава на истинските духовно-религиозни източници на миналото.

*„Не мислете, че измислям;
Отидете и открийте другото ми лице!
Цялата история на Църквата
е миш-маш от грешки и насилие“*

Йохан Волфганг фон Гьоте

Холгер Керстен

март, 1993 г.

УВОД

С победоносния поход на науката и техниката започна векът на нашия свят и отстъплението на религията.

Просвещението и стремежът да се обяснят всички области на човешкото съществуване, въздейства отрицателно на спиритуалността, на религиозността, на емоционалността и даже на човечността. Разделението между религията и науката, между вярата и знанието има своите корени и в самото поведение на църквата. За да не изгуби влиянието си и в „светските“ области, тя обяви претенциите си за истинност в област, в която изобщо не е компетентна — емпиричното опознаване на света. Това усили още необходимостта от разделение на областите на компетентност.

Разделението между научното мислене и религиозната вяра доведе до непреодолимо разцепление на човешкото съзнание. Иисусовото откровение постоянно се взема под съмнение и се оспорва. Теолози и светски люде поставят под въпрос централни понятия на църковната традиция, като Бог, Иисус, църквата и откровението.

Ако централното и фундаментално учение на църквата не се приема като абсолютна истина и сред нейния елит, то това означава край на традиционното християнство. Празните църкви говорят ясно. Според една анкета от 1992 г. всеки четвърти германски гражданин споделя църковното учение за Христос, а 77% отговарят с „да“ на въпроса, дали може да си християнин, без да принадлежиш на църквата. За християнската вяра в изпратения от Бога Иисус няма мнозинство сред запитаните групи. И понеже църквата държи на традиционното догматично учение, тя ускорява раздялата с християнството.

Това, което днес се нарича християнство, няма нищо общо с учението на Христос, то е на апостол Павел. Тази религиозна система в основните си пунктове се опира не на посланията на Иисус, а на абсолютно различното учение на Павел. Днешното християнство започва от момента, в който е прието като държавна религия.

Евангелистният теолог Манфред Мецгер пише: „Емил Брунер нарича църквата недоразумение. От названието произтича учението, от свободната общност — правното сдружение, от свободното сдружение — йерархичният апарат. Всички детайли и цялата линия е пълната противоположност на това, което било замислено.“

В мрачното време се появява един човек, който носи послание, пълно с надежда, любов и доброта — и какво създава човечеството от това? Хартия, слухове, насилие и бизнес! Всичко, което по-късно възниква в негово име — това ли е било неговото желание? Иисус още преди две хиляди години държал да е далеч от официалната църква с нейните закони и догми, от буквоядството, йерархията, култа и иконизирането.

Неговата цел била непосредствеността на връзката между Бога и хората, а не бюрократичното инстанциране.

Но днес гласът на Иисус не достига свободно и непосредствено до нас. Достъпът до него минава през привилегирована йерархия. От името на Иисус се управлява, събират се данъци. Истинската жива вяра изчезва и на нейно място се появява тесногърд догматизъм. Проповядваните от Иисус любов към ближния и толерантност се заместват с фанатизъм и деспотичност. Борбата за уж „истинската“ вяра оставя по пътя към църквите дълбока следа от насилие и кръв. Тази борба започва от времето на апостолите и продължава до наши дни и представлява най-трудното препятствие за помиряването на християнските вероизповедания. Теологът Хайнц Царнт пише: „Като теолог изживях дълбока травма. Чувствам се унижен, потиснат, обиден, обезчестен не от атеистите, богохулниците, присмехулниците и съмняващите се. Макар и безбожници, те са много човечни. Много по-страшни са правоверните и църковните им покровители. Ранен съм на най-интимното място — във вярата ми в Бога...“

С „израстването“ религиозното се изтласква в сферата на ирационалното и се разглежда като непроверимо и следователно недействително. Логическото мислене и действие единствени определят реалността. Трансцедентното постепенно губи значението си, защото никога не се изживява съзнателно. Това почива главно на погрешно интерпретираното понятие за Бог. Божественото не се намира някъде извън утопичните пространства, а е у нас и ни учи да

изживяваме живота си в хармония с безкрайното. То ни учи също да осъзнаем нашето кратко съществуване като част от вечното цяло.

Човекът от векове се осъзнава като отделено от Бога същество. В „просветения“ ХХ в. той като никога не е наясно къде да намери отговорите на прастарите въпроси за Бога и смисъла на живота. По целия свят възникват нови центрове, които се опитват да дадат отговор на тези въпроси — въпроси, на които закостенялата институционална църква не може да отговори. Възниква своеобразна синкретична световна религия на бъдещето, която посредством съзерцание, самоопознаване и медитация води до себеосъществяване, към стремежа за просветление до мистично осъзнаване на влиянието на космическите връзки върху собственото съществуване на индивида.

Решителните подтици към себевгълбяване са идвали и идват от Изтока, предимно от Индия. Човекът трябва да се ориентира наново, и то в истинския смисъл на думата — да се обърне към Ориента. Изтокът е произходът и изворът на нашия опит.

Не трябва да очакваме загуба на вярата, морална и духовна развала, а изгрев на семето на духа — оживяване на самовгълбяването.

С това се свързва не общият разпад на религията, а напротив — разцъфтяване на религиозното съзнание, не само за „избрани“, а за всички световни религии. Целта не е свят на привидни ценности, а велико духовно възраждане, обръщане към трансцендентални ценности, истинските извори на спасението от злото.

Чрез разпознаването (на истината) се разрушава злото.

Истински просветеният стои здраво на земята,
разсейва облаците на измамата,
както слънцето, което грее В безоблачното небе.

Буда

ГЛАВА I
НЕИЗВЕСТНИЯ ЖИВОТ НА ИИСУС
ХРИСТОС

ОТКРИТИЕТО НА НИКОЛАЙ НОТОВИЧ

В края на 1887 година по време на една от многобройните си експедиции руският историк и географ Николай Нотович достигнал до страната Кашмир в Северна Индия. От столицата Сринагар планирал пътуване до Ладах. Разполагал с достатъчно пари, за да може да се оборудва добре и освен слугите да наеме и един преводач и десет носачи. След много усилия и опасности керванът достигнал разположения на три хиляди и петстотин метра проход Зожи — естествената граница между „щастливата долина“ Кашмир и страната Ладах.

Единственият път от Кашмир в чуждата, затворена страна Ладах води през прохода Зожи, през който може да се преминава само няколко месеца през годината.^[1]

Нотович пише в дневника си: *„Какъв суров преход трябваше да премина, за да стигна от прекрасната природа и народ на Кашмир в неплодородните, нелюбезни скалисти планини на Ладах и нейните грозни жители!“* „Грозните“ ладахци скоро обаче се оказали извънредно гостоприемни и много „сърдечни“.

Експедицията достигнала до манастир на будистки монаси, където Нотович като европейец бил приет много по-радушно от мюсюлманин. Той попитал ламата за причината и се провел следният разговор:

Мюсюлманите нямат допирни точки с нашата религия. Наскоро след един победоносен поход прекръстиха насилствено в исляма част от будистите. Много усилия ни струва да върнем в правия път към истинския Бог тези мюсюлмани, наследници на будисти. Европейците са съвсем друго нещо. Те изповядват не само съществените принципи на монотеизма, но образуват каста от привърженици на Буда, очти със същите права като ламите, които обитават Тибет. Единствената разлика с християните се състои в това, че, след като са приели възвишеното учение на Буда, са се отделили напълно от него и си създали собствен Далай Лама. Само че

нашият е получил божествената дарба да види в лице величието на Буда, както и правото да бъде посредник между Земята и Небето.

— Кой е този Далай Лама на християните, за когото говорите?
— попитал Нотович. — Ние имаме един Син Божии, към когото изпращаме молитвите си, към него се обръщаме, за да се помоли за нас пред единния и неделим Бог.

— Не е той, сахиб! Ние също почитаме Онзи, който вие смятате за Син Божии. Само че в него ние Виждаме не Сина, а най-представителното същество измежду всички избрани. Буда с духовната си същност е станал плът в свещената личност на Иса, разпространил без огън и меч по целия свят нашата възвишена и истинска религия. Говоря за вашия земен Далай Лама, за онзи, на когото сте дали името „баща на цялата църква“. Това е голям грях. Той може да бъде простен на овцата, кривнала от правия път! — казал ламата, докато завъртял още веднъж молитвеника си.

Нотович, подразбирайки папата, казал:

— Вие ми казвате, че някой си син на Буда, Иса, избран измежду всички, бил разпространил вашата религия по цялата земя. Кой е той?

Ламата погледнал гостенина с учудване и казал няколко думи, които се сторили странни на Нотович:

— „Иса е велик пророк, един от първите след великия Буда. Той е много по-велик от който и да е Далай Лама, защото е част от духовното същество на нашия Господар. Той ви учи да връщате грешните души в двореца на Бога, показал ви е добротата на Твореца и научил всяко живо същество що е добро и що е зло. Името му и делата му са записани в нашите свещени книги.“

Нотович бил много объркан от думите на ламата-пророкът Иса, учението му, смъртта му, християнският Далай Лама — всичко това сочело все повече и повече към Иисус Христос.

Помолил преводача да превежда точно всяка дума от разказа на ламата.

— Къде се намират тези свещени писания и кой ги е написал? — попитал той.

— Най-важните писмена, чието създаване в зависимост от описваните събития е станало по различни времена в Индия и Непал, са хиляди и се намират в Лхаса. В някои от големите манастири се

намират и копия на редица от тях. Били са копирани в различни епохи от ламите по Време на посещенията им в Лхаса и подарени на манастирите им за спомен от пребиваването и при нашия велик учител Далай Лама.

— „Вие лично притежавате ли преписи, които имат отношение, към пророк Иса?“

Ламата обаче не можел да му помогне:

— „Не, нямаме. Нашият манастир не е от важно значение и от основаването му нашите ламы са донесли едва неколстотин преписа. Големите манастири имат обаче хиляди. Но това са свещени неща, които никога няма да ви бъдат показани.“

Нотович решил да види някои от тези книги по време на пътешествието си. Така достигнал до Ле, столицата на Ладах, и до Хемис (тиб.: Бянгшхуб-бсам-глинг — страната на съзерцанието за завършените) „един от най-важните манастири на страната“. Тук станал свидетел на един от традиционните религиозни празници, които се провеждали няколко пъти в годината. Като почетен гост на главния лама Нотович имал възможността да научи повече за обичаите и традициите на монасите. Пътешественикът успял да вкара разговора в руслото на интересите си и научил, че в този манастир наистина имало книги за живота на загадъчния пророк, чиято история по поразителен начин приличала на живота на Исус от Назарет.

Отначало молбата на госта била отклонена за по-късни времена, защото било трудно книгите да се намерят измежду хилядите.

Когато се върнал в Ле, Нотович изпратил на игумена на манастира скъпоценни подаръци с надеждата, че скоро ще се върне, за да види загадъчните ръкописи. По време на езда около Хемис за нещастие паднал от коня, счупил си крака и трябвало да бъде оставен на грижите на монасите. В отговор на постоянните му молби били донесени две дебели книги с пожълтели от времето листа. През следващите два дни достопочтеният игумен му четял от този източник, често с разбъркани стихове. Нотович си записвал всичко след превода и по-късно, след края на експедицията си, систематизирал записките в хронологичен ред, за да даде единен характер на многото подробности.

[2]

Обобщил съм най-важните моменти от текста след превод от френски.

След кратко въведение лаконично се обрисова историята на народа на Израел и живота на Мойсей. След това се разказва как вечният Бог решава да приеме човешки вид, „за да покаже с примера си как да се достигне до духовна чистота и да освободи душата си от грубата обвивка, за да достигне съвършенството, с което ще влезе В небесното царство, където царува вечно щастие“.

В далечния Израел се ражда божествено дете, на което било дадено името Иса.^[3] През четиринадесетата си година детето заедно с търговци пристига в областта на Синдх (Инд), „и се установил в Ария, обичаната от Бога страна, където възнамерявал да се усъвършенства и да изучава законите на великия Буда“. Младият Иса пътувал през Петоречието (Пенджаб)^[4], установил се за кратко при „подведените джайни“ (джайнизъм)^[5], заминал след това за Ярганат, „където му бил оказан радостен прием от белите жреци на Брама“. Там Иса изучил четенето и тълкуването на Ведите. С обучението на нисшата каста на шудрите той предизвикал гнева на брамините, защото по този начин се застрашавали ръководната им позиция и властта им. След шест години в Ярганат, Раджагриха, Бенарес и други свещени градове Иса трябвало да бяга от гнева на брамините, тъй като учел, че разделението на хората на касти не е богоугодно.

Удивителни в записките на Нотович са многобройните съвпадения с евангелските текстове, които, поне в цитатите, дават поясна характеристика на Иисус. Той се обръща срещу кастовата система, която отнема човешките права на по-долните касти, със следните думи: „Богът-Баща не прави разлика между децата си, които обича еднакво“. А срещу тъпото и нечовешко придържане към буквата на закона казва, „че законът е да се покаже пътят на човека“. А слабите утешава: „Вечният съдия и вечният дух, които образуват единната и неделима световна душа, ще бъдат строги към тези, които си присвояват правото.“ Когато жреците изискват от Иса да сътвори чудеса, за да докаже всемогъществото на своя бог, той им отвръща: „Чудесата на нашия Бог се изпълняват от първия ден, те стават всеки ден и във всеки момент. Онзи, който не ги вижда, е лишен от най-хубавата дарба в неговия живот.“ А когато поставя под съмнение авторитета на жреците, той се защитава по следния начин: „Докато хората са нямали жреци, те се управлявали от естественото право и са запазили чистотата на душите си. Душите

им били при Бога. За да разговарят с Отеца, не им трябвала помощта на някакви кумири или животни, нито пък огън, както правите. Вие твърдите, че трябва да се молим на Слънцето, на демона на Доброто и на демона на Злото. Но аз ви казвам: вашето учение е отвратително, защото слънцето свети не поради себе си, а по волята на невидимия Творец, който го е създал и повелил да изгрива през деня и осветява работата на хората.“

Иса преминал Хималаите и отишъл в Непал, където се отдал шест години на изучаването на будистките книги. Учението, което проповядвал, било просто и ясно, насочено преди всичко към потиснатите и слабите, на които открил фалша на жреците. Накрая като странстващ проповедник преминал през различни страни на път на запад, а славата му го изпреварвала. В Персия също се изправил срещу жреците, които го изгонили през една нощ, надявайки се, че ще стане жертва на зверовете. Провидението обаче довело Иса невредим в Палестина, където мъдреците го разпитвали: „Кой си ти и откъде си дошъл при нас? Не сме чували преди нищо за тебе и не знаем името ти!“

„Аз съм израелтянин — отговорил Иса — и в деня на моето рождение видях стените на Йерусалим и чух риданията на моите братя, доведени в робство, и плачовете на моите сестри в пустинята. И душата ми ме заболя, когато чух, че моите братя са забравили истинския Бог. Като дете напуснах бащиния дом, за да бъда сред други народи. Но след като разбрах, че моите братя са подложени на големи мъки, се върнах в страната, обитавана от моите родители, за да припомня на моите братя вярата на предците им, която ни зове към търпение на земята, за да можем да получим горе свършеното и висше щастие.“

Следващият текст поразително съвпада с основните тези в библейските текстове.

Двата ръкописа, от които ламата прочел на Нотович всичко, което има връзка с Иисус, е сбирка от различни копия на тибетски език. Написаните на пали^[6] оригинали са събрани още през първите два века и са съхранявани в манастир близо до Лхаса, свързан директно с двореца Протала на Далай Лама.

Когато се върнал отново в Европа, Нотович потърсил няколко висши църковни сановници, за да им разкаже за откритието си.

Киевският митрополит веднага му забранил да изнася откритията пред обществеността, като не обосновал причината за това. В Париж кардинал Ротели му обяснил, че публикуването на тези текстове само ще даде храна на клеветниците и враговете на евангелисткото учение и че още не е дошло времето за това. Във Ватикана един приближен на папата се изказал по следния начин: „Защо е добре да не се отпечата това? Никой няма да ви обърне голямо внимание и ще си създадете много врагове. Но вие сте твърде млад! Ако е въпрос на пари, бих могъл да измоля награда за вашите записки — награда, която ще ви обезщети за положения труд и за изгубеното време.“ Нотович отклонил предложението.

Само критичният историк на религията и ориенталистът Ернест Ренан показал жив интерес към записките. Но скоро Нотович разбрал, че Ренан като член на Френската академия искал да употреби материала за свои нужди и не се съгласил с предложението.

Накрая успял да издаде ръкописа, но голяма част от него останала неотпечатана. Властта, влиянието и авторитетът на християнската църква са толкова големи, че не може да се допусне и капчица съмнение в автентичността на каноничното учение. Критиците и скептиците са прокълнати като безбожни подстрекатели, устата им се затваря завинаги. Нотович не е имал възможността да подкрепи тезите си с научни изследвания, които трябва тепърва да се правят.

---

[1] Вторият път за Ладах от планинското селище Манали в щата Химахал Прадеш през прохода Ротанг беше отворен за чужденци едва през 1990 г. ↑

[2] Николай Нотович: „Дупката в живота на Иисус Христос“, Щутгарт, 1984 ↑

[3] Иса е арабско-ислямското име на Иисус. ↑

[4] Перс. *пандж* = пет, *аб* = вода, т.е. *Петте води*. ↑

[5] Джайнизъм — древноиндийска религия, тясно свързана с будизма, но по-аскетична от нея. В днешната си форма е организирана от Махавира, съвременник на Буда. ↑

[6] Пали — северноиндийски диалект от времето на смъртта на Буда, в който се съдържа писменият канон на южния будизъм теравада (хинаяна). ↑

КОЙ Е НОТОВИЧ?

Николай Нотович е роден на 25.08.1858 г. като втори син на равин в Керч на Кримския полуостров. За детството му е известно малко. Получил е високо образование, защото по-късно, като младеж, посещавал Петербургския университет, където следвал история. През 1880 и 1889 г. излязъл пред публиката със собствена пиеса „Идеална сватба“, която била одобрена от Комитета за драматична цензура. По-късно написал драма със заглавие „Галя“, към която дори композирал музиката. След като през 1874 г. в Русия била въведена всеобщата военна служба, Николай Нотович, седемнадесетгодишен, отбил военната си служба и през 1876 г. се сражавал на страната на сърбите срещу турците. Скоро след това взел участие в Руско-турската война (1877–1878 г.). Дори и по време на следването си Нотович, изглежда, е бил ангажиран от армията, защото „Деили Нюз“ в кратка дописка от 23 юни 1894 г. пише, че той е „казашки офицер“.

Научните му изследвания го въодушевили за панславянската идея. Докато брат му Осип, завършил право в Петербургския университет, се посветил на философско-литературните си интереси, Николай се занимавал повече с влиянието на руската политика върху хода на световната история. Двамата братя след това обаче записали и журналистика. В Санкт Петербург Осип станал през 1873 редактор в един вестник, за който по-късно (1883 г.) работил и Николай като кореспондент за Изтока.^[7]

Под управлението на цар Александър III двамата братя изпитали на гърба си засилената антисемитска политика и затова Осип още като младеж преминал в Руската православна църква. Тази стъпка, изглежда, направил и Николай, понеже във френското списание *La Paix* открито изповядва православната религия.

През 1887 г. в Париж се появява първата публикация на Нотович, френски превод на творбата на руски генерал, която документира възхищението му от идеята за руско-френски съюз.^[8] Втората му, също издадена във Франция, работа от 1890 г. също е посветена на въпросите на руско-френския съюз. Като кореспондент на вестника

„Новое время“ през 1883 и 1887 г. Нотович предприема няколко пътешествия из Балканите, Кавказ, Централна Азия и Персия. Тогава успял да се срещне с бъдещия кардинал Алойзиус Ротели (1833–891 г.), апостолически легат в Истанбул от януари 1883 до май 1887 г.

През 1887 г. Нотович предприел най-значимата си експедиция в Индия. Престоят му в Кашмир и Ладахе в интервала между 14 октомври и 26 ноември.

След пътешествието си в Индия той се отдал на писателска дейност. Задържал се по-продължително в Париж, където от 1899 г. публикувал многобройни статии в пресата — *Le Figaro*, *Le Journal* и *La Science Francaise*. Тъй като се опасявал, че поради рестриктивната религиозна политика в родината му публикуването на будистката биография на Исус ще бъде спряно от цензурата, предал ръкописа на един издател от Париж. Въпреки всичко в контролираното от цензурата списание „Вера и разум“ (брой 22, стр. 575–614) се появили първите, преведени от немски, откъси от книгата му.

При престоя си в Санкт Петербург, малко след появата на творбата му „*La vie inconnue de Jesus Cristi*“, бил арестуван и през 1885 г. затворен в Петропавловската крепост. Обвинението било, че е извършвал „опасна за държавата и обществото“ литературна дейност и бил изпратен на каторга в Сибир. Било му разрешено да се върне от изгнание през 1897 г. За „необикновеното си приключение“ в Сибир публикувал няколко статии, появили се анонимно в списанието *La science Francaise*^[9]. В написания от него роман със заглавие „*Une Francaise en Sibirie*“ той се обръща към мемоарите на един руски революционер.

След завръщането си от продължително пътешествие из Египет Нотович издавал излизащото на две седмици списание *La Russie*, което било посветено предимно на политически и икономически въпроси. В това списание публикувал и свои съчинения и репортажи.

На 2 юни 1899 г. Нотович бил приет в реномираното Общество по история на дипломацията, състоящо се от висши дипломати и историци. В него участвало и семейството Ротшилд. От 1903 до 1906 г. Нотович живял в Лондон. След това вероятно се върнал в Русия. От 1906 г. съществува обширен проект за договор между него и персийския шах за строеж на пътища и водопроводи в Иран.^[10] През 1910 г. се появило ново руско издание на будистката биография на

Иисус „Животът на свети Иса“. През 1916 г. Николай Александрович Нотович се споменава в един руски каталог като редактор и издател на различни вестници в Санкт Петербург.^[11] След това следите му се губят в мрака на историята. Може би отстъпил пред многобройните нападки на противниците си. Възможно е, неудобният размирник да е бил „разчистен от пътя“.

---

[7] Данни за биографията могат да се намерят в Dictionnaire national des contemporains, т. 3, стр. 274, Париж, 1901 ↑

[8] E. V. Bogdanovitch: L'Alliance franco-russe. ↑

[9] Bibliotheque Nationale Paris, Signatur: Fol. R. 226 ↑

[10] Вж. Public Record Office, Kew, FO 371/113 №. 29196 ↑

[11] Библиография периодических изданий России (1901 — 1905 г.). Ленинград, 1958 ↑

КРИТИКА И КРИТИЦИ

След появата на първите издания на книгата на Нотович през 1894 г. още през октомври същата година в английското списание *The Nineteenth Century* е публикувано мнението на прочутия немски индолог Макс Мюлер. Според него откритието на Нотович е фалшификация. В статията авторът, който никога не е бил в Индия, публикувал писмо, датирано от 29 юни 1894 г., в което според упълномощен от Мюлер британски колониален служител потвърждава, че документално в Ладах никога не е бил някой си Нотович. Движещите Мюлер причини могат да се видят в едно писмо, писано през 1876 г. до негов приятел: „Индия е много по-зряла за християнството, отколкото Рим и Гърция по времето на св. Павел.“^[12] Той допълва, че не би заминал за Индия като мисионер, защото това ще го направи зависим от правителството: „Бих живял там десет години в пълна тишина и бих изучавал езика, бих се опитал да завържа приятелства и след това да разбера дали бих могъл да взема участие в мисия, чиято цел е да разруши подлото индийски жречество и да се отвори врата за обикновеното християнско учение.“ Това ясно показва, каква е била мотивацията на Мюлер и какви са били причините на враговете, които постоянно нападали Нотович.

Малко по-късно, през май-юни 1895 г., за Ладах заминал преподавателят от правителствения колеж в Агра Дж. Арчибалд Дъглас, който също се опитал да „разобличи“ Нотович като измамник. Разказът му се появява през април 1896 г. в *Oriental Bibliografie*^[13] под разтърсващото заглавие: „Нотович е документално разобличен!“ Отначало Дъглас не намерил никаква следа от Нотович в Лах, но после се запознал с потвърждението на лекаря Карл Маркс. След това по негови думи посетил манастира Хемис. По-късно в разказите си Дъглас казва, че игуменът на Хемис никога не бил срещал Нотович. В списанието *Nineteenth Century* април 1896 г. (стр. 667–678) Дъглас разказва, че ламата, след като се запознал с текста на руснака, спонтанно изрекъл: „Сун, сун, сун, манна ми дуг!“, интерпретирано като „лъжи, лъжи, лъжи и само лъжи“. Забележително е обаче, че

цитираните думи нямат никакъв смисъл нито в тибетския език, нито в някой от тибетските диалекти, нито пък в някои от другите азиатски езици.

Както и да е достигнал Дъглас до тези твърдения, във всеки случай той ги легализирал с подписи и печати. В едно допълнение към статията на Дъглас професор Мюлер помолил монасите от Хемис за извинение, тъй като отначало смятал, че Нотович е заблуден от монасите на манастира. Той говори за „унищожението (анихилацията) на господин Нотович“ от Арчибалд Дъглас.

Следователно имаме две свидетелства — това на руския журналист Нотович и това на британския професор Дъглас. Това, че Дъглас не видял следите на Нотович, не означава, че тези следи не съществуват. Но и след Нотович има други свидетели, видели със собствените си очи спорните текстове от Хемис.

Четиридесет години преди посещението на Нотович в манастира Хемис някой си мистър Харви разказва в появилата се през 1854 г. книга „The Adventures of a Lady in Tartary“ за тибетски писания, в които се говори за Иисус. В следващите години тези документи са видени от няколко други свидетели, преди окончателно да изчезнат.

Това е например индийският монах Свами Абхедананда (с мирско име Калипрасад Мандра, род. 1866), следвал в Източния Семинар в Калкута, по-късно заминал за Англия, където се срещнал с Макс Мюлер. През 1922 г. Абхедананда странствал от Кашмир до Тибет. От записките в дневника си от тази експедиция по-късно написал книга със заглавие „Кашмир и Тибет“. По пътя към Тибет посетил и манастира Хемис. Понеже знаел за откритията на Нотович, попитал монасите от манастира дали разказът на руснака отговаря на истината. „От тях научих, че разказът наистина е достоверен.“ (стр. 230) По-късно игуменът развел посетителя из стаите на манастира и от една етажерка извадил и му показал ръкопис. Това бил препис на съхраняван в манастира Марбур край Лхаса оригинал. По молба на Абхедананда игуменът му помогнал при превода. Дотогава Абхедананда бил скептично настроен към публикациите на Нотович, но като видял ръкописа, повече не се усъмнил в истинността на спорното откритие.

Не много след Абхедананда, през 1925 г., руският археолог и художник Николай Ръорих споменава и други сведения за тибетски

книги, в които се говори, че Иисус се върнал от Хималаите в Палестина на възраст 29 години.^[14] По време на едно от своите изследвания Рьорих се позаинтересувал сред населението на Ладах за тези документи. От разказите на местните разбрал, че „*легендата за Иса има много варианти. Местните не знаят нищо за публикуваната книга (тази на Нотович), но те знаят легендата и говорят със страхопочитание за Иса*“.^[15]

Лейди Хенриета Мерик също потвърждава съществуването на книгата. В книгата си „На покрива на света“, издадена през 1931 г., тя пише: „*В Ле съществува легендата за Иисус, наричан Иса, и се говори, че в манастира Хемис има ценни документи на възраст 1500 години, които разказват за дните, когато Иисус бил радушно посрещнат*.“^[16]

След 1931 г. швейцарката Елизабет Каспари посетила манастира Хемис по време на странстването към планината Кайлаш. Каспари била в група, в която се намирала и госпожа Кларънс Гаске, председател на „Световно единство на вярата“.

Библиотекарят на манастира ѝ показал древните ръкописи и казал: „Тези книги разказват за това, че вашият Иисус бил тук.“ А госпожа Каспари подържала в ръцете си една от трите предложени книги. Никоя от присъстващите дами не знаела преди това за откритията на Николай Нотович, затова и не обърнали голямо внимание на книгите.

В следващите години текстовете изчезнали от манастира.

---

[12] N. C. Chaudhuri Scholar Extraordinary, p. 325 ↑

[13] Jg. 10, S. 211, Berlin, 1895 ↑

[14] The Hindustan Times, New Delhi, 11.7.1988 ↑

[15] N. Roerich Altai-Himalaya: A Travel Diary. New York 1929, p.89. ↑

[16] H. Merrick In the World's Attic. London 1931, p. 215 ↑

ПЪТЕШЕСТВИЕТО НА НОТОВИЧ КЪМ ЛАДАХ

Непосредствено след публикациите на Нотович в цяла Европа се появили „критични“ гласове, които се опитвали да му запушат устата и даже оспорвали пътешествието му към Ладах. То обаче се потвърждава от многобройни източници, и не само от разказа на Нотович, но и от други места, които позволяват реконструкцията на пътуването и са обективна картина на тогавашните процеси.

През есента на 1887 г. Нотович като кореспондент на Новое время заминал за Индия и между 14 октомври и края на ноември посетил Кашмир и Ладах. Във вестника на Нотович *La Russie* от 1 март 1900 г. може да се открие кратко описание на маршрута: „Посетих Белучистан, Афганистан и Северна Индия и провинциите, които се намират между Инд и границите на Афганистан.“^[17] Географските данни се потвърждават в статия във *Frankfurter Zeitung*, в която се говори, че Нотович пристигнал в разположения на височина 2180 метра град Симла в полите на Хималаите и оттам заминал за северозападните райони на Индия, към Квера (днес в Пакистан близо до афганистанската граница).

След като се върнал от Афганистан в Индия, Нотович поел по течението на Инд към Равалпинди. Оттам се обърнал на югоизток и заминал за Амритсар в Пенджаб, където посетил Златния храм, светинята на сикхите. От Амритсар тръгнал към гроба на махараджата! Ранджит Сингх (1780–1839 г.) в Лахор и оттам поел с влака на 14 октомври 1887 г. за Равалпинди. Заедно с говорещия френски слуга, родом от колонията Пондишери в Южна Индия, качили багажа си на конска каруца и заминали през хималайските предпланини за Кашмир. Вечерта на 19 октомври 1887 г. достигнали кашмирската столица Сринагар. Нотович описва по следния начин първите си впечатления: „Когато се достигне градът, се вижда цяла редица от лодки плаващи къщи, в които живеят цели семейства.“ Настанил се в целогодишно работещия хотел „Недоу“, който съществува и до днес. От този хотел по-късно тръгнал на хималайската си експедиция и шведският изследовател Свен Хедин. По време на

престоя си в града Нотович се запознал с французина Пешо, който се грижел за лозята на махараджа Пратар Сингх. Пешо дал на руснака куче, съпровождало месец и половина преди това една експедиция в планината Памир. Седмица по-късно, на 27 октомври, Нотович напуснал Сринагар, за да продължи към Ладах. Два дни по-късно в Матаян срещнал бъдещия английски комисар на Кашмир сър Френсиз Йънгхъзбенд (1863–1942 г.). Йънгхъзбенд правел там почивка по време пътешествието си от Пекин за Равалпинди. При по-нататъшния си път към Ладах Нотович събрал няколко камъка мани с гравирана свещена формула на тибетците: „Он мани падме хум“, които после предал на музея в двореца Трокадеро в Париж. Парче кашмирен плат, водещо се на негово име, и днес се намира в Музея на човека.^[18] За подаряването на сбирката си по-късно бил приет във френския Почетен легион.^[19]

Нощта на 3 срещу 4 ноември Нотович прекарал в манастира Хемис, където се събудил със силен зъбобол. Изпратил човек до губернатора. Отговорът му бил да се обърне към д-р Маркс от Ladane Charitable Dispensary. Карл Рудолф Маркс (също Маркс-Вайц), мисионер от Моравските братя^[20], следвал медицина в Единбург. През декември 1896 г. поел ръководството на болницата в Ле. Дневниците на д-р Маркс потвърждават, че той е лекувал Нотович.

Когато руснакът решил, че трябва да се връща, недалеч от манастира Пиатек (вероятно Спиток Гомпа, тибетски: Петхуб), паднал от коня и си счупил десния крак под коляното. Споменатата вече бележка във Frankfurter Zeitung потвърждавала случката. Нотович бил закаран обратно в манастира Хемис, където научил за странните текстове.

---

[17] Bibliotjeue Nationale Paris, сигнатура Fol. M. 715 ↑

[18] Инвентарен номер 88.177 ↑

[19] В Dictionaire national des contemporains т.3, стр. 274, Париж, 1901, се намира доказателството, че Нотович през 1889 г. е бил приет за офицер в Почетния легион заради предаването на сбирка от Индия и Персия. ↑

[20] Наричани още Хернхутерово братство ↑

ТАЙНСТВЕНИЯТ ОРДЕН

Широко разпространеният в Индия мистичен орден на йогите нат (наричани също горакнат или навнат) съхранява древноиндийска сутра, наричана „Ната Намавали“, която разказва за свещения „Иша Нат“, който дошъл на четиринадесет години в Индия. След като се върнал в родината си, започнал да се занимава с разпространение на учението си. В резултат на това станал жертва на заговор и бил разпънат на кръст. С овладенията от него в Индия йогически умения той преживял екзекуцията и с помощта на свръхестествените сили на индийския си учител Четан Нат, гуру на нат, се върнал обратно в Индия, където в хималайските поли основал манастир.^[21] Йогите нат, поклонници на Шива, разпознаващи се по големите обеци, са един от най-древните индийски монашески ордени, чийто произход се губи в мрака на историята, някъде преди рождението на Христос и преди началото на нашето летоброене. Орденът може би е възникнал от махаяна будизма. За разлика от многото хиндуистки ордени и секти йогите нат не признават кастовата система и първенството на брамините. Те разглеждат всички хора като братя и приемат в редовете си всеки без разлика на произход и съсловно положение. Паралелите с отношението на Исус към жреците от Йерусалим и към не-евреите, самаряните и грешниците не могат да бъдат пропуснати. От гледната точка на днешната наука за живота на Исус наистина е невъзможно да се отрече пребиваването му в Индия. За въпросния период (между 12 и 30 година от живота му) няма нито исторически достоверен източник, нито сведения в евангелията. Животът му като че ли започва след 30-ата година, когато бил кръстен от Йоан. Наистина в евангелието на Лука има едно многозначително; изречение: „Исус пък преуспяваше в мъдрост и възраст и в любов пред Бога и човеците“. (Лука 2:52)

---

[21] а.а.О ↑

ГЛАВА II КОЙ Е ИИСУС?

НЕКАНОНИЧНИТЕ ИЗТОЧНИЦИ

Няма друга тема, така разбунвала духовете, като тази свързана с личността на Иисус от Назарет. За никоя друга област не са писани толкова много книги, не се е дискутирало толкова оживено и страстно. И все пак личността на историческия Иисус е обвита в дълбока тъмнина. Хиляда и петстотин години Христос се разглежда от официалната църковна теология като Спасител с цел да укрепи вярата на християните или да покръсти и други народи. В Европа с настъпването на Просвещението за първи път са публикувани съчинения, които оспорват действителното съществуване на „Иисус от Назарет“. От XIX в. книгите от Новия завет се разглеждат от историческа гледна точка. С това започва систематичното изучаване на живота на Иисус. Немската теологическа школа има голям принос за това. За известния лекар и теолог Алберт Швайцер, един от най-блестящите й представители, изследването на живота на Иисус е най-голямото дело, което е извършило религиозното самоосъзнаване. Днес ние едва ли бихме могли да разберем духовните прегради пред историческия възглед към Иисус. Най-големият стимул за научното разбиране според Швайцер е омразата. „Изследването на живота на Иисус за е църквата школа за истина, болезнена и тежка борба за истината, която светът до днес не е виждал.“ Днес съществуват повече от 80 000 монографии по темата, но резултатите от историческото изследване са минимални.

Кой всъщност е бил Иисус Христос? Кога е роден? Как е изглеждал? Кога е разпънат на кръста? Кога, как и къде е умрял? Във всички книги, написани през първите два века от новата ера, има много малко сведения, въз основа на които можем да кажем нещо за човека Иисус, а по-късните източници са изключително тенденциозни и предполагат вярата в Христос като месия и син Божи. На практика не съществуват непредубедени свидетелства и в неканоничната литература. Науката и до днес не е в състояние да назове точната година на рождението на Иисус. Дискутират се годините между четвъртата и седмата преди новата ера. Сигурно е само, че е роден по

времето на царуването на Ирод (умрял 4 г. пр.н.е.). Детските и юношеските години в каноничните евангелия са почти неспоменати, макар че са решителната фаза във формирането на характера на човека. В разказите за краткото време на обществената му дейност намираме много малко сведения за живота му. За историците от неговото време той е напълно непознат. Как е възможно историографите да не запишат нито ред за чудните дела и невероятните неща, написани в евангелията?

Тацит (около 55–120 г.) споменава в своите „Анали“^[22] „суеверната секта“ на християните, чието име произхожда от някой си Христос, екзекутиран по времето на император Тиберий от заместника Пилат Понтийски. Този разказ на най-големия римски историк е възникнал около 108 г. сл.н.е., т.е. близо 80 години след разпъването на кръста, и се опира на двувековни предания. Плиний-младши^[23] (около 61–144 г.) и Суетон^[24] (около 65–135 г.) споменават сектата на християните, но дума не споменават за Христос. Историографът Суетон бил началник на канцеларията на римския император Адриан и е имал достъп до държавните документи в императорския архив. Опирайки се на тези документи, той описал най-забележителните събития по времето на по-ранните императори, между които и император Клавдий, управлявал от 41 до 54 г. сл.н.е. Клавдий изгонил евреите от Рим, защото били под влияние на някой си „Христос“ и предизвиквали безпорядък. Следователно е известно със сигурност, че още през 50 г. сл.н.е. в Рим е имало привърженици на християнската религия.

Еврейският историограф Йосиф Бен Матиас, станал римски гражданин под името Флавий Йосиф (37–00 г.), публикувал през 93 г. импозантната си творба „Еврейските старини“ — своеобразен възглед за света от създаването му до времето на император Нерон, който трябвало да запознае читателя с историята на евреите. Той описва детайлно политиката и обществото по времето на Исус и разказва за Йоан Кръстител, Ирод и Пилат, но името на Исус се споменава; само на едно-единствено място, когато разказва за убийството с камъни на един човек на име Яков, „брат на Исус, наречен Христос“. Едва през трети век от християнска ръка е съчинена творбата „Testimonium Flavianum“ — фалшификация, в която еврейният Йосиф изведнъж доказва чудото с възкръсването на Исус.^[25] Църковните писатели Юстиниан,

Терцилий и Киприан не знаят нищо за смяната на вярата от Флавий, а Оригеней^[26] (около 185–254 г.) дори многократно споменава, че Флавий не е вярвал в Христос.

Друг еврейски писател, Юстос Тиберийски, бил съвременник на Йосиф и живял близо до Каперна, където често се отбивал Исус. Той съставил обширна хроника, която се простирала от Мойсей до неговото време, но с думичка не споменава Исус. Друг негов съвременник е еврейският учен Филон Александрийски. От него днес съществуват около 50 творби. Той е специалист по библейските писания и еврейските секти, но не пише нито един ред за Исус.^[27] Обаче от яростния противник на християнството Целзий научаваме някои исторически подробности, които не са особено ласкателни за Христос. За някои от тях ще споменем по-късно.

Сборникът на Новия завет очевидно е единственият източник за историческите изследвания.

---

[22] Tacitus: Annalen 15, 44 ↑

[23] Plinius der Jüngere: Briefe 10, 96 f ↑

[24] Sueton: Vitae Caesarum. Nero (16), Claudius (25, 4) ↑

[25] Flkavius Josephus: Judische Altertumer XX, 9, 1; XVIII, 3, 3 ↑

[26] Origenes: Contra Celsum 1, 47 ↑

[27] A. Drews: Die Christusmythe. 1911, S. 3 ↑

ЧЕТИРИТЕ ЕВАНГЕЛИЯ

Думата евангелие произхожда от гръцки (евангелион) и означава „добра вест“. Това понятие съществува в литературата, дълго преди християнството да я преобразува в посланието на Исус. Император Август също е бил наричан „спасителят на света“, а рожденият му ден бил наречен „ден на добрата вест“.

Новият завет съдържа четири евангелия, наречени евангелия на Матей, Марка, Лука и Йоана. Те са произволен подбор от многото евангелия, използвани преди канонизацията в различните християнски общини. Отделените по-късно текстове били наречени апокрифни (от гръцки-таен, скрит), много от тях били унищожени, а от съществуващите някои хвърлят многозначна и тайнствена светлина върху живота на „Исус от Назарет“.

Вследствие на това многообразие от сектантски мнения раннохристиянските общини били заплашени от разпокъсване и избухване на вътрешнорелигиозни войни. Римлянинът Аминея Марцелиний описва ситуацията така: „Дори и дивите зверове не се борят помежду си за плячката така, както някои християни срещу други християни.“^[28] Църковният писател Климент Александрийски виждал в ожесточените спорове за различните тълкувания главната пречка за разпространението на вярата^[29], а противникът Целзий писал през II в., че единственото, което споява различните групи, е думата „християнин“^[30]. Поради цялото многообразие от съвсем различни съчинения за живота на Исус, делата и думите му някои от водещите личности на църквата виждали само едно спасение от пълния разпад на противоречащите си общини — обединение посредством определяне на избрани и поставени в съгласие евангелия.

Смятаният за един от „апостолическите бащи“ Папий от Йерополис предприел подобен опит около 110 г. н.е., но опитът пропаднал поради съпротивата на отделните общини. Едва в края на II в. епископ Иринея Лионски успял под заплахата от Божие наказание да канонизира съществуващите и до днес четири евангелия. Критерият за автентичност бил, че четиримата били ученици на Исус. Това дори и

тогава не било безпроблемно, защото кога и как са написани тези евангелия не могло и не може да се установи със сигурност. Не може да се състави дори и приблизителна датировка. Времето на възникване на текста от Марко се определя малко преди 70 г., на Матейя малко след 70 г., а за текста на Лука — между 75 и 80 г. сл.н.е., според други — около 100 г. Евангелието от Йоана е написано едва в началото на второто столетие. Ако Иисус е бил разпънат на кръста около 30 г. сл.н.е., до първите съчинения за съществуването му са минали вече две или три поколения, абстрахирайки се от истинските писма на апостол Павел, които трябва да се разгледат отделно.

Трите евангелия — от Матейя, от Марко и от Лука, са много подобни едно на друго, като тези на Матейя и Лука се опират в съдържанието си на евангелието на Марко. От това може да се заключи, че текстът на Марка е съществувал преди евангелията на Матейя и Лука. Каноничният текст от Марко съдържа обаче и притчи, които не са взети нито от Матейя, нито от Лука. Те от своя страна са добавили собствени истории, които не съвпадат и имат различно тълкувание. Това обстоятелство ни кара да предположим, че двете по-късни евангелия са използвали някакъв прототип на евангелието на Марко, от който по-късно е възникнал каноничният текст.

Теологичните съчинения, които застъпват тази хипотеза, са многобройни, но Гюнтер Борнкам^[31] смята: „Опитът да се конструира прототип а на евангелието на Марко е безплодно усилие.“ В текста на Марко ясно личи тайната около месианската роля на Иисус. Той не само не се обявява за месия, но дори изрично забранява на учениците си да твърдят подобно нещо. (Марко 8:30).

В Евангелието на Матейя Иисус е представен като завършител на Моисеевата религия и като предречения от пророците месия. Отдавна е прието, че евангелистът е искал да представи Христос като човешко същество. Но авторът не е историк и не е искал да пише биография на Иисус.

Авторът на Евангелието на Лука включва само исторически събития. Въпреки всичко и това не взаимно свързана биография на Христос.

В него също липсват исторически хронологични данни. Не е и биографичен материал, защото раннохристиянската общност отдавна не разполагала с такъв. Още по това време картината на историческия

Иисус била избутана на заден план в полза на религиозните мотиви. Текстът на Лука почти не съдържа юдеизми и в елинистичния си стил се обляга главно на гърците и римляните. Иисус е не само национален месия, но и спасител на света.

В един пункт евангелието на Лука е в остро противоречие с евангелията на Марко и Матей, в които няма и дума за това, че Иисус изисквал от учениците си да останат в Йерусалим. В Лука, 24 се твърди точно обратното: „... а вие стойте в град Йерусалим, докле се облечете в сила отгоре.“

В наречените на Лука „Деяния на светите апостоли“ също има изрични сведения за присъствието на учениците в Йерусалим. Авторът се стреми да представи разпространението на християнството с изходен пункт Йерусалим, макар че е исторически факт, че по това време християнски общини е имало и на други места. Така той конструира и събитието на чудото на Петдесетница, за да „докаже“, че разпространението на християнските общини е започнало оттам. С подобно „божествено“ чудо учениците изведнъж получили дарбата да говорят с „чужди уста“, като по този начин елегантно се заобикаля възражението за евентуалните трудности в разбирането.

Тъй нареченото Евангелие на Йоана без съмнение е най-новото от каноничните разкази за живота на Иисус. Първите сведения за съществуването му са от раннохристиянските съчинения от средата на втори век. Няколкото реда от написан на гръцки папирус, открит от английския историк Гренфел говорят, че текстът е написан най-рано в началото на втори век. Това е по-скоро философска творба, която допълва останалите три евангелия. Иринеи твърди, че любимият ученик на Иисус, Йоан, е авторът му, но това може да се изключи със сигурност, защото простият рибар от Галилея не бил толкова образован нито в теологията, нито в гръцкия език и философията като автора на евангелието. Творбата свързва автентични разкази за живота на Христос в една християнски обоснована религиозна философия. Тъй като между появата на евангелието и разпятието има поне 80 години, Евангелието от Йоана може да се смята само ограничено като източник за изследването на живота на Иисус, макар че съдържанието му е много близко до мислите на Христос.

В по-ново време много важна роля в евангелистично-теологичната литература играят тъй наречените „библейски

мъдрости“. Рудолф Бултман смята, че тези мъдрости са възникнали още в първите християнски общини. Те трябва да се смятат за най-старите предания на тези общини. Бултман казва, че: „Няма сигурност, че думите от този най-древен слой наистина са изречени от Христос. Този слой може би е продукт на по-сложен исторически процес.“ И по-нататък: „Традицията събира крилати фрази, изменя ги и ги умножава с други мъдрости. По този начин някои от библейските мъдрости са поставени в устата на Исус.“ историците днес са в състояние да представят почти целия жизнен път на Пилат или на йрод — личности, към които има интерес и само заради това, че са били в близък в най-широкия смисъл на думата контакт с Исус.

Могат да се изредят биографиите на много други големи личности от по-ранни епохи, за живота на Исус от първата до 30 г. сл.н.е. обаче само няколко оскъдно коментирани реда, в чиито документален характер може да се съмняваме. Ернст Кеземан обобщава резултатите от изследването на живота на Исус по следния начин — написаното за Христос в Новия завет не може да бъде наречено автентично. За историческия Исус се отнасят само няколко думи от проповедта от планината, спорът е фарисеите, няколко сравнения.^[32]

Кои от думите на Исус са исторически, е спорно сред тълкувателите. Специалистът по история на религиите Йоахим Йеремиас в книгата си „Неизвестните думи на Исус Христос“ отбелязва само 21, които със сигурност са от него.^[33] А критикът Бултман смята: „За нас характерът на Исус, картината на неговата личност и животът остават непознаваеми.“^[34]

---

[28] Откъсите са издадени и преведени от Вилт. Reeb Лайпиг 1923 ↑

[29] Klemens von Alexandrien: Stromateis 7; 89, 2f ↑

[30] Origenes: Contra Celsum 3, 12. ↑

[31] G. Bornkamm: Jesus von Nazareth. Stuttgart 1971 ↑

[32] Цитат no Der Spiegel Nr. 14, 1966 ↑

[33] J. Jeremias, 1951 ↑

[34] Цитат no Der Spiegel Nr. 14, 1966 ↑

СВИДЕТЕЛЯТ АПОСТОЛ ПАВЕЛ

Най-ранните документи във връзка с Иисус са писмата на апостол Павел. Той произхождал от строго еврейско семейство. От баща си, който се откупил скъпо, наследил римското гражданство, което му позволило да промени еврейското си име Саул на Павел. Като член на висока каста, бил възпитан строго във фарисейски дух, получил широко и задълбочено образование, владеел свободно гръцки и познавал добре гръцката литература и философия. Между 18-ата и 20-ата си година (след разпъването на Христос) заминал за Йерусалим и като ученик на Гамалиел I се посветил на изучаването на теологията. Той бил фанатик, тесногръд, праволинеен, верен на закона и се борил с първите християнски секти, които се изпречвали на пътя на кариерата му, дори успял да измоли от висшите свещеници извънредни пълномощия да преследва привържениците на Иисус и извън градските стени на Йерусалим. Преди Дамаск обаче изведнъж разпознал неподозираните възможности, които му се предоставяли с новата религия. Той бил обзет от манията да стане духовен водач на бъдещото гигантско движение.

За Павел, както за Иисус и останалите апостоли, не съществува нито един исторически документ. Всичко, което знаем за него, идва от приписваните му писма, както и от „Деяния на светите апостоли“, които са тенденциозно силно оцветени, изцяло или отчасти фалшифицирани и малкото останали автентични текстове не могат да се забележат. Като напълно недействителни се смятат писмата до Тимотей и Тит и до евреите. Силно оспорвана е автентичността на писмото до Ефесяни, Колосяни и второто писмо до Солуняни.

Това, което днес описваме като християнство, е изкуствено създадено от Павел учение, което е по-правилно да се обозначава като павликянство. Вилхелм Нестле изразява това по следния начин: „Християнството е основана от ап. Павел религия, която поставя на мястото на Евангелието на Иисус Евангелието за Иисус.“^[35]

Павликянството е манипулирано от Павел преиначаване и фалшифициране на истинското учение на Христос. Поставянето в

центъра на църковното християнство на учението за спасението чрез опрощаващата смърт на Исус е банална истина за най-новата теология. „Всички красиви страни на християнството се свързват около Исус, всички грозни — около Павел“ (теологът Овербек).^[36] С това учение за спасението чрез смъртта на Божия син Павел извършил връщането в семитската религия, която изисквала от всеки баща принасянето в жертва на първородния син. Павел подготвил пътя за бъдещите учения за наследствения грях и за божествената Троица. Още в началото на XVIII английският философ лорд Болинброк (1678–1751) забелязал в Новия завет две коренно различни религии — тази на Исус и тази на Павел.^[37] Кант, Лесинг, Фихте и Шелинг също различават учението на Исус от това, което са направили „апостолите“ от него. Голяма част от съвременните теолози обосновават и защитават тази теза.

Павел, непоносимият фанатик, когото от първите апостоли дели огромна бездна, „класикът на нетолерантността“ (по думите на теолога А. Дайсман)^[38] изравя пропасти между „правоверните“ и „неверниците“. Той малко се интересува от думите и учението на Исус, а само от собствените си цели. Павел поставил Исус на трона и направил от него Христос, което Исус никога не е искал. Ако днес трябва да се направи дълбоко осмисляне на християнството, с отхвърлянето на ясно видимите фалшификации и връщане към истинското чисто учение на Исус и същинското ядро на религиите, то възгледът вероятно може да се примири с павликянското изопачаване, че без Павел и другите слепи фанатици вероятно днес нямаше да знаем нищо за Исус.

Теологът Е. Грим: „Истинският Исус едва ли е знаел колко дълбоко ще се загнезди това учение сред християните.“^[39]

---

[35] W. Nestle: Krisis des Christentums, Stuttgart '1971 ↑

[36] F. Overbeck: Cliristentum und Kultur. Aus dem Nachlaß 1919 ↑

[37] Цитат по: Н. Ackennann: Entstellung und Klarung der Botschaft Jesu 1961 ↑

[38] A. Deissmann: Paulus, Tübingen 1925 ↑

[39] E. Grimm: Die Ethik Jesu. 1917 ↑

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Следователно може да се установи, че от известните източници няма основа за обосновани открития за историческата личност Иисус Христос. Съчиненията, открити от Николай Нотович в Падах, може би ще запълнят една много важна дупка в живота на Иисус, за която няма исторически документи. Въпреки че подобно огромно откритие, което може да внесе светлина в историята на християнската религия, изглежда съвсем фантастично, ако не се разгледа в контекста на резултатите от обективното, освободено от църковния догматизъм изследване на религията. По този начин постепенно би се получила картината на човека Иисус, която най-пълно би съответствала на действителността. Кой е Иисус и какви са били истинските му цели, може да се разбере от традициите на формиралите се у него морал, дълбоките етични, хуманни и духовни черти.

Днес повече от всякога важат думите на Алберт Швайцер от 1913 г: „Модерното християнство трябва винаги да има предвид възможната оценка за историческата роля на Иисус Христос.“^[40] Рудолф Бултман допълва: „В никакъв случай не бих се удивил, ако се открият костите на Иисус!“^[41]

---

^[40] A. Schweitzer: Geschichte der Leben-Jesu-Forschung. Tübingen 1913, S. 512 ↑

^[41] Цитат по Der Spiegel Nr. 14, 1966 ↑

МОЕТО ПЪТЕШЕСТВИЕ В ХИМАЛАИТЕ

През 1973 г. в едно голямо немско илюстрирано списание^[42] се появи малък репортаж за известен индийски професор, който твърдеше напълно сериозно, че е открил в Индия гроба на Иисус Христос. Покрай статията бяха отпечатани и снимки, на които се виждаше гробът. Професорът твърдеше пред цялата общественост, че Иисус не само прекарал юношеските си години в Индия, но след като преживял трика със смъртта си, умрял на преклонна възраст в столицата на Кашмир след много години на странстващ проповедник. Там и бил погребан.

Това беше чудовищно твърдение и в редакцията на списанието, позволило си публикацията на това твърдение, се изсипаха хиляди писма с грозни ругатни и шумни протести.

Някои писма съдържаха обаче интересни въпроси от честни хора, които смятат непорочното зачатие, възкръсването и възнесението на Христос за басни.

Чудно е как на никой от тези скептици не е минала през главата мисълта къде е погребан Иисус, защото, както и да се обяснят чудесата на Христос, невероятно е тялото му след разпятието да е останало да виси във въздуха, което Лука (24:51) описва с думите: *„И, както ги благославяше, отдели се от тях и се възнесяше на небето.“* Материята обаче не може да се задържи в духовното пространство.

След като получих незадоволителни и уклончиви отговори на многото мои въпроси по време на работата ми за историческата личност Иисус Христос, реших след завършване на учението да отида в Индия и да проведа самостоятелно изследване. През 1979 г. отлетях за Индия през Египет. От Бомбай с влакове и автобуси отпътувах към Дхарамсала в подножието на Хималаите, където от 1959 г. след бягството си от Тибет се беше установил Далай Лама. Искях да получа препоръка за игумена на манастира Хемис, която би ми дала възможност да погледна в откритите преди почти 100 години от Нотович текстове. Трябваше да чакам четири дни за аудиенция, но получих желания документ с подписа на Негово Светейшество 14-ия

Далай Лама. Заминах за Кашмир и там чух, че след няколко дни манастира Хемис започват прочутите дни на мистериите, за които писал още Нотович. Този празник се нарича от тибетците „чам“ „сечу“. Той се провежда в чест на будисткия светец и пророк Падмасамбхава от деветия до единадесетия ден на петия тибетски месец.

Днес до Лех, столицата на Ладах, може удобно да се стигне двудневно пътуване с автобус през Трансхималаите. Когато най-после стигнах до Хемис, празникът беше в разгара си. Имаше безброй хора и, макар че страната е отворена за чужденци едва от пет години, много на брой западни туристи. Не исках да се установя сред това гъмжило, върнах се в Лех и дойдох отново в Хемис чак след три седмици. Хемис е най-големият, най-богатият и най-значим манастир на Ладах. Името произхожда от дардийската^[43] дума „хем“ или „хен“ (от санскритски хима = сняг), което говори, че там още в дотибетско време е имало селище.

Търпението и издръжливостта са важни качества, които веднага се проверяват у чужденците. Затова отначало не ми обърнаха кой знае какво внимание. Аз се присъединих към монасите в кухнята, която приличаше на мрачна средновековна алхимична лаборатория, чаках и си пиех подсоления чай с масло. Вечерта един монах с тих жест ми посочи килията, в която щях да спя. В следващите дни бях свободен да се занимавам само със себе си, кръстосвах из тъмните коридори на манастира, правих дълги разходки в околността и в кухнята влизах само когато усещах глад. На сутринта на четвъртия ден от престоя ми в манастира в килията ми се появи млад монах, който ми направи знак да тръгна с него. Последвах го през тъмните коридори и по стръмните дървени стълби и се озовах в по-високите етажи на манастира, в които още не бях стъпвал.

Най-после достигнах покрива на храма. На голямата тераса пред портала на най-високото помещение, под една стряха, се намираше една маса, около която се бяха събрали няколко монаси. Зад масата седеше достопочтен монах на средна възраст, който ме заговори на почти безупречен английски. Наванг-Церинг, секретар и преводач на Дунгсей рингпоче, ми обясни, че Негово Светейшество научил за престоя ми и иска да говори с мен.

Докато чаках за аудиенция, от Наванг-Церинг научих, че предишният игумен на манастира, който същевременно бил глава на сектата друкпа-кариюна на тибетския будизъм, изчезнал безследно след нахлуването на китайските войски в Тибет. На игумена, който заминал за родината си Тибет за обучение, било отказано излизането оттам, тъй като настоявал да вземе със себе си старите си родители, за да не ги остави на произвола на съдбата. След известно време комунистическият режим му забранил писмата, а последното известие за ламата било, че се намирал като затворник в трудов лагер.

След като в продължение на петнадесет години не била получена никаква вест от него, той бил обявен за мъртъв и след пререждането му започнало търсенето. Шест години след предполагаемата смърт ламите открили близо до източноиндийското планинско село Дарджилинг едно двегодишно момче, което през 1975 г. на възраст дванадесет години било ръкоположено за Друкпа рингпоче. Старият дунг-сей рингпоче бил учител на детето, а времето до въвеждането му в длъжност било използвано за интензивно обучение и възпитание.

Сред монасите ми направи впечатление един висок, около тридесетгодишен монах, който без съмнение не беше тибетец, а имаше западни черти. Младежът беше австралиец, но от няколко години живеел в манастира Хемис. Говореше свободно тибетски и беше заинтересуван от моите изследвания. Когато най-после ме поканиха за аудиенция, австралиецът ме съпроводи, за да ми превежда думите на Негово Светейшество, който говореше само тибетски. Влязохме във великолепно украсена стая, където на малък трон в поза лотос седеше достопочтен възрастен човек. Пред него на малка поставка седеше сребърна купичка за чай. След като се поклоних със сплетени ръце, той ме помоли да седна на килима. От покритото с рядка бяла брада лице ми се усмихваха будни и светещи очи. Показах му препоръките и се опитах да му представя какво значение може да имат тези документи за цялото християнство. Със снизходителна усмивка мъдрият лама ме поучи, че трябва най-напред да намеря истината за себе си, преди да помисля да поучавам целия свят. От всичко, което ми каза, австралиецът ми преведе само малка част. Накрая старецът каза, че въпросните съчинения са вече търсени, но не било открито нищо.

Вестта ме удари като мълния и аз се разделих малко смутен и отчаян. Информацията на ламата означаваше, че този усамотен

манастир ще запази тайната си за много години. По-късно обаче научих, че в Лех в станцията на мисията на „Моравската църква“ се намирал дневник от миналия век, в който мисионерът д-р К. Маркс споменавал за пребиваването на Нотович в Хемис.

Веднага след като се върнах в Лех, издирих лагера на „Моравската църква“, основана от братството на хернхутерите още през 1885 г. Много преди 1885 г. в Тибет са идвали фанатизирани християнски мисионери. През XIV в. в Лхаса се установили монаси капуцини, за да покръстят тибетците в християнството. Когато мисионерите разказвали, че Христос се жертвал на кръста за спасението на хората, след което възкръснал, тибетците приели историята като разбираща се от само себе си и в екстаз викали: „Той е!“ Вярващите будисти били напълно убедени, че Христос е инкарнация на Падма-самбхава, след което мисионерите трябвало да се откажат от опитите си, но не защото срещнали съпротива, а напротив, защото поученията им били разглеждани от местните като потвърждение на пророчествата на Сакиямуни, Падмасамбхава и другите будистки светци.^[44] Днес сред цялото население на Ладах има 185 християни.

Отец Разу, ръководител на мисията, местен тибетец, ме прие сърдечно и на чай с пресен сладкиш научих някои неща за историята на тази мисия. Желаният дневник, който беше същинската причина за посещението ми, отец Разу не можа да ми покаже, понеже изчезнал преди три или четири години по мистериозен начин. По това време в Лех пребивавал цюрихският клон на „Моравската църква“. Внукът на прочутия д-р Франк, партньорът на д-р Маркс, прекарал също известно време в къщата. Любезният свещеник не можеше да си обясни изчезването на книгата, но си спомни, че някой си професор Хаснаин от Сринагар преди много години изработил фотокопия на търсените страници. Хаснаин беше същият професор, от когото през 1973 г. репортерът на Stem получил информацията си.

След като прерових и градската библиотека, и библиотеката на близкото село Чагламсар за изчезналия дневник, реших да привърша престоя сив „лунната страна Ладах“ и да се върна в райската „щастлива долина“ на Кашмир. Край селото Мулбек се намира изсечен в отвесна скална стена дванадесетметров полурелеф на Майтрея, предвещания от Сакиямуни спасител — Буда на бъдещето. Името Майтрея

е езиково свързано с арамейското „мешиа“, месия, в когото евреите още вярват като спасител.

Кашмир е наричан още Швейцария на Индия заради плодородните си долини с големи езера и чисти реки, обвити от зелени хълмове в подножието на „покрива на света“. Този рай винаги е привличал хора от по-малко плодородните области, особено в златното време на Кашмир, когато странници от цял свят се стичали в зелената долина, за да учат при прочути учители словото на Гаутама Буда. Кашмир се смятал за център на махаяна-будизма, работилница за най-висша човешка духовност. Ислямизирането на страната оставило само части от някогашните манастири, храмове и учения на аскетите.

Въпреки идиличното си положение Сринагар е турбулентен, шумен голям град с динамика и делово оживление. Градът се намира между няколко езера, на левия бряг на голямото езеро Дал и е прорязан от много канали, които правят от него Венецията на изтока. Значителна част от населението живее в къщи лодки, които са закотвени плътно една до друга в каналите на стария град или по бреговете на езерата и между „плаващите градини“. В зависимост от състоянието на притежателите им къщите лодки са прости „донги“ или изкусно резбовани луксозни плаващи палати с всякакъв комфорт.

Успях да си намеря храна и квартира в една по-стара, но хубава малка лодка малко извън града, която стана моето убежище в течение на следващите три месеца. Оттук с малките покрити лодки таксита „шикара“ можеше да се достигне до всяка точка на града, а безбройните плаващи търговци доставяха всичко необходимо за живота. Имаше даже и плаваща пощенска служба. В такова райско място времето се прекарваше добре и затова много европейци и американци бяха тук до началото на вълненията през 1989 г., за да учат санскрит или да дишат неповторимата атмосфера. Оттам до университета на Кашмир бяха десет минути пеша, където трябваше да прекарам много часове, защото в него преподаваше професор Хаснаин, за когото бях чувал много и който беше същинската причина за моя интерес към Сринагар.

Професор Хаснаин е международно признат учен (доктор по индология и доктор по археология), автор на много книги, гост професор в Япония и САЩ, директор на Кашмирския център за изследване на будизма и член на Международната конференция по

антропологически изследвания в Чикаго. Освен това до пенсионирането му през 1985 г. под негово подчинение бяха всички музеи, колекции и архиви в Кашмир. В приемната на кабинета му чаках за аудиенцията заедно с много други индийци. След като му представих молбата си, той започна въодушевено да разказва за изследванията си и накара чакащите да дойдат следващия ден. След неколкочасова беседа дойде краят на работното време и ме покани на вечеря вкъщи. Въпреки високия си пост професор Хаснаин е обикновен, достъпен и симпатичен човек.

По време на нашите срещи научих всичко, което е открил в продължение на 25-годишните си изследвания за пребиваването на Исус в Индия. Тези исторически факти, находки, връзки и доказателства ще останат обаче неразбрани и абсурдни хипотези без фундаменталните открития на науката за живота на Христос. Едва когато се създаде научна основа на твърденията на професора и се изясни произходът на Исус и неговото учение, може да се установи дали изобщо е възможно Исус:

- а) В младостта си наистина да е бил в Индия,
- б) Да е преживял разпятието, не се е възнесъл на небето,
- в) Отново да се е върнал в Индия, за да умре на преклонна възраст в Сринагар.

Без тази подготвителна работа всеки по християнски възпитан човек би отхвърлил живота на Исус в Индия. Срещу две хилядолетната дълбоко вкоренена традиция трудно може да се направи нещо.

Но все пак едно твърдение не може да бъде вярно само за това, че е разказвано две хиляди години.

---

[42] Der Stern Nr. 16, 1973 ↑

[43] Дардийските езици са езикова група в Западните Хималаи, Каракум и Хиндукуш. Към тях принадлежат много древните езици, близки до древноперсийския и санскритския, като например кашмирския или шринайския ↑

[44] Anagarika Govinda: Der Weg der weiBen Wolken, Munchen 1969. ↑

ГЛАВА III

МОЙСЕЙ И БОЖИЯТ НАРОД

ПРОИЗХОДЪТ НА ЕВРЕИТЕ

Праисторическият създател на социалните и религиозните закони на Индия се нарича Ману.

Законодателят на египтяните носел името Манес.

Критянинът, дал на гърците законите, изучени от него в Египет, бил Минос.

Водачът на еврейските племена и разпространител на десетте Божи заповедни се наричал Мойсей.

Ману, Манес, Минос и Мойсей, големите световни революционери, са от един и същи архетип. Четиримата са били до люлките на значимите древни цивилизации, четиримата създават законите и теократичните общества.

На санскрит Ману означава „прекрасен мъж, законодател“. В началото на развиващата се цивилизация винаги има хора, които са призвани за велики дела, които впечатляват хората и могат да убеждават. За разлика от голата сила, смятана за върховен закон в древността на хората, властта на тези духовни водачи е в ориентацията им към върховното същество, Бога или първопричината за всичко в света. Тези хора са обвити с тайнствен ореол, произходът им е неясен, наричат ги „пророци“ или „Божи пратеници“, защото само те можели да обяснят събитията. Под умелите им ръце всички физични процеси се превръщат в манифестация на небесната власт и божествен гняв, който може да бъде изсипан върху хората или пък да бъде смекчен в зависимост от желанието на тези хора. Подобно на Мойсей Ману владее магията да приведе змията в кататонично (неподвижно) състояние, да я използва като пръчка и отново да я превърне в змия — представление, което се изнася и до днес от индийските факири.

Но ролята на подобни личности винаги е амбивалентна. Ману укрепил властта на жреческата каста на брамините, което в крайна сметка довело до застиването на обществото в твърд социален ред и задушаването му от закони и табути. Подобна деспотична роля у народа на Израел играе Мойсей.

Етимологията на името е спорна. На египетски „мое“ означава просто „дете“ или буквално „е роден“ (напр. Тут-мос). В друго значение, от еврейски, името може да бъде изведено от „мо“ (= вода) и „усе“ (= спасявам), което отговаря на легендата за намирането на Мойсей в тръстикова кошница (Изход 2:10). Не е възможно да се състави единна картина на историческата личност, защото преданието ни подхвърля нови загадки. Историческото изследване на Вехтия завет показва, че Мойсей в никакъв случай не е автор на приписваното му „Петокнижие“. Много по-вероятно е то да е съставено в днешната си форма след векове на устни и писмени предания. Не-хомогенното използване на думи, противоречията, повторенията и различните теологични възгледи сочат различни източници. Макар и почти всичко да е в мрака на хилядолетията, днес е ясно, че образът на Мойсей е исторически. Трябва да приемем, че е израснал в царски двор, бил е възпитан от жреци и получил толкова висока степен на образование, че влиянието му върху държавните служители се простирало във всички области. Мойсей използвал своеобразна смес от чисто вероучение и странни, магически практики, които напомнят както на вълшебните думи на Ведите, така и на египетското идолопоклонство. Той искал да програмира един-единствен бог, Бога на Израел, всички други богове били забранени и трябвало да прибегва до „чудеса“, за да придаде тежест на волята Божия (*на собствената си воля*).

Официалното църковно мнение отрича всяка връзка на християнската вяра с гръцката и римската митология. Историите на Мойсей служат обаче като основа на вярата на християните, макар че трудно можем да си представим, че този отмъстителен Бог, представян като изгарящ огън, е същият като този от Новия завет.

Всеки, който се изпречвал на Мойсей по пътя му към властта, бил унищожаван. При всичките властнически прояви и унищожителни акции голяма роля играели огньовете, умело инсценирани от него. Очевидно той използвал богата гама от магически практики. Заради представлението си пред египетските магьосници (Изход 7:8–13) Мойсей бил смятан от древните гърци за велик магьосник. В раннохристиянските времена били създадени апокрифни допълнения към Петокнижието с магическо съдържание, които се позовавали на авторитета на Мойсей. Известните в днешно време издания на „Шестата и Седмата книга Моисееви“ се основават на египетската

традиция и ред различни магически заклинания, чудодейни средства, магически молитвеници и текстове на тайни учения с различен произход.

В излязлата през 1928 г. книга на Йенс Юргенс „Библейският Мойсей“^[45] се доказва, че египетските жреци преди 6000 години са владеели производството на барута и са го използвали за фойерверки и бенгалски огън, а изследванията на английския археолог професор флиндерс Петри^[46] еднозначно доказват, че на Мойсей принадлежали не само египетските храмове, но и царските мини в планината Синай и използваната от V в. пр.н.е. сярна мина „Гнефру“. Рецептът за производството на барута Мойсей познавал от тайните книги на жреците, а съставът (сяра, селитра и дървени въглища) чисто технически не бил проблем. Когато поданиците му не искали да се подчиняват („*цял народ стои пред тебе от сутрин до вечер?*“ Изход 18:14), той им изпращал унищожителен огън, който подсилвал думите му.^[47]

Като представител на своя огнен Бог Мойсей можел да иска всичко, което му хрумне, а когато народът се възпротивил срещу натиска на налозите, била достатъчна само една впечатляваща демонстрация на мощта му на планината Синай (Изход 17:1–15), за да възстанови мира. По време на въстанието на Корай били изгорени най-напред 250 мъже и малко след това 14 800 други съзаклятници (Числа, 16:1–50). Когато синовете Ааронов се опитали да експериментират с „чужд огън, за който Той не бе им заповядал“, те били смъртно ранени (Левит, 10:1–7). При една експлозия самият Мойсей получил толкова силни наранявания, че трябвало да носи превръзка (Изход 34:29–45).

Мойсей е смятан за голям законодател, но десетте Божии заповеди са само извадка от закони, използвани много преди него от народите на Близкия изток и Индия и съдържащи се в прочутите закони на вавилонския цар Хамурапи (1728–1686 г. пр.н.е.). Всички тези закони имат за основа хилядолетните древни индийски Ригведи. Мойсей не е създателят на монотеистичната религия. Мисълта за световен, невидим, единствен Бог, Творец на всичко, Отец на любовта и добротата, на милостивостта, човечността и верността, е съществувала далеч преди това във ведите и нордическите еди. Заратустра също нарича своя бог *Единственият*.

В папируса Присе (около 1000 преди Мойсей) Бог говори за себе си: „Аз съм тайната сила, която създаде небето и всички същества. Аз съм великият Бог, създаден от самосебе си, който няма равен на себе си. Аз съм нощта и денят. Аз съм законът за всяко живо същество.“

Този един-единствен Бог бил наричан в Египет много преди Мойсей „безименният“ и „този, за който не трябва да се говори“: „Нук пу Нук = Аз съм този, който е.“ (Вж. Изход, 3:14: „Аз съм вечно съществуващият.“)

В това, че Мойсей е наистина историческа личност, днес никой не се съмнява. „Чудесата“ му обаче са от по-стари предания, например легендата за античния бог Бакхус, който също бил спасен от водата, преминал по суша през Червено море, написал законите на каменни плочи. Неговите армии били водени от огнена колона, а от челото му излизали светлинни лъчи.^[48]

Индийският епос *Рамаяна* разказва за героя Рама, който преди поне 5000 години повел народа си във вътрешността на Азия и Индия. Рама също е велик законодател и голям герой. Той накарал да извира вода от пустинята, през която водел народа си (ср. с Изход 17:6) и излекувал епидемия със свещената сома, индийската „жива вода“. Накрая завладял „обетованата земя“ — Цейлон, върху чийто цар изсипал огнен дъжд. До Цейлон достигнал по сухопътен мост, който се появил по време на отлива. Той и днес се нарича пътят на Рама.

Рама, подобно на Мойсей, бил рисуван в излизащи от главата му светлинни лъчи (огънят на просветения).

Заратустра също притежавал свещен огън, с който правел различни фокуси. Според гръцките писатели Евдоксий, Аристотел и Хермодор Киракийски 5000 години преди Мойсей живял някой си Зороастър (Заратустра). Той бил с царска кръв, бил отнет от майка си и бил хвърлен в една река. На тридесет години станал пророк на нова религия. Бог му се появил облечен в светлина на огнен трон и под тътен на обхванатата от пламъци свещена планина Алборди му дал свещения си закон. Зороастра заедно с привържениците си отишъл в далечна „обетована страна“. Когато достигнал до брега на морето, с Божията помощ водата се разделила, така че богоизбраният народ да премине пеша през морето.

Известната ни еврейска история започва оттам, когато еврейските племена под ръководството на Мойсей бягат от Египет, за да се заселят в друга страна като нов, самостоятелен народ. Страната Гошам (Гозен), в която най-напред се спрели евреите, не е установена еднозначно, но най-вероятно била на източния край на делтата на Нил. Библейските текстове споменават за смяна на фараона по това време. Това съвпада с изгонването на хиксосите от Амос I в началото на XVII династия. Следващата стъпка по пътя от Червено море към Палестина била в посока североизток, но там пътят им бил спрял от филистимците. Защо Мойсей не тръгнал към Бершеба, мястото на Яков, не може да се разбере. Във всеки случай той завил на юг. През третия месец след Изхода народът достигнал до Синайския масив, вероятно до хълма, наричан днес „Джебел-Муса“ (хълмът на Мойсей), където се състояло грандиозното представление на огнения бог Йехова. Според библейските предания евреите прекарвали Л/к единадесет месеца, преди да се опитат да потеглят за Обетованата земя. Това мероприятие обаче се провалило и еврейският на-род скитал четиредесет години (четиридесет е мистично число, което означава просто дълго време) из пустинята.

В долината на Йордан Мойсей усетил да се приближава краят му. Той разбрал, че не може да заведе народа си до крайната цел на дългия път (Второзаконие 31:1–2) и съобщил законите, които трябвало от бега нататък да важат в обещаната земя. Издал последни нареждания и указания за времето след преминаването на Йордан произнесъл последната си реч и се изкачил на планината Нево, за да види преди смъртта си страната, където *„текат мляко и мед“*. Там умрял (Второзаконие 34:1–7). Гробът му и днес е неизвестен, защото: *„и дори до днес никой не знае де е погребан.“* Това, че последното му убежище никога няма да бъде открито, е толкова удивително, понеже съществува подробно описание на мястото с данни за имената: *„Тогава Мойсей се Възкачи от равнините Моавски на планина Нево, навръх Фасга, срещу Ветфегор.“* Също така невероятно е, че народът на Израел дори не направил достоен гроб на великия си спасител и водач, от който да останат поне някакви следи. Подобни следи има наистина, но не в палестинските земи, а в Северна Индия.

---

[45] J. Jurgens: Der biblische Moses, Munchen 1928 ↑

[46] Prof. Flinders Petri: Researches in Sinai, 1906 ↑

[47] Сравни: Изход 19:11,24:17, 33:9, Второзаконие 4:11,4:24,4:33,4:36, 5:4, 5:5, 5:23, 9:3, 32:22 ↑

[48] W. F. Irland: Die Memoiren David Rizzios, Leipzig 1852 ↑

ГРОБЪТ НА МОЙСЕЙ В КАШМИР

В Библията във връзка с гроба на Мойсей се споменават пет различни места (ср. Второзаконие 34:1–7). Това са Моавските равнини, планината Нево, връхът Фасга, Ветфегор и Галаад. „Обетованата земя“ от другата страна на Йордан не била обещана изрично на всички евреи, а само на децата на Израел (Числа 27:12). Ако успеем да намерим споменатите места, то е възможно локализирането на „обетованата земя“.

Ветфегор означава по смисъл отварящо се място, нещо като долина, която се отваря към равнината. Реката Ихелум в Северен Кашмир на персийски се нарича Бехат, а малкият град Бандипур, който се намира там, където долината на Ихелум преминава в равнината около езерото Вулар, по-рано се е наричал Бехатпур. От Ветфегор се получило най-напред Бехатпур и накрая днешното Бандипур в окръг Сопор, 70 км северно от столицата на Кашмир Сринагар. Само на 18 км североизточно от Бандипур се намира малкото село Хасба или Хасбал. Това е библейският Галаад (Второзаконие 4:46), споменаван във връзка с Ветфегор и Фасга. В подножието на фасга (днес Пишнаг) на север от Бандипур, се намира прочут лековит извор. Долината и равнината Мову са равнината Моавска — идеална планинска ливада, само на пет километра северозападно от планината Нево. Тази планина е един самотен връх от планината Абарим и се споменава във връзка с Ветфегор.^[49] Петте назовани имена се срещат едновременно в една пространствено ограничена област. От планината Нево, която се нарича също и Ваал Неву или Нилтуп, се открива прекрасна гледка към Бандипур и цялото кашмирско плато: *„И рече му Господ: ето земята, за която се заклек на Авара-ама, Исаака и Накова, думайки: «на твоето семе ще я дам»;*

Аз ти дадох да я видиш с очите, ала в нея ти няма да влезеш. И умря там Мойсей, раб Господен, в Моавската земя, според думата Господня;

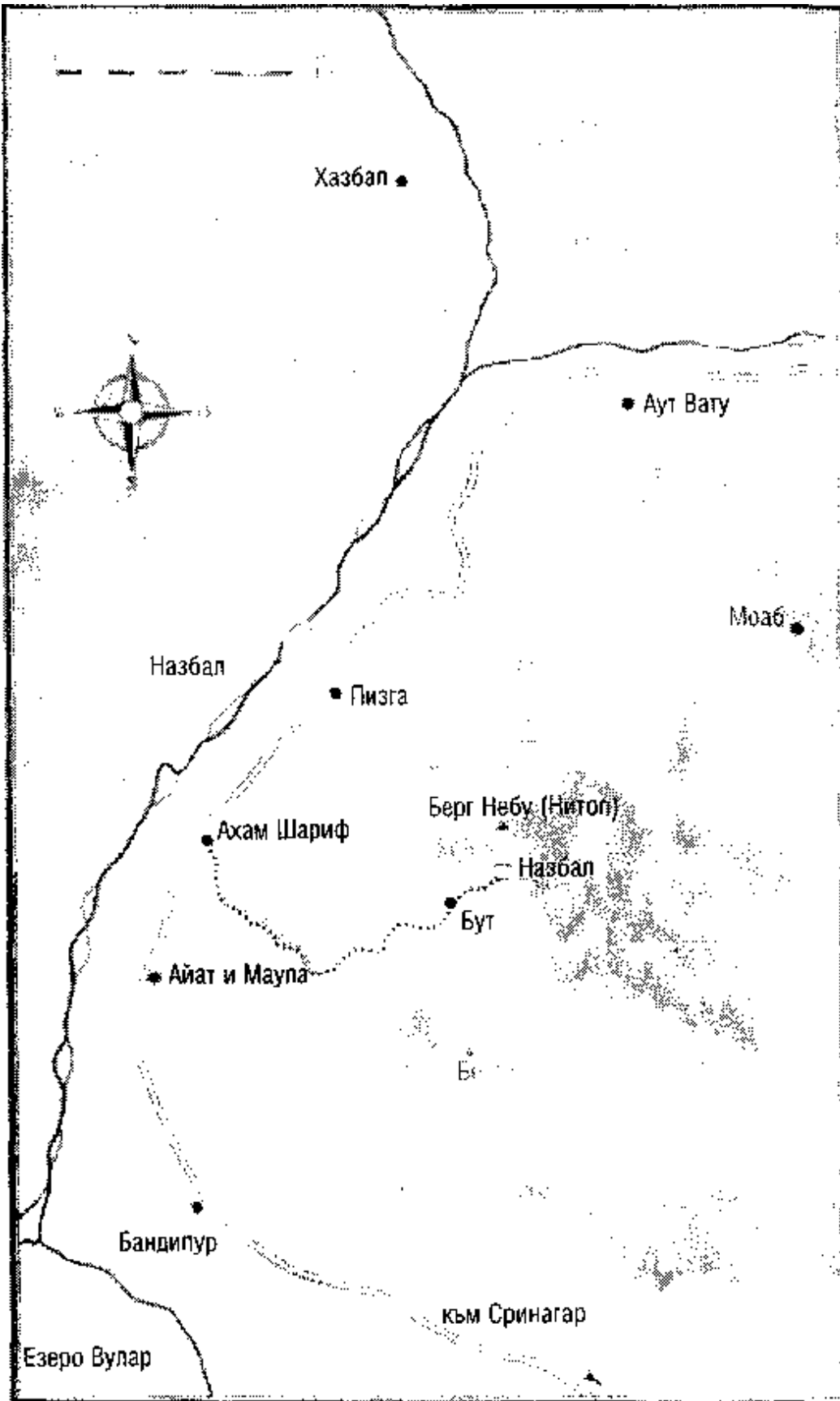
и погребяха го в долината на Моавската земя, срещу Ветфегор, и дори доднес никой не знае де е погребан.“

(Второзаконие 34:4–6)

На около дванадесет километра от Бандипур се намира селото Ахам Шариф, където свършва автомобилният път. Който иска да стигне до селцето Бут в полите на Нево, трябва да продължи пеша. По една едва видима пътека човек се изкачва постоянно около час, движейки се на запад. Релефът на планината, както и обилната растителност напомнят силно средноевропейските планини. След като са преминали няколко полета, се стига до малкото селце Бут, точно в подножието на Нево. Пазачът на гробищата „Вали Риши“ води чужденците до едно място над селото, където в оградена градинка има малък мавзолей. В тази скромна колиба е погребана ислямската светица Санг Биби, еремитянка, и още две нейни последователки. Малко по-настрани, в сянката на малката дървена постройка, стърчи почти незабележимо, покрит с трева камък с височина около метър. Това е гробът на Мойсей.

Според Вали Риши ришите обслужват този почитан от тях гроб повече от 2700 години. Преданието има право — гробът се намира в Моавската равнина, навръх Фасга, в планината Нево, срещу Ветфегор и дава прекрасна гледка към една вечно зелена страна, „в която текат мляко и мед“ — истинският рай. Тази местност, както и в други краища на Кашмир, се нарича мукам-и-муса — „мястото на Мойсей“. Северно от Фасга се намира наричаното днес малко село Хасбал — библейският Галаат (Второзаконие 4:44–49), а в Биджбихара, южно от Сринагар, едно място на брега реката се нарича „Моисеевите бани“. Там се намира магически камък на име Ка-ка-ваал или Санг-и-Муса (камъкът на Мойсей). Легендата разказва, че седемдесетки-яограмовият камък се издигал сам на височина един метър, ако единадесет човека поставят пръста си върху него и изрекат магическата формула „ка-ка, ка-ка“.

Картата показва областта около „Гроба на Мойсей“: Планината Нево, върха на планината Фесга, планината Абарим (Аблу/Абул), Ветфегор (Бандипур), Хесбон (Хазбал) и Моавската равнина

Едно друго наречено на Мойсей място се намира край Аут Вату (осем пътя) в окръг Хандвара. Скалата на мястото на сливането на Ихелум и Синдх (не Инд) в близост до Шадипур, северно от Сринагар, се нарича Кохна-и-муса — „камъкът на Мойсей“. Вярва се, че Мойсей си почивал на този камък. Според преданията той си почивал и в Аят-и-маула (аитмул = божи знак), натри километра северно от Бандипур.

---

[49] Dummelow: Commentary of the Hole Bible. P. 115 ↑

ОТ ЗАВЛАДЯВАНЕТО НА СТРАНАТА ДО ИЗГНАНИЕТО

След смъртта на Мойсей дванадесетте племена на Израел под ръководството на Иисус постепенно завладели Ханаан и чрез жребий разделили страната помежду си. Процесът на завладяването и адаптацията се извършил за 150 години. В Песента на Девора (Съдии Израилеви 5:8) се казва, че всички жители наброявали около 40 000 души. Те били управлявани от строги диктатори — съдии — по моисеевите закони. Властта на съдиите не била достатъчно дълга, за да направи от непостоянните номади единен народ. Израелтяните искали силен владетел и Самуил, последният съдия, помазал Саул в края на XI в. за цар. Едва по времето на цар Давид обаче (в средата на X в.) Израел става единна държава със столица Йерусалим, където по времето на сина на Давид Соломон е построен прочутият храм.

Соломон станал световноизвестен със огромната си мъдрост, но записаното в Библията със сигурност е възникнало след смъртта му. Не се знае нищо за това, на кои учители дължи знанията си.

Д-р С. Матеер пише в своята „Естествена история на Транванкор“: „Един много странен факт е свързана с името на тази птица (на пауна), който хвърля светлина върху Светото писание. Цар Соломон изпращал флота за Тарсис, която се връщала след три години, натоварена със «злато и сребро, слонова кост, маймуни и пауни» (3 Царства 10:22). В еврейската Библия се използва думата «туки» и тъй като евреите нямали наименование за тази красива птица дотогава, докато не били донесени от цар Соломон в Юдея, няма съмнение, че «туки» е просто тамилската дума «толи», която означава паун. Маймуна на еврейски е «коф», индийската дума за това е «кафи». Слонова кост има в изобилие в Южна Индия, а златото е широко разпространено в реките по западното крайбрежие. Затова думата Тарсис безспорно означава Западна Индия, а Соломоновите кораби са древните представители на Източноиндийската компания.“ С удовлетворение можем да прибавим, че освен „злато и сребро, слонова кост, маймуни и пауни“ цар Соломон и приятелят му Хирам са донесли от Индия и нещо друго — „магията“ и „мъдростта“.^[50] Други

изследователи, като например прочутият индолог Макс Мюлер, смятат, че еврейските имена за паун и маймуна произхождат от индийски източници.^[51]

В Книга първа Царства може да се прочете, че Соломон подарил на тирския цар Хирам двадесет града, между които един на име Кабул. Кабул обаче е името на столицата на бившата индийска област Афганистан.

Мюсюлманските жители на Кашмир го наричат Багх-и-Сулейман, градината на Соломон. На един хълм над Сринагар има малък храм, който се казва Такх-и-Сулейман — тронът на Соломон. Върху темелите на древната разпаднала се постройка е реставриран „новият храм“ според един надпис през 78 г. сл.н.е.-от цар Гопадата (наричан още Гопананда). Преданието разказва, че Соломон посетил страната (Кашмир), отворил канал за водата, която захранва и днес голямото езеро Дал, като разделил планината Барехмулех и построил малка сграда (тахт-и-сулейман), която и до днес се нарича тронът на Соломон^[52]. Тахт-и-Сулейман и до днес е свещен в Индия. Будистите в Ладах вярват, че „тронът на Соломон“ е резиденция на свещения Падмасамбхава, който довел през VIII в. пр.н.е. будизма в Тибет.

Сринагарският Тахт-и-Сулейман не е единственото тронно място на библейския цар в голямото пространство между Палестина и Индия. В Североизточен Иран, южно от град Табриз, сред прекрасна местност се намира хълм, който носи това име и е прочут с руините си, чиито най-древни части са от началото на първото хилядолетие пр.н.е. По-късно тук бил издигнат значим зороастричен храм на огъня, а в разцвета на Сасанидите, последната доислямска династия в Персия през IV-VI в. сл.н.е., е построен огромният палат на Хосрите. Този хълм играе важна роля в митичния свят на Ориента. Така напр. единият от тримата влъхви умрял тук след връщането си от Витлеем.

След смъртта на Соломон през 930 г. той бил наследен от сина си Ровоам. Едва стъпил на трона, избухнало недоволство срещу високите данъци, водено от ефремеца Йеровоам. Вследствие на това въстание царството се разделило на две части. Десетте северни племена образували независима общност под името Израел и издигнали Йеровоам за свой владетел, докато другите две южни племена нарекли управляваната от цар Давид държава Юдея. Двете враждебни държави съществували 250 години. Населението за 400 години, откакто

започнало да живее уседнало, нараснало на 300 000 души. След разделението на страната в тъй наречените царски времена последвали вътрешни размирици и нападения от враждебните съседи. Израел бил окупиран за три години от асирийците, водени от Саргон II от царската династия Йеху (845–747 пр.н.е.). Държавата били унищожена със завладяването на град Самиария (722 г.). Юдея издържала като подчинена васална държава още 100 години, докато Йерусалим не бил завзет от вавилонския цар Небукаднезар и разрушен през 587 г. Това сложило край на държавата Юдея. Завоевателите насилствено прогонили населението. Двете племена от южното царство, на Юда и на Вениамин, отначало били помилвани, но Наву-худоносор насилствено ги прогонил във Вавилон, откъдето половината от депортираните били върнати в родината си след петдесетгодишно изгнание през 535 г. от персийския цар Кир II.

По съвсем друг начин протекла съдбата на прогонените от северната държава Израел. Десетте племена тръгнали на изток, откъдето в старата родина никога повече не дошъл никакъв знак. „И Израил биде преместен от земята си в Асурия, дето е и доднес.“ (4 Царства 17:23) Хилядите хора влезли в историята като „блудните десет племена Израилеви“. Многобройни ясни следи говорят за това, че повечето от „изгубените племена“ след столетията на политически борби и безцелно обикаляне достигнали „Обетованата земя“, в Северна Индия, където и до днес намира мир и покой.

---

[50] Dr. Mateer The Land of Charity. Цитат по: Н. Р. Blavadski: Isis entschleiert, Bd. II. Den Haag 1974, s.135 f ↑

[51] Ср. F. Max Muller: Indien, Weber: Indische Skizzen Berlin 1857 ↑

[52] F. Beernier: Travels in the Moghul Empire London 1891, S.432 ↑

ПОТОПЪТ Е БИЛ В КАШМИР

Според библейската хронология Авраам е наследник на Ной. Легендата не казва нищо за произхода на бащата на Авраам, тя се ограничава само с това, да опише родословното дърво на човечеството и да разкаже за потопа. При разкопки около Ур в Месопотамия археолозите се натъкват на глинени наноси с дебелина 2–3 метра с глинени остатъци отгоре и отдолу. Тези отлагания говорят обаче само за локално катастрофално наводнение около Ур. Един клинопис от Ниневия описва края на тази катастрофа по следния начин: „А всичките хора станаха на кал. Сушата стана като покрив.“ Глиненият слой беше изтълкуван като свидетелство за библейския Потоп, „доказателство“, което се вписва хармонично в картината на библейската история. Археолозите датираха времето на този потоп около 4000 г. пр.н.е. По това време обаче семитските номадски племена със сигурност още не били навлезли в Двуречието.^[53] Следователно те не могат да бъдат свидетели и оцелели от Потопа. Тази катастрофа трябва да е била някъде другаде.

Потопът е универсално предание, за което разказват митовете на почти всички народи. На Земята е имало много ледникови периоди и вероятно не по-рядко е имало и гигантски наводнения по различни причини.

В шумерския епос за Гилгамеш, намерен в началото на века на клинописи върху глинени плочки в руините на древната библиотека на Ниневия, героят Утнапищим оцелява от катастрофално наводнение. То се описва като произвол на боговете и, подобно на библейския разказ, един мъж построява по съвет на Бога кораб и така преживява потопа, който унищожава всичко наоколо.

Александър фон Хумболт разказва за същата легенда и при перуанците. В едно полинезийско предание за потопа героят дори се казва Ной. В света са известни повече от 250 разказа за потоп. Кой обаче е библейският?

Тъй като индийските Веди без съмнение са най-старите изповеди в човешката история, близко е до ума да се разгледат съдържателните се в

тях предания за потопа като първите такива. Книгите го описват по следния начин:

Боговете решили да наводнят света с гигантски потоп, но Ману, пророк и мъдрец, трябвало да бъде пощаден, за да се запази човешкият род. Бог Вишну се материализирал за първи път на Земята като аватар и се показал на Ману във вид на риба (матсия). Тя го предупредила, че скоро идва краят на Земята и всички, които живеят на нея, ще бъдат унищожени. Той заповядал на мъдреца да построи кораб, да вземе седемте велики риши (пророци), семена от всички растения и по един чифт от всяко животно, а също така и Ведите. Едва бил построен ковчегът и започнали големи дъждове, реките излезли от коритата си. Вишну като риба застанал пред кораба. Ману хвърлил въже, което се завързало за рибата и тя издърпала кораба през бушуващата стихия, докато хвърлили безопасно котва на върховете на Хималаите (вж. Битие 6–8).

Потопът траел 40 дни — число, което съвпада в названото в Моисеевите книги.

Произходът на думата „Sint“ (която в германо-саксонските езици е свързана с „потоп“ — *Бел пред.*) е спорен. Според официалното мнение думата в старогермански е имала смисъл на „всеобхватен“, оттам Sintflut (потоп) — „глобално наводнение“.

Възможна е и друга етимология. Sindh е старото име на голямата река, на която полуостровът дължи името си — Инд.^[54] В древни времена под Индия се разбирали всички области от другата страна на Инд, към които причислявали също Тибет и Монголия. По-късно към тях били причислени и другите области от тази страна на реката чак до днешен Иран.

Погледнато от запад, Инд е най-голямото водно препятствие, което трябва да се преодолява, за да се стигне до Индия. Тя тече от север на юг през днешен Пакистан и се влива с широка делта в Арабско море. „Другата страна на реката“, откъдето произхождал Авраам^[55], може е била земята от другата страна на Инд, която като естествена бариера отделяла Индия на запад.

Реката дала името си и на местността Синд, която днес образува южната провинция на Пакистан с център Карачи — област с площ 140 000 кв.км, който поради честите наводнения на Инд е много плодородна и заради това е гъсто населена.

В североиндийския щат Кашмир има още една река с име Синдх. Тя е много по-незабележима от великия си събрат, но във връзка с потопа има също така важно значение. В северната част на кашмирската долина Синдх минава през областта, която се вижда от планината Нево — същата, от която Мойсей хвърлил поглед към Обетеновата земя малко преди смъртта си. Синдх извира близо до особено свещената за индусите пещера Амарнат, която се посещава всяка година в деня на пълнолунието през август от хиляди странници. Според легендата бог Шива посветил съпругата си Парвати в тайнството на сътворението (!). Ако се слезе надолу по реката, след тридневен ходене пеша се стига до местността Сонамарг („Златната ливада“), намираща се на 2600 метра надморска височина. През нея минал Нотович, преди да пресече 3500-метровия проход Зожила. От Сонамарг пътят следва реката и през няколко древни дървени моста след 84 километра се достига до Сринагар. По пътя се намират малки селца между тучни зелени ливади и градини от праскови, круши и ябълки. Изкусно резбованите рамки на прозорците и украсените покриви са доказателства за богатството на района. Колкото по-навътре се навлиза и колкото се приближава Сринагар, толкова по залесена и плодородна е долината, по чиито две страни има терасовидни ниви с ориз и царевица, докато най-накрая се стига до местността Канган, където долината свършва и излиза в равнината. Кашмир изглежда като древната градина Едем, а огромните блатисти местности, както и големите плоски езера са видими следи от много далечно наводнение.

---

[53] G. Konzelmann: Aufbruch der Hebraer. München 1976, S. 37 f ↑

[54] Посредством смяна на гласните в персийския от *Sindh* се е получило *Hind*, дума, с която скоро бил наречен целият субконтинент. В по-ново време изпаднал звукът *h* и останало *Ind*, откъдето дошла *Индия* ↑

[55] Ср. Иисус Навин 24:2–3 ↑

КАШМИР Е ОБЕТОВАНАТА ЗЕМЯ

Според Библията раят, където станало създаването на хората, се намирал на изток. „И насади Господ Бог рай в Едем, на изток, и там настани човека, когото създаде.“ (Битие 2:8) Географското положение на едемската градина се обяснява със сведение за четири реки: „От Едем изтичаше река, за да напоява рая, и подир се разклоняваше на четири реки.“ (Битие 2:10) В Месопотамия, която често се отъждествява с рая, текат обаче само две реки (както казва и името).

В северната част на Индия се вливат даже пет големи реки от един огромен водосборен басейн, които дават име на местностите по техните брегове: Пунджаб — петоречие. При разделянето на индийския субконтинент през 1947 г. английската провинция била разделена между двете нови държави Индия (Бхарат) и Пакистан. Тези пет реки от лявата част на Инд носят имената Ихелум, Ченаб, Рави, Беас и Сутледж. Областта Пунджаб е най-ранната културна област на Индия (индуската култура е от около 3000 г. пр.н.е.), но археолозите са открили в Кашмир следи от цивилизацията отпреди 50 000 години.

Етимологията на думата Кашмир допуска различни тълкувания.

Куш бил внук на Ной, чиито наследници населили света и дали имената си на земите, в които се заселили. В разказа за Сътворението се казва: „Името на втората река е Гихом (Геон), тя обикаля цялата земя Куш.“ (Битие 2:13) Всички библейски имена в течение на историята са претърпели редица промени. Възможно е от Куш да се е получило Каш. „Мир“ означава на персийски „нещо ценно“, на руски е свят, а на турски е почетна титла.

Друго тълкувание идва от еврейската дума кашер (кашир или кошер), което има смисъл на „безупречен“ и се отнася предимно за ястия. Съгласно еврейския закон^[56] можело да се използват само ритуално заклани и напълно обезкръвени животни. Евреите се различават от другите народи по тези забрани за храни и затова са били наречени, както и страната, в която живеели, *кашер*, от което се получило Кашмир. Днешните кашмирци наричат страната си все още „Кашир“, а жителите — „кашур“.

Накрая името Кашмир може да произхожда от ведическия пророк Кашияп, който живял тук от прастари времена. „Кашияпа“ означава на санскрит „костенурка“, а според древноиндийската картина на света Земята била поставена на гърба на плуваща във водата костенурка. В някои книги името Кашияп се идентифицира с Бога-творец, „Кашияп-мар“, от което се е получило Кашмир, т.е. „Обетованата земя“.

---

[56] Вж. Левит 11, второзаконие 14 ↑

ДЕСЕТТЕ ИЗГУБЕНИ ИЗРАИЛЕВИ ПЛЕМЕНА

Едва през XIX в., в течение на колонизацията, се събужда интересът към страните от Средния Изток и някои западни изследователи разказват удивени за срещите си с племена в цяла Северна Индия, които очевидно били от еврейски произход.

Така например пасторът д-р Йозеф Волф в двутомника си „Разкази за мисията в Бухара в годините 1843–1945“^[57] твърди: „Всички евреи в Туркистан казват, че са наследници на Тагарма, син на Гомер, който се споменава във Вехтия Завет. (Битие 1 0:3) В Бухара има 10000 евреи. Главният равин ме увери, че Бухара означава *Хавор* и че Балхаш е Халах. (4. Царства 1 7:6) По време на ужасното царуване на Чингис хан обаче всички написани съчинения били унищожени.“ По-нататък той пише: „В Бухара има прастари предания че някои от изгубените десет Израилеви племена са стигнали дори до Китай. Разпитах за това евреите тук. Някои афганци твърдяха че произхождат от Израел. *Афгаан* бил племенник на Асаф син на Берхаис, които построил храма на Соломон. Наследниците на този Афгаан били отведени от Небукаднезар във Вавилон, тъй като били израилтяни. Оттам били заведени на планината Гора в Афганистан и по късно насилствено били ислямизирани. Те притежават книгата «Маджмоа Алансаб». Това е колекция от родословни дървета на персийски език Трябваше с учудване да разбере, че сержант Райли разглежда афганците като народ с израилтянско потекло.“

Накрая Волф пише: „Прекарах шест дни при децата на Рахаб Бани Арбал. При тях бяха също децата Израилеви от племето Дан, които живеят в Тарим Хатрамавл.“^[58]

Един френски пътешественик, Ж. Т. Вини (член на кралското дружество по география) пише в „Личен отчет за пътешествието до Хузин“, Кабул, в Афганистан^[59]: „Бащата на Еремия е баща на афганците. Той бил съвременник на Навухудоносор, наричал се Бени Израел и имал четиредесет деца. Един наследник от 34-тото поколение се наричал Кис и бил съвременник на пророка Мохамед.“

Джеймс Брайс и Кейт Джонсън записали в „Обширен преглед на географията“^[60] статията за Афганистан: „Те водят произхода си от цар Саул и се наричат Брн-и-Израел“. Според А. Бърнс те били преместени от Навухудоносор от Свещената земя в Гхор, на североизток от Кабул. Те останали израилтяни до 682 г. сл.н.е. когато арабският шейх Халед-ибн-Абдала ги направил мюсюлмани.

Редица други източници се отнасят предимно до заселването от евреите в афганското пространство и прилежащите области Като една от най-важните творби трябва да се спомене „Изгубените племена от д-р Джордж Мур“^[61], който намерил в археологическите разкопки многобройни надписи на иврит. В пакистанската провинция Сиркап, близо до Таксила, е изровен камък, върху който има арамейски надписи — език, който бил говорен от Исус. При най-новите изследвания в пакистанската част на Кашмир, в долината на Горен Инд, където някога е минавал знаменитият „Път на коприната“, бяха открити хиляди скални надписи и картини от праисторическо, раннобудистко и следхристиянско време. Измежду тези надписи е намерен един еврейски, датиран от изследователите към XIX в. н.е., когато ислямът напредвал към Индия.^[62] Арабският историк Бируни писал през XI в., че тогава в областта не били оставени никакви чужденци, евреите обаче били изключени от това правило.

Още в средата на XIX в. в Англия се образувало дружество, което си поставило за задача да открие десетте изгубени Израилеви племена — Identification Society of London. Повечето от работите на британските учени в тази област идват от това обединение. Би било излишно да се изброяват тук повече от 30 автора и творби, които доказват произхода на кашмирското население от израилтяните.

Във Вехтия завет има повече от 300 географски наименования на местности, области и собственици, племена, родове, семейства и отделни личности, които съвпадат със същите имена в Кашмир или близките области.

Име в Кашмир	В Библията	Място в Библията
Амал	Амал	1 Паралипоменон 7:35
Асерия	Асир	Битие 30:13
Атай	Атай	1 Паралипоменон 12:11

Вал	Ваал	1 Паралипоменон 5:5
Вала	Вала	Иисус Навин 19:3
Бера	Беера	1 Паралипоменон 5:6
Габба	Гева	Иисус Навин 18:24
Гади	Гадиил	Числа 13:11
Гани	Гуни	1 Паралипоменон 7:13
Гомер	Гомер	Битие 10:2

и др.

Места Кашмир	В (Провинция)	Библейско име	Място в Библията
Агурн	(Кулгам)	Агур	1 Паралипоменон 7:35
Аяс	(Сринагар)	Аия	Битие 36:24
Амону	(Анантнаг)	Амон	3 Царства 22:26
Амариа	(Сринагар)	Амариа	1 Паралипоменон 23:19
Арор	(Авантипур)	Ароер	Иисус Навин 12:2
Балпура	(Авантипур)	Ваал-Фегор	Числа 25:3
Бехатпур	(Хандвара)	Ветфегор	Второзаконие 34:6
Бирсу	(Авантипур)	Бирша	Битие 14:2
Харван	(Сринагар)	Харан	4 Царства 19:1 2

и др.

Жителите на Кашмир се различават във всяко едно отношение от другите племена на Индия. Начинът им на живот, поведението им, моралът, характерът, облеклото, езикът, както и обичаите, традициите и привичките са типично еврейски.

Подобно на евреите кашмирците не употребяват мазнини за пържене и печене, а само олио. Повечето кашмирци предпочитат риба, която наричат „фари“ като възпоминание за времето преди бягството

им от Египет: „*помним рибата, която ядохме даром в Египет*“. (Числа 11:5).

Месарските сатъри в Кашмир имат същата полукръгла форма, а веслата на лодките също имат типичната форма на сърце.

Мъжете носят своеобразни шапки. Облеклото на възрастните кашмирски жени (пантани) е много подобно на това на еврейските жени, а те употребяват забрадки и колани. Момичетата на Кашмир подобно на еврейките имат привычката да се движат напред и назад в две редици със сплетени ръце. Песните си наричат роф.

След раждането на детето жените се къпят едва след 40 дни. Това е също и еврейски обичай. Много древни гробове в Кашмир са положение в посока изток-запад, докато ислямските гробове са винаги север-юг. Такива гробове се намират най-често в Харан, Радж-пур, Суед Бладур Сахиб, Кукар На и в Авантипур. В гробището на Бисжбихар, където се намират баните и камъкът на Мойсей, има стар гроб с надпис на иврит.

65 километра южно от Сринагар и само на няколко километра от „баните на Мойсей“ се намира храмът Мартанд. На стените му, издигнати през VIII в. сл.н.е., има скулптури на различни индуски божества. Под тези сравнително нови части на култовото съоръжение са открити значително по-стари стени и руини, които не са датирани точно, но във всеки случай са много по-древни.

И дали това не е онзи храм, показан на пророк Иезекиил от чужденеца по време на изгнанието му във Вавилон (586–538 пр.н.е.)? Храмът на Мартанд се намира също на една „много висока планина“, именно *Хималаите*, а от една от страните има „извор“, който скоро се влива в Ихелум (Иезекиил 40–43).

---

[57] Dr. jur. et Dr. theol. Joseph Wolff TL Erzählung einer Mission nach Bokhara in den Jahren 1843–45. London 1845, Band 1, S. 13–19 ↑

[58] Wolff, a. a. O., S. 56 ↑

[59] London 1840, S. 166 ↑

[60] Dr. J. Brice und Dr. K. Johnson: Umfassende Beschreibung der Erdkunde. London und Glasgow 1880, S. 25 ↑

[61] G. Moore: The Lost Tribes. London 1861 ↑

[62] K. Jettmar: Felsenbilder in Karakorum. In: Spektrum der Wissenschaft, Dezember 1983, S. 22–32 ↑

ГЛАВА IV
ДЕТСТВОТО НА ИИСУС

ЗВЕЗДАТА НА ВЛЪХВИТЕ

Във втора глава на евангелието на Матей можем да прочетем: „А когато се роди Исус в Витлеем Иудейски в дните на цар Ирод, ето, мъдреци от изтока дойдоха в Йерусалим и казваха:

Де е родилият се Цар Иудейски? Защото видяхме звездата Му на изток и дойдохме да Му се поклоним“ (Матей 2:1–2). Ако тогава наистина е имало някаква необикновено астрономическо явление, това трябва да е записано в литературата, а и е възможно това положение на небесните тела да бъде изчислено.

Йоханес Кеплер също е правил такива изчисления. Той смятал, че супернова, появила се като следствие на едностоянието на Юпитер и Сатурн през 7 г. пр.н.е., е търсената витлеемска звезда. Предположението за супернова (т.е. нова звезда) не намерило подкрепа у по-късните астрономи. Днес за витлеемски знак се смята конюнкцията, която Кеплер разглеждал като предпоставка. През 7 г. пр.н.е. е имало трикратно конюнкция на Сатурн и Юпитер в съзвездието Риби (рибата се смята за символ Христос и е отличителен знак на първите християнски общности). Подобна среща на небесните тела се случва веднъж на 794 години и наблюдателите месеци наред могат да се любуват на впечатляващата картина на двете стоящи една до друга планети, които изглеждат на нощното небе като една по-ярка от всички други звезда.^[63] През 1925 г. ориенталистът Паул Шнабел успял да разчете 2000-годишен клинопис от наблюдателницата Сипа край Ефрат. На тази глинена плочка е точно описано астрономическото събитие от 7 г. пр.н.е. — голямата конюнкция на планетите Сатурн и Юпитер в съзвездието Риби.^[64] В края на 8 г. пр.н.е. Юпитер и Сатурн се виждали след залез слънце отначало в западната полусфера. Те били разделени на около 16° една от друга — Юпитер все още в съзвездието Водолей, Сатурн в Риби. През февруари на 7 г. пр.н.е. двете планети изчезнали за няколко седмици в лъчите на Слънцето и не се виждали. Звездобройците очаквали първата поява на Юпитер в ранни зори като знак за тринадесетия адури на годината 304 от Селкидската ера, което отговаря на 16 март 7 г. пр.н.е. Те наблюдавали как Юпитер

постепенно се приближава към Сатурн, докато го достигне в края на месец аиру (29 май г. пр.н.е.). Тази конюнкция, при която Юпитер се намира на 21° с разлика само от 1° по ширина и на същата дължина, се повторила по почти същия начин още два пъти през годината — на 3 октомври и на 5 декември.

Двете планети се виждали от залез до изгрев слънце и в полунощ светели високо в небето. Когато слънцето потъвало на запад, планетите се издигали от изток, а когато потъвали на запад, на изток се показвала зората. Значи в началото на годината двойката планети изгрявала по посоката на слънцето, в края на годината залязвала по посока на слънцето. През цялата година Юпитер и Сатурн били ясно видими и не се разделяли на повече от 3° една от друга. Този небесен спектакъл щял да се повтори едва след осем века.

В Евангелието на Матей звездата се споменава три пъти. Тримата мъдреци казват: „...защото видяхме звездата му на изток.“ В гръцкия прототип се използва думата „анатол“. Езиковедите установиха, че тази дума, използвана много рядко, има специално астрономическо значение. Тя означава, че звездата изгрява по посока на Слънцето, т.е. от изток. Употребена в множествено число, думата има географски смисъл, а именно страна от изтока. Следователно тримата мъдреци наистина са следвали небесното явление от изтока на запад.

Второто упоменаване на събитието има също една особеност в гръцкия текст на Евангелието на Матей: „Тогавя Ирод тайно повика мъдреците и узна от тях точно за времето, когато се е появила звездата.“ (Матей 2:7. Глаголът „появявам се“ също е астрономически термин, който обозначава появата на звезда рано сутринта. Според тогавашните разбирания с раждането на детето изгрява и звездата му. Въпросът на Ирод означава, че времето на раждането е доста по-назад. По вавилонския календар Юпитер изгрява рано още в последния месец на 304 г. от Селкидската ера. 305 г. (6 г. пр.н.е.) започвала с пролетния месец Нисану, който отговаря на еврейската нова година. Когато мъдреците дошли в Йерусалим, Юпитер вече се намирал във втората година от конюнкцията си със Сатурн и Иисус, роден вероятно през 7 г. пр.н.е., вече е бил на две години. Това обстоятелство принудило Ирод да избие всички деца до две години от определени групи.

Какво обаче е накарало тайнствените влъхви (гръцката дума *анатол* е използвана в множествено число) да поемат несгодите на многомесечно или дори двугодишно пътуване? Откъде са дошли всъщност и по каква причина са търсили едно малко момче? Отговор на този въпрос теологията не може да ни даде.

---

[63] G. Kroll: Auf den Spure Jesu. Leipzig 1964, S. 63 ff. ↑

[64] P. Schnabel: Der jingste Keilschrifttext. In: Zeitschrift für Assyrologie, NF 2(36), S. 66 ff ↑

КОИ СА БИЛИ ТРИМАТА МЪДРЕЦИ?

В гръцкия текст мъдреците се наричат „магои“, а маговете били издигнати за царе едва в през VI в. от императора на Арл, а през XIX в. им били приписани измислените имена Каспар, Мелхиор и Балтазар. Колко са били маговете, не може да се установи. От Оригеней^[65] нататък броят им се определя на три, може би заради трите дарби.

Сигурно е обаче, че са дошли от дълго пътуване от изток, че са били запознати с магическите практики, били отлични астрономи и в никакъв случай не били бедни.

Това, че „звездата“ висяла над къщата, където бил младенецът, всъщност си е жива легенда. Много по-вероятно е двегодишното дете да е било под закрилата на определени хора, които знаели за значението на това дете. Този кръг от хора обаче явно е бил противник на Ирод, защото когато узнал за пристигането на тримата мъдреци, „се смути, и цял Йерусалим с него“. Дали е било смятано от тайните кумрански секти — назаряните и есеите — за бъдещия Спасител, е задача на бъдещи изследвания. Днес обаче се знае, че манастирът край Кумран на Мъртво море по времето на управлението на Ирод Велики е бил пуст в течение на десет години, т.е. тайният съюз е бил забранен през това време. Това обстоятелство може да обясни гнева на царя, както и опита за убийство на детето.

Имали ли са членовете на забранените секти връзки с техните братя в Индия — изгубените племена на родината Израел?

В апокрифните евангелия на назаряните^[66] има такъв текст: „Когато Йосиф погледна с очите си, видя много странници, които го съпровождаха и влизаха В пещерата, и рече: «Искам да стана и да отида при тях.» Когато Йосиф излезе, каза на Симеона: «Струва ми се, че странниците са прорицатели, защото, виж, всеки момент поглеждат към небето и говорят помежду си. Но те изглеждат чужденци, защото видът им се различава от нашия, дрехите им са богати, а цветът на лицата им тъмен, носят шапки на главите си, робите им са от тънък плат и по краката си носят чорапи. И виж, те спряха и ме гледат, и Виж, те отново тръгнаха и идват насам.»“

Дали „маговете“ наистина са дошли от Индия, все още не може да се докаже със сигурност. Много по-удивително е съвпадението на притчата за тримата влъхви с разказите за начините, с които в Тибет се търсят инкарнациите^[67] на умрелите висши будистки сановници. Как се провежда подобно търсене по прастарите ритуали, научаваме от разказа за намирането на днешния Далай Лама от собственото му описание^[68] и в книгата на австриеца Хайрих Харер^[69], прекарал седем години в двора на краля на Лхаса.

---

[65] Origenes: Gen. Horn. XIV 3 ↑

[66] Цитат по: Hennecke-Schneemelcher: Neutestmentliche Apokryphen, 1. Band, 4. Auflage, Tübingen 1968, S. 98 ↑

[67] Учението за реинкарнацията изхожда от това, че всяка душа по време на процеса на еволюция може да преживее много пъти живота и да се инкарнира, т.е. да се всели в материално тяло, за да натрупа по-нататъшен опит и да се развие в божество ↑

[68] Dalai Lama: Mein Land und meine Leute. München 1982. ↑

[69] H. Harrer: Sieben Jahre Tibet. Frankfurt 1966 ↑

КАК СЕ ОТКРИВА ИНКАРНАЦИЯ?

Малко преди смъртта през 1933 г. тринадесетият Далай Лама направи намеци за начин, как и къде ще се прероди. Когато мъртвият бил положен в двореца Потала в традиционната поза лотос с поглед на юг, лицето му една сутрин било обърнато на изток и на дървения подиум, намиращ се до ковчега, внезапно изникнала гъба. По тези сведения висшите ламы в магически ритуал разпитали намиращ се в транс монах, който бил местният оракул. Той хвърлил на изток магическа примка и от североизточна посока били забелязани странни облаци. След това маговете две години поред не получили никакви знаци. Накрая назначеният регент тръгнал, следвайки едно вдъхновение, към отдалеченото на 90 мили свещено езеро Лхамой Латсо край Тшо Хор Гиал, в чиято отразяваща повърхност според вярванията на тибетците може да се види бъдещето. След многодневна медитация регентът видял триетажен манастир с позлатени покриви, до който имало малка китайска къщичка с красиви калкани и зелени керемиди. Освен това видял трите тибетски букви Ах, Ка и Ма. Това видение било подробно записано и запазено в дълбока тайна. Изпълнен с надежди и благодарност за божествения знак, регентът се върнал в Лхаса и дворецът започнал да се подготвя за търсенето.

Решаваща била думата на астролозите, без чиито изчисления не можело да се направи нито една важна крачка. През 1937 г. от Лхаса били изпратени различни експедиции, за да търсят свещеното дете в указаната от небесните знаци посока. Във всяка една от експедициите имало мъдреци, благородни ламы, които заемали високи постове. Освен слугите всяка група носела скъпоценни дарове, някои от които били лична собственост на починалия. Те служели, от една страна, като клетва за вярност към новия Далай Лама, а от друга, за идентификация на инкарнацията. Теоретично починалият може да се инкарнира на хиляди километри от предишното си място на дейност. В случая на тринадесетия Далай Лама търсенето минавало през границите на централен Тибет в намиращия се под китайско управление окръг Амдо в областта Дохам. Там тогава имало само

няколко манастира, тъй като е родно място на реформатора на будизма Цонг Капа. Групата за търсене намерила редица деца, но никое от тях не отговаряло на тълкуванията. Най-накрая през зимата край селото Такцер стигнали до манастир на три етажа с позлатен покрив, а недалеч от него имало хубава малка селска къща с турско-сини керемиди. Всичко отговаряло на видението на регента.

След това двама благородни ламы се преоблекли като слуги, а един млад мъж се представил за техен учител. Дегизировката имала за смисъл най-напред да се прикрие истинската цел, за да не се предизвиква излишно безпокойство, и да се разузнаят обстоятелствата. Заедно с двама представители на манастира монасите прекрачили прага на обителта. Двамата висши духовници, сред които бил ламата Кеутсанг рингпоче от манастира Сера край Лхаса, като слуги били отведени в магерницата, докато другите били поканени в хубавите помещения. В кухнята играели децата на семейството и в момента, в който преоблеченият рингпоче влязъл в кухнята, към него се втурнало едно двегодишно дете и седнало в скута му. Духовникът носел около врата си броеницата на починалия Далай Лама, която изглеждала позната на детето, и то се опитало да я скъса, за да си я вземе. След това ламата обещал да подари синджирчето на детето, ако познае кой е гостенинът. Матова детето веднага отговорило „сера-ага“, което на местния диалект означавало „Лама на Сера“. Че детето разпознало ламата в бедно облечения човек, било удивително, но че то разпознало и манастира, от който той идва, това вече било смайващо дори и за монасите, за които мистичните случки били ежедневие. След това ламата запитал за името на мнимия учител и момчето отговорило „Лобсанг“. Наистина слугата се казвал Лобсанг Цеванг.

През целия ден благородниците наблюдавали детето и трябвало да се въздържат да му показват цялата си почит, защото вече били убедени, че са намерили инкарнацията. Те обаче се сбогували, за да се върнат след няколко дни с всички участници в експедицията. Когато родителите на детето видели цялата процесия от висши духовници с цялото им великолепие пред къщата си, те разбрали, че синът им е инкарнация. В съседния манастир Кумбум преди известно време умрял инкарниран лама и селяните вярвали, че наследникът им е това прераждане. Даже по-големият син на селянина бил подложен на такъв изпит.

Не е невероятно, че реинкарнираните деца си спомнят за предмети и хора, които познават от предишния си живот. Някои даже рецитирали съчинения, които никога не са им били показвани. В Тибет има многобройни доказателства за предишен живот. На Запад подобни разкази се появяват рядко, тъй като човек веднага избива от главата си възможността за инкарнация на умрели в ново тяло.

Четиримата извършили предписаните изпити с детето. Най-напред му предложили две съвършено идентични броеници, едната от които принадлежала на тринадесетия Далай Лама. Без да се колебае, детето избрало правилната, поставило я на врата си и затанцувало от радост. Същият опит бил направен с другите скъпоценни броеници. След това делегацията предложила на момчето два различни барабана, един по-голям и украсен със злато и един обикновен, който принадлежал на починалия. То взело по-малкия и започнало да бие с палките така, както се прави по време на церемонии. Накрая били представени два бастуна и детето първоначално докоснало неправилния, но се спряло, разгледало и двата и накрая избрало онзи, който принадлежал на ламата. Зрителите, които се зачудили на колебанието, разбрали от ринпоче, че и вторият бастун бил използван известно време от тринадесетия Далай Лама, преди да го подари на ламата Кеуцанг.

(В това представяне на ценните вещи на починалия ясно се вижда съответствието с ценните подаръци, които влъхвите дали на детето Иисус. Става ясно също защо детето трябва да е достигнало до такава възраст, преди да бъде подложено на изпитание.) Към тези доказателства се прибавило и обяснението на трите букви, които видял регентът. Смятало се, че „Ах“ е за окръга Амдо, където било намерено детето. Двете букви Ка и Ма било вероятно да обозначават малкия манастир Ка(р)ма Ролпаи Дордже на един хълм над селото Такцер, който тринадесетият Далай Лама посетил преди няколко години на връщане от Китай. Това посещение било сензация за цялата околност, а сред хората, получили благословия от техния божествен крал, били и бащата на новата инкарнация, тогава на девет години. Разказва се още, че тринадесетият Далай Лама погледнал въпросната селска къща и малко тъжно казал колко е хубаво и спокойно е тук. Преданието гласи, че Далай Лама скрил чифт ботуши в този манастир, което може да се разглежда като символичен акт.

След всички потвърждения пратениците били сигурни, че са намерили истинската инкарнация. През Китай и Индия на условен език телеграфирали всички детайли в Лхаса, откъдето получили заповед да запазят всичко в строга тайна, за да не предизвикат действия от страна на китайската държава. Тъй като търсенето се извършвало на суверенна китайска територия, трябвало да се измамят властите, за да не попадне детето в техни ръце. На губернатора на провинцията Ма Пуфанг било обяснено, че ще вземат детето в Лхаса, където ще бъде избран Далай Лама. Ма Пуфанг поискал най-напред 100 000 китайски долара за предаването на детето, но когато делегацията се съгласила, той повдигнал мизата на 300 000 долара.

Делегацията се опасявала, че ако признаят за намирането на ламата, Китай ще настоява за „защитата“ му да изпрати войски в Лхаса.

И тук ясно се вижда паралелът със ситуацията в Йерусалим, където божественото дете трябвало да бъде изведено от страната, за да избяга от Ирод и римляните: *„Тogaва Ирод, като се видя подигран от мъдреците, твърде много се ядоса и прати, та изби всички младенци във Витлеем и във всичките му предели, от две години и надолу, според времето, което бе точно узнал от мъдреците.“* (Матей 2:16) По причини за сигурност кореспонденцията между Амсо и Лхаса се извършвала с пратеници, което всеки път изисквало няколко-месечно чакане. Така минали две години, докато керванът с делегацията, момчето и семейството му се отправили на път към Лхаса. Групата достигнала границите на Тибет едва след един месец поход, където пътешествениците ги очаквала със свитата си един министър от кабинета. Той предал писмо от регента за потвърждаване на избора. Родителите чак сега разбрали, че синът им бил предопределен за владетел на Тибет.

Има един съвременен паралел с тази история.

Детската стая на малкия Осел от Испания е украсена с тибетски рисунки, будистки статуи и свежи цветя. Той седи върху кадифени възглавници, украсени с брокат, и носи прекрасна мантия. Будистите от цял свят са убедени, че двегодишният Осел Хита Торес е прероденият Лама Тубтен Йеше, починал през 1984 г. в Лос Анжелис от сърдечен инфаркт. Приживе той основа 31 будистки центъра в

западния свят, между които и в Испания, която най-много му харесвала.

Близо до Гренада се намира будисткият център „Осел Линг“ (градът на малката светлина), основан от Пако и Мария Хита. Зидар и продавачка на пощенски марки са родителите на малкия Осел, който бил едва на седем години, когато ламата Зопа, ученик на Тубтен Йеше, разпознал в него инкарнацията на умрелия си учител. Задачата за търсенето ламата Зопа получил от Далай Лама, след като насън му се явил Тубтен Йеше. След като дал мнение за детето, Пако и Мария заедно с малкия Осел заминали за Индия, където детето било подложено на предписаните изпитания. Детето уверено хванало от различните, някои от които скъпоценни молитвени броеници, онази, която някога принадлежала на ламата Тубтен Йеше.

Сега Осел посещава манастирско училище в Непал. Обучението му ще трае четиридесет години, докато заеме като наследник на Йеше игуменството на непалския манастир Копа. Осел е първата инкарнация в ново време, намерена извън будисткото културно пространство.

БЯГСТВОТО КЪМ ЕГИПЕТ

След като мъдреците от изтока намерили детето недалеч от Йерусалим, бащата на детето получило заръка от Бога: „... Стани, Вземи Младенеца и майка Му, и бягай В Египет, и остане там, докле ти кажа; защото Ирод ще търси Младенеца, за да Го погуби.“ (Матей 2:13) Бягството се извършило най-вероятно през Хеброн за Бершеба и след това през пустинята до Средиземно море. Едва тук, на границата с Египет, те били в безопасност. По времето на Исус в Египет живеели около един милион евреи, само в Александрия те били 200 000. Тази страна от древни времена била убежище на евреите. Тук се намирали еврейски селища със синагоги, училища и всичко, което трябвало да направи от чужбината родина. Описаното в евангелието убийство на децата намира потвърждението си в записан по времето на Исус разказ от кръговете на есеите, които очевидно били мишена на ударите на Ирод и затова действували нелегално: „Дойде цар, който не беше от жреческо потекло, безогледен и безбожен човек. Той изби млади и стари, и голям страх имаше от него в цялата земя.“ Според професор Хаснаин по времето на смяната на летоброенето в Александрия съществували будистки мисионерски училища, тъй наречените „вихари“. Според „Санскритско-китайския речник“ вихара се нарича място, което „е или академия, или училище, или храм и служи за обучение и практика на будизма. Тези сгради в идеалния случай са от червено дърво (чандана) с 32 помещения (всяко с по 8 дървета тала), с градини, басейн за къпане и чайна, богато мебелирана, с ковчори по стените, както и с хранителни стоки, легла, дюшеци и всички необходими неща“. Напълно логично е да се помисли, че Исус още като малко дете бил посветен от будистки учени в Александрия в мъдростта на източната философия. Основното училищно образование би обяснило как е възможно едно дванадесетгодишно дете да удиви с речта си свещениците в храма на Йерусалим: „...Всички, които го слушаха, чудеха се на разума и на отговорите му.“ (Лука 2:47) Дванадесет години тогава била възрастта, на която трябвало да се ожени. Тази „обикновена съдба“ със сигурност обаче подминала

Иисус. Той бил достатъчно голям, за да продължи учението си там, където вероятно била родината на духовните му бащи: Индия.

Десет години след смъртта на омразния узурпатор Ирод (той умрял малко преди празника Песах (Пасха) през 4 г. пр.н.е.) Иисус можел да се завърне безопасно в родната си страна:

„А след като умря Ирод, ето, Ангел Господен се явява насъне Йосифу в Египет и казва: стани, вземи Младенеца и майка Му и иди в земята Израилева, защото измряха ония, които търсеха душата на Младенеца.

Той стана, взе Младенеца и майка Му, и дойде в земята Израилева.

Но като се чу, че в Иудея царува Архелай, наместо баща си Ирода, уплаши се да иде там;“

Архелай бил бил етнарх (наместник) на Юдея и Самария от 4 г. пр.н.е. до 6 сл.н.е., т.е. до онзи момент, когато Иисус бил на 12 или 13 години.

„...и след като се получи откровение насъне, замина за пределите Галилейски и като дойде, засели се в един град, наречан Назарет, за да се сбъдне казаното чрез пророците, че Той ще се нарече Назорей.“

(Матей 2:19–23)

ГЛАВА V
ИЗТОЧНА МЪДРОСТ НА ЗАПАД

РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА БУДИЗМА

Широкото разпространение на будизма в дохристиянско време се дължи на инициативата на един от най-големите владетели не само на Индия, но и на света изобщо — цар Ашока, управлявал от около 273 до 232 г. пр.н.е. Ашока е една от най-значимите политически и духовни личности на световната история. По време на управлението му в Европа бушува първата Пуническа война. Царят опознал ужаса на войната още през детството си, затова осъдил насилието и се обърнал към миролюбивите идеи на будизма.

Много от неговите закони и укази са запазени в надписи по сгради и храмове. В един указ той помилвал всички живи същества. Указът гласи: *„Всички хора са мои деца. Както желая здраве и щастие на моите деца на този (земен) и на оня (небесен) свят, така също искам това и за всички хора.“*

Ашока заповядал да се построят в Индия повече от 80 000 будистки манастири и в цялото си царство строил болници за хора и животни. По негова инициатива Паталипутра (днешен Патна), столицата на царството му, се събрал вторият будистки световен събор. В него взели участие хиляди монаси. По завета на Буда Ашока организира разпространението индийския дух в най-отдалечените страни. Той осъществил идеята за мисионерството, като изпратил мисионери не само във всички градове на Индия и Цейлон, но и в земите по пътя на коприната — Сирия, Египет и Гърция.

Разпространението на будисткото учение е най-важното задължение, което Буда Сакиямуни оставил на учениците си: *„Вървете, монаси, и обикаляйте наред, за полза и здраве на мнозина, от състрадание към света, за слава на боговете и хората. Нека никои двама от вас да не поемат един и същи път. Проповядвайте учението, което е добро...; проповядвайте го в духа си и в буквите си; излагайте с пълна чистота упражняването на религиозен живот.“* Монасите били просяци и очаквали милостинята на миряните. Те не притежавали нищо повече от това, което носели по тялото си. Животът им бил отказ, но били свободни от аскетичната строгост. Главната им

дейност била да медитират за учението и да се освободят от светските страсти. Към общността се присъединявали чрез акта на излизането (правпайя), като се напуска къщата, символ на начина на живот на лаиците, за да се влезе в съсловието на странстващите монаси (второто значение на правпайя) без покрив.

За тази цел било достатъчно да се надене жълтата дреха на монасите, да се обръсне главата и три пъти да се изрече заклинание. Долната граница била седем години. На тази възраст Рахула, синът на Възвишения, влязъл в общността.

При влизането на новия монах се обяснявали четирите основни правила на монашеския живот:

- да се изхранва самостоятелно от милостиня;
- да се облича с изтърсени от праха дрехи;
- да стои под дърветата;
- да лекува раните с урина от крава.

Монасите без изключение водели странстващ начин на живот. Каноничните разкази говорят за Буда и учениците му, които обиколили цялото средно течение на Ганг, медитирайки и проповядвайки, понякога сами, по-често обаче на групи — от град на град, от село на село.

Вижда се забележителният паралел с изпращането на учениците на Исус, които в последен отчаян опит да убедят Израел в посланието на Христос, преминават от място на място:

„Като повика дванадесетте, начена да ги разпраца по двама, и им даде власт над нечистите духове.

И им заповяда, нищо да не взимате за по път, освен една тояга: ни торба, ни хляб, ни пари в пояса, но да се обуват в прости обуца и да не обличат две дрехи. И рече им: ако някъде влезете в къща, оставайте в нея, докато си отидете оттам.

И ако някои не ви приемат, нито ви послушат, като излизате оттам, отърсете праха от нозете си, за свидетелство срещу тях. Истина ви казвам: по-леко ще бъде Содом и Гомора в съдния ден, отколкото на оня град.

Те тръгнаха и проповядваха покаяние; изгонваха много бесове, и мнозина болни помазаха с елей, и ги изцериха.“

(Марко 6:7–13)

Както в будизма и тук няма и дума за насилствено покръстване, а се проповядва за оздравяването на мнозината, за които говори още пророк Исаия (53:11).

Според индийските праизточници след събора в Харан (Харван край Сринагар), проведен по времето на Канишка, били изпратени още мисионери към Кашмир, Гандхара, Махисамандала, Ванаваци, Йонарита („страната на гърците“) и в Цейлон.

В музея „Борли“ в Марсилия се намират останките на две седящи фигури, вероятно идоли. Статуите са без глави и по мнението на учените представляват келтско-иберийски божества. Но отговарят напълно на статуите на Бодхисатва с всички атрибути на будистки светец — те са в перфектна поза лотос, през раменете си носят брамински шнур, а около врата и горната част на ръцете — обръчи като знак за достойнството им. Особеното положение на ръцете говори ясно какво се изразява с поведението на ръцете (мудра). Докато едната показва жеста на докосване на земята (бхумиспарсамудра) като знак за призоваване на Земята да докаже верността на думите на Буда, другата се държи пред гърдите като подканящ жест (абхая-мудра).

С датирането на находките като че ли няма проблеми — те са от II в. пр.н.е. Малките ниши в стръмната скала служат за защита на статуите (според каноните на първоначалния будизъм монасите не можели да живеят в здрави убежища, а в преходни като прости колиби). Подредбата наподобява подредбата на известни светини, каквито са тези в Бамиян (Афганистан) или в Аянта и Елора (Индия).

Впрочем съществува усещането, че будизмът, който е много по-мек и аполитичен от браманизма, добре се оправя с различните пришълци, които нахлуват по поречието на Инд, горния басейн на Ганг и Декан. Такива са били гърците през II в. и скитите и партите през I в. сл.н.е. Големият завоевател Менандър се среща в Милин-дапахна на мирна дискусия с будистия монах Нагасена. Скитските владетели, особено от династията Кушан, след приемането на будизма силно го поощрявали. Най-известният от тях, Канишка, бил също ревностен привърженик на будизма като Ашока.

Най-силно изражение на това време бил съборът в Харан. По различни източници той се състоял по време на управлението на Канишка през втората половина на I в. пр.н.е. Съборът, изглежда, засегнал само будистката монашеска общност от индийския

североизток, преди всичко до многобройните сарвастивадини (направление на Хинаяна-будизма, възникнало през III в. пр.н.е., което след събора се преобразувало в махаяна). Сарвастиванидите от Кашмир, изглежда, са смятали за необходимо техният трипитака (будистки писмен канон) да се подложи на основна проверка, за да може да се дискутира за реформаторски тенденции, появили се в собствената общност. На този събор бил кодифициран канонът на появилия се в последните два века преди новото летоброене махаяна-будизъм — събитие, което маркира раждането на махаяна като самостоятелна църква.

Първите християни на изток не изпитвали очевидно противоречия с махаяна, както показват намерени край Турфан в Източен Туркестан (днес китайска провинция Синянг) документи от IV в. пр.н.е.

По това време там безпроблемно съжителствали християни, будисти и манихейци, като дори използвали общи култови места.^[70] В този регион са открити изображения на Буда като добрия пастир Иисус^[71], както и будистка сутра за месията Иисус.

---

[70] Cp. Le Coq: Ostturkistan. Waldschmidt: Zentralasien. Luders: Die literararische Funde ↑

[71] По Н.-J. Klimkeit: Gottes- und Selbsterfahrng in der gnostisch-buddhistische Religionsbegegnung Zentralasiens. In: Zeitschr. f. Religions- und Geistesgeschichte, Bd. 35, 1983, S. 236–247. ↑

ЛЕЧИТЕЛИ, ЕСЕИ И НАЗОРЕЙЦИ

Когато по време на управлението на император Тит през 70 г. пр.н.е. евреите загубили независимостта си, общността на есеите скрила библиотеката си от пергаменти и папируси в големи глинени бъчви в пещерите на планината Каратания до Мъртво море. Там те били напълно забравени до откриването и разчитането им през 1947 г. Християнските теолози бяха смаяни, когато разбраха, че повечето от приписваните на Иисус блаженства от проповедта в планината са били съставени няколко поколения преди него!^[72]

Имало ли е връзка между ранното християнско движение и есеите? Възможно ли е християнската религия да е клон на есеите? И откъде изобщо есеите са имали тези блаженства? Възможно ли е в дохристиянска Юдея и Галилея да е проникнало будистки духовно богатство?

От най-стари времена е имало разнообразни контакти с Ориента и Окцидента и се намират многобройни културни паралели между древна Индия и древен Египет, две цивилизации, възникнали през III в. на бреговете на големи реки. Свещеното растение на Индия е лотосът, което расте от пъпа на Бог Вишну, издига бога Брама и на което е възцарен медитиращият Буда. Лотосът е свещеното растение на Озирис, господаря на египетския пантеон и бог на смъртта. В Индия пълният със скръб бог Шива танцува с тялото на мъртвата му съпруга на рамене и разпръсква частите ѝ из цялата страна. Същата легенда съществува и при египтяните. Сет, злият брат на Озирис, разпръсква като семена над земята четиринадесет части от тялото на бога.

Докато всички древни култури на Предна и Средна Азия вярват в една-единствена Вселена, която се движи право към деня на Страшния съд, в Индия и Египет се смята, че светът се намира в безкраен кръговрат на сътворение и разрушение. В египетската „Книга на мъртвите“ пише: *„Аз съм вчера, днес и утре и имам силата да се родя втори път.“*

В долината на Ефрат са намерени печати от древна култура от поречието на Инд. Нейният разцвет бил две хиляди години пр.н.е.

През цялата античност от Индия са внасяни подправки, пауни, маймуни и санталово дърво. По неизвестен начин индийската азбука на говорените там семитски езици била заета в Етиопия. Индийски философи са достигали до Атина, Спарта и Коринт и са запознавали гърците с мъдростта на Упанишадите. Според Аристоксен, писател от времето на Александър Велики, философът Сократ (469–399 г. пр.н.е.) в Атина се запознал с един индиец. Възможно е съдържашката се във философиите на Питагор, Платон и на стоиците теория за странстването на душата да има своя произход в ученията на тези индийски учени.

През 325 г. Александър Велики пресякъл прохода Хибер и нахлул в Северозападна Индия. Младият македонец бил не само голям пълководец, но и ученик на знаменития Аристотел, откъдето била голямата му любов към философията. Той полагал особено внимание на това, да прибира в Македония не само изкуството и литература на покорените народи, но и техните мисли и знания. Александър взел със себе си много будистки монаси и индийски йоги в новия културен и духовен център в устието на Нил — Александрия, където бил положен основният камък на световен университет. С мъдреците от Изтока в Египет дошло аскетичното духовно богатство и вегетарианският начин на хранене, неизвестни дотогава в Средиземноморието.

Двеста години преди Христос сред евреите в Александрия и в Палестина се появило мистериозно движение. В Египет мистиците били известни като *лечителите*, техните духовни братя в Палестина се нарекли *есеи* и *назореи*. В тези религиозни движения се намират отговорите на горепоставените въпроси. Подробен разказ на съвременник за обичаите на есеите дава еврейският историк Флавий Йосиф, присъствал на разграбването на Йерусалим през 70 г. пр.н.е. Филон Александрийски също споменава за кратко посещение в селище на лечителите на брега на езерото Маркоис, където се практикували обичаи, подобни на будистките. Подобно на тях есеите и лечителите се въздържали от месо, вино и сексуални забегки.

Общността на есеите живеела в пещери, изкопани в скалните стени на планината Каратания до Мъртво море, недалеч от Йерихон.

По същото време будистките монаси живеели в пещери, изсечени в планините и платата по цялото западно крайбрежие на Индия.

Есеите и лечителите живеели в безбрачни общности, нещо, което било новост в религиите на Средиземноморския район. Те посвещавали живота си в опознаване на Господа, което трябвало да постигнат с продължителен пост и мълчание.

Филон споменава, че есеите били убедени противници на кръвната жертва и не участвали в жертвоприношенията. Есейската религия, изглежда, възникнала като протест срещу кървавите ритуали на йерусалимската ортодоксалност и непреклонната жестокост на Мойсеевия закон. Подобно развитие имало преди това в Индия, когато Буда се възпротивил на безсмислените брамински правила и ритуали. Общността на есеите, подобно на будистките сангхи, се състояла от монаси и лаици. Монасите водели комунистически организиран аскетичен живот в труднодостъпните пещери около Йерихон. Към тази общност принадлежал Йоан Кръстител.

Лаиците-есеи живеели в селата и градовете, където се женели, гледали деца и се стараели да водят щастлив, чист спиритуален живот. Както е обичайно и днес в много будистки страни, семействата на лаиците отдавали първородния си син за монах. Йоан Кръстител, изглежда, е бил приет за послушник по този начин.

Будистките монаси също били наричани *лечители* или *лекари*. Лечителите седели на рогозки, каквито се използват от будистките монаси в Индия, а обичаят им да се кръщават послушниците при приемането им за монаси, бил зает от будистите. Те не употребявали месо, живеели в доброволна мизерия, постели в определено време, рецитирали и пеели заедно религиозни текстове и песни и се обличали в бели дрехи.

Лечителите прекарвали живота си в тиха медитация и спиритуални упражнения, докато есеите, както монасите в пещерите, така и лаиците в селата, се занимавали със селско стопанство. От кумранските свитъци става ясно, че двете общности очаквали близкия край на земния живот и се подготвяли с братска обич, добри дела и любов към ближния за бъдещия живот при Господа. Подобно на осмократната пътека на будистите есеите имали осем степени на духовното израстване, чиято цел се състояла в това, да се овладеят свръхестествени сили и да се постигне просветление.

Синоптичните евангелия разказват, че Иисус накарал учениците си да обикалят пеша с една тояга в ръка и да проповядват (като

индуските монаси). По време на обиколките си из Юдея и Галилея Иисус вероятно нощувал в къщите на живеещите по различни места есеи.

Есеите кръщавали своите послушници при приемането им. Будистите имат подобен ритуал, което вероятно е заимстван от брамагите. Игуменът на будисткия манастир напръсквал главата на послушника с мляко и вода, след като признавал всичките си грехове. По време на този ритуал, разбира се като ново рождение, се палела лампа. Интересно е да се отбележи, че в ранните християнски съчинения християнинът след кръщението се наричал *просветен*.

Според Епифан Саламски есеите били наричани още *назаряни* или *назорейци*. В древен Израел някои пророци били назовавани *назаритяни*. Назаритяните проклинали кървавите ритуали и затова били ненавиждани от ортодоксалните свещеници. Всички вярващи евреи били задължени три пъти дневно да изричат следното проклетие: *Изпрати гнева си, Боже, на назаритяните!*

Според преданието Пилат наредил на кръста на Иисус да бъде поставена табела с надпис: „*Иисус, назарянина, цар на евреите.*“^[73] Че прякорът *Назарянина* не произхожда от името на местността Назарет, отдавна е доказано от науката. Едната точка от обвиненията срещу Иисус очевидно е била принадлежността му към тази религиозна общност! Може би първоначалната версия на този надпис е била: „*Иисус, водач на назаряните.*“ Това би обяснило защо Иисус е толкова мразен от Висшия еврейски съвет — Синода. Той бил водач на общността на назаряните.

---

[72] След дългогодишно оспорване на дохристиянския характер на творбите някои учени стигнаха до убеждението, че части от текстовете са писани едва около началото на новата ера или малко след това и се отнасят директно до Иисус. Ср. M. Baigent/R. Leigh: *Verschlussache Jesus: Die Qumranrollen und die Wahrheit über das frühe Christentum*. München 1991 ↑

[73] В изкуството тази табела се представя често с абревиатурата на латинското „*Jesus, Nazarenus, Rex Iudaeorum*“ — INRI ↑

ИИСУС НАЗОРЕЙ

В почти всички гръцки ръкописи за Иисус срещаме прозвището „Назорей“, което повечето пъти се превежда грешно като „Иисус от Назарет“. В повечето преводи на Библията ап. Павел в преживяването край Дамаск чул глас да казва: *„А Той ми рече: Аз съм Иисус от Назарет, когото ти гониш“*. Всъщност в гръцките преводи нищо такова няма и правилният превод е: *„А Той ми рече: Аз съм Иисус Назорей, когото ти гониш,“* (Деяния на светите апостоли 22:8).

Има ли в този грешен превод определен умисъл? Ако Иисус е трябвало да бъде наречен на името на родния си град, то по-правилно би било да бъде „Иисус Витлеемски“, защото не може да се поддържа, че е живял в Назарет. Според Марко неговите привърженици живеели край Генисаретското езеро, вероятно в Капернаум, защото се казва: *„И дохожда в една къща.“* (Марко 3:20) Оттук във всеки случай близките Му тръгват да го приберат. Ако близките Му са живели в Назарет, трябвало е да преодолеят 40 км до Генисаритското езеро.

В „Деяния на светите апостоли“, където Иисус шест пъти е наричан „назорей“, първите християни също са „назорей“.

В Евангелието на Йоан (1:46) Натанаил пита апостол Филип: *„От Назарет може ли да излезе нещо добро?“* Този въпрос предизвиква голямо учудване затова, как някой, който произхожда от едно малко, незначително място, може да има толкова богати знания и да получи подготовка, каквато може да даде само прочута школа.

Прозвищата назорей, назарянин, назарей се използват в евангелията за Иисус в тези различни форми (което доказва синонимността им), за да покажат произхода му от град Назарет, което в крайна сметка довело до погрешното название „Иисус от Назарет“. Още през 1920 г. М. Лизбарски в книгата си „Мандахейски литургии“ доказва, че етимологията на думата назорей от Назарет езиково не е възможна. Мястото Назарет дотогава литературно не се споменава никъде и по времето на Иисус е било малко селище. В Иисус Навин 19:10–15 не се споменава земята на Завулоновите синове, но затова пък се говори за отдалечената само на три километра югозападно Иафия,

разрушена през 67 г. пр.н.е. от римляните. Назорей произхожда от арамейската дума „назар“, която означава „раздяла“, но и „събуждам се“, „наблюдавам“ или „запазвам“. В преносен смисъл думата може да означава също и „заклевам (се)“ или „задължавам се за служба на Господ“, а като съществително е диадема, символ на коронована глава. Така „назорейт“ е пазител или наблюдател на култови ритуали. „Назарейците“ са били клон на есеите и принадлежали като ебонитите към първите християнски общности, които според Талмуда били наречени *нозари*.^[74] Всички тези гностични секти (гносис = познание) използвали магически практики, членовете им били посветени и водели аскетичен живот. Може би в основата на различния запис на тези прозвища, които имат един и същ корен и произход, стоят различни групировки, различаващи се по начина на излагане на учението и по начина на живот. Името „назарянини“ може да бъде изведено от старозаветните назаритяни.

Според Джон М. Робъртсън силният Самсон (Съдии Израилеви 15:5–7) бил назорей и назирей, не си подстригвал косите и не пиел т.е. бил аскет. Затова неаскетите се нарекли назаряни, за да се отличават ясно от назирейството, т.е. аскетизма.^[75]

Иисус не може да бъде със сигурност причислен към нито една от тези групи, тъй като очевидно отказвал робски да се подчинява на каквито и да е закони. Неговото правило било: „Правилно действие в правилен момент.“ Голямото пространствено разстояние до Индия в течение на вековете значително увеличила духовната яма между духовните бащи, приели принципите на будистката философия, и останалите в Израел техни братя. По този начин Иисус може да бъде смятан за „реформатор“, който е изпратен, за да възстанови единството на вярата сред „заблудените овце“ и да ги подкрепи духовно в борбата им срещу римските завоеватели, садукееите, фарисеите и ортодоксалните евреи.

Иисус е пратеникът, който е очакван страстно в обърканата ситуация, затова Йоан и двама от изпратените ученици питат: „...*Тили си Оня, Който има да дойде, или друго да чакаме?*“ (Матей 11:3)

Йоан Кръстител бил пророк на назаряните, а в Галилея бил наречен „Спасител“. Във Флавий Йосиф четем следно за него: „*Той бил почитен човек, който запалил евреите за обучение в добродетел, за подчинени на Господа и за приемане на Кръщението (!). Тогава*

Кръщението от Бога, казвал той, ще бъде приятно, тъй като то ще бъде за изцеление на тялото, но не и за опрощаване на греховете. Душата може да бъде предварително опростена с праведен живот. Около Йоан се събирали мнозина, които се дивели на думите му...“

Ритуалното гмуркане във водата води произхода си от Индия и се практикува от индусите и до днес със същото отдаване, както и преди хиляди години — традиция, която е толкова древна, колкото и самото „тайно знание“. В Палестина с есейското къпане в росата започна отделяне от догмите на еврейското предание, преди всичко на кръвната жертва, което почива на приемането, че може да се постигне опрощение на греховете предимно чрез проливане на кръв. Церемониалното измиване, от една страна, трябва да символизира освобождаването от всичко земно, от друга, прераждането на духа в ново „чисто“ тяло.

Във втората книга на законите на Ману, в която се говори за сакраментите, е записано правилото новороденото, преди да му се отреже пъпната връв, да се полее със светена вода. След това трябва да му погали езичето със златна лъжичка със сол, мед и рафинирано масло под постоянната рецитация на свещени молитви.

В Атарведа Пасус научава: „Който не е пречистен при раждането си с водата на Ганг, над който са изречени свещените заклинания, ще бъде подложен на толкова преобразувания, колкото е преживял в годините на нечистота.“ Под това се разбира прераждането след смъртта в друго тяло (наказателна инкарнация).

При Кръщението на Йоан ритуалът прилича на израз на принадлежност към определена общност, която отличава членовете си от външните чрез изпълняване на определени култови предписания. Това обяснява защо назаряните са собствена, произлязла от мистериите на определено учение, секта. Нелегалните секти винаги са били подложени на недоверието и преследването на властващата сила. Това се случило и на ап. Павел, който бил обвинен от Тертил пред управителя на града Феликс, че е подстрекател на бунтове: „... и че е водач на назорейската ерес.“ (Деяния на светите апостоли 24:5)

Според Плиний Стари и Йосиф назорейската секта е съществувала поне 150 години преди Христос край бреговете на Йордан и на източния бряг на Мъртво море. На привържениците ѝ било разрешено да оставят дълги косите си. Вероятно затова те,

подобно на индуските монаси, йоги и аскети, никога не са се подстригвали. Йоан Кръстител е представен с дълги коси и „носеше дреха от камилска вълна и кожен пояс на кръста си.“ (Матей 3:4) От римския патриций Лентулий в едно писмо до Сената съществува описание на Иисус. В този апокрифен разказ косите на Христос са описани като „къдрави и веещи се на вятъра“ над раменете му и той имал „път в средата на главата като назореите“.

Поради оскъдните източници пълното описание на сектата на назаряните не е възможно. По какви духовни признаци „Иисус Назорей“ се е отличавал от своите ортодоксални съвременници не би могло да се установи, ако не бяха много новооткрити документи за сектата на есеите, в която ясно се вижда влиянието на будистките учения. Те се отличавали от назаряните само по някои външни признаци — напр. Иисус използвал олио, а есеите никога не използвали Друго освен чиста вода.

Още в миналия век въз основа на разказите за есеите беше направено заключението, че общността около Иисус е само клон на есейството. Еврейският историк Хайнрих Грец описва християнството като „есейство с чужди елементи“.^[76] Есеите обаче са познати и от индиректните свидетелства на антични историци. Еврейският философ Филон Александрийски ги наричал „атлети на добродетелта“, а Флавий им посвещава почти цяла глава (11,8) в „Еврейската война“. Дватамата оценяват числеността на сектата на 4000 „души с прекрасни обичаи, разпръснати из цялата страна“. Римският писател Плиний Стари също ги споменава.

Но чак с откриването през ХХ в. на прочутите Кумрански свитъци беше осъзнато значението на ученията на есеите като изпреварващи тези на Иисус.

---

[74] Арабите наричали първите християни *насрани* или *насара* ↑

[75] J. M. Robertson: Die Evangelienmythen. Jena 1910, S. 51 ff. : 77
Judische Altertumer XVIII, 5, 2 ↑

[76] Цитат no: J. Klausner: Jesus von Nazareth. 1952, S. 144 ↑

ЕСЕИТЕ — ХРИСТИЯНСТВО ПРЕДИ ХРИСТОС

През лятото на 1947 г. един млад бедуин се натъкнал при търсенето на изгубена коза по стръмните склонове на Мъртво море на вход на пещера. Обзет от любопитство, открил много затворени глинени бъчви. С надеждата да открие съкровище, момчето отворило съдовете, но за свое разочарование намерило само няколко вонящи кожени пергаментна.

Скоро находката обаче се оказала най-голямото археологическо откритие на века. Когато известният археолог Уилям Г. Олбрайт видял свитъците през 1948 г., ги нарекъл най-голямата сбирка от ръкописи на нашето време. Той я датирал един век преди Христос и не се усъмнил в истинността им.

В течение на следващите години учените откриха в областта Хирбет Кумран още десет пещери с многобройни свитъци, които и до днес не са напълно разчетени и преведени. Но въпреки това лесно може да се види колко близко до учението на Исус е идеята на есеите, даже се говори за приоритет на есейството пред ранното християнство. Сензационната прилика на двете движения се вижда в теологическите теми и в религиозните институции — *те констатираат християнство преди Христос*.

Седем от намерените в първата пещера свитъка днес се намират днес в т.нар. „храм на ръкописите“ в Израелския музей в Йерусалим. Най-дългият ръкопис е „Свитъкът за Иса на св. Марко“.^[77] Текстовите колони съдържат на иврит цялата книга на пророк Исаия. Тази книга е най-старата (създадена около 150 г. пр.н.е.) и показва удивително съгласие с ранните находки на библейски ръкописи. Освен това са намерени фрагменти от втори ръкопис на Исаия, както и коментар към Книгата на пророк Хавакук.

Най-важната находка обаче била един двуметров пергамент с нареждания за организацията на религиозна общност. Той се нарича с началните думи „серек хайяхад“, което означава „правила на общността“ или „Наръчник с правила“. В първата част се описва един „Съюз на вечната любов“, който свързва членовете на посветената

общност с Бога. Във втората част се говори за „двете лица на човека“ — *духът на светлината и на истината и неговото отрицание, духът на заблудата и на мрака* (в будизма — *знание и незнание*). В допълнение следват правилата на ордена с детайлно описание на условията за приемане и наказанията за простъпки срещу тези правила и в края има дълъг химн на благодарността. Освен правилата на безбрачната общност има и втори ръкопис, който е навит заедно с първия и може би е бил съшит с него. Това съчинение носи името „Правила за цялата общност“ и е насочено към светския клон на организацията — женените членове.

Тук се вижда ясно приликата с ранните будистки общности, при които също има разделяне между монаси (бхику) и лаици (упасака). Който принадлежал към „светските“ членове на сектата, още от първия ден на живота си трябвало да бъде посветен в Книгата на мъдростта и всички правила на съюза. (На почти такава възраст Иисус е заведен в Египет от Йерусалим. Отново е видян чак след като навършва тридесет години.) Мъжете можели да се женят едва след двадесетата си година. На двадесет и пет получавали място и глас в общината. Те можели да започнат да се издигат в йерархията още след двадесетата си година, но били задължени да се покоряват на свещениците и по-възрастните. Когато достигнали определена възраст, трябвало да се оттеглят от заеманите постове. Краят на свитъка описва реда при ехатологичното ядене. За това подреждане възникнал спор по време на Тайната вечеря (Лука 22,24). На другия, отчасти силно повреден свитък, освен библейските псалтири се намират и около 40 есейски псалма, които започват с думите „Слава Тебе, Господи“, поради което свитъкът се нарича „хохайот“ или „хвалебствени песни“. Останалите открити свитъци са само оскъдни остатъци от онова, което е било пропуснато откривателите, защото още Оригеней споменава, че край Йерихон в стомна е намерен превод на псалми и други ръкописи. Несторианският патриарх Тимотей I (умрял 823 г.) разказва в едно писмо за намирането на еврейски ръкописи в пещера недалеч от Йерихон.

Част от текстовете са тайнопис. Постоянно се говори за „новия съюз“ (което Мартин Лутер превел по-късно като „Новия завет“) и за загадъчния „учител по справедливост“.

В „Естествена история“ Плиний Стари споменава манастир, който видял малко по на север от Енгеди на западния бряг на Мъртво море. Той го нарича манастира на есеите. Плиний описва обитателите му по следния начин: *„Самотен и странен народ, без жени, отказал се от любовта и водещ живот без пари сред палмите.“* (V, 17)

На по-малко от 1000 метра от пещерата, в която са намерени първите свитъци, се намират руини, които още от древността носят името „Хирбет Кумран“ — „руините на Кумран“. Те били смятани за останки от древноримска плантация. Първите разкопки там започват чак през 1951 г. под ръководството на Ланкастър Хардинг от йорданската служба за древни останки и отец Ролан де Во, ръководител на теологичния институт надоминиканците в Йерусалим. Откритията им надвишили всички очаквания — манастирът е Кумран, в който са написани откритите свитъци. За пет години били извадени на бял свят голямо селище, оградено с крепостна стена, квадратна постройка, много спомагателни сгради, голяма столова, ритуални бани, тринадесет цистерни и сложна система от водопроводи. Намерени били гробище с тринадесет гроба, в които били погребани само мъже, и помещение за писане с каменни маси и издялани мастилници, където вероятно са били написани по-голямата част от ръкописите от съседните пещери.

Днес се знае, че манастирът е бил обитаван още през VIII в. пр.н.е., бил е изоставен по времето на вавилонското изгнание и е заселен отново чак през II пр.н.е. (около 175 г.).

За начина на живот на монасите Йосиф Флавий пише: *„Те презирали богатството. Ценна при тях била общността на духа, така че никой нямал повече от другите. Имало правило всеки, който влезе в сектата, да даде състоянието си на общината и по този начин не се познава нито бедността, нито несъразмерното богатство, а Всички разполагат като братя с имуществото на отделните членове. Маслото смятали за украшение, а ако някой бил помазан въпреки волята му, то той изтривал тялото си. Защото притежаването на чиста кожа е също толкова почетно, както и да се движии навсякъде в бели дрехи.“*^[78]

В това описание на есеите ясно се вижда връзката с будистките правила и заповедите на Иисус. Будистките монаси не притежавали нищо друго освен дрехите си и някои дреболии. Иисус също водел

живот на непритежаващ нищо странстващ проповедник. Той изисквал от учениците си да напуснат семейството и състоянието си. Будисткото монашеско правило изисквало при присъединяването чрез „акта на излизането“ да напуснат семейството и дома, символ на начина на живот на миряните, и да влязат в кастата на странстващите монаси, за да медитират освободени от всичко земно за учението и постепенно да се откажат от страстите, Иисус казва: *„По-лесно камила (въже от камилска вълна!) ще мине през иглено ухо, нежели богат да влезе в царството Божие.“* (Матей 19:24)

Друг пример за освобождаването от земните грижи е следният разказ от евангелията: *„Тogaвa един книжник се приближи до него и Му рече: Учителю, ще вървя след тебе, където и да идеш.“*

А Иисус му казва: лисиците имат леговища, и птиците небесни — гнезда; а син Человеческий няма, де глава да подслони.“ (Матей 8:19–20).

Интересна е и есейската забрана да се помазва тялото, за което още Буда предупреждава учениците си, понеже по този начин се отдава прекалено внимание тялото и се стимулира егото. Назаряните, изглежда, са били напълно изключени от това правило.

Есеите носели бели одежди. За просветителите от XVIII в. разпъването на кръста и възкресението били ловка инсценировка на есеите, защото момъкът, който жените видели до празния гроб, и който им съобщил за възкресението, очевидно поради белите си одежди е бил есей. Така в последния век се появи обяснението, че Иисус е син на есей, на когото Мария се отдала в екстаз. Детето било дадено на ордена, което по разказите на Йосиф е било обичайна практика на есеите.^[79]

Още през 1831 г. градският викарий на Щутгарт и репетент на манастира в Тюбинген Аугуст фридрих Гфрьорер казва: *„Християнската църква произхожда от есейската общност, като доразвила нейните идеи. Нейната организация би била невъзможна без правилата на есеите.“*

Някои филолози смятат, че името *всей* означава „кръстител“. Други откриват произхода и от сирийското „пазеп“ — „щастливите“, или от асирийското „асая“, която също както и гръцката дума *терапевт* означава „лекар“, „лечител“. Някои от монасите, които с фанатична изключителност се отдавали на упражненията по молитва и

покаяние, били способни на удивителни свръхестествени неща. Манастирът на есеите се намирал близо до Йерихон сред хълмовете западно от Мъртво море, в област, която била известна още от времената на пророците Илия и Елиша със своя умерен и здравословен климат. Това е единственият район на Палестина, в който през цялата година е толкова топло, че свободно може да се практикуват упражнения, подобни на тези на йогите. Мистичните дарби, за които говорели есеите, са същите свръхестествени сили, които владеели учениците на *Кундалини-йогите* в Индия. Към тях принадлежали ясновидството, предсказателството, лекуването с ръка и възкресението на умрели.

Това, че есеите, които по численост били равни на садукееите и фарисеите (Йосиф оценява броя им на 4000), никъде не се споменава в Новия завет, говори за определен замисъл.

По чисто географско положение Иисус не е могъл да прескочи манастира на Кумран. Мястото край река Йордан, където чрез ритуалното кръщение от Йоан влязъл в общността на умерените назаряни, е само на седем километра и се вижда от манастира с просто око. Само който със собствените си очи види пейзажа около планинската пустиня, ще му стане ясно логичната връзка между мястото на кръщението и Кумран. Хълмът, който според традицията е мястото, на което Христос след кръщението бил изкушаван от дявола (Лука 4:1–13) и е на видима дистанция (около 15 км). Йоан живеел в пустинята, може би в пещерите на Кумран, и веднага след кръщението Иисус се отправил натам, за да пости четиридесет дни в пустошта. Във всеки случай жителите на Кумран наричали в съчиненията си местността „пустинята“. По това време „Той беше там, в пустинята, четирийсет дни, изкушаван от сатаната; беше със зверовете; и ангелите Му служеха“ (Марко 1:13). Посланик означава същото като ангел, а есеите имали много добре развито учение за ангелите, което било пазено в строга тайна. Ако Иисус прекарал „послушничеството“ си в една пещера извън Кумран, то ангелите са свързките с манастира!

Йосиф пише в главата за есеите: „Който иска да бъде приет в сектата, не получава веднага достъп, а първо трябва да бъде възпитаван една година в начина на живот на членовете, след като са получили малка брадва, препаска около кръста и бяла пребрадка. Ако е издържал изпита, той правел крачка напред към братството — участва

в пречистващото кръщение с вода, но все още не е допускан до общото хранене.“^[80]

Същото виждаме и в Тибет. Пред обикновения монах да бъде посветен в лама (т.е. „по-висш“), той трябва да завърши редица обучения и изпити. От него се иска известно време да бъде далеч от общността и да се отдава напълно необезпокояван на медитацията. Манастирът Хемис в Ладах, като всички останали ламаистки манастири, има за тази цел още една по-малка сграда, която се намира на около пет километра от основната в подножието на по-висок хълм. На потънали в медитация монаси се носи от специални пратеници храна само два пъти на ден.

През 31 пр.н.е. земетресение разрушило цялото селище на Кумран. Следите от пукнатини могат и днес да се видят, на някои места разликата в нивата на пода е почти половин метър. След земетресението Кумран останал необитаем 30 години, чак след новата ера манастирът бил населен с нов дух.

Освен гробовете на монасите около манастира са открити заровените останки на животни — кости от овце, кози, крави, телете и агнета, които били погребани в глинени съдове. Може да се приеме, че макар есеите са употребявали животински продукти, не са ги убивали, защото смятали убийството за върховно престъпление. Монасите се занимавали със земеделие, многобройните открити ядки от фурми свидетелстват за наличието на палмова плантация, в чиито сенки според Плиний Стари есеите „прекарвали времето си.“ Филон разказва за големия интерес на общността към пчеларството — спомнете си храната на Кръстителя.

От откритите около 400 монети може много добре да се опише развитието на селището. Една група от тях е от времето, когато Архелей заменил баща си Ирод на трона. Дупката в хронологията на монетите говори за това, че манастирът е бил заселен отново едва по времето на управлението на Архелей. Причината защо членовете били толкова време далеч от центъра на общността си, очевидно е тази, че Ирод можел да следи и преследва всички есейски секти от зимния си дворец. След смъртта на Ирод есеите се върнали и започнали възстановяването на манастира. Кумран бил населен до началото на еврейско-римската война през 68 г. пр.н.е. Цялата местност показва

следи от насилствено разрушение — слоят пепел говори за това, че манастирът е станал жертва на пожар.

---

[77] Съкратено 1 Qis ↑

[78] Judischer Krieg ↑

[79] По Алберт Швайцер: Geschichter der Leben-Jesu-Forschung ↑

[80] Judischer Krieg II, 8, 17. ↑

УЧЕНИЕТО НА КУМРАНСКИТЕ ЕСЕИ

Есеите от общността на Кумран според техните съчинения нямат собствено име. Те се наричали „свещената общност“, „бедняците“, „богоизбраните“, „хора на истината“ или най-често „синове на светлината“. Наистина есеите строго изпълнявали изискванията на еврейския закон, но в някои части се отклонявали толкова силно от него, че човек трябва да се запита, дали общността от Кумран може да се нарече еврейска секта.

Според записаните благодарствени песни есеите искали да възвестят „на бедните *благата* вест (евангелиум) за Божията милост“ и да бъдат „пратеници на добрата вест“. Обектът на молитвите им в посока на зората и на изгряващото слънце, Флавий Йосиф разказва, че есеите, „преди да изгрее слънцето, не казвали нищо нечисто и отправяли древни молитви към слънцето...“

Това обяснение показва ясно, че слънцето при есеите било разглеждано като символ на божественост. Един кумрански псалм прави това още по-ясно, като говори на Господа: „... *Ти ще ми се явиш призори като истинската зора*“ и „... *Ти ще ми откриеш силата си призори*.“

Според „правилата на сектата“ вярващият бил задължаван да казва утринна и вечерна молитва. Точно същият ритуал бил практикуван от привържениците на браминистично образование питагорейци на остров Крит. Посоката „изток“ и символът „слънце“ ни напомнят за храма на слънцето в Кашмир.

Удивителен факт е, че есеите не използвали календара по йерусалимското храмово правило, който бил по същество лунен календар, а са имали собствено отчитане на времето. Те се ориентирали по по-неточен календар, който бил популярен в Индия от времето на браминското владичество. Слънчевият календар бил въведен в цялата Римска империя чак от Рай Юлий Цезар, който обаче не е приет от евреите и до ден-днешен. Спорен кумранският календар празниците на религиозната година, за разлика от официалната, били винаги в един и същи ден от седмицата.^[81]

Разделението на годината на четири сезона в никакъв случай не е с еврейски произход. Гръцката античност дълго време познавала само два или три сезона, докато Питагор не донесъл от Индия новото деление на времето.

Друго учение на есеите позволява да се видят духовната основа и първоначалният произход на есейската философия. Те вярвали, както и индийските мъдреци и гръцките философи във вечния живот, — т. е. в това, че духът преживява и надживява временния си затвор — тялото. Учението за възкресението като нов елемент на учението е въведено едва от Христос. Той говори за възкръсването на мъртвите, без да намеква изрично за възкресението на плътта. Има предвид не непременно възкресението на тялото, а по-скоро чистото учение за реинкарнацията, което като „самсара“ в Упанишадите станало основа на всички индийски религиозни учения. Преди есеите учението за прераждането на душата в ново тяло е било познато на питагорейците, орфиците, Емпедокъл и Платон. Учението за прераждането минало през гностиците и някои неарабски секти на исляма на Запад в теософията и антропософията.

Още през миналия век някои учени^[82] посочиха влиянието на будизма върху ученията на есеите. Някои учени виждат в тях връзката между равините, гностиците, платониците и питагорейците от една страна, и зороастриците и будистите, от друга, предполагат, че есейската и лечителската религия възникнали, когато будизмът се претопил в семитския монотеизъм по същия начин, както станало в Китай с философията на таоизма и конфуцианството и в Япония с религията шинто.

Будистите носели бели дрехи като есеите и ранните християни. Католическите учени били силно изненадани от необикновената прилика между ритуалите и ученията на тибетския будизъм и тези на католическата църква. Облеклото на тибетските ламы прилича не само на тържествените одежди на католическите свещеници, но и в детайли на изрисуваните по стенописите облекла на апостолите и първите християни. Йерархичното изграждане на тибетските и римокатолическите религиозни ордени показва голяма прилика. Будистите също говорят за застъпничеств и молитви, дават милостиня и жертвоприношения, в двете религии/монасите дават обет за бедност целомъдрие и покорство. Будистите използвали светена вода и при

богослуженията си пеели, литургията им била близка до тази на Източноправославната църква. От будизма аурата влязла в Католическата църква като ореол на светец в християнската иконография.

Църковният учител Иероним и историкът Еузебий разказват, че християнските манастири изхождали от лечителите в Александрия. Наистина трите ранга на християнското духовенство — епископ, презвитер и дякон — отговарят на йерархията на монасите лечители. Епифаний нарича първите християни *терапевти* и *йесияни* (вероятно изопачено от есеи). Най-висшата степен на първохристиянския път била тази на лечителя, а няколко години след разпятието на Христа били избрани седем дякона. И този термин е от манастирския живот на лечителите.

Християните празнували Деня на Бога в неделя, докато евреите празнували шабат в събота. В шабат в храма се носели месо, вино и брашно, а свещениците си присвоявали част от тях. Очевидно е откъде идва враждата на свещениците към есеите — есейският култ бил заплаха за основния им източник на доходи. Това, изглежда, било и най-важната причина за заговора им срещу Христос, защото като водач на назорейско-есеиското движение той проповядвал учение, което правело излишни фарисеите. Те били принудени да го убият, за да осигурят средствата си за живот.

Филон споменава, че еврейските мистици били подобни на индийските философи, които също така отричали кръвната жертва.

Есеите като индийското учение за кармата имали теория за предопределението. Те живеели със съзнанието за края на времето и очаквали началото на Божието царство в най-близко бъдеще.

Въпреки многобройните паралели между Иисус и есеите трябва да се направят ясни разликите. Евангелията разказват, че Христос употребявал месо и вино. Той израснал в есейска област и повечето от учениците му били есеи. Макар че послушничеството му, изглежда, било в есейски манастир, очевидно по-късно скъсал със закостенелите ритуали на есеите, тъй като, подобно на Буда, петстотин години по-рано смятал, че спазването на сурови правила и наредби не служи за постигане на избавлението. С тази крачка Иисус създал нов толерантен клон на есейско-назорейската религия, която прегръща обикновените хора, които не водели аскетичен живот. Той имал по-свободно

отношение към Тората и Закона: „слушали сте, че бе казано на древните... Аз пък ви казвам...“ (Матей 5:21–22) Според еврейския закон нарушителят на шабат трябвало да умре. Книгата на Дамаск от Кумран забранява да се убиват нарушителите на шабат и Иисус казва: „защото Син Човеческий е господар и на съботата.“ (Матей 12:8)

Въпросът за любовта към врага е основното, което разделя Иисус от есеите. За разлика от него есеите мразят враговете си. Хората от Кумран изобщо поставят особена тежест върху отделянето си от света и поддържали определено елитарно съзнание. Иисус пък търсел контакт да опрости греховете на онези, които изглеждали *заблудени*, и особено наблягал на това, че е „изпратен при заблудените овце на Израил“, обръщал се изрично срещу егоизма и претенциите за единствена църковна институция.

Ясна разлика има и в употребата на масло или миро. Иисус бил „миропомазаният“ (Христос), и то в смисъл на титла или отличие, която го отделяла от есеите. В античните магически текстове мирото имало магическа сила, което спирало демоните и предпазвало хората от тях, то лекувало и изгонвало болестите на душата и тялото. От друга страна, помазването се смятало като вид запечатване, чрез която божеството уверявало привържениците си, които били под нейна защита. Целзий разказва, че орфическите гностици притежавали печат, който правел този, който го получил, „Син на Отеца“: „Помазан съм с бяло миро от дървото на живота.“^[83]

В апокрифното евангелие на Филип четем: „Дървото на живота е в средата на рая, и маслиновото дърво, от което се прави мирото (крисма), от него е възкресението.“^[84]

Ако на това място се помисли за прераждането на духа в ново тяло, то става ясно какъв решаващ нов елемент внесъл Иисус като „миропомазан“ в ученията на различните есейски секти. Както разказва Иреней, помазването било „церемония на Спасението“ за „завършените“, която била оценявана значително по-високо от кръщението. Ние знаем, че помазването било предимно по главата и челото, често във формата на кръст. Традицията на това помазване има своя корен в Индия, където и днес аскетите (садхите) се разпознават по хоризонтална или вертикална линия, която прекарвали с пръст по челото със смес от масло и свещена пепел (вибхути).

[81] Еврейската година има 12 месеца с редуващи се 29 или 30 дни, това са 50,5 седмици с по 7 дни. За изравняване на фактичката година трябва в течение на 19 години седем пъти да се вмъкне 13 месец, *втори адар*. Еврейското летоброене започна със сътворението на света на 20 септември 3750 г. пр. н. е ↑

[82] A. Hilgenfeld: Zeitschrift f. wissenschaftl. Theologie (1860 — 1862), Bauer: Essener. In: Pauli-Wissowa, Suppl. Bd. IV, Sp. 426 f ↑

[83] Cp. Emile Buronof: Le Buddhisme en Occident. In Revue des Deux Mondes, 1888. Origenes: Contra Celsum 6,27 ↑

[84] Nag-Hammadi-Kodex II 3; 121, 15–19 ↑

БУДА И ХРИСТОС — ЕДНО СРАВНЕНИЕ

Богът на семитските племена, казано просто, е кръвожаден, отмъстителен бог. Еврейският Йехова е ужасяващ владетел, който царува в небето и наказва избрания си народ, когато нарушава заповедите и претенциите му.

Философията на проповедта, която според евангелията Христос произнесъл на планината, показва съвсем друг Бог. Посланието на Иисус е послание на любовта, на опрощението и помирението — обичай ближния си като себе си. *Ако те ударят по дясната буза, дай им и лявата.* Не можем да си помислим за по-голямо противоречие с възгледите на Вехтия завет. В никоя религия или морална философия от източното Средиземноморие няма такава великодушна милост като тази, която проповядва Иисус. Откъде знае истините от проповедта от планината? Отговор на този въпрос може да се намери може би в ранните дохристиянски съчинения като „Лалавистара“, която от древноиндииската литература показва най-големи паралели с преданията от евангелията. „Лалавистара“ е написана на сан-скрит биография на Буда, възникнала около Сарвастивадините. Най-древните хинаянски части от книгата са от трети век пр.н.е., докато съществуваща днес версия е от първи век пр.н.е. и е приета в канона на Махаяна на събора в Харан през I в. сл.н.е. — *няколко години преди съставянето на Новия завет.*

В „Лалавистара“ Буда казва: *Познаването на истината, постигането на нирвана, е най-голямата благодат. С любовта може да се победи омразата, с праведна обич се побеждава злото... Не казвай лоши думи за ближния си, за да не ти отговори по същия начин.*

Един търговец от Сунапаорта помолил Просветения да го поучи. „Хората са изпълнени с насилие. Ако те обидят, какво ще направиш?“ Търговецът свил рамене: „Няма да им отговоря.“ „А ако те ударят?“ „И тогава няма да им отговоря.“ „А ако те убият?“ Търговецът отговорил: „Смъртта, учителю, не е страшна. Някои даже я желаят.“

По същия начин Христос предупреждава учениците си: „Ако някой ти удари плесница по дясната страна, обърни му и другата.“ Буда казва на любимия си ученик Ананда: „Вярвай в мен, Ананда! На всички, които повярват в мен, ще бъде отредена голяма радост.“ По същия начин Христос заостря вниманието на учениците си, които вярват в него и не се колебаят във вярата си. В една друга случка Буда описва даването на милостиня като „посято върху добра почва семе, което ще даде плодове в изобилие“.

Буда казва още: „Храната, която ядете, не може да развали човека, но разрушаването на живот, убийството, кражбата, лъжата и прелюбодейството и даже мислите може да разврати хората.“

„Един човек заровил съкровище в дълбока пещера. Това скрито съкровище не му носи полза. Съкровището от любовта към ближния, от набожност и умереност е съкровище, което никой крадец не може да открадне.“

„Ако небето падне върху земята, то ще погълне и унищожи света и тогава, Ананда, думите на Буда ще бъдат верни.“

На друго място Просветеният се описва като един от „пастирите с много власт“, който бил призван да води онези, които са тръгнали към пропастта. Всички тези думи на Буда показват големи паралели в Христовото учение. Може би е познавал афоризмите в „Лалавистара“?

Йоан Кръстител кръщавал в устието на Йордан в Мъртво море, съвсем близко до място, където живеели есеите и където през 1947 г. са открити свитъците. Йоан призовавал хората да признаят греховете си и да се кръстят във водите на Йордан. След кръщението си Иисус отишъл в пустинята, където дяволът се опитал да го изкуши. Петстотин години по-рано същото опитал Мара, изкушителят, с Буда, както разказва „Лалавистра“. Мара предложил на празнуващия медитиращ Буда примамливи ястия и му показал богатствата на света, но Сидхарта обърнал гръб на предложенията на дявола. Подобна история има за Заратустра и източната легенда влиза в биографиите на християнските светци.

Заповедта на Иисус била да излязат от дома и да проповядват благата вест сред народа на йзраил. Подобно на индийските санаи учениците му не носели със себе си злато и сребро и не притежавали втори чифт обувки или дрехи. Петстотин години преди Иисус Буда

казал на първите си ученици, тридесет благородници, почти същите думи: „*Следвайте ме!*“ Учениците отдали всичко и Петър и синовете Завойски го последвали.

Като Иисус Буда учел на равенство. Един слепец не може да види слепеца, казал веднъж. Подобна притча има и за Буда: „Ако слепите се наредят в една редица, най-предният не вижда нищо и последният не вижда нищо!“ Притчата за заблудения син също се среща в будистката литература. Други подобни притчи има и в дохристиянските индуистки предания, като например прочутите думи за вярата, която може да премести планина. Кришна преместил хълма Говердан, за да спаси жителите му от гнева на бога, а маймунобогът Хануман в епоса „*Рамаяна*“ занесъл планина на остров Шри Ланка. В старозаветното предание никога не се я появявала подобна картина.

На Буда са приписвани многобройни чудеса, както прави Христос в Новия завет. В град Ямбунада учителят и учениците му били поканени на сватба. Светите мъже яли богато, но ястията не свършвали, а се увеличавали и макар че идвали още и още гости, храната стигнала за огромното събрание.

Като Иисус Буда бил смятан както за човек, така и за бог. Преди слизането си в света на хората Буда съществувал като духовно същество сред божествата на спиритуалния свят и напуснал по собствена воля за благото и за спасението на всички същества, за да се роди по чудодееен начин като човек. Ангелите го възвестили като спасител на света и пророкували на майка му: „*Ще имаш радост, царице Мая, радвай се и бъди щастлива, защото това дете, което ти роди, е свещено!*“ По подобен начин богобоязливият Симеон предсказал изпращането на Месията. Малко преди смъртта си Асите отишъл при новороденото дете, взел го в ръцете си и предвещал: „*Това дете е несравнимо, най-големият сред хората. Детето ще постигне най-високата степен на просветление, ще познае висшата воля и ще задвижи колелото на учението. Ще има състрадание за усилията на хората. Учението му ще разпростре над целия свят.*“

Симеон, като поел Младенеца в ръце, казал: „*сега отпускаи Твоя раб, Владико, според думата Си, смиром; защото видяха очите ми Твоето спасение, що си приготвил пред лицето на всички народи, — светлина за просвета на езичниците, и слава на Твоя народ Израиля.*“ (Лука 2:29–32)

Скептичните учени също споделят възгледа, че този мотив е зает директно от будизма.

Принц Сидхарта бил запознат още в училище с всички писмена. По време на един излет той изчезнал и след това намерен в дълбока медитация. Аналозиите с дванадесетгодишния Иисус, който бил открит в умна дискусия с книжовниците в храма, са толкова очевидни, за да бъдат отричани.

На около тридесет години, на същата възраст като библейския Иисус, Буда започнал проповедническата си дейност. Подобно на Христос Буда обикалял с учениците си в доброволно избрана бедност и общувал с тях с аксиоми, картини и притчи. Той също имал дванадесет ученици и първите му привърженици са двама братя. Първите спътници на Буда били под една смокиня, когато ги повикал. Просветлението му дошло също под смокиново дърво. То е най-важният символ в будизма за стремежа към просветление. Иисус също намерил единия си ученик, Натанаил, под едно смокиново дърво. Двамата — Буда и библейският Христос, имат по един любим ученик и един, който ги предава. За разлика от Иисус предателството на противника на Буда Девадата нямало трагичен край.

Така настъргено, както Иисус напада фарисеите, Буда критикува формализираното и ритуализирано законодателство на ортодоксалната жреческа каста на браманите. *„Като издънки на търговията жреците плетат мрежите си от закони и са винаги там, където се отглежда злото.“* По подобен начин Иисус говори за фарисеите: *„връзват времена тежки и мъчни за носене и ги турят на плещите на хората, а сами не искат и с пръст да ги помръднат, и всичките си работи вършат, за да ги видят хората; разширяват своите хранилища и правят големи полите на дрехите си.“* (Матей 23:4–5) По същия начин, както Буда кори браманите, Иисус демаскира подлите фарисеи: *„Горко вам, книжници и фарисеи, лицемери, защото се оприличавате на варосани гробници, които отвън се виждат хубави, а вътре са пълни с мъртвешки кости и всяка нечистотия.“* (Матей 23:27)

Така, както Буда отрича кръвната жертва на браманите, Иисус говори срещу кръвната дан на евреите и се обявява срещу всяко формализиране.

Въпреки всички опити да се скрие истинският произход на ученията на Христос и въпреки строгото канонизиране на евангелията в Новия завет могат да се намерят повече от сто текста, за които може да се докаже, че коренът им е в древната будистка традиция.

БУДИСТКО МИСЛОВНО БОГАТСТВО В УЧЕНИЯТА НА ИИСУС

Паралелите между етиката на Иисус и на Буда са общоизвестни. Дватамата забраняват убийството, кражбата, лъжата и прелюбодейството. Дватамата учат да се уважават възрастните. Дватамата искат да победят злото чрез доброта, проповядват любов към врага и славят миролюбието на сърцето. Те съветват да не се трупат прекомерни богатства на земята и дават предимство на милостта към жертвата. Подобията са многобройни, а има текстове, които буквално се припокриват. Христос като Буда наричал себе си „Син Човечески“. Иисус носел прозвището „светлината на света“, Буда — „окото на света“ и „несравнима светлина“. Себеразбирането на Буда малко се различава от това на библейския Иисус. *„Аз познавам Божието и небесното царство и пътя, който води натам. Познавам го като този, който влезе в брахмалока (небесното царство) и е роден там.“* Това звучи като обещанията на Иисус в евангелието на Йоана: *„Истина, истина ви казвам: който слуша словото Ми и вярва в Оногова, който Ме е пратил, има живот вечен, и на съд не дохожда, а е минал от смърт към живот.“* (Йоан 5:24) Или: *„Истина, истина ви казвам: иде час, и дошъл е вече, когато мъртвите ще чуят гласа на Сина Божий и, като чуят, ще оживеят.“* (Йоан 5:25) Буда говорил на учениците си: *„Онези, които имат уши, да чуват, да слушат.“* С чудесата си излекувал болни, карал слепци да проглеждат, глухи да чуват, сакати да прохождат. Минавал през придошлия Ганг като Иисус през морето, учениците на Христос правят чудеса, също както и предшествениците им — учениците на Буда. Веднъж Буда се приближил до бреговете на една река. От отсрещния бряг пеша през водата дошъл ученик, тъй като не намерил лодка. По същия начин Петър тръгнал към крачещия по водата Иисус, но започнал да потъва, щом намалявала вярата му, както и ученика на Буда, когато излизал от медитация. Само подкрепата на Иисус спасила Петър. Същото се случило и на ученика на Буда. Хората, които видели това, били смаяни, а Буда казал: *„Вярата ни води през прилива. Мъдростта ни води на*

другия бряг.“ Тъй като представата за ходенето по водата било напълно непознато сред евреите, а в Индия било широко разпространено, то Новият завет вероятно е заимствал тези истории оттам.

Като Иисус Буда отричал тези чудеса само тогава, когато служели само за задоволяване на страстта на хората към сензации. Буда казал на йогата, който прекарал двадесет и пет години в това, да върви по реката, без да измокри краката си: *„Наистина ли си пропилял времето си само с това? Трябвало е само да дадеш една монета на лодкаря и той щеше да те преведе с лодката си.“* По-късно в махаяна-будизма тези предания за чудеса изиграли подобна голяма роля както в християнството. Навсякъде хората по-лесно се впечатляват от магията, чудесата и външните признаци, отколкото от трудно разбираеми духовни истини.

Тук искам да покажа едно удивително съвпадение между по-древните индийски източници и Новия завет — притчата за „бедната вдовица“. В будисткия вариант богатите хора давали ценни дарове по време на религиозна церемония. Една бедна вдовица не притежавала нищо друго освен две малки монети, които дала с радост. Свещеникът забелязал жертвата ѝ и похвалил постъпката ѝ, без да обърне внимание на другите дарения. И тук е паралелът с Евангелието на Марко: *„И седна Иисус срещу съкровищницата и гледаше, как народът пуска пари в съкровищницата. Мнозина богати пускаха много. А една бедна вдовица, като дойде, пусна две лепти, сиреч, един кодрант. Като повика учениците Си, Иисус им рече: истина ви казвам, че тая бедна вдовица тури повече от всички, които пуснаха в съкровищницата; защото всички пуснаха от излишъка си, а тя от своята немотия тури всичко, що имаше, цялата си прехрана.“* (Марко 12:41–44) Абстрахирайки се от съвпаденията на главната тема, в очи се набиват следните особености — в двата случая става дума за вдовица, в двата случая се жертва в храма заедно с богатите, дава се всичко, което притежават, а именно две монети, и двете са похвалени от един присъстващ, който оценява жеста им по-високо от даровете на богатите. Едва ли може да се отрече, че библейският текст е заел древната будистка история.

Аналогиите между будизма и християнството продължават и след смъртта на основателите им. Митовете и легендите идеализират личностите. Малко след смъртта им Буда и Иисус са въздигнати над

всички богове и се разпространяват разказите за чудесата им. В двата случая отначало учениците не образуват организирана църква, а малки, разпръснати групи, стхавири и махангики, традиционни евреи християни и прогресивни християни светци. В двете религии се организират събори, единият в Раджагриха, другият в Йерусалим. Римската църква определя догмите си на събора в Никея (325 г.), т.е. триста години след смъртта на Исус, а будистите правят същото на събора в Паталипутра (241 г. пр.н.е.), двеста години след смъртта на Буда.

По времето, когато Исус живял и работил в Палестина, в Индия от егоцентрично ориентирания махаяна-будизъм възникнало учението на махаяна, посредством което будизмът станал универсална религия. Във философията на махаяна централна роля играе съчувствието към всички същества, олицетворявано от възникналия през трети век пр.н.е. идеал на *бодхисатвите*, на просветените, според който трябва да се отлага влизането във вечното изтриване (пари нирвана), докато не се спасят с негова помощ всички хора и други същества. Земното съществуване на ботхисатвите се определя напълно от целта да се вкарат в пътя на спасението всички души, в правия път, който води към освобождаване от всяко страдание, от кръговрата на битието. Всички тези характеристики, които определят един ботхисатва, се виждат до най-малка подробност при Исус. Той е перфектното олицетворение на идеала за бодхисатва.

БИЛ ЛИ Е ИИСУС ОРТОДОКСАЛЕН ЕВРЕИН?

Наистина ли Иисус е бил традиционен, ортодоксален евреин, както често е представян? В поведението към смъртта, към семейството, закона и традицията се виждат коренни различия с ортодоксалното еврейство. Може даже да се каже, че Иисус демитологизира всичко свещено за еврейската култура! Това важи най-вече за смъртта и за семейството. В четири последователни стиха Лука разказва как Христос дава предимство на свободата и любовта пред предишните погребални ритуали: *„Другиму пък каза: Върви след Мене. А тоя рече: Господи, позволи ми, първом да отида и да погребва баща си. Но Иисус му каза: остави мъртвите да погребват своите мъртъвци, а ти върви, проповядвай царството Божие.“* (Лука 9:59–60)

Семейните връзки са също маловажни: *„А друг един рече: аз ще тръгна след тебе, Господи, но първом ми позволи да се простя с домашните си. Но Иисус му каза: никой, който е сложил ръката си върху ралото и погледва назад, не е годен за царството Божие.“* (Лука 9:61–62)

Учението на Христос и отношението му към семейството „нараняват еврейските чувства“, както се изразява специалистът по история на религиите Монтефиори^[85]. *„ако някой дохожда при Мене, и не намрази баща си и майка си, жена си и децата си, братята и сестрите си, та дори и самия си живот, той не може да бъде Мой ученик.“* (Лука 14:26. *„Който обича баща си и майка си повече от Мене, не е достоен за Мене; и който обича син или дъщеря повече от Мене, не е достоен за Мене.“* (Матей 10:37). Особено разбираем и противоречащ на еврейската традиция е текстът от Матей, когато Иисус решително отблъсква собствената си майка: *„И когато Той още говореше на народа, майка Му и братята Му стояха вън и искаха да приказват с Него. И някой му рече: ето, майка Ти и братята Ти стоят вън и искат да говорят с Тебе. А Той отговори на оногова, който Му каза това, и рече: коя е майка Ми, и кои са братята Ми? И*

като посочи в ръка на учениците Си, рече: *ето Моята майка и Моите братя.*“ (Матей 12:46–49)

Същият Иисус, в чието име са проведени толкова много кръстоносни походи за семейството, избягал от семейството си, когато го търсело, и точно Матей, евангелистът, който пише за евреите, цитира уникално за древността и скандално за евреите изречение на Иисус: *„защото дойдох да разлъча човек от баща му, и дъщеря от майка ѝ, и снаха от свекърва ѝ.“* Фройд просто може да завижда на Иисус: *„И враговете на човека са неговите домашни.“* (Матей 10:35–36) Това поведение на Христос — скъсването на връзките с дома и отричането на тяхната сакрална непогрешимост — и до днес са необясним феномен на фона на еврейската култура. Точно това държане отговаря на будисткия стремеж към пълно освобождаване от всички егоистични и себелюбиви постъпки и мисли. За да се освободи от страстта на земното битие, човек трябва да скъса с личните връзки и да преодолее културните бариери. Човекът ще остане пленник на кръговрата на преражданията, както е неспособен да се освободи от алчността и себелюбието. Иисус постоянно престъпва еврейския закон, който смята за безсмислен, безполезен и празен, а демонстративното неспазване на закона за съботата е поводът за екзекуцията му.

Ако Христос е водил богоугоден в ортодоксално-еврейския смисъл живот или ако е бил равин, той поради напредналата си възраст би трябвало да е женен. Матей твърди без съмнение, че Иисус не е бил женен (19:12).

Иисус би могъл да бъде освен това обрязан, защото обрязване-то е безусловно необходимо за всеки евреин, защото то се смятало за връзка и печат на съюза между Йехова и Авраам.^[86] На вечерята на Пасха можели да присъстват само обрязани, необрязани не можели да пристъпят прага на Божията светиня.^[87] Който се противопоставял на обрязването, се смятал за еретик и *„тая душа трябва да се изтреби измежду народа си; защото той е нарушил завета Ми.“* (Битие 17:14) Евангелските разкази не споменават нищо затова, че Иисус наистина е бил обрязан. В Лука 1:59 все пак се казва, че осемдневният Иисус *трябва* според традицията да бъде обрязан. Никъде нищо не се казва, че Христос действително е бил обрязан.

Апокрифното евангелие на Тома разказва за следното отношение на Исус към обрязването: „Учениците Му рекоха: обрязването полезно ли е или не? И той им рече: вашият (небесен) Отец би ли ви родил от майка ви обрязани? Но истинското обрязване на духа носи полза.“ (Логиион 53)^[88]

Известно е, че и есеите признавали само „духовното обрязване“, а не телесното отстраняване на кожичката на главата на пениса. Въз основа на това ап. Павел, който бил решителен противник на обрязването, успял да прокара искането си за отмяна на заповедта за обрязване на апостолическия консил.

---

[85] C.G. Montefiore: The Synoptic Gospels. 1997 ↑

[86] Ср. Битие 17:1 и по-нататък ↑

[87] Ср. Изход 12:43 и по-нататък, Иезекиил 44:9 ↑

[88] Hermecke-Schneemelcher, a. a. O. Bd. II, S. 210 ↑

НАСЛЕДНИЦИТЕ НА ЕСЕИТЕ И НАЗАРЯНИТЕ

От борбите за власт между много павликянски, гностични и еврейско-християнски групи в първите векове след новата ера победител излязла йерархично организираната, създадена от Павел римска църква, след като император Константин през 313 г. станал християнин. Три века по-късно от юг нахлула със сила нова вяра — ислямът, който в продължение на няколко години успял да спечели по-голямата част от населението на Предна Азия. Но какво станало с групите, които не се подчинили на диктата на папата и римския император, респективно на византийския — есеите и назаряните, ебионитите (евреите-християни), гностиците, манихейците и неоплатонианците? Изчезнали ли са, или са преминали към католическата църква или исляма?

И до днес в планините на Мала Азия, Сирия и Кюрдистан има много народностни групи, племена и секти, които се смятат от ортодоксалния ислям за подстрекатели и еретици. Те се наричат с общото наименование *алевити*^[89], тъй като във религиозните им представи централна роля играе Али, племенникът и зет на пророка Мохамед. Към алевитите принадлежат *бекташите* в Анадол, *нусаирите* в крайбрежните планини на Сирия, чието име според някои учени произхожда от *назаряните* или *назорейците*, респективно от *насара* или *насранй* за първите палестински християни.^[90] Освен тези алевитски групи известни са още *друзите* в планините на Ливан и гонените от мюсюлманите като почитатели на дявола *язиди* (йезиди) в Кюрдистан. До най-ново време учените и аматьорите не знаеха почти нищо за религията на племена, които се преструват на правоверни мюсюлмани, защото посветените в тайните на вярата се задължавали в мълчание под заплахата от по-строги санкции. Едва наскоро някои от тези групи, преди всичко алевитите в Турция^[91], се отвориха за външния свят и разкриха една прастара религия, в която са смесени средиземноморско-близкоизточната философия с древноеврейските, дохристиянските и гностичните представи. Тя има ясни паралели с есеите, назаряните, лечителите, както и с религиозния живот и

мислене на древна Индия. Типично за всички тези секти е разчленяването на общността на непосветени (миряни) и посветени (монаси), които също са йерархично подредени в три нива. В Анадола живеят или се местят от място на място монасите, принадлежащи към безбрачния клон на ордена бекташите. В обществото могат да се приемат и да вземат участие в *джема*^[92] и жени, които имат повече права от мюсюлманските жени. Джем е най-голямата църковна церемония, която се провежда в домовете на духовенството и се състои в обща вечеря с хляб и вино (подобно на вечерята при събиранията на първите християни), опрощаване на греховете и сакрално-екзалтичен танц между жени и мъже.

Кандидатите за приемане се поръсват с вода от дванадесет членове на братството и символично се обесват като знак за смъртта на старата личност и възкръсването на новата. *Алихаките* (хора на истината) в Западен Иран водят послушниците до извор, където се кръщават.^[93]

Философиите на тези общности напомнят за Индия. Вселената се намира в безкраен кръговрат на сътворение и унищожение, който се нарича кръговрат на битието. От наречената *хак* (истината) първопричина за всички неща, нещо като Браман за индусите, Сунаятя на махаяните или китайския тао, еманира трикратен бог, който отново пресъздава пралогоса или световния разум и го инкарнира постоянно сред хората, за да ги насочи по пътя към просветлението. Към особено почитаните божествени инкарнации принадлежат Али и Иисус. Смята се, че целта на човешкото битие е да се достигне по веригата от прераждания до просветлението, до „съвършения човек“ (инсна-икамил) и с това се стане образ на Бога.^[94]

Един етнолог от Люксембург, който прекарал много години сред кюрдските племена в Източен Анадол, ми разказа, че там има няколко легенди за пребиваване на Иисус в днешна Източна Турция след възкръсването му. По персийски източници това бил град Нисибис край Едеса, днешния Нусайбин на сирийската граница. Други учени открили у анадолските алевити предания, че Иисус преживял екзекуцията, бил излекуван от учениците си и след това напуснал границите на Римската империя.^[95] Тъй като всички области на запад и на север били в римски ръце, Иисус е можел да замине само на изток.

Повечето учени са на мнение, че тези народностни групи са преки наследници на преминалите след Христос в еврейско-християнските антипавликянски ебионити есеи и назаряни, които по време на ислямското владичество в интерес на оцеляването си се маем рали като ислямски сектанти. Освен това има и много други паралели. Така например тези групи почитат християнските празници, преди всичко Великден. Освен на Исус отдават почит на Йоан Кръстител и на Петър, а Павел отричат. На особено уважение се радва евангелията на Матей и на Йоан, а не на гърка Лука. Интересно преди всичко, че областите на заселване на тези племена са идентични на първите християни. Турските алевити например се заселват в областта на някогашната галатяни, до които има едно приписвано на Павел писмо.

Не е трудно да си представим, че тези живеещи в отдалечени! недостъпни планински местности общности са запазили относително неизопачено първоначалното Христово учение за разлика от Римокатолическата църква с нейните папи, кардинали и императори?

---

[89] Арабското звучене (в Сирия) е *алеуити*, турското алевити, в персийско говорящия регион се наричат *али-илаи* (почитащи Али). ↑

[90] Нусаирите водят името си от един от техните ръководители през VIII в. пр.н.е. — Ибн Нусаир. Това се оспорва от науката, защото служи за освобождаване на нусаирите от упрека за ерес. Вж. R. Dussaud: *Histoire et religion des Nasairis*. Paris 1900; I. Goldzieher: *Archiv für Religionswissenschaft* 4/1901; H-Schoeps: *Theologie und Geschichte des Urchristentums*; G. Lüling: *Die Wiederentdeckung des Propheten Muhammad*, Erlangen 1981 ↑

[91] Алевитските групи от Анадола (казълбаши, тахтаки, юруки са духовният елит на дервишите — бекташи) са предимно планински селяни, животновъди и номади и представляват между 15 и 30% от турското население. ↑

[92] Това не важи за сирийските нусаири, при които религиозните истини са запазени за мъжете. ↑

[93] E. Müller: *Kulturhistorische Studien zur Genese pseudo-islamischer Sektengebilde in Vorderasien*. Wiesbaden 1967. ↑

[94] A. J. Dierl: *Geschichte und Lehre des anatolischen Alevismus-Bektashismus*. Frankfurt 1985 ↑

[95] Dierl, a. a. O. S. 125 f ↑

ГЛАВА VI

ЗАГАДКАТА ХРИСТОС

„КОЙ ЛИ Е ТОЗИ?“

Опитът да се опише историческата личност на Иисус Христос прилича на физическия експеримент по локализация и определяне на заряда на атомна частица. Самата частица не може да се види непосредствено, но в опитната установка могат да се видят линии, оставени от траекториите на приведените в движение от частицата по-големи частици. Ако се проследят тези следи, може да се изчисли силата, необходима за привеждане на частицата в движение. По такъв начин може да се реконструира и описва невидимата причина. В случая на Христос има две затрудняващи причини. Едната е, че Християнската църква е унищожила почти всички свидетелства, които улесняват реконструкцията на историческите събития. Другата е, че Иисус още приживе е бил принуден да пази тайната си, за да може да избягва колкото се може повече от своите противници. Личността му е винаги забулена в загадки и мистерии. За събитията, които се отнасят до него, има определена неяснота, която предлага за всякакви предположения. Тази многослойна многозначимост води в крайна сметка до обща безпомощност. Личността на Иисус за нас е не толкова в историко-научното явление, а е по-скоро „надисторическа истина“. Тук се сблъскваме с една непреодолима граница, пречка пред естественото обяснение и разбиране. Всички въпроси се вливат в един, поставен още от учениците му: „Кой ли е Този?“ (Марко, 4:14).

Същината на историческия Иисус — своеобразна диалектика или напрежение между скриване и покриване — дава възможност за различни оценки. Това са заповедите за мълчание, неразбирането на учениците и думите на Сина Човечески. Даже и учениците му, при все контактите с Учителя, не могат да го тълкуват и разбират правилно. Той им се струва чужд и непрозрачен, очевидно не се стреми да направи тази непрозрачност по-видима за обществото. От учениците изрично се изисква мълчание. Според „признанието на Петър“ „им запрети да говорят за Него, комуто и да било“ (Марко 8:30), а при слизането от планината на преображението той им заповядва „да не обаждат никому, що видяха“ (Марко 9:9).

По същия начин се държи при лекуването. На излекуваните Иисус забранява винаги да разказват за случилото се.

Освободеният от проказата веднага бил изгонен с думите: „и му рече: гледай, никому нищо не обаждай.“ (Марко 1:43–44) На хората, които били на пробуждането на дъщерята на началника на синагогата, „Той строго им заповяда, никой да не знае затова...“ (Марко 5:43)

Излекуваният слепец от Ветсаида бил заведен от Иисус до къщата му и той му заповядал: „Нито се отбивай В селото, нито пък разказвай някому за там за това.“ (Марко 8:26)

Въпреки това чудесата не могат да останат скрити и те станали шумни сензации, като излекуването на глухонемия: „И заповяда никому да не кажат. Но, колкото и Той им забраняваше, толкова повече се разгласяваха.“ (Марко 7:36)

На нечистите сили, които познават в него Светия Бог, той също заповядва да мълчат. „И не оставяше бесовете да казват, че знаят, какво Той е Христос.“ (Марко 1:34) Също така „и нечистите духове, щом Го виждаха, падаха пред Него, викаха и казваха: Ти си Син Божий! Но Той строго им запретяваше да разгласяват за него.“ (Марко 3:11–12)

Учениците, изцелените и бесовете не бива да разгласяват делата му, те трябва да мълчат за него. Евангелието казва: „не желаеше никой да Го узнае.“ (Марко 7:24, 9:30)

По всяка вероятност това било в сила и за учениците му. Между тях и Христос зее най-голямата пропаст, защото тя разделя вътрешното неразбиране. Това става много по-ясно, когато Учителят се гневи на това неразбиране. Когато корабът в морето се люлее от бурята, от него излизат остри думи като: „що сте тъй страхливи? Как нямате вяра?“ (Марко 4:35–41) Или когато нахранил хората: „Още ли не разбирате и не разумявата? Още ли е вкаменено сърцето ви? Очи имате ли, не виждате ли? Уши имате, не чувате ли? И не помните ли?“ (Марко 8:17–18) И накрая: „И рече им: как не разбирате?“ (Марко 8:21). Когато учениците искали да изцерят хванатото от ням дух дете, но не успели, Христос ги нападнал: „О, роде неверни, докога ще бъда с вас? Докога ще ви търпя? Доведете го при Мене!“ (Марко 9:19)

Последният въпрос може да се интерпретира, че престоят на Иисус в Палестина още от самото начало е било планирана като

ограничена във времето мисия и той е виждал момента на връщането си в Индия.

Странна е и първата му публична поява в Йерусалим. Защо на този син на своя народ е подготвено такова триумфално посрещане в града, където, според официалната версия, до тридесетата си година е дялал греди в работилницата на баща си и поради това е бил известен на местното население. Фактът на екзалтираното му посрещане от народа на Палестина води обаче до извода, че се е върнал след голямо отсъствие от далечна страна с нови непознати учения и необичайни практики.

Това предположение поставя в нова светлина въпроса на назарянина Йоан: *„Ти ли си Оня, който има да дойде, или другого да чакаме?“* (Матей 11:3)

РЕИНКАРНАЦИЯ В НОВИЯ ЗАВЕТ

По статистически изследвания на института Галъп през 1980–1981 г. 23% от американците са убедени в учението за реинкарнацията. [96]

В Новия завет има няколко места, в които става дума за феномена на реинкарнация, на които обаче почти никой не е обърнал внимание или са били абсолютно неразбрани. Вярата в реинкарнацията е била разбираема в ранните християнски общини, докато през 553 г. станала жертва на историческа заблуда. На петия икуменически събор в Константинопол било обявено за заблуда и по този начин и до днес то е останало извън християнската вяра.

Още в гръко-римския свят идеята за прераждането е била широко разпространена. Големият гръцки математик и философ Питагор (около 570–496 г. пр.н.е.), съвременник на Буда, бил убеден в странстването на душата. За неговите пътешествия в Индия [97] има много легенди. Друг убеден привърженик на реинкарнацията бил Платон (427–347 г. пр.н.е.). Във философията на стоиците прераждането също играе централна роля. Римските поети Вергилий и Плутарх, съвременници на Иисус, смятали, че душите след смъртта се прераждат в нови тела.

В древна Северна Африка, Близкия и Средния Изток, Анадола и Египет, та чак до Персия има митове и легенди за прераждането. Във Вехтия завет има ясни примери за вярата в прераждането на душата в ново тяло. В Псалтир (89:3) се казва: „*Ти връщаш човека в тлението и казваш: върнете се, синове човечески!*“ Фридрих Вайнреб даже разказва за наказателна инкарнация в телета, което е описано в Книга на пророк Йона, както и във възкресението на Нимрод. Вайнреб обяснява еврейското понятие „нишамах“ като проявяващото се във всички хора съвършено божествено, от което от време на време се появява тази или онази характерна особеност. [98]

През 30 г. сл.н.е. Евреите били запознати с учението за странствуването на душата, наричано от тях *гилгал*. Както пише Иеронимий, доктрината гилгал била приета в първите християни. В

енциклопедията на Майерс от 1907 за темата реинкарнация в еврейския Талмуд се казва: „По времето на Иисус евреите вярвали твърде общо в странствуването на душата. Талмудистите приемали, че Бог е създал само определен брой от души на евреите, които винаги се прераждали, докато имало евреи, които влизали понякога като наказание в тела на животни. В деня на Страшния съд те обаче ще бъдат пречистени и ще оживеят в телата на праведници в обетованата страна...“ (т. 18, стр. 263).

Вехтият завет даже завършва с предсказание за прераждането на Илия: *„Ето, аз ще пратя при вас пророка Илия, преди да настъпи денят Господен — велик и страшен.“* (Малахия 4:4) Няколко века по-късно на Захария се явява ангел и му възвестява раждането на сина: *„и тогава му се яви Ангел Господен, изправен отдясно на кадилния жертвеник, и Захария, като го видя, страх го обзе. А Ангелът му рече: не бой се, Захарие, понеже твоята молитва биде чута, и жена ти Елисавета ще ти роди син, и ще го наречеш с името Йоан, и ще имаш радости и веселие, и мнозина (!) ще се зарадват за раждането му; защото той ще бъде велик пред Господа; няма да пие вино и сикер, и ще се изпълни с Духа Светаго още от утробата на майка си; и мнозина синове Израилеви ще обърне към техния Господ Бог; и тя ще върви пред Него в духа и силата на Илия, за да обърне сърцата на бащите към чедата и непокорните към разума на праведните, та да приготви Господу народ съвършен.“* (Лука 1:11–17)

На въпросите на учениците Иисус по-късно изрично обяснява, че Илия е бил Йоан Кръстител: *„Защото този е, за когото е писано:*

«ето, аз пращам пред лицето Ти Моя Ангел, който ще приготви Твоя път пред Тебе. Истина ви казвам: между родените от жени не се е явил по-голям от Йоана Кръстителя; ала по-малкият в царството небесно е по-голям от него.

А от дните на Йоана Кръстителя до сега царството небесно бива насилвано, и насилници го грабят; защото всички и законът бяха пророкували до Йоана. И ако искате да приемете, той е Илия, който има да дойде.»“

В Евангелието на Йоан 1:21 Кръстителят отговаря на свещениците и левитите, че не е Илия. Не е ясно защо той на това място отговаря не на въпроса дали е Илия, по-вероятно е свещениците да са виждали в него новата инкарнация на пророка.

Къде е прекарал Йоан младостта си, къде се е образовал — за това не научаваме нищо.

В Лука има само едно лаконично изречение: ВУК „А младенецът растеше и крепнеше духом, и остана в пустинята да деня, когато се яви на Израеля.“ (Лука 1:80. Не може ли да си помислим, че Йоан да е разпознат като висша инкарнация и затова е трябвало да прекара манастирското си обучение тъкмо в далечна Индия? В този случай „подготовката на пътя за Бога“ може да се разбира не само символично.

На друго място Исус пита учениците си:

„за кого Ме мене човеците мислят — Мене, Сина Човечески? Те отговориха: едни — за Йоана Кръстителя, други — за Илия, а някои — за Иеремия, или за одного от пророците. Той им рече: а вие за кого Ме мислите? Симон Петър отговори и рече: «Ти си Христос, Синът на Живия Бог.»“

ВУК „А учениците Му Го попитаха и думаха: защо път книжниците казва, че първом Илия трябва да дойде?“

Исус им отговори и рече: Илия първом ще дойде и ще уреди всичко; но казвам ви, че Илия вече дойде и не го познаха, а сториха му, каквото си искаха; тъй като и Син Човеческий ще пострада от тях.

Тогава учениците разбраха, че Той им говори за Йоана Кръстител.“

(Матей 17:10–13)

Според текстовете на евангелията Исус сам потвърждава, че душата на Илия се е преродила в Йоан. Илия се опитал да приложи монотеизма в царския двор и учел, че Господ не се разкрива със сила и унищожение, а в „тихо шумолене“, т.е. в търпение и тиха работа.

Той е типичен странствуващ проповедник, облича се в дрипи, храни се по странен начин, прави чудеса, като умножаване на храната и събуждане на умрелите, той е помазан, говори, че е изпратен и събира ято ученици край себе си. Накрая той изчезва по мистериозен начин (възнеся се), търсен е три дни от петдесет мъже, но не е намерен никъде.

Учениците на Исус знаят, че Исус е инкарнация, но не са наясно с идентичността му и правят някои спекулации. Христос пък не взема никакво отношение към предположенията, но индиректно потвърждава мислите на учениците си, като ги окуражава да

продължават да гадаят: „Кой мислите, че съм аз?“ Забележителни са разказите в Новия завет (Матей 14:1–2, 16:13–14, Марко 6:14, Лука 9:7–9) за предположенията на хората и на самия Ирод за това, коя душа се е преродила в Иисус. Тези места показват, че реинкарнацията по това време е била разпространена вяра. Според Йосиф фарисеите вярвали в „силата на връщащите се към живота“^[99] и в това, че душите на добрите преминават в друго тяло.

В разказа за родения слепец, който Иисус трябвало да излекува (Йоан 9) учениците питат направо: „Рави, кой е съгрешил, тоя или родителите му, за да се роди сляп?“ Въпросът, дали някой е роден сляп заради греховете си, предполага предишен живот и прераждане. Освен това той съдържа и мисълта за кармата, при която делата от предишния живот се отразяват върху следващото битие.

В трета глава на Йоановото евангелие се срещаме с мисълта за реинкарнацията. Когато Иисус се среща с фарисея Никодим, той поздравява „един от големците“ със следните думи: „истина, истина ти казвам: ако някой не се роди свише, не може да види царството Божие.“ Никодим пита учуден: „как може човек, бидейки стар, да се роди? Нима може втори път да влезе в утробата на майка си и да се роди?“ На това Иисус отговаря: „истина, истина ти казвам: ако някой не се роди от вода и Дух, не може да влезе в царството Божие.“ (Йоан 3:3–5)

Най-ясно в Новия завет идеята за реинкарнацията се вижда в писмото на Иаков (3:6), където се казва, че езикът „е огън, украшение на неправдата; езикът се намира в такова положение между нашите членове, че скверни цялото тяло и запаля колелото на живота, както сам бива запален от геената.“ В оригиналното гръцко издание вместо колелото на живота се използва *колелото на ражданията*. Това точно отговаря на индийската представа за колелото на преражданията (Самса Чакра). Повечето теолози обясняват тези текстове като „гностически“ повлияни, а гностицизмът, в което са единни всички църкви, секти и теолози, не е християнски и е в радикално противоречие с учението на Христос.

---

[96] Gallup Poll: European Values. London 1983 ↑

[97] Според Л. Прьодер (Питагор и индийците, Лайциг, 1884) Питагор бил „посредник на индийските предания в Гърция“. Дали

Питагор действително е бил в Индия, не е ясно, безспорни са културните контакти между Индия по времето на Буда и Гърция. ↑

[98] F. Weinreb: Das Buch Jonah. Zurich 1970, S. 90 ff ↑

[99] Judische Altertümer XVIII, 1,3. „ Judischer Kriegll, 8, 24 ↑

ХРИСТИЯНСТВО И ГНОСТИЦИЗЪМ

За многобройните връзки между християнската и индийската култура в първите векове след Христа има достатъчно доказателства в ранноцърковните теологични съчинения и другите исторически документи. В творбите на отците на църквата има много сведения, които въпреки по-късната преработка могат еднозначно да се тълкува в смисъла на учението за прераждането. Благодарение на първия историк на църквата Еузебий основателят на прочутото теологическо училище в Александрия Пантаин бил в Индия преди началото на дейността си.^[100] В първия век след Христа търговията между Римската империя и Индия процъфтявала, а центърът на тази търговия бил град Александрия. Със стоките идвала и индийската култура и тя проникнала в религиите и възгледите за света. Християнството по това време още не било единна организирана църква, а се състояло от много отделни комуни, които били близко до различни философски школи, особено онези, които в голямата си част по-късно били наречени в общото име „гностици“. Повечето гностични философии били осъдени на съборите като лъжовни, но просъществували до средновековието, когато последните им привърженици (катари, албигойци, богомили) били унищожени с кръв от Римската църква. За всички гностици общото било, че те вярвали както в Исус, така и в реинкарнацията, а тезата на много учени, че протохристиянството и гностицизмът са били единно движение и че мнимата разлика между двете групи е по-късна фалшификация на църквата^[101] и до днес не е убедително отхвърлена. Някои изследователи даже предполагат, че в Александрия по това време е имало будистка колония. Във всеки случай неоспорим факт е, че през II в. сл.н.е. група будистки монаси от Египет взема участие на голяма теологична конференция в Цейлон.

Ако в първите десетилетия след Христа в Александрия наистина е имало привърженици на Буда, то те не наричали будисти, а може би, както братята им в Индия по това време, „привърженици на Дхарма“ (на световния ред и на учението на Буда). На гръцки дхарма най-близко е до *логос* и представителите на това учение се наричат логистици.

Наистина една част от гностиците се наричат логистици. Прочутото въведение към евангелието на Йоан „*В началото беше словото*“ може да се преведе като цитат от индуските книги: „*В основата (на всички неща) е Дхарма*“, защото гръцката дума „архе“ има много повече значения от „начало“, тя означава и „произход“, „принцип“ и „власт“, а миналата форма „беше“ съдържа продължение на действието до момента на говорене. Най-свещеното съдържание на будизма е триединството *Буда, Дхарма, Сангха*. Християнската теология познава триединството Отец, Син и Свети Дух, като Синът, втората съставка, съвпада с логоса, т.е. дхармата, а третата съставка, Светият Дух, действа в обността на вярващите (снагха).

Представата за светата Троица, божественото в три форми на проявление, съществува от най-стари времена в религиите от Египет до Далечния изток. Така в древен Египет е било известно триединството от Бога-Слънце, Майката-Земя и Сина-Слънце. Китайският аналог е триединството на небе, земя и съвършен човек (като негов прототип се смятал *Синът на Слънцето* — императорът). Хиндуисткият тримурти във версията Брама-Вишну-Шива е развит едва през средновековието, но корените му са в много по-стари идеи за триединство. Във философията Веданта, основата на модерния хиндуизъм, Бог, респ. Божественото се описва като Сат (Азът), Чит (съзнание) и Ананда (просветление, блаженство) — паралел с християнството, който не може да бъде пропуснат.

В ранното християнство ясно могат да се видят гностични идеи, като например посланията на ап. Павел, преди всичко това (макар че най-вероятно то не е от Павел) до Ефесяни и в Евангелието на Йоана. Тъй като почти всички „еретични“ писания са унищожени от църквата, днес има запазени много малко гностични оригинали. От тях съществуват само „Пистис София“ (гр. Пистис — вяра, София — мъдрост), книгите „Ю“ в коптската библиотека от IV в. от Наг Хамади, открита през 1945 г. по подобен начин както Кумранските ръкописи.

Въпреки отрицанието на връзката между протохристиянството и гностицизма от църковното книгоиздаване неоспоримо е, че признатата по-късно като правоверна теология води духовното си начало от гностицизма, от Александрия, където са работили първите големи теолози Климент (около 150–214) и Ориген (около 185–254). Климент Александрийски бил не само запознат с духовния свят на

Индия, но и познавал учението на Буда^[102], а твърденията му за пътешествията на душата говорят сами за себе си: „Отпреди сътворението на света сме такива, каквито сме били чрез нашето Аз в Бога, ние, на божествения логос разумните същества, чрез които сме вечни...“^[103] „Защото когато едно раждане следва другото, то ни води постепенно към безсмъртието.“^[104]

Ученикът на Климент и наследник на Ориген, основателят на систематичната християнска теология, към чиито учители се брои един загадъчен човек на име Амоний Сакски. Саките били северноиндийско племе и индийското потекло на Амоний е неоспоримо, но много учени са на мнение, че наименованието Сакски не означава „сакей“, а *сакия* или *сакиямуни* и свидетелства за това, че Амоний бил будистки монах.^[105]

Следователно най-важният след Августин раннохристиянски теолог бил ученик на будистки монаси от Индия и много от използваните от него в теологическата му творба картини и метафори могат да бъдат разбирани само като директна заемка от будизма. От написаното на Ориген са запазени само малка част. Поради голямата му толерантност към инакомислещите и преди всичко заради вярата му в прераждането повечето от творбите му са унищожени. Запазена е „De principiis“, опит за систематика за християнското учение, по промененият латински превод на Руфиний Аквилейски, „Против Целзий“ и „Коментар към Евангелието на Йоана“. Че Ориген вярвал в предишното съществуване на душата и в зависимостта ѝ от предишните дела, показват две места в книгата му: „Всяка душа идва на света подсилена от победите или отслабена от пораженията в предишния живот. Мястото ѝ в този свят се определя от заслугите или пропуските в предишния ѝ живот.“^[106] — „Не е ли в съгласие с разума, че всяка душа може да влезе в едно тяло в зависимост от предишните ѝ дела?“

Душата известно време ползва тялото, което променено обаче вече не е адекватно и тя го разменя с друго.^[107] Подобни изказвания имат и други теолози от времето на загадъчния събор през 553 г. като например Григорий Нисейски (около 334–391 г): „Защото душата трябва с лечение да се изчиства от греховните петна, в новия живот тя

се обръща към добродетелта, за да лекува раните си. Ако те не се излекуват, то лечението може да се извърши в следващия живот“.^[108]

---

[100] Eusebios: Hist. Eccl. V, 9. ↑

[101] Вж. E. Pagels: Versuchung durch Erkenntnis. Die gnostischen Evangelien ↑

[102] O. Klemens Alex.: Stromateis I, 15 ↑

[103] Klemens Alex.: Mahnrede I, 6. ↑

[104] Klemens Alex.: Stromateis IV, 160, 3 ↑

[105] E. Seeberg: Ammonius Sakas. In: Zeitschrift für Kirchengeschichte, Bd. LX, 1941. E. Benz: a. a. O. Colpe, цит. по Karl Hoheisel: Das iruhe Christentum und die Seelenwanderung. In: Jahrbuch f. Antike u. Christentum, 1984–1985 ↑

[106] Origenes: De principiis ↑

[107] Origenes: Contra Celsum ↑

[108] Gregor v. Nissa: Große katechetische Rede VIII, 9 ↑

ЗАГАДЪЧНАТА МАГИЯ НА ЮСТИНИАН

До ден-дневен практически всички църковни историци застъпваха тезата, че реинкарнацията официално е отречена и обявена за ерес с редовно решение на събора в Константинопол през 553 г. Ако се изследват обстоятелствата малко по-подробно, тезата за решението на събора не може да се поддържа повече. Наистина проклятието на учението за прераждането идва от личната анатема на магията от император Юстиниан, която обаче не била съставна част от решението на събора. Амбициозната и властна жена на императора Теодора според историка Прокопий била дъщеря на мечкаря на амфитеатъра. Стремителния си възход започнала като куртизанка. За да скъса с недостойното си минало, по-късно, когато станала императрица, решила да измъчва и убие петстотин от бившите си колежки. Тъй като според законите на кармата и прераждането в по-късен живот трябвало да се отплаща за тези жестокости, използвала цялото си влияние за забраняване на учението за прераждането. Тя била убедена в ефективността на подобна забрана с „божествено решение“. Освен това императорът и съпругата му смятали да усилят надмощието на Константинопол пред Рим и папата, което осветлява политическия фон на императорската анатема срещу оригенистите без съгласието на папата и западноримските епископи.

Още през 543 г. Юстиниан обявил война на учението на Оригеней, без да се съобразява с поведението на папата, и накарал Синода да го обяви за ерес. През 553 г. той свикал събора в Константинопол, който по-късно бил признат за Пети икуменически събор. Този „събор“ всъщност бил лична работа на императора, който като глава на Източноправославната църква се опитвал да прокара претенциите си към римския папа. От 165-те присъствали епископи дузина били от Западната империя, другите изрично отказали участие в събора. Дошлите източни епископи били зависими васали, които не можели да се противопоставят на императора. Папа Виргилий също не присъствал на събора, макар че по това време бил в Константинопол.

Както и на събора през 543 г. на Синода на Православната църква императорът наредил да се прокълне учението за прераждането на Оригеней и да се издадат петнадесет анатемии.

Официалният протокол на осемте сесии на събора, който продължил четири седмици, трябвало да бъдат дадени на папата за ратификация. Под натиска на императора амбициозният папа Виргилий, който станал папа през 537 г. по настояване на Юстиниан, се огънал и подписал предоставените му решения на събора. Важно е, че тези документи се отнасяли до спора за трима обявени от коронавата глава учени (тъй нар. „триглав спор“) срещу които императора бил издал едикт четири години преди това! За Оригеней в тях нямало и дума. Следващите папи Пелагий I (556–561 г.), Пелагий II (579–590 г.) и Григорий I (590–604 г.) говорели за Петия събор без да споменат при това името на Оригеней. Проклятието на Юстиниан — „Който учи за предишен живот на душата и нейна чудовищна реставрация, да бъде проклет“ — е част от решенията на събора и влязло здраво в мисленето на църквата. Процесът на историческите събития показва ясно, че забраната върху учението за прераждането на душата не е нищо повече от историческа заблуда.

Още през 1900 г. Джеймс Морга Прайс показва редица сведения за учението за реинкарнацията в Новия завет.^[109] Според него това учение се продължава от фундаменталните открития на античността през ученията на древните философи в Новия завет. Еквивалентността на спиритуалния принцип в човешкото битие със спиритуалния принцип на цялата Вселена (микрокосмос/макркосмос) ни казва, че човекът носи у себе си материално и в божествен смисъл всички елементи, сили и процеси на Космоса. Това познание показва духовното единство на всички същества и разглежда природата като неразделна от Бога. То показва, че Божественото е във всеки и във всичко, във всяко време, в най-малката част на Вселената.

Човекът във физическия си образ е манифестация на неделимото, безкрайното и безграничното единство, която се материализира в циклични интервали в различни форми на съществуване.

Същинският и оригинален Аз е вечно неизменен, а природата или Вселената е постоянно променящо се сътворение.

По такъв начин душата, или духът, на човека в най-дълбокото си съзнание е неизменно и при постоянното идване и отиване (реинкарнация) е подложена на непрекъснатата поредица от причини и действия.

За да се стигне до божествено състояние, човекът трябва да осъзнае този принцип и чрез действията си да постигне преодоляване на материалния аспект на съществуването си. След дълга поредица от реинкарнации преодоляването на съдбовния живот става чрез тялото, а съвършенството претопява вътрешното или спиритуалното Аз във вечно единство.

Така приблизително може да се обобщи реинкарнацията с няколко думи.

Тесните рамки на телесността може да се преодолеят още на Земята и божествената природа на човека може да се осъзнае чрез знание, наука, медитация, аскетизъм, вглъбяване и т.н. Тази цел Матей формулира така: *„И тъй, бъдете съвършени, както е съвършен и Небесният ваш Отец.“* (Матей 5:48) Но пътят натам води през много прераждания, докато човекът осъзнае, че е дете на Господа и започне да върши такива дела, каквито е правил Исус.

„Вярвайте Ми, че Аз съм в Отца, и Отец е в Мене; ако ли не, то за самите дела вярвайте в Мене.“

Истина, истина ви казвам: който вярва в Мене, делата, що Аз върша, и той ще върши, и по-големи от тях ще върши“

(Матей 14:11–12).

Според мен Исус отговаря напълно на идеала за бодхисатва, т.е. на постигащ Буда, който на вратата на пълното просветление се инкарнира доброволно от съчувствие към хората. Исус е много близко до това състояние и се е освободил от личните си връзки и всяка егоистична мисъл. Разпознал е земното битие, определения от кармата кръговрат на преражданията като причина за всички страдания, проповядва на учениците си отказ от светския живот и им показва пътя към просветлението чрез *„праведни дела“* и чрез създаването на нова карма. *„Оцеляването на западното човечество зависи от прокарването на идеята за реинкарнацията сред масите“*, казва Пол Брайтън. Ако успеем отново да се запознаем с идеята за кармата и реинкарнацията, Исус дори и без възкресението би станал ново основополагащо измерение за бъдещето.

---

[109] J. M. Pryse: Reinkarnation im NT. Interlaken, 1980 ↑

ИНДИЙСКИТЕ ЧУДЕСА И ЧУДЕСАТА НА ХРИСТОС

Изолирано разгледани, чудесата на Христос за неподготвения зрител са уникални и безпрецедентни. Наистина обаче човекът винаги е усещал непреодолимо, свръхчовешко, свръхестествено влечение към огромни, странни, ярки и необясними явления, които могат да бъдат както полезни, така също и опасни. На подобни необясними феномени човекът се е посветил още с първите култови форми на примитивните религии и това прави и до днес.

Магическите способности на Иисус почти не се отбелязват от съвременните му историографи. По негово време чудодейци, лечители и знахари се срещали под път и над път. Това, което обаче отличава Иисус от другите, е, на първо място, че не използвал изкуството си, за да се прочуе или да се обогати лично.

Тридесетте разказа за чудесата му в Новия завет в голямата си част са продукти на теологията на общността и не могат да се докажат исторически. Разказите за екзорсическата дейност на Иисус обаче са много по-стари и вероятно са от времето на живота му.

От хилядолетия се спори дали изобщо са възможни тези чудеса и дали не са нагласени. Този въпрос се появява по времето на Просвещението, когато се разпространява новото, природонаучно разбиране за света.

Едва през XVII в. се опитали да обяснят рационално някои от описаните в евангелията чудеса. Рационалистите обаче оставят само това, което е в съгласие с природните закони и което осветява научно познаващото съзнание. Следователно чудесата са феномени, чиито причинни връзки не могат да бъдат разбрани и обяснени. Съвременните технолози ежедневно откриват нови закономерности в протичането на естествените процеси, науката разгадава нови и нови загадки, които до вчера са се смятали за необясними и чудни.

Теолозите дефинират Христовите чудеса като „отменяне на действието на природните закони от Бога“.

Окултистът от своя страна вярва не в отменянето на закона, а в това, че призрачните феномени се подчиняват на по-дълбоки

закономерности, които все още не са открити и описани. Всички неща, които се случват в нашата Вселена, стават закономерно и могат да бъдат обяснени. Тъй наречените магически сили на посветения са следователно последствие от познаването на законите на тази фина материя, които управляват вътрешния космос на съзнанието. Във Вехтия завет и в Новия завет понятието „чудо“ не е познато, вместо това се говори за „знак“, „сила“ или „Божии дела“.

Така еврейското ел, елоим, което идва от семитското алах (=силен), означава „великата сила“. Обозначението за чудодейната свещена сила е еквивалентна на понятието „Бог“.

Виндогерманскитеезици има същата връзка — санскритската дума „браман“ произлиза от „брх“ (=силен съм, разширявам се, светя)

Ударението на чудесата на Исус е върху лекуването на телесни болести, душевни заболявания и парализирани. Но очевидно той извършвал и други „феномени“ — превръщал водата във вино, умножавал храната, ставал невидим, карал умрели да „възкръсват“ и вървял над водата.

Подобно на разказите за Исус в предноазиатския район също съществуват паралели и литературни примери. Плиний разказва за чудесата на гръцкия лекар Асклепий (124 до около 60 г. пр.н.е.). Тацит и Суетон пишат, че император Веспасиан също лекувал. Първите християнски апостоли можели да правят чудеса, а през I в. сл.н.е. Аполоний Тиански можел да извършва още много други неща.

Ако се опитаме да намерим най-ранните доказателства за подобни чудеса, каквито е правил Исус, ще достигнем до разказите за Кришна във ведическата литература — пураните (преди всичко Бхавата пурана) и в Махабхарата. Кришна е осмият аватар на бога Вишну, а за голямата част от индусите ваишнава, които почитат Вишну (от санскрит „виш“ — проиниквам) като върховно божество, неговата инкарнация Кришна е Спасителят. В „Ригведа“ Вишну не е представен като персонафициран бог, а като представител на слънчевата енергия. В по-късната хиндуистка теология Вишну в божественото триединство е съдържателят на Вселената заедно с Брама-съзидателят и Шива-разрушителят. Като аватар (от санскрит „ава“ — надолу, и „три“ — преминавам) се обозначава човек, който е просветлен от спускането на Божествения дух и по този начин представлява инкарнация на Бога. Това висше божествено създание се инкарнира от съчувствие в

смъртно човешко тяло, за да помогне на страдащото човечество в спасението му.

Историята на раждането, детството и живота на Кришна в много подробности, напр. убийството на децата, показва големи прилики с разказите в Новия завет. Кришна и Христос са големи чудотворци от свещените писания на индусите, респ. на християните. Бхаван Дас разделя чудесата на Кришна на седем различни вида^[110]:

1. Предаване на видения.
2. Виждане на големи разстояния.
3. Умножение на малки количества храна или други неща,
4. Биолокация (показване на тялото едновременно на няколко места).
5. Лекуване на болни чрез докосване.
6. Връщане към живот на „умрели“.
7. Осъждане на тежки греховници на вечно проклятие. Някои чудотворци могат извършват един или два вида, други — повече. Във всички времена е имало богочовеци, светци или пророци от различен ранг и известност.

Както и преди, Индия е източникът на чудесата. В книгата си „Свещеното знание“ Сри Юктесвар^[111] нарича стремежа на хората към съединението на вътрешното Аз с Бога смисъл на земното съществуване. Според възгледа на Юктесвар това творение „по същество не е нищо друго освен игра на мисълта на природата, която се извършва от единственото реално същество — Бога, могъщия Отец, върховния гуру на Вселената“. От това следва, че всички неща са едни и същи, т.е. самият Бог, който поради различните си форми на проява изглежда като многообразие, винаги е един и същ. Библията в Псалом 81:6 описва същото: „*Аз рекох: вие сте богове, вие сте всички синове на Всевишния.*“ В Евангелието на Йоана Исус отговаря на обвинението на евреите, че се прави на Бог така: „*не е ли писано в Закона ви: «Аз рекох: богове сте»?*“ (Йоан 10:34)

В духа на тези размисли Юктесвар обяснява, че посветените, които са постигнали абсолютна власт над света на материята, намират своя Бог или Спасител в самите себе си, а не във външния свят. Тези богочовеци постигат и власт над живота и смъртта и почти стават създатели на света, за които няма невъзможни неща. Те владеят осемте аскетични величества (аисвараи), чрез чиято власт те действуват:

1. Анима = да смаяват произволно материята.
2. Махима = да уголемяват произволно материята.
3. Лагхима = да правят произволно лека материята.
4. Гарима = да правят произволно тежка материята.
5. Прапти = чрез „апти“-да постигат всичко „пожелано“.
6. Васитва = посредством „васа“ да имат власт над всички неща.
7. Пракаяма = да изпълняват всички желания чрез силата на волята.
8. Ишитва — да бъдат иша (господар) на всички неща.

Когато на учениците не се удало да изгонят злия дух, Иисус отговаря така на въпроса им за причината: *„поради вашето неверие, защото истина ви казвам, ако имате вяра колкото синапово зърно, ще речете на тая планина: премести се от тука там, и тя ще се премести; и нищо няма да бъде за вас невъзможно.“* (Матей 17:20) Феноменът на левитацията също има дълга традиция.

Така например, за 230 католически светци е известно, че са притежавали повече или по-малко способността да левитират.

През миналия век медиумът Даниел Дъглас Хоум убеждавал хиляди зрители във възможностите си да лети. Сред тях били прочути личности и скептици като Такъри, Бълуер Литън, Наполеон II, Ръскин, Росети и Марк Твен.

Подобни представления се срещат повече от 40 години и са били изследвани и потвърдени.

В разказите си за различните видове феномени Франсис Хитчинг изброява повече от 25 различни случая на левитация. Но примери за свободно реене има и от близкото минало. Привържениците на трансценденталната медитация от махаражда йога твърдят, че почти всеки при пълно съблюдаване на техниката на учителя може да се научи да лети. Като доказателство за това в пресата се появиха снимки на висящи във въздуха ученици.

Причина за летенето, изглежда, е свръхконтролирането на телесните функции посредством концентрация и медитация, но и моменти на религиозно вцепенение (екстаз) временно загубване на физическото тегло.

Подобни „малки чудеса“ са очевидно възможни, ако се правят за задоволяването на интереса към сензациите и заради пари. Истинските майстори отказват да правят чудеса поради „неблагодарни“ мотиви.

Индийският светец Сай Баба подобно на Иисус говори, че всеки човек има в себе си божествени сили и може да ги усилва посредством тренировка и съзнателен живот. Който обаче прави злини със своите сили, ще жъне беди. А който ги използва за собствени нужди, ще загуби тези сили. Понякога способностите са пространствено и времево ограничени, особено ако са практикувани без доброта, мъдрост и набожност.

Днес, както и преди хиляди години, тези „чудеса“ са легитимно средство за приближаването на Божието слово до съмняващите се.

Почти всичко, което се разказва за Иисус, има паралели в древноиндийските легенди. Това, че подобие на индийските и християнските митове не е много известно, може би се дължи на *факта*, че много малко европейци могат да четат санскрит. Едва в най-нови времена преводите се сблъскват с интерес и в западния свят.

Никое от божествените превъплъщения на Бога не може да се докаже на невярващите без небесни знаци или чудеса. Всеки Божи син трябва се представи на скептиците чрез свръхчовешките си атрибути.

Кришна е аватар, земно рождение на бога Вишну, второто лице в индийското триединство. С Христос го свързва не само общият корен. *Христос* произлиза от гръцкото „хрестос“ и означава „помазаният с масло“, санскритската дума „кршна“ пък означава „черният“ или „синият“. Двата терми на — *Христос* и *Кришна*, могат да произлизат от санскритския корен „крш“, което се превежда приблизително като „привличам“. От тази етимология често името Кришна се превежда като „всепривличащия“. Тази „всепривличаща личност“ е върховната персонификация на Бога.

В браманските предания Брама се разглежда като Творец на Вселената и понякога се нарича „Отец“. Вишну в тялото на Кришна понякога се обозначава като „Син“, докато Шив а е третата част, духът, *„който ръководи вечния закон на живота и смъртта, всички живи същества и цялата природа“*.

След седемте предишни превъплъщения на Вишна Кришна е осмата инкарнация на Бога. Новата проява на Вишну на Земята е Гаутама Буда (Сакиямуни/Сидхарта).

---

[110] Bhavan Dass: Krishna and the Theory of Avatars ↑

[\[111\]](#) Sri Yuktesvar: Die heilige Wissenschaft. Mimchen 198, S.118
ff ↑

КРИШНА И ХРИСТОС

Според най-древния източник Вишну се появява в тялото на човек поне четири хиляди години преди нашето летоброене от знатната девица Деваки (=създадена за Бога). Деваки изпаднала в екстаз и била „обладана“ от Божия дух, който ѝ се представил в целия си блясък, и заченала от него. Преданието описва събитието по следния начин:

„Богородица си Ти, Деваки, измежду жените, добре дошла при свещените риши. Ти си предназначена за Спасението. Той ще дойде със светеца корона, небето и земята ще бъдат изпълнени от радост Дево и майко, ние те поздравяваме, Ти си нашата майка, защото от тебе ще се роди Спасителят. Ще го наречеш Кришна.“

Царят на Матура обаче бил предупреден от лош сън, че от дъщерята на сестра му ще се роди цар, който ще бъде още по-силен от него. С новороденото дете Деваки се скрила при овчарите на полето и то по чудо било отминато от войниците, изпратени от царя, за да убият всички новородени.

Според друга версия цар Канса видял небесен дъжд и накарал браминът да го разтълкува. Мъдрецът отговорил, че светът е пълен със зло и алчност за злато и животът на хората кара Бога да изпрати Спасител. Звездата е знак на Вишну, плът от плътта на Деваки. Той е онзи, който наказва всички престъпления и води човечеството по нови пътища. Извън себе си от бяс, царят наредил да се убият браминът и всички новородени деца.

За детството на Кришна има също толкова много разкази, които възпяват в поезия силата и знанието му.

Подобни на младенеца Христос Кришна още от малък бил в състояние да извършва всички възможни чудеса. Така той преминава през всички опасности, подготвени от вуйчо му Канса. Веднъж една змия се промъкнала в люлката му, за да удуши детето, но била убита от него с голи ръце (сравни легендата за малкия Херакъл). По-късно Кришна се бие с многоглавата змия Каля, побеждава я и я принуждава да напусне реката Ямуна. На геройствата на индийския вундеркинд са

посветени много книги. Когато станал на 16 години, Кришна напуснал майка си, за да проповядва в цяла Индия новото си учение. Той говорел срещу разврата на народа и на принцовете, подпомагал навсякъде слабите срещу управниците и разказвал, че дошъл на Земята, за да спаси хората от страданието и греха, да изгони лошия дух и да възстанови царството на Доброто. Той преодолява огромни трудности, бори се сам срещу цели армии, извършва множество чудеса, събужда умрели, лекува отхвърлените, кара слепи да проглеждат, глухи да чуват и сакати да прохождат.

Накрая събира ученици около себе си, които ревностно го подпомагат и продължават делото му. Навсякъде народът се стича към него, за да слуша учението му и да види чудесата му. Почитан е като бог и го наричат истинския Спасител, който бил предречен от дедите.

От време на време Кришна се оттегля, оставя учениците си сами, за да ги изпита, и се връща, когато ситуацията стане трудна. Властниците разглеждали нарастващата общност с недоброжелателност и се опитвали да потиснат движението, но не успявали.

Кришна също не искал да проповядва нова религия, а да обнови съществуващата и да я очисти от лоши недъзи и неясноти. Мъдростите му са поетични параболи, афоризми и притчи, които силно напомнят за разказите за Христос. В Бхагавадгита са представени тези, които нагледно отразяват високия и чист морал и възвишения възглед за живота. Например Кришна учи привържениците си в любов към ближния и себеуважение, предупреждава да се дели с бедните и да се прави добро заради самото добро, учи на вяра в непрестанната доброта на Твореца. Той заповядва да се отвръща с добро на злото, да се обичат враговете и забранява отмъщението. Утешава слабите, осъжда тиранията и помага на нещастните. Самият живее в бедност и се посвещава на бедните и онеправданите. Свободен е от лични връзки и проповядва смирение.

Има и още едно преображение на Кришна — Божият син се показва на любимия си ученик Арджуна в хиляди различни божествени лица и му казва: „Който прави дела заради волята ми, който ми се отдава всецяло, който е свободен от нещата и няма омраза към всички същества, той ще дойде при мен.“ (Бхагавадгита, 11 песен) Накрая Кришна е убит от преследвачите си и обесен на едно

дърво. Когато учениците му потърсили тялото, не могли да го намерят, тъй като се бил въздигнал на небето.

Легендата, за Кришна може би най-старият източник за мистически Христос. Също толкова удивителна е приликата с легендите за Дионисий (Около VIII в. пр.н.е.). Освен гръцката и римската култура древният Иран също със своите спасители в ехатологическите (насочени към последните неща) и апокалиптични представи силно е повлиял на християнската религия.

ГЛАВА VII
ПЛАЩЕНИЦАТА — ЗАВЕЩАНИЕТО НА
ИИСУС

ВИНАТА И ПРОЦЕСЪТ

Политическата ситуация в Юдея по времето на Христос е много обърквана и оформена от драматични събития.

Още по времето на Ирод Велики (37–4 г. пр.н.е.) е трябвало да бъдат потушавани много въстания. „Разбойниците“, с които се борили Ирод и наследниците му, били фанатични патриоти, които с все сили се борили срещу римската власт. Йосиф разказва за водача Юда Галилейски, чиито „банди разбойници“ всъщност били дълбоко религиозни хора, които по принцип се опитвали да защитават вярата на дедите срещу чуждо влияние. Към тези въстанически групировки освен фарисеите, садукееите и рехабитите принадлежали преди всичко организираните в ордени есеи и техният „елит“ — назаряните. Докато садукееите и фарисеите в течение на времето се колаборирали с наследниците на Ирод и даже заели високи постове, рехабитите отхвърлили промените, наложени от римляните, и продължили да живеят в палатки извън градовете, както са го правили прадедите им.

Когато синът на Ирод Архелай паднал от власт през 6 г. пр.н.е., есеите и назаряните вероятно се върнали от александрийското изгнание, във всеки случай манастирът Кумран отново е обитаван.

В същото време, особено в областта на Ирод Антипа, избухнала ожесточена партизанска война срещу римското владичество, водена от есейските съюзи. Докато фарисеите и садукееите се нагласили и включили в системата, есеите и назаряните съвсем очевидно се противопоставяли на римския диктат.

След смъртта на Ирод Велики страната била разтърсена от многобройни кризи и мнозина се опирали в тази ситуация на надеждата за месията, който отново ще възстанови царството на Давид и Соломон и ще ги освободи от омразните поробители.

Според евангелските текстове на Матей, Марко и Лука действителното време на дейността на Исус е една, най-много две години. Наистина по-късното евангелие на Йоан споменава три празника Песах, на който присъствувал Исус, така че като най-вероятна продължителност на дейността му може да се приемат две-

три години. В този интервал от време Христос често преминавал границите на палестинските провинции и по този начин винаги се измъквал от местното правосъдие.

Защо обаче е заминал на Йерусалим и се предал на преследвачите си, може само да се предполага.

Когато Назарянинът влязъл в Йерусалим, бил подготвено триумфалното му посрещане, той бил почитан като цар, който трябвало да изгради „Божие царство“. Според християнското предание „Божие царство“ е чисто духовно възприемано състояние на освобождение — всеки може да влезе в него с Божията помощ и милост.

Това, което очаквали масите в Йерусалим, било от светско естество. Еврейското месианство искало Божие царство във вида на нова, по-силна държава Израел, а Иисус трябвало като Давид да поведе като цар тази държава и да я освободи от римското иго. Евангелието на Лука показва как Христос се противопоставя на това очакване: *„царството Божие няма да дойде забелязано.“* (Лука 17:20) Влизането в Йерусалим било безпрецедентна провокация. Всички „опозиционери“ досега работили в нелегалност и не смеели да се появят публично в столицата. Около седмица преди големия празник Песах Иисус решил да напусне укритието си в планината на Ефраим (Йоан 11:54) и заедно с учениците си потеглил по заобиколен път през Йерихон към столицата, намираща се на 40 километра (Лука 19:1–28).

Текстът на Марко описва това драматично решение по следния начин: *„Когато бяха на път, Възлизайки за Йерусалим, Иисус вървеше преди тях, а те бяха смаяни; и следвайки подире Му, бояха се. И като повика пак дванайсетте, Той почна да им говори, какво ще стане с Него: ето възлизаме за Йерусалим, и Син Човеческий ще бъде предаден на първосвещениците и книжниците, и ще Го осъдят на смърт, и ще Го предадат на езичниците.“* (Марко 10:32–34)

Пет дни преди големия празник те достигнали Йерусалим. Когато влезли през градските порти, народните маси посрещнали Иисус с големи овации. Макар че Христос яздел магаре като знак на смирение, миролюбив и непретенциозност „предаността“ се превърнала в трагично недоразумение: *„И като влезе в Йерусалим цял град се потресе.“* (Матей 21:10) Внушителният израз и особено юмручните битки при почистването на храма трябва да се разбират

само в алегоричен смисъл, те можело да бъдат изтълкувани като призив към нападение, защото Иисус казва: „*Не мислете, че дойдох да донеса мир на земята; не мир дойдох да донеса, а меч.*“ (Матей 10:34. Или: „*Огън дойдох да туря на земята, и колко бих желал да беше Вече пламнал.*“ (Лука 12:49)

Първото действие на Иисус в Йерусалим било да нападне върховното духовенство, нападение, което никой не си е позволявал дотогава — с безпределна яснота Христос атакувал пазителите на закона в храма. Остро формулираните му речи (Матей 23) са очевидна разплата с противниците му пред голям брой странници. Евангелията даже говорят за това, че накарал да изгонят търговците и лихварите с бичове от молитвения дом. Подобна атака срещу авторитета на храмовите власти, разбира се, не може да бъде безспорно приета, тъй като в такава напрегната ситуация може да предизвика народно въстание. „*Чуха това книжниците и първосвещениците и гледаха, как да Го погубят, понеже се бояха от Него, тъй като цял народ се чудеше на учението Му.*“ (Марко 11:18). Тъй като трябвало да се имат предвид въстания и безредици по време на празника, от Цезарея пристигнал Пилат с своята кохорта (500 души) като представител на императора, за да може да се намеси, ако стане необходимо. Подобни безредици се споменават само между другото в евангелията. В текста на Марко обаче научаваме, че бил заловен Варава „*със събунтовниците си, които във време на бунт бяха извършили убийство.*“ (Марко 15:7) Марко пише още, че първосвещениците и книжниците „*гледаха как да го уловят с измама и убият, но казваха: само да не бъде на празника, за да не бъде смут у народа.*“ (Марко 14:1–2) Ако наистина са искали да премахнат Иисус, то е странна забраната за бързане и особеното внимание. В публична дискусия фарисеите се опитали да подведат Иисус към наказателно дело. Те го разпитвали дали е правилно да се плащат данъци на римския император. Ако Иисус казал не, то това би било равносилно на държавна измяна (Марко 12:14–17). За целта трябвало садукееите да осмеят учението му за възраждането, но той умело успял да парира и този удар (Марко 12:19–27).

Голям проблем представлява датирането на празника. В евангелията не е даден нито месецът, нито годината на събитието. Спекулациите обхващат периода от 30 до 33 г.

Всички евангелия са съгласни, че Иисус бил разпънат в петък, но се различават в другото. Според синоптиците Иисус празнувал с учениците си Тайната вечеря в четвъртък. Според еврейския календар четвъртък бил 14-то нисан, на който се яде великденското агне, а следващият ден, 15-ти нисан, бил първият петък на еврейския празник Песах-Мазот. Просто е немислимо, че на този свещен ден Иисус ще бъде арестуван и ще бъде разпитван от целия синедриум (17 еврейски граждани). Подобно нарушение на свещения еврейски закон от пазителите му е напълно немислим.

Друго решение предлага гностическото евангелие на Йоан. В него последната вечеря не е изрично великденската вечеря на евреите, а Иисус бил разпънат още на 14-ия Нисан. В този случай Христос може да празнува предписания неквасен хляб и без ритуалната посуда, тъй като те трябва да се раздадат едва във вечерта преди Пасхата. Това се спазва и до днес. Тази версия на Йоан изглежда напълно логична, но изключва тогава Иисус да е спазвал скрепените със закон еврейски обичаи, които в други случаи спазвал.

Изборът на място за Тайната вечеря също говори за влияние на есеите. *„Той им отговори: ето, като влезете в града, ще ви срещне човек, който носи стомна с вода; идете след него в къщата, дето влезе.“* (Лука 22:10) По това време обаче носенето на вода в Йерусалим било задача само на жените. В тази къща очевидно не важали обичайните закони. Вечерята протекла също не по предписания ритуал, а по начина на есеите. Нямамо никакво агне, а както при есеите, които не консумирали месо, имало само хляб. В апокрифното евангелие на ебионитите Иисус отговаря на въпроса на учениците как да приготвят вечерята за пасхата: *„Няма да ям в този ден месо с вас!“*^[112] По-късно учениците почнали да спорят за мястото си край масата, защото според есеиското правило на ордена на всеки било определено място в зависимост от ранга му, което се определяло с отдалечеността от учителя (10 5а). *„А имаше препирня помежду им, кой от тях да се смята за по-голям.“* (Лука 22:24) Следователно е проведена пасхална вечеря без месо и обичайния ритуал.

С това се сблъскваме с въпроса, който представлява голяма трудност за експертите и все още няма задоволителен отговор — трудността да се определи времето на тази вечеря. Този проблем се решава от само себе си, ако си спомним, че есеите имали собствен

календар, по които определяли датирането на празниците си. Тъй като слънчевият календар разрешавал да се дели годината от 364 дни на 52 седмици, Новата година била винаги в сряда през пролетта. Поради това Пасхата се падала в сряда на 14 нисан и била два дни преди православно-еврейската Пасха. С това текстът на Йоан би имал право, като твърди, че Иисус бил разпънат на 14 нисан. Авторът явно е мислил за официалния календар, според който разпъването е било ден пред пасхата. Всички събития са в интервал, който се простира в течение на три дни:

— Във вторник вечерта последна вечеря, арест в Гетсимания, предварителен разпит при Каннаф, отричане на Петър.

— В сряда сутринта начало на процеса според религиозния закон на синедриона, изслушване свидетели, разпит на първосвещеника Каиаф, през нощта побой над Христос в затвора.

— В четвъртък сутринта събиране на синедриона за прочитане на присъдата, предаване на Христос на Пилат, завеждане при Ирод Антипа, през нощта в римския гарнизонен арест.

— В петък продължение на политическия процес пред Пилат, бичуване, полагане натрънения венец, осъждане, разпъване около шестия час (12 часа).

При арестуването на Иисус след вечерята станало странно събитие: *„А Симон Петър, който имаше нож, измъкна го, удари слугата на първосвещеника и му отрязва дясното ухо. Името на слугата беше Малх. Но Иисус рече на Петра: тури ножа си в ножницата; да не изпия ли чашата, която Ми е дал Отецът?“* (Йоан 18:10–11) Защо Петър е имал нож?

Синедрионът (евр. Синедрин = събрание) от втори век пр.н.е. бил върховен орган на еврейска власт по всички дела на държавата, правораздаването и религията, институция, която и при римското владичество имал политическа сила. Този Висш съвет се състоял от 70 членове, свещеници, старейшини и книжници и председател — управляващият първосвещеник Йосиф Каиафа (инквизитор), докато сред най-старите в събранието бил Йосиф Ариматейски — заможен, влиятелен земевладелец, който, според Лука, не се съгласил с решението да се убие Иисус (Лука 23:50–51). След подробни разпити на свидетелите Каиафа поставил решаващия въпрос: *„Заклевам Те В Живия Бог, да ни кажеш, Ти ли си Христос, Син Божий?“* (Матей

26:63) На това Иисус отговаря: „*Ти рече*“, което Каиафа сметнал за потвърждение на въпроса си. Според еврейския наказателен закон, който си позволявал божествени почести, бил богохулник, който трябвало да бъде наказан със смърт. Екзекуцията трябвало да бъде извършена по еврейското право с камъни, но тъй като синедрионът по това време не можел да издава смъртна присъда без потвърждението на римския управител, този начин на екзекуция не може да бъде изпълнен. Всяко наказание трябвало да бъде изпълнено освен това през деня (между изгрева и залеза на слънцето) пред целия синедрион. Събирането на 70-те членове и процесът през нощта следователно били незаконни. В Лука има потвърждение на това, че съвещанието било през деня (Лука 22:66). Събранието продължило чак на следващото утро (четвъртък), за да произнесе присъдата: „*А когато се съмна, всички първосвещеници и старей народни направиха съвещание против Иисуса, за да Го убият; и като Го вързаха, отведоха Го и предадоха на управителя Понтия Пилата.*“ (Матей 27:1–2)

Пилат обаче още от самото начало се противял на процеса (Йоан 18:31), тъй като, според думите му, не можел да види вината на Иисус. Опитал се постигне освобождаването му и демонстративно си измил ръцете (Матей 27:24). Опитът на Пилат да подхвърли деликатното дело на присъстващия на празника цар Ирод Антипа не успял — Иисус не казал нищо и бил изпратен отново в прокуратурата (Лука 23:6–16), която капитулирала пред волята на насъсканите от Каиафа маси и предал назарянина за изпълнение на издадената заповед.

Някои противоречия и загадъчни процеси, които представят евангелията, намират удивително просто решение, ако осъзнаем, че Назарянинът принадлежал към „Новия съюз“ на есейското движение като „наблюдател“. Това обяснява защо Иисус, от една страна, бил преследван от ортодоксалните евреи и защо, от друга страна, се стигнало до присъда в политическия процес. Въз основа на оскъдните все още достъпни източници представените тук събития около историческия Христос могат да бъдат убедително и задоволително обяснени.

Много по-трудно е да се отговори на въпросите, които произтичат от известните описания на „възкресението от мъртвите“ или „възнесението“. От наличните литературни източници днес не може да се разбере защо Иисус няколко часа след разпятието е намерен

мъртъв, макар че краката му не били счупени като на другите екзекутирани с него, което съкращавало ужасните мъки, които траели нормално до пет дни. Дори Пилат Понтийски бил учуден, когато го помолили да предаде тялото: „*Пилат се почуди, че Той вече е умрял.*“ (Марко 15:44).

Никой не е виждал възкресението, най-малкото не е известен такъв, който да твърди това, така че то си е въпрос на вяра. Учението за възкресението следователно е интерпретация.

Или ще вярваме във възкресението на Иисус, или няма да вярваме. Изясняването на историческото съдържание след две хиляди години едва ли е възможно, ако нямаше чудесно свидетелство, което ни позволява да проверим събитията около разпятието до най-малките детайли с най-модерна техническа апаратура — плащеницата на Иисус.

---

[112] Eriphanios: Haer. 30 ↑

ТУРИНСКАТА ПЛАЩЕНИЦА

„И когато мръкна (в деня преди шабата), дойде Йосиф Ариматейски, (богат — Матей, Лука), виден член от съвета (ученик на Исус — Матей, Йоан) (но таен поради страх от иудеите — Йоан) (той не бе се съгласил с решението и деянията им — Лука), който сам очакваше царството Божие, дръзна, та слезе при Пилат и измоли тялото Исусово (Матей, Лука, Йоан). Пилат се почуди, че Той вече е умрял и, като повика стотника, попита го, дали отдавна е умрял. И узна от стотника, даде тялото Исусово (Матей, Йоан). А Йосиф, като купи плащеницата, сне Го, па Го уви в (чиста — Матей) плащеница (Матей, Лука) (повивки — Йоан) и постави в (неговия, Матей) (нов, Матей, Йоан) гроб (където още никой не бе полаган — Лука, Йоан), изсечен в скала; (Лука) и привали камък върху вратата гробни.“ (Марко 15:42–46, Матей).

Споменатата тук плащеница днес се съхранява в Турин и представлява автентичен документ, който почти фотографски е запечатал за бъдните поколения един от най-важните моменти в човешката история.

Прочутата „Туринска плащеница“ е дълга 4,36 м, широка 1,10 м и върху нея има удивително ясно изображение на човешко тяло — в едната половина на плащеницата изглед отзад и в другата половина изображение анфас на Христос, тъй като тя бил препъната на две през главата. Без особени трудности се различават глава, лице, тяло, ръце, длани, крака и стъпала на изобразения човек. Изображението в по-голямата си част е в синьо, някои части изглеждат сиви. Освен това ясно се виждат карминовочервени следи от кръв.

При разглеждането на плащеницата се набиват в очи две надлъжни тъмни ивици, които се разширяват на отделни места до ромбоидни петна. Това са следи от пожар, поправени с кръпки, а странната им форма идва от това, че плащеницата е била съхранявана в сребърен скрин и многократно сгъвана (48 пъти). През 1632 г. тя почти станала жертва на пожара в дворцовата капела на двореца Шамбери (Франция). Когато сребърният скрин започнал да се топи от огъня от

едната си страна, топлината и разтопеното сребро оставили тези геометрични петна в сгънатата материя.

Ако върху тъканта наистина е отпечатан Христос и може да се намери доказателство за истинността на плащеницата, то този документ е не само научна сензация, но и е единствената основа за изследване на въпроса, който вълнува много хора: Възкръснал ли е Иисус или не?

Отначало може да се вметне, че текстилната материя едва ли може да надживее невредима интервал от време от почти две хиляди години. Но съществуват много ленени парчета, които са много по-стари от Туринската плащеница. В колекцията на египетския национален музей в Кайро, египетския музей в Турин и египетските отдели на музеите в Лондон, Париж, Берлин, Хилдесхайм и др. може да се намерят дори добре запазени тъкани, някои от които на възраст 3500 и даже 5000 години.

Използваната от синоптиците дума „синдон“ означава по-голяма ленена кърпа. Плащеницата се състои от лен, изтъкан хастар в съотношение 3:1, като възниква плетка рибена кост. По Иисусово време това бил много рядък начин на тъкане, който изисквал сложна техника и следователно бил скъп. Този вид тъкан може да се докаже към първи век само в римската провинция Сирия, към която принадлежала тогава Палестина. На запад подобна тъкан е известна чак от XIV в. През 1973 г. професор Рее от университета в Гент (Белгия) откри с електронномикроскопски изследвания малки следи от вид памук, който не бил отглеждан в Близкия изток по времето на Иисус. В Сирия и Месопотамия обаче бил тъкан памук, внесен от Индия, който трябвало да бъде предварително обработен с подходящ дарак.

Швейцарският криминолог д-р Макфрай направи изумителни открития с тъй наречения анализ на полените. С помощта на тиксо д-р фрай взел от различни места от повърхността на плащеницата проби от по 10–20 кв.см и открил под растерния електронен микроскоп освен праха и влакната от един до четири растителни полени на кв.см. Зърната на полените са с размери средно между 0,0025 и 0,25 мм и не могат да се видят с просто око. Дребните зрънца са обвити с двойна обвивка, чийто химичен състав и досега не е изяснен. Във всеки случай тази външна обвивка е толкова устойчива, че полените могат да

преживеят няколко милиона години. Полените имат толкова характерен външен вид, че биологът може без усилия да определи растението, от което произхождат. През 1976 г. Фрай обяви в доклада си за изследванията, че от полените, открити върху плащеницата, е идентифицирал 49 различни растителни вида. Много от тези растения се срещат в околността, например ливанския кедър (*Cedrus libani*). Сензационно е, че са идентифицирани полени от единадесет растителни вида, които не се срещат в Средна Европа, а произхождат от близкоизточните халопити — растения, които могат да живеят само в почва с изключително висока концентрация на соли, което е типично за района около Мъртво море. Между тях са специалните пустинни видове като тамарикс, суаеда и артемиза. Тъй като историята на плащеницата може да се проследи до XIV в., някои учени приемат, че тя е създадена във Франция и е съхранявана само във Франция и Италия.

Чрез поленовия анализ еднозначно беше доказано, че ленът е трябвало да се среща в палестинските земи още преди това време. Освен това беше установено, че в седиментните слоеве в Генисаретското езеро се съдържа във висока концентрация цветен пращец от видовете, намерени върху плащеницата.

Поленовите зърна от осем други растителни видове указват за степите на Мала Азия, особено областта около Едеса (днес Урфа в Турция). Д-р Фрай по това време даже не можел да подозира какво значение ще има този факт.

КАРТИНАТА ОТ ЕДЕСА

Това, че можем да проследим без прекъсване историята на плащеницата^[113] дължим главно на английския историк Йън Уилсън.^[114] От многобройните исторически данни се прави изводът, че плащеницата е идентична с портрета от Едеса, за които се разказва още от първи век и който е известен от VI в. като „мандилионът“.

Според апокрифното евангелие на евреите, които било използвано от назаряните, след възкресението Иисус предал плащеницата на „слугата на свещеника.“^[115] Напълно логично е богато дареният да не е смъртният враг на Христос. Вероятно ценният подарък е получен от някой слуга на свещеника като благодарност за оказана „особена услуга“. Който и да е получил плащеницата, след това вероятно е бил охраняван от поддръжниците на Иисус, може би Йосиф Ари-матейски и Никодим, които се грижели за свалянето от кръста и гробополагането.

В Палестина плащеницата не можело да остане, защото постоянното напрежение с римската власт било твърде голямо и учениците на Христос взели мерки тя да се изнесе извън страната. Сигурно място за съхранение били само големите, укрепени християнски крепости на север — градове като Антиохия, Коринт, Ефес и Едеса, които се намирили далече от мястото на дейността на Иисус.

Църковният историограф Еузебий (260–340), епископ на Цезарея, разказва през 325 г. за писмена кореспонденция между Иисус и царя на Едеса, Абгар V, наречен Укама (= Черният), управлявал от 15 до 50 г. сл.н.е.^[116]

Еузебий превел тази кореспонденция, която била уж от архивите на едеския цар, от древносирийски (арамейски) на гръцки. Тази така наречена „легенда за Абгар“, станала рано известна на Запад^[117] в много варианти, принадлежи очевидно на духовното наследство на ранното християнство, така че не е далече мисълта, че има за основа действително събитие.

По онова време Едеса бил важен търговски център недалеч от Пътя на коприната, която свързвала Ефес през древните царства на лидите, медите и персите със Суза в Източна Азия. Най-важната стока, която се търгувала в Едеса, била коприната от Далечния изток. Членовете на еврейската общност в града, по-голямата част от тях търговци, оживено участвували в търговията с коприна. Политически от 132 г. пр. н.е. до 216 г. сл.н.е. Едеса принадлежала към династията на Абгарите.

Организирана църква се появява в Едеса едва в средата на II в. по времето на Абгар IX Ману. Според историческите източници обаче е възможно в Едеса много преди това да е имало силна християнска общност и Абгар V Укама да е поддържал контакт с Иисус.

От разказа става ясно, че цар Абгар Укама изпратил посланик в Йерусалим да покани Христос да дойде в Едеса, за да го излекува от нелечима екзема. Иисус не можел да предприеме сам пътуването и изпратил ученик на име Тадей (в сирийските текстове е наречен Адай) — не едноименния апостол, а един от седемдесетте ученици, за когото разказва евангелието на Лука (10:1) — с писмо за Абгар, на когото Иисус съобщил, че ученикът ще излекува царя, а писмото ще пази града от беда.

Друга версия на легендата за Абгар със заглавие „Доктрина Адай“^[118] се появи на бял свят, когато през 1850 г. в египетската пустиня край Вади ел Натрун (Натронова долина) бяха открити редица древносирийски ръкописи, отговарящи на формата на разказа, записан от Евагриос Схолостика (527–600) в края на VI в. Същата версия на преданието виждаме в прочутата проповед на празника, държана през 945 г. по случай поставянето на портрета от Едеса във фароската капела в двора на византийския император Константин VII Порфироген.^[119] Според тези източници Иисус изпратил не само едно писмо до Абгар, но и създадения по чудотворен начин негов портрет. С чудната сила на портрета царят моментално бил излекуван. След този спектакъл Тедей/Адай произнесъл проповед в Едеса, след което Абгар и повечето жители на града припознали евангелието. Според „Доктрината Адай“ тази проповед била произнесена от Тедей през 343 г. по есейското летоброене, което съответствува на 33 г. сл.н.е. — същата година, когато Иисус е разпънат на кръста.

Понеже по онова време ленената плащеница била смятана за „мръсна“ и отблъскваща, Абгар сигурно би бил дълбоко обиден, ако Тедей му подари савана. Тедей неслучайно сгънал платното, че да изглежда като портрет, и накарал едеският си довереник Агай (по сирийските и арменските източници водач на християнската общност на града) да го обкове със злато — работа, която Агай като производител на златни верижки и на царски украшения най-добре разбирал. В тъй наречената „Акта Таде“ от VI в. (опит да се обясни възникването на портрета от тогавашна гледна точка) за платното се използва думата „тетраполидон“, което означава „сгънато на четири“.

[120]

Ако се сгъне дългата четири метра кърпа три пъти по средата, се получават четири пъти по две положения. Този формат — 110 см ширина и 54,5 см височина, показва изразително Христос.

Горespoменатата константинополска празнична проповед разказа, че Абгар Укама наредил портретът със златна рамка да се окачи на градската порта на Едеса.

След смъртта на Абгар през 50 г. сл.н.е. управлявал синът му Ману V, след него седем години по-късно — вторият син на Абга Ману VI. Той се върнал към езичничеството и преследвал жестоко младата общност от Едеса. Тогава портретът изчезнал и петстотин години бил в неизвестност. Проповедта разказва по-нататък, че Агай, който по това време бил епископ на Едеса, спасил свещената реликва от враждебно настроен владетел, като я зазидал в една ниша над западната порта. Ману VI заповядал Агай да бъде убит по много жесток начин, което според някои автори се случило на 30 юли 57 г.

Първият, който съобщава за чудодейното възкръсване на портрета, е църковният историограф Евагриос през 593 г. Той датира събитието към май 544 г. Празничната проповед разказва, че картината е открита отново през VI в. и е същият портрет на Иисус, занесен от ученика му в Едеса. Според Уилсън платното било открито при възстановяването на града от катастрофалното наводнение през 525 г., когато по заповед на император Юстинини I била свалена градската порта. Картината без съмнение била идентифицирана като оригиналния портрет, подарен на цар Абгар. През 544 г. епископ Евлалиос писал, че намереният портрет е „несътворим от човешка ръка“ отпечатък, на гръцки „ахеиропойетон“.

[121]

Преоткритата

картина била внесена в „една голяма църква“ (катедралата „Света София“), където била съхранявана в заключен сребърен скрин. От този момент нататък платното започнало да се нарича „мандилион“, смятало се за толкова свещено и скъпоценно, че се показвало на публиката само на големи празници.

През 639 г. арабите завладели Едеса и взели със себе си картината. Богатият християнин Атанасиос от рода на Гмеите откупил платното и го скрил в криптата на една от многобройните църкви в града. Използваната за портрета дума „мандилион“ според повечето учени произхожда от арабското „мандил“ — шлейф, кърпа за ръце или нос.^[122] Аз обаче смятам за по-правдоподобно, че думата е във връзка със санскритския израз *мангала*, която означава кръг и представлява мистична кръгова диаграма. Мандалите са използвани предимно в тибетския будизъм и представят символично религиозния опит, осмислят определени духовни връзки и помагат за просветлението при медитация.

От VI в., след откриването на портрета в Едеса, иконопочитанието сред християнството получило невероятен подем. Същевременно имало и много други, несътворени от човешка ръка изображения на Христос, като напр. ахеиропойетите от Мемфис и Камулиана. Това развитие довело до бързо разпространение на портрета. До откриването на плащеницата Иисус бил рисуван по примера на античните философи или императори като учител на истината, като добър пастир или голобрад красив младеж, защото младостта се смятала за символ на божественото. Започналото почитание на мандалиона създавало мода в рисуването, която удивително прилича на портрета от плащеницата. Иисус от сега нататък е рисуван най-често анфас с големи отворени очи под гъстите вежди, с дълга, чуплива, сресана на средата коса, брада от две части, много дълъг нос и напреднала възраст. Тази картина бързо се разпространила из целия християнски свят. На синода от Константинопол от 691–692 г. било наредено Христос да се изобразява само в „човешкия си вид“, допустими били само „верните портрети“. По същото време император Юстиниан II (685–695 и 705–711 г.) наредил за първи път да се изобрази портретът на Иисус върху монета. Макар че литературните предания не казват нищо за облика на Христос, от шести век той е рисуван винаги по един и същ начин, така

че за наблюдателя да не остане съмнение за кого става дума. Учените изброяват 15 (според Уилсън), респ. 20 (Виньон, Вюншел)^[123] особености на портрета от плащеницата, които откриваме в картините след шести век.

От X в. образът на Христос е разпространен във византийското сакрално изкуство. Многобройните изображения показват нарисувания без врат Иисус върху косо поставен правоъгълник, който е изплетен от мрежовидна структура от диагонални линии, като портретът изглежда изрязан в кръгъл отвор, форматът на това изображение отговаря точно на „трикратно сгънатата“ плащеница, освен това портрет, нарисуван в пейзажен формат, е чужд на изобразителното изкуство.

На лицето от плащеницата могат да се докажат поне 15 различни, неоспорими особености, които откриваме във византийските портрети на Иисус

1) Напречна ивица на челото. 2) и-образната форма или тристранният квадрат, с челото. 3) У-форма в основата на носа. 4) Втора У-форма вътре в двата изброени знака. 5) Повдигната лява вежда. 6) Подута дясна буза. 7) Подута лява буза. 8) Увеличена дясна ноздра. 9) Оток между носа и горната устна. 10) Силна линия под долната устна. 11) Неокосмена зона между устната и брадата. 12) Разделена брада. 13) Напречна бръмка на шията. 14) Силно подути, широко отворени очи. 15) Два свободни кичура, падащи от темето към челото

Уилсън смята, че картината от Едеса е автентичен първопортрет, който се е наложил в историята на изкуството.

През VIII в. движението на иконоборците под егидата на император Лъв III заело власт в Източната римска империя. Навсякъде били унищожавани религиозни картини и икони, но скритият от властващите в Едеса мандилион издържал и това изпитание. Шестдесет години по-късно официално било завършено с иконоборството. В Константинопол започнали опитите да се занесе скъпоценната картина в столицата на империята, което станало по времето на управлението на император Роман Лакапин (920–944 г.). През 942 г. императорът изпратил най-способния си мъж, пълководецът Куркуа, да донесе портрета на Христос. Скоро византийската армия обсадила град Едеса и поискала за пощадяването на града и връщането на 200 пленници предаването на мандилиона. За да спасят живота си, гражданите на Едеса се съгласили с това предложение и получили писмен имунитет на града от императора, както и 12 000 сребърни монети. Източниците говорят, че едесаните на два пъти се опитали да пробутат копие на плащеницата.

На 15.8.944 саванът най-после влязъл под овациите на гражданите в Константинопол, където бил съхраняван в течение на следващите два века в Желязната църква (предадените на фароската капела картини и платна очевидно са били копия). По време на предаването на мандилиона в Едеса или по пътя картината, изглежда, се извадила от рамката и станало ясно, че е надгробна плащеница. Във всеки случай архидяконът на Голямата църква в Константинопол Гри-

горий прочел проповед, в която споменал за „...капките кръв, излезли от неговата страна“. Тук се намира доказателство за идентичността на мандалиона от Едеса и Туринската плащеница — ако раните от копието се виждат, това не може да бъде кърпа за пот. Тя трябва да произхожда от времето непосредствено след Разпятието.

В началото на XII в. в една проповед на папа Стефан III, държана през 769 г., бил вмъкнат пасаж, в който се казва, че Иисус, за да задоволи Абгар, положил тялото си върху бяла кърпа „върху която се изобразил великолепият образ на нашия Господ и цялото му тяло“.
[124]

Подобни забележки откриваме и в историята на църквата на Виталис (около 1141 г.)^[125] и в началото на XII в. в творбата на Гервазий от Тилбъри „*Otia imperialia*“.^[126] По това време плащеницата редовно била показвана в цял размер в Константинопол. През 1203 г. френският кръстоносец Робер де Клари твърди, че видял в църквата на света Мария „... синдона, в който бил увит нашият Господ, който се показва всеки петък, така че да се види ясно фигурата на нашия Господ“.^[127]

---

[113] Cp. Kersten/Gruber: *Das Jesu — Komplott — Die Wahrheit über die Auferstehung*. Albert Langen/Georg Müller Verlag, München, 1992. Следващите откъси, които се отнасят до Туринската плащеница, в голямата си част съвпадат с горепосочената книга. Тъй като резултатите от историческите изследвания на д-р Елмар Р. Грубер представят най-новото състояние на „синдонологията“ и са важни за обосноваването на моята теория, най-важните части ще бъдат публикувани още веднъж. Същото се отнася и за текстовете в глава VIII. ↑

[114] Wilson: *Eine Spur von Iesus*. Freiburg 1980 ↑

[115] Hieronimus: *De viris illustribus* II ↑

[116] Eusebios: *Historia ecclesiastica* I, 13 II, 6–8. ↑

[117] Аквитанската поклонничка Етерия посетила през 383 г. на връщане от Светите земи град Едеса, откъдето на Запад донесла препис на писмото. Cp. J. F. Gamurini (Hrsg.): *S. Hilaril Tractatus et Humni et S. Silvae Aquitanae Prigrinatio ad loca sancta... ex cod. Arretino depromps.* Bibliotheka dell'Academia Storico-Guiridica. Bd. IV, Rom 1887; H. Petre: *Peregrinatio Aetheriae*. Sources Chretiennes, 21. Paris 1948 ↑

[118] W. Cureton: *Ansient Syriac Documents Relative to the Earliest Establishment of Christianity I Edessa and the Neighbouring Countries*. London 1864; G. Philips (Hrsg.): *The Doctrine of Addai the Apostle*. London, 1876 ↑

[119] *Narratio* (PG 113). Немският текст е отпечатан от Wilson: a. a. O., S. 302 — 315. ↑

[120] E. v. Dobschbtz: *Christusbilder*. Leipzig 1899, S. 182. ↑

[121] Evagrius: *Historia ecclesiastica*. Migne, PG LXXX, VI/2, Sp. 2748–49 ↑

[122] W. Bulst: *Das Grabtuch von Turin*. Karlsruhe 1978, S. 111 ↑

[123] P. Vignon: *Le Saint Suaire de Turin devant la science, Parcheologie, l'histoire l'iconographie, la logique*. Paris 1938; E. A. Wuenschel: *Self Portrait of Christ: The Holy Shroud of Turin..* New York 1954; Wilson: a.a.O. Paul Maloney reduyiert die Vignon-Liste auf neun, die selbst der skeptischste Betrachter akzeptieren musse. P. Maloney: *The Shroud of Turin: Traits and Peculiarities of Image and Cloth Preserved in Historical Sources*. Vortrag beim Internationalen Symposium „La Sindone e le icone“, Bologna, Mai 1989 ↑

[124] Цитат от M. Green: *Enshrouded in Scilence*. *Ampleforth Journal* 74, 1969, S. 319 — 345 ↑

[125] Ordericus Vitalis: *Historia Ecclesiastica*, TI.III, IX, 8 ↑

[126] Gervasius von Tilbury: *Otia imperialia*, III. ↑

[127] Цитати по Wilson: a. a. O., S. 191 ↑

ЗАГАДЪЧНИЯТ ТЕМПЛИЕР

Робер де Клари пристигнал в Константинопол като участник в Четвъртия кръстоносен поход. След дълга обсада през април 1204 г. кръстоносците плякосали богатия град. Това, което им се сторило без стойност, било унищожавано. Много ценни неща обаче били откъснати с тях. Не се спирали дори пред съкровищата и свещените реликви на християнските църкви. Във водовъртежа на събитията плащеницата изчезнала по неизвестен начин, за да се появи 150 години по-късно в имението на рода Де Шарни, където е показана за първи път.^[128] Има многобройни, отчасти фантастични спекулации за това, как е изчезнало платното от Константинопол и попаднало във Франция. Тъй като плащеницата била изчезнала за повече от 100 години, най-вероятно е през цялото време да се намирала при един и същи собственик, може би група в близка връзка с кръстоносците, достатъчно богата, за да не продава реликвата, отговаряща за сигурността и запазването на тайната. Тази група имала мотив за кражбата на плащеницата и стояла в близка връзка със семейството Де Шарни.

„Братството на бедните рицари на Христос“, наричани още „темплиери“, е основано през 1119 г. от група кръстоносци. Освен класическите измислици за бедността, покорството и набожността темплиерите си приписали защитата на хаджиите в Светите земи и борбата срещу мюсюлманите. Ордена бързо станал извънредно могъщ и влиятелен. В края на XIII в. се засилили слухове, че темплиерите при тайните си срещи се молят на мистериозен „идол“. Според разказите от онова време и протоколите на разпитите на инквизицията „идолът“ бил картина „върху плоча“ с „много бледо и безцветно изображение“ на човешка глава „с разделена брада, каквато носят темплиерите“. В идола монасите от ордена виждали „неприкритото лице на Господ“. В някои селища на темплиерите се съхранявали копия на идола. Подобно копие е открито през 1951 г. в едно бивше владение на ордена в Темпълком (Съмърсет, Англия). Идолът в детайли прилича на изображението от мандалиона! Съвсем

очевидно темплиерите притежавали плащеницата и в центъра на култа си поставили изображението. Но как са успели да отвлекат незабелязано плащеницата от Константинопол на запад? Елмар Р. Грубер откри път за решаване на този исторически пъзел.

Темплиерите не участвували в превземането на Константинопол, тъй като това противоречало на убежденията им, но веднага след превземането на града се отправили натам с тайна мисия. От разбойническите набези на кръстоносците се отървали само Вуколеят и Железните палати, тъй като веднага след атаката били завзети от водачите и намиращите се там богатства и реликви на висши светски и духовни санове били спасени. През май 1204 г. граф Балдуин IX Фландърски били коронясай за латински император на Византия под името Балдуин I. За пренасянето на тази вест до папа Инокентий III новият император избрал магистъра на темплиерите в Ломбардия — брат Барош. Той успял да убеди Балдуин I да отнесе плащеницата от Железната църква и да я подари на Ватикана, за да си осигури благоразположението на папата. От страх от възможни безредици сред гръцкото население мисията останала тайна.

Брат Барош пристигнал в Рим с тежко натоварен кораб. Преди пелопонеския бряг корабът бил нападен и разграбен от шест генуезки галери.^[129] Неизвестно защо пиратите пощадили кораба и екипажа — пленените кораби обикновено били закарвани в Генуа — така че брат Барош незабелязано пристигнал в Рим през есента на 1204 г. и предал на папа Инокентий III писмото на Балдуин. Възможно е темплиерите да са направили тайна сделка с генуезците да ограбят съкровищата на кораба и пощадят екипажа, кораба и „ненужната“ древна кърпа. Възможно е Барош да е свалил платното от борда по време на някое междинно спиране — темплиерите имали селища на Пелопонес — и след това да се е оставил да бъде ограбен от генуезците. Плащеницата изчезнала и папата заплашил с писмо от 12.11.1204 г. генуезците с була, ако не върнат веднага ограбените реликви.^[130]

Извънредно неудобното за папата и император Балдуин положение скоро след това било замазано. Плащеницата „изчезнала“ по мистериозен начин.

През 1307 г. Филип Прекрасни използвал освен другите обвинения — хомосексуалност, връзка с мюсюлмани и с унищожените преди 100 години катарите — и слуховете за подстрекателския култ към

идола на темплиерите, за да ги изтреби и да си присвои невероятните богатства на ордена.

През март 1314 г. в Париж били изгорени на клада заради вещерство последните двама висши членове на ордена, макар че до последния момент те признавали християнството и твърдели, че са невинни. Единият бил великият майстор на ордена Жак де Моле, другият бил майсторът на Нормандия Жофри де Шарни. Въпреки интензивното издирване, преследвачите не могли никъде да намерят „идола“ на темплиерите.

Няколко години по-късно плащеницата се появила отново, и то в имението на някой си Жофри де Шарни^[131], който според генеалогичните изследвания бил племенник на едноименния кръстоносец, но нямал връзка с темплиерите. Вероятно висшите власти на темплиерите решили да скрият плащеницата от преследванията на Филип Прекрасни при неподозирания роднина на Жофри де Шарни (темплиера). Това обяснява защо семейството Де Шарни не могло да даде отговор как е получило плащеницата, обвинено от епископите Анри де Поатие и Пиер д'Аркиз от Трой, че на едно представяне в църквата на Лири представило фалшификат. Макар че епископите никога не са виждали плащеницата, те винаги се противели на публичното показване на реликвата. След някои интриги срещу семейството Маргарита де Шарни успяла да я изнесе от страната и я предала на набожния херцог Лудвиг Савойски, като получила богато възнаграждение за „ценната услуга“.

По-нататъшната история на плащеницата^[132] е добре известна и може да се разкаже накратко. През 1502 г. била оставена в капелата на двореца Де Шарни, където през 1532 г. едва не станала жертва на пожар, чиито следи и днес се виждат ясно. През 1578 г. била занесена в Турин, където престояла четири века в семейното имение на Савоите, докато не била завещана на Светия престол от Умберто II Савойски на 18.3.1983 г. Две седмици преди това папа Йоан Павел II заминал лично за лисабонското имение на бившия монарх, за да уговори Умберто да даде плащеницата на Ватикана.

---

[128] В Рим, Генуа и Париж по това време били показвани мандалиони, които всички до един са копия и никой от тях не претендира за оригиналност. Тъй нареченият стенопис на Вероника е

подобна фалшификация, чието име произлиза от „Vera Icona“ (истинска картина) — латинският еквивалент на мандилиона. ↑

[129] E. Heysck: *Genua und seine Marine im Zeitalter der Kreuzzuge*. Innsbruck 1886, S. 66 ↑

[130] *Epist. Innoc.*: Migne, PL. 215, Sp. 433 f ↑

[131] *Шарни* отговаря на *Шарнаи*, тъй като по това време не е имало единен нормиран правопис на френския език. ↑

[132] За повече подробности за вълнуващата история на плащеницата виж Kersten/Graber: a. a. O. ↑

НАУЧНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПЛАЩЕНИЦАТА

По повод на петдесетгодишнината на италианското кралство плащеницата била показана на обществеността през 1898 г. На фотолюбителя Секондо Пиа била дадена възможност да я фотографира за първи път в световната история. След няколко опита Пиа успял да направи годна за употреба фотография. Когато проявил в лабораторията си осветената стъклена плака, направил сензационно откритие: само негативът давал естествено въздействащо изображение на картината. С обръщането на осветеността изображението върху плащеницата показвало впечатляващия образ на Иисус, който познаваме. Само петната от кръв правят изключение. На негатива те са като светли петна, което опровергава твърдението, че изображението е рисувано от художник. Такова изобразяване от ръката на художник не може да бъде направено и с най-модерна техника. Негативната снимка на Пиа става изходен пункт за днешната дискусия за истинността на платното.

По-новите фотографии на Джузепе Енри от 1931 г. потвърждават, че нищо не говори за работата на художник. По платното не се намират нито боя, нито следи от четка и контурни линии. Картината на тялото постепенно се губи в плащеницата и не могат да се открият ясни контури. Тези по-нови и по-точни фотографии водят до редица нови открития:

1. Изобразеното тяло не е облечено, както са били измъчвани и екзекутирани престъпниците по римския закон. Художественото изображение на напълно голия Иисус е напълно немислимо и представлява непросливо богохулство.

2. Очевидно става дума за портрет на разпънат на кръст, който е прикован към кръста, а не е привързан с кожени ремъци, както било обичайно. Това не е доказателство, че става дума наистина за Иисус, защото разпъванията са били многобройни. Тъй като тази нечовешка екзекуция била отменена от първия християнски император Константин, би следвало кърпата да е отпреди 330 г.

3. Подстрижката и брадата на изображения не се срещат никъде другаде в Римската империя извън Палестина.

Дължината на косите и пътят в средата водят до извода, че става дума за член на общността на назаряните.

4. На плащеницата безупречно се виждат шест от описаните в евангелията спирки по пътя към Голгота. Лекарите специалисти потвърждават силно подпухване под едното око и други повърхностни рани по лицето, причинени очевидно от тежките удари на войниците.

5. Ясно се виждат малки ивици по целия гръб и на някои места на предната част на тялото. Виждат се повече от деветдесет подобни рани, така че не само може да се види колко много удари са нанесени по време на бичуването, но и че е използван т.нар. римски бич. Този специален бич бил от три кожени ремъка, на чийто край били завързвани сачми от олово или кости.

6. От това, че раните от бича в областта на раменете очевидно са били зацапани от тежък товар, може да се види третата спирка — екзекутираният наистина е носел напречна греда на кръст.

7. Четвъртата видима спирка са нерегулярните петна от кръв по челото и на задната част на главата, който говорят за трънен венец. Всъщност това не бил трънен венец, както се представя от иконографите, а покриващ цялата глава капак, каквито са били короните в Близкия изток по това време, фалшификаторът в този случай би се подлъгал от общоизвестната форма на трънения венец.

8. Приковаването към кръста като пета спирка ясно се вижда от кръвотечението по ръцете и краката. По начина на течение на поголемите потоци лесно може да се изчисли, че ръцете са били разпънати под ъгъл 55–65° спрямо вертикалата. Докато художниците и иконописците винаги изхождат от това, че пироните са забити през дланите, кръвотеченията върху плащеницата показват, че в действителност пробити са били основите на китките. Опитите на френския хирург Барбет показаха, че дланите не могат да издържат телесно тегло, по-голямо от 40 кг. Биха се разкъсали, ако през дланите към кръста се прикове тялото на възрастен човек. На кой фалшификатор е било известно това?

9. Като последна спирка се разпознава 4,5-сантиметрова рана на дясната страна между петото и шестото ребро. От тази рана е изтекла относително много кръв, което потвърждава разказа на Йоан, че

римският воин, след като пробол Иисус с копието, от раната веднага изтекли „кръв и вода“.

10. Бедрото и подбедрицата не показват големи рани, това говори, че краката наистина не са били счупени.

Тези следи, съвпадащи с евангелските текстове, доказват, че това не е случаен престъпник. Йезуитът историк Търстън, убеден, че плащеницата е фалшификация, пише: „Ако това не е образът на Христос, то е рисувано изключително прецизно и с непозната техника. При никое друго лице от съществуването на света тези подробности не могат да се верифицират.“^[133]

По-точни изследвания с най-модерна научна апаратура биха били възможни, когато се образува комисия, която да се посвети на научното изучаване на надгробната плащеница. През 1969 г. туринският кардинал Пелегрино избрал висши духовници и специалисти, които получили разрешение да изследват систематично плащеницата. В началото това била малка група от единадесет специалисти, която се занимавала с платното, но впоследствие то било изучавано от цели институти и университети, чак до американската космическа агенция NASA.

Дотогава изследванията се позоваваха само на снимки, но през 1969 г. за първи път можело плащеницата да се изследва цели два дни. Забележително е, че комисията и дейността ѝ били напълно секретни. Едва през 1976 г. са оповестени имената на членовете. Резултатите от тази първа експедиция били много жалки — освен изготвянето на цветни снимки били разгледани под микроскоп някои части от плата, отчасти осветявани с ултравиолетова и инфрачервена светлина. Заключителният доклад препоръчал за по-нататъшно изследване редица научни опити и вземането на малки проби.

Умберто II Савойски, тогава все още законен собственик на плащеницата, се съгласил с исканията на учените. През 1973 г. тя била целенасочено и планомерно изследвана в продължение на три дни. След това е показана на милионната публика в едно телевизионно предаване, в което се изказал папа Павел VI.

---

^[133] Н. Thurston: The Holy Shroud ... In: The Month 101, 1903, S. 19. ↑

НАИСТИНА ЛИ ХРИСТОС Е БИЛ ПОГРЕБАН ЖИВ?

През петдесетте години немският изследовател на плащеницата Ханс Набер (също Курт Берна, Джон Ребан) привлича вниманието върху себе си с многобройните сензационни публикации. Хипотезите му доказват, че плащеницата дава доказателство за това, че Иисус при снемането от кръста не е бил мъртъв, тъй като трупът не може да кърви така, както се вижда от петната кръв по плата.^[134]

Христос му се появил през 1947 г. и му възложил да даде на света доказателство, че се намирал в уж мъртво състояние, един вид кома, от която излязъл след три дни. Публикуването на изследванията и снимките на плащеницата дали възможност на Набер да докаже теориите си. Той успял да намери няколко специалисти, които да обосноват научно възгледите му. От самосебе си се разбира, че подобни тези не могат да се приемат от представителите на догматичното църковно учение. Един ден, когато Ватиканът под давлением на публикациите в пресата бил принуден да даде официални обяснения, Набер получил писмо от анонимен член на римската курия, в което пишело, че не трябва да се учи, от една страна, че Иисус е умрял на кръста заради Спасението на човечеството, а, от друга, да се почита една плащеница, в която никога не е поставян мъртвец. Необходимо било да се намери радикално и окончателно решение.

За теолога проф. Вернер Булст твърденията на Набер били „чиста фантазия“. Това, което му липсвало, били компетентността и липсата на всякакво „научно образование“. Подобни твърдения не можели да накарат Набер да мълчи, тъй като знаел как се правят слухове. Многобройните нападки, на които бил подложен, довели накрая до неговото физическо, психическо и материално рухване.

През 1973 г. новите резултати заплашвали да разрушат предизвиканата от Набер несигурност. С химически тестове днес може да се докажат малки следи от кръв. Най-използваният метод е тъй наречената пероксидна реакция. Дори и малки следи от червеното багрило хемоглобин освобождават от водния прекис кислород, който

окислява безцветния химикал бензидин, при което се получава синьо оцветяване. Хемоглобинът и продуктът на разпада му са много стабилни молекули, които запазват реактивността и след стотици години.

От различните окървавени места по плащеницата били извадени внимателно няколко нишки и били изследвани от две независими италиански лаборатории. Резултатът бил почти отчайващ — всички тестове били отрицателни. Очевидно петната, които изглеждали като кръв, не били от кръв!

Следата от кръв по стъпалата почти доказвала теорията на Набер за кръв, изтекла след свалянето от кръста. Но за всички участници било по-просто да твърдят, че кървавите петна по плащеницата са творба на гениален фалшификатор, отколкото да признаят, че Иисус е бил жив, когато е свален от кръста.

След публикуването на доклада на комисията през 1976 г. се разпространи вестта за фалшификация. Премълчаваше се обаче, че не е намерена и следа от субстанция, която да подсказва фалшификация, и че относително стабилният хемоглобин под въздействието на силна топлина, на каквото без съмнение е бил подложен платът при пожара през 1532 г. — губи стабилността си, разтваря се и след това не може да се докаже.

Въпросът за автентичността на следите от кръв трябваше да бъде решен доста години след изследванията от 1973. През 1978 г. се навършиха 400 години от престоя на плащеницата в Турин и по този повод тя беше показана още веднъж на обществеността. Повече от три милиона човека имаха възможността да видят безценната реликва на християнството с вероятно автентичното изображение на Иисус в дните между 28 август и 8 октомври. Още вечерта на последния ден на изложението плащеницата беше свалена от бронираната рамка и положена на подвижна плоча. В една зала на свързания с катедралата Палацо Реале чакаха два научни екипа за извършване на двуседмична изследователска програма. В едната група бяха няколко европейци, между които специалистът по микроскопия от Турин Джовани Риги, патологът от Милано Баима Болоне, физикът Луиджи Гронела и, както и преди, криминологът Макс Фрай. Другата група беше от 25 американци, специалисти по фототехника, спектроскопия, рентгенови анализи, компютърни технологии, органична химия и физика, която

беше оборудвана с извънредно много апарати, някои от които конструирани специално за планирания анализ.

В следващите дни бяха извършени голям брой фотографии, специални фотографии, графики и таблици, които трябваше да бъдат обработени по сложни методи с помощта на компютри в Америка.

Плащеницата беше разделена най-напред на 60 отделни полета, за да могат да бъдат обхванати точно спектрално-фотографски. Всяко от тези полета беше фотографирано с много различни филтри. Тези негативи образуваха основата за многото оптически експерименти. В лабораторията на МАЗА бяха дигитализирани стойностите на яркостта, с което беше постигнато усилване на контраста, така че да се видят иначе невидимите за простото око детайли. С този метод стана възможно да се реконструира тримерният релеф на изобразеното тяло в цял ръст, защото при фалшификация не могат да се получат правилни пропорции. На базата на това релефно изображение се изправиха заключения за мерките на тялото: ръст около 180 см и тегло 79 кг.

Въз основа на данните за яркостта стана възможно да се изчисли разстоянието между тялото и плата: там, където платното е било в директен контакт с тялото, изображението е съвсем тъмно, колкото е по-голямо разстоянието от тялото до плата, толкова изображението е по-светло. Учените заключиха, че съществува директна връзка между картината върху плата и разстоянието между плата и тялото. Това потвърди една стара хипотеза, че става дума за особен вид контактна фотография. При изследване с електронен микроскоп на влакна от областта на изображението беше установено, че картината не е възникнала от доказуема субстанция, а че влакната на плащеницата показват по-тъмно оцветяване на повърхността, отколкото тези, на които не се вижда изображението.

Един експеримент, директно извършен върху платното, т.нар. рентгенофлуоресцентен спектрален анализ, даде доказателството, че подозираните петна от кръв наистина са от кръв. Част от лена беше изложен за кратко време на висока доза рентгеново облъчване, при което плащеницата започва флуоресцира. Тъй като всяка молекула под въздействието на високи енергии флуоресцира по определен, характерен за нея начин, може да се определи химическият състав на

изследвания материал. Петната показват удивително големи количества желязо. Желязото обаче е главната съставка на кръвта.

За американския химик д-р Уолтър Маккроун наличието на желязо е доказателство, че Туринската плащеница не може да бъде автентична-твърдение, което повтаря на юбилея на Американското дружество за стимулиране на науката през 1971 г. Той смята, че желязото в петната е ясно сведение за боя на основата на железния окис, която се използва от XIV в. Химикът никога не е виждал с очите си плащеницата!

Тази теза беше опровергана с друг експеримент, при който частици от плащеницата се третирали с хидразин и пари на мравчената киселина и се осветявали с ултравиолетова светлина. Тогава порфириновите молекули започват да светят в червено. Порфиринът възниква по време на хемообразуването и се смята като сигурен знак за наличието на кръв в случаите, когато хемоглобинът е разрушен от въздействието на топлината.

Експериментите на американските учени доказаха, че мастиленосиният цвят на изображението е предизвикано от промени в химичната структура на целулозата на лена. В лабораторните опити се постигнаха същите степени на оцветяване като целулозата, която се разгражда под въздействието на различни окисляващи агенти. С остаряването тази картина става още по-ясна. Още през 1924 г. френският биолог проф. Пол Виньон постигна забележителен успех със своите експерименти по тъй наречената теория на вапорографията. Виньон доказа, че потящото се тяло, което е полято със смес от леко масло и алоева тинктура (*Aloe medicinalis*), дава същото оцветяване, което виждаме и на плащеницата, тъй като потта се разлага на съдържащи амоняк групи, които предизвикват окислителен процес в целулозата. Това оцветяване е най-силно там, където платът допира тялото, и става все по-слабо с отдалечаването му от тялото. Това обяснява защо изображението отговаря на фотографски негатив. Според Виньон отпечатъкът върху лена е възникнал от амонячни пари, които тялото освобождава при изпарението на уриносъдържаща сяра. Всмуканият от платното разтвор от алое и смирна реагира, при което се образува амониев карбонат, чиито пари оцветяват в тъмно във влажната атмосфера между кожата и ленената кърпа влакната в пряка пропорционалност с контакта с тялото.

Видимо по-тъмното оцветяване на петната кръв се получава при по-силна химична реакция. Евангелието на Йоан описва обилното използване на алое при погребението на Исус: „Той дойде и сне тялото Исусово. Дойде също и Никодим (който беше ходил изпреди при Исуса ноця) и донесе около сто литри смес от смирна и алой. Тогава Взеха тялото Исусово и Го обвиха в повивки с благовоният, както по обичая си иудеите погребват.“ (Йоан 19:38–40) Експериментите на Виньон срещнали през 1933 г. ожесточена критика, тъй като необходимите за химическата реакция телесни соли и необходимата за изпарението телесна топлина не са в достатъчна концентрация в мъртвото тяло. Опитите обаче показват, че проста смес от алое и смирна във влажна атмосфера оставя неразрушим отпечатък върху плат. Виньон показва, че даже и при много кратко въздействие от 45 секунди се оставят слаби следи, които оставят върху фотографския негатив по-ясно видимо позитивно изображение.

Доказателството за вапорографския произход на отпечатъка би могло да сложи край на всички други спекулации. Църквата обаче посрещнала теорията с три аргумента:

а) Според строгите законови норми за чисто еврейско погребение тялото, преди да се балсамира, трябва да се измие и почисти. Следователно следи от кръв са невъзможни.

б) Ако тялото се увие, както е предписано, с плащеницата, биха се образували безформени, размити по ширина отпечатъци и напълно изкривен портрет за разлика от долната, плоско лежаща част от плащеницата. (Този аргумент не е убедителен, защото напоеният плат е малко твърд. Платът не попада във всяко снижение на тялото, а докосва само експонираните части на тялото.)

в) Решаващо е третото възражение срещу теорията на Виньон: трупове не се потят и не отделят топлина.

Този аргумент с един удар унищожава теорията на професор Виньон, върху която той работи от 46 години. Наистина трупове не се потят. Ако въпреки всичко погребеният в плата мъж все още е жив, то поради настъпилата треска вследствие на раните би трябвало да очакваме и прекомерно отделяне на пот!

---

[134] J. Reban: Christus wurde lebendig begraben. Zurich 1982 ↑

РАДИОВЪГЛЕРОДНАТА ДАТИРОВКА ОТ 1988 Г.

Днес е лесно да се определи възрастта на органични вещества чрез измерване на радиоактивния изотоп на въглерода ^{14}C . Всичко живо поема съдържащия се във въздуха въглероден окис и го складира в себе си. След умирането на органичния живот броят на атомите на радиоактивния въглерод намалява наполовина в сравнение с началното количество в течение на около 5730 г. Чрез измерване на тъй наречената константа на полуразпад (времето, за което се разпадат половината от атомите) може да се определи възрастта на археологическата находка с точност +10%. По-рано беше необходимо сравнително голямо количество от материала, което трябваше да се унищожи чрез изгаряне, а никой не иска да уврежда най-важната свещена реликва на християнството. От няколко години обаче са достатъчни и най-малки количества от изследваното вещество за датировката по радиовъглеродния метод. След като Умберто II Савойски завещал плащеницата под натиска на Светия престол, Ватиканът наредил през април 1988 г. радиовъглеродно изследване на Туринската плащеница, което трябвало да установи, дали реликвата наистина е автентична или не.

Три изследователски лаборатории, специализирани в датировката на археологически материали — в Цюрих, Оксфорд и Тъксън в САЩ, получили по една проба с размерите на пощенска марка. Шест месеца по-късно, през октомври 1988 г., публиката научила сензационния резултат — изследването показва без съмнение, че плащеницата е от средновековието (между 1260 и 1390 г.).

Това откритие, което противоречи на всички останали резултати, събуди съмнението ми, че радиоактивната датировка е коректна.

Занимавал съм се дълги години с историята на плащеницата, знаех многобройните доказателства за това, че тя е съществувала още преди средновековието, и реших да проверя резултатите от изследването. С това започна една тригодишна детективска работа, която ме заведе до много места, които играят важна роля при

радиовъглеродната датировка. Докато следвах следите и уликите, открих, че при провеждането е имало много противоречия и неточности. Скоро стана очевидно, че учените, участвували в теста, скриват нещо. Запитани за подробностите, те се оплитаха в противоречия и дори лъжеха, когато беше заплашена официално разпространената версия за процесите по датироването. Ръководителят на изследването д-р Майкъл Тайт получил от неизвестни „приятели и спонсори“ един милион британски лири за нов институт (парите д-р Тайт получил навръх Разпети петък), а туринският кардинал Балестеро малко преди публикуването на резултатите от изследванията внезапно бил пенсиониран и не можеше да отговаря на въпроси около аферата.

Накрая успях по заобиколни пътища и с големи трудности да получа макрофотографии на датированите в лабораториите парчета.

Дадох снимките на няколко специализирани института за изследване. Дигитализираните снимки трябваше да се сравнят с една фотография, която показва оригиналното парче непосредствено преди отрязването. Резултатите бяха единодушни: датированите в лабораториите парчета не принадлежат към оригиналната плащеница!

След други разследвания установих, че изследваните по радиовъглеродния метод парчета са взети от преграда, съхранявана от 1296 г. в базиликата на Сент Максимин в Южна Франция. С това се доказва, че датировката на Туринската плащеница е манипулирана умишлено, за да се представи като фалшификация, за да се прекрати заплашващата устоите на църквата дискуссия дали Христос е преживял разпятието.

Увлекателното откритие на тази умишлена заблуда на обществеността съм описал изчерпателно и подробно в книгата „Заговорът на Христос — Истината за възкресението“^[135], написана в съавторство с д-р Елмар Р. Грубер.

Радиовъглеродната датировка от 1988 г. е истинско криминално деяние. С тази датировка в никакъв случай не се доказва, че плащеницата е само на 700 години. Вместо това разкритието на умишлената фалшификация дава ново доказателство, че в случая на Туринската плащеница става дума наистина за Исус и че Исус, когато е бил „погребан“ в платното, все още е бил жив.

---

[135] Kersten/Graber: a. a. O ↑

ГЛАВА VIII
„СМЪРТ“ И „ВЪЗКРЕСЕНИЕ“

ДВЕ ПОГРЕБЕНИЯ В ЕВАНГЕЛИЕТО НА ЙОАН

Да се пренесем още веднъж в онези драматични часове на Разпети петък, когато Христос бил прикован към кръста и погребан светкавично същия ден.

Историята на разпятието ни е известна от синоптичните евангелия, това на Йоан, и от някои апокрифни текстове. Ако се прочетат паралелно евангелските текстове, наред със съвпаденията ще се открият редица разлики, които не дават еднозначна и непротиворечива картина на събитията. Евангелието на Йоан показва най-голяма самостоятелност спрямо трите други текста. Трите евангелия, на Матей, Марко и Лука, са наречени синоптични („подредените“), защото последователно могат да бъдат сравнявани в многото съвпадения — обстоятелство, което говори, че имат един и същи източник. Йоан не се вписва в това сравнение. Макар че текстът от евангелието да е написан в края на първи век в Ефес, той се смята за най-автентичен от четирите канонични. В него намираме епизоди, които не се срещат в другите текстове, като например сватбата в Кана, разговорът с Никодим или възкресението на Лазар. Детайлните и исторически верните географски описания (особено на Йерусалим преди земетресението през 66 г.) допускат заключението, че самият „Йоан“, респ. информаторът, който се крие зад автора, е бил по тези места по времето на Исус. Очевидният мистичен и гностичен дух на разказа и непосредствената близост до Христос говорят, че Йоан е не само най-добрият свидетел на събитията, но и е добре запознат с учението на учителя си.^[136]

(Тук приведените размишления се основават предимно на изследванията на Елмар Р. Грубер.)

Евангелието на Йоан се чете като разказ на свидетел. Докато синоптиците се ограничават да установят, че погребението на Исус било по еврейската традиция, Йоан се опитва да опише гробополагането в перспективата на преживяното лично от него или от описано от първа ръка намиране на савана в Възкресната неделя. Италианският професор по литература Джино Занино доказва това

предположение в брилянтен филологически анализ и даже прави смелото заключение, че в Йоан вижда очевиден на „възкресението“.

В центъра на евангелието се намира една история, около която се върти целият текст. Това разказът за възкресението на Лазар (Йоан 11:1–45). Епизодът не се среща в н и кое от другите канонични евангелия. Изглежда, че в първоначалния вариант на Евангелието на Марко е бил включен, но след това отстранен очевидно по настояване на Климент Александрийски.^[137] Историята на Лазар е интересна затова, защото Йоан дава подробно описание на погребалните ритуали по негово време. Макар че разказът на много места е двусмислен и дава повод за много интерпретации, става ясно, че Лазар наистина е бил „мъртъв“. Лазар е изобразен превързан с бинтове за ръцете и краката — използвана е гръцката дума *καυριααι*. Тук срещаме първия проблем с превода — как да разбирате „завързан за ръцете и краката“? Не е известно евреите да са завързвали крайниците на мъртъвците, освен може би по време на пътя до гроба.^[138] Изразът *καυριααι* обозначава дълги ленени бинтове, които очевидно увиват цялото тяло. От текста не трябва да се разбира, че Лазар е бил завързан само около ръцете и стъпалата, а че цялото тяло е било свързано с бинтовете. Ако краката на Лазар са били завързани стегнато, не е ясно как по заповед на Иисус би могъл да стане от ковчегата (Йоан 11:44). Между другото големият гръцки късноантичен епик Нонос използва в парафразата си на Евангелието на Йоан същия израз, за да представи, че Лазар е бил обинтован от главата до краката.

За описанието на кърпите, с които Иисус е бил увит в гроба, Йоан използва друг израз — *отониа*, който не се свързва с определена част от тялото. Отониа обаче не са в никакъв случай превръзки, а „кърпи“.

Главата на Лазар била „превързана“ с тъй наречения судариум (*перидедеменос*). Сещаме се за превръзката на челюстта, която се използва и в наше време, за да не падне долната челюст на мъртвия.

За погребението на Иисус Йоан също използва други думи. Главата на Христос не е превързана, а по-скоро увита (*ентетеилогменон*). Нещо повече, той ясно споменава, че кърпата била положена върху/през главата (*епи тес кефалес*), може би за да изключи другите възможности, по-специално тези за увиването. В синдологичната литература, напр. при Барбет, Булст или Кърър-Бригс,

винаги изплува представата, че образът върху плащеницата показва превръзка на челюстта.^[139] В действителност няма и следа от подобна превръзка. Ако е имало такава, тя би трябвало поне да притиска към главата косите от страни и брадата.

От тези описания получаваме впечатлението, че авторът на Евангелието на Йоан иска да създаде противоречие между погребенията на Лазар и Иисус, като за почти еднакви случки използва различни думи. На тези, които ще го четат внимателно, иска да даде ясно указание, че имаме работа с две фундаментално различни събития. Събуждането на Лазар трябва да обясни факта, че става дума за събитие след пълното погребение на мъртвеца. В случая на Иисус всичко обаче говори за това, че нямаме работа с обикновено погребение.

---

[136] C. H. Dodd: Historical Tradition in the Fourth Gospel. Cambridge 1963, S. 423. S. G. Brandon: Jesus and the Zealots. Manchester 1967, S. 16 ↑

[137] H. Lincoln/M. Baigent/R. Leigh: Der Heilige Graal und seine Erben. Bergisch Gladbach 1984, S. 287 ff ↑

[138] G. Ghiberti: La Sepultura di Gesu. Rom 1982, S. 43 ↑

[139] P. Barbel: Die Passion Jesu Christi in der Sicht eines Chirurgen. Karlsruhe 1953; W. Bulst/J. Pfeiffer: Das Turiner Grabtuch und das Christusbild. Frankfurt 1987, S. 87 f.; N. Curren-Briggs: The Holy Grail and the Shroud of Christ. Maulden 1984, S. 16 ↑

В ГРОБА ГОСПОДЕН

Да разгледаме другите различия. Лазар, както се разказва, излязъл от гроба сам (*екселтен*). Излязъл и тогава бил освободен от превръзките, за да може да се движи. Типичният еврейски гроб се състоял от изкопана в скала камера, в която под прав ъгъл в зависимост от нуждите били изкопавани каминоподобни ниши (*кок*, мн.ч. *кокикум*) с размери 50 см ширина, 80 см височина и 200 см дълбочина. В нишите били вкарвани мъртвците в зависимост от ръста им. От описанието може да се заключи, че погребението на Лазар без съмнение е окончателно.

Погребението на Иисус е описано по съвсем друг начин. Иисус не е положен в гробна ниша, а е поставен на маса. На сутринта на „възкресението“ Мария-Магдалена вижда „ангелите“, „единият при главата, а другият при нозете, дето беше лежало тялото Иисусово.“ (Йоан 20:12) От това следва, че Иисус не е бил положен в *кок*, тъй като тогава никой не би могъл да седи в краката му.

Някои даже предполагат, че Иисус бил погребан в т.нар. аркосолен гроб — изсечен в страничната стена на гробницата свод над скална банка или над корито. В този случай „ангелите“ биха могли да седят в двата края на гроба. Аркосолните гробове обаче възникнали по време на ранния византийски период, т.е. около двеста години след гробопо-лагането на Иисус. Преди това имало къс период на късноримски дълги гробове. Обичайните за времето на Христос гробни съоръжения не са били *коким* и очевидно гробът, в който е положен Спасителят, е от подобен тип. *Коким* се получават посредством вход под повърхността на земята, който често бил затварян с камък. Той се състоял от голямо вътрешно помещение, в чиито стени са издълбани няколко *кокими* за телата. В средата на вътрешното помещение се намирала квадратна дупка, която служела за помийна яма. По дължината на ръба на пещерата, който бил на нивото на входовете на гробните дупки, се поставяли умрелите, за да ги умият и помажат. В нишите били поставяни лампи.

Погребението на мъртъвци не отговаря на еврейския закон, но в тези пещерни структури светлината била необходимо осветление и през деня.^[140]

Йоан ни учи, че любимият ученик изтичал до гроба (20:5) „и като надникна, видя, че повивките стоят“. Мария-Магдалена „надникна в гроба“ (20:11) и видяла двамата „ангели“ на мястото, където е лежал Иисус. Тези твърдения водят до два извода.

Първо, често показваната реконструкция на гроба на Христос от брат Хю Винсънт навярно е грешна. В нея Иисус лежи в аркосолна гробница в задна гробна камера, до която се стига след една, намираща се пред нея. Напълно невъзможно е да се види само с поглеждане от входа мястото, където е лежал Иисус. От друга страна тези твърдения подсилват предположението, че Иисус не е бил погребан напълно. Ако е лежал в кок, мястото не може да се види от входа. Поради много ниския вход светлината пада само до средата на гробницата. Наистина там е могло да лежи тялото на Иисус. Той следователно е бил положен на края на централната яма на гробната камера, но в никакъв случай не е бил напъхван в гробна ниша.

Да разгледаме по-подробно гръцкия текст на Евангелието на Йоан: „Тогавя взеха тялото Иисусово и Го обвиха (едесан) в повивки (отониоис) с благовонията (метон тон аароматион), като по обичая си иудеите погребват (ентафиазеин).“

Интерпретацията на този текст е създавала трудности на редица тълкуватели. Глаголът *део*, който се използва във формата *едесан*, означава превързвам. Обикновено обаче се превързва с тъкана превръзка (*спаргана*, *кеуриаи*), с връзки (*десмои*) или с кожени ленти, но не и с кърпи. Савио заобикаля проблема, като превежда „део“, в значението „повивам“.^[141]

У Марко (15:46) вместо него срещаме глагола *енеилео* като ударение, че Иисус не е бил увит с една кърпа, а че тялото му е било здраво опаковано. Въпреки това не трябва да мислим, че тялото е било превързано по египетският начин на превързване на мумии, защото тогава трябва да се е използвал изразът *катеилисимо*. *Енеилео* се среща в литературата във връзка с определен начин на приготвяне на ястия, които предварително се увиват в смокинови листа.^[142] Очевидно тази дума е предпочетена във връзка с обличането на тялото

Иисусово, за да изобрази плътното (влажното?) опаковане с разтворените в кърпата ароматични вещества.

За да сме справедливи в особеността на това своеобразно описание, някои интерпретатори предполагат, че са искали да балсамират трупа. Те се опират на стоте литри смирна и алой, които Никодим доставил: „Дойде също и Никодим (който беше ходил при Иисуса нощя) и донесе около сто литри смес от смирна и алой.“ (Йоан 19:39)

Представете си това гигантско количество, то отговаря на около 33 кг! Ако става въпрос за алое и смирна в сухо или прахообразно състояние, тогава за него биха били нужни няколко чувала и Никодим очевидно трябва да е имал помощници. Още по-трудно би било пренасянето им, ако това са соли, разтворени във вино, винен оцет или олио. Теологът Паул Билербек смята, че е било подготвено балсамиране с разтворените в олио ароматични вещества.

Но в равинските текстове не се говори за балсамиране, а за помазване на умрелия. Прибавянето на благовония, още повече в такива количества, не се споменава никъде и никога не е принадлежало към еврейския обичай.^[143] Освен това балсамирането по описания начин би било безсмислено. Трябвало е да се извадят вътрешностите, защото газовете от разложението ще разкъсат тялото. Това действие се смята от евреите за дълбоко обидно и не се правело с донесените вещества. Затова тези текстове за много тълкуватели на Библията са объркани и безсмислени. Един от тях, тълкувателят Хенхен, само резюмира: „Авторът на този стих не познава нито еврейските погребални ритуали, нито пък начина на балсамиране.“^[144]

Да спрем за миг. Вече видяхме, че Йоан съзнателно прави противоречие между погребението на Лазар и това на Иисус, и можем да приемем, че е избрал думите си след достатъчно размисъл, за да открие на онези, които четат между редовете, събития, които при повърхностно четене не се виждат. Разликата между епизода с Лазар и гробополагането на Иисус изяснява едно нещо на внимателния читател: имаме завършено погребение срещу непълно. Защо верните ученици устроили на любимия си Господ само полупогребение, толкова ли са бързали да го спуснат в близкия гроб?

С това своеобразно „погребение“ на Иисус интерпретаторите винаги са имали трудности. Често те се опитват да го избягнат с

указанието, че погребението се различава от обикновеното, защото със залез слънце на Разпети петък приближава шабата, когато не се погребва никой. Следователно трябвало е да бързат. Затова погребението на Исус трябва да се разбира като непълно и прибързано, което трябвало да угоди на традицията.

Първо възгледът, че в шабата не се извършват погребения, е неправилен. Равинските текстове не говорят еднозначно за това. От една страна, разрешено е пълно погребение в шабата, от друга, наредено е трупът да се затрупва с пясък, докато мине съботата, за да се извърши след това погребението.^[145] Освен това Йосиф Ариматейски и Никодим с намесата си са се обявили срещу обичаите. Едва ли може да се приеме, че те ще се грижат за спазването на еврейската традиция.

Макар че не е трябвало да демонстрират такова кратко, набързо проведено погребение, всичко говори, че макар и да се е работило с такава бързина, всичко е било много ефективно, подготвено предварително. Какво се е случило?

Да прочетем още веднъж критичното изречение, вземайки под внимание току-що описаното: *„Тогава взеха тялото Исусово и Го поставиха в ленени кърпи с благовонията, като по обичая си иудеите погребват.“* Благовонията, доколкото е известно, са смирна и алое. Смирната се използвала от египтяните при балсамирането, но не и при погребенията на евреи. Еврейският обичай предвиждал да се измие тялото на покойника и да се помаже, да се отрежат косите му, да се облече отново и да се покрие главата му с кърпа. Измиването на тялото било от такава важност, че можело да се извършва и през шабата.^[146] За всичко това няма и дума. Нито е извършено помазване, казва се, че в първия ден на седмицата жените дошли на гроба, за да помажат Исус. Йосиф и Никодим били заети с действия, които са чужди на еврейския обичай. Йоан казва, че Исус бил погребан, както е обичаят на евреите, и продължава да описва погребение, което очевидно противоречи на традицията!

Защо е направил това? Наистина ли не е познавал погребалните ритуали? Разбира се, че ги е познавал, защото в случая на Лазар описва такава погребение. Изглежда, за да разберем онова, което Йоан е искал да ни предаде с противоречивите формулировки. Какво се е случило в скалния гроб, ако не е било погребение?

---

[140] P. G. Bagatti/J. T. Milk: Gli scavi del „Dominus flevit“. La necropoli del periodico Romano. Jerusalem 1958 ↑

[141] P. Savio: Ricerche storiche sulla Santa Sindone. Turin 1957, S. 33 ff. ↑

[142] G. Zaninotto: GV20:1–8. Giovanni testimone oculare dell'risurrezione di Gesù? *Sindon*, 1, 1989, S. 148. В тази връзка е интересен текстът от Acta Philippi (14:3), в който се казва: „Филип помолил да се зарови в папирусови листа, а да не използват ленена кърпа, за да не се сравнява с Христос, който бил повит със синдон.“ (*ен синдони енешете*) ↑

[143] Балсамирането на Иаков и Йосиф (Битие 50:2–3.26) представляват изключение, те отразяват египетските обичаи ↑

[144] E. Hanchen: *Das Johannes-Evangelium. Ein Kommentar.* Tübingen 1980, S. 556 ↑

[145] Schabbat 23:5 ↑

[146] A. Dessy: *La sepultura dei crocifissi.* *Sindon*, 1, 1989, S. 42. ↑

МИСТЕРИОЗНИТЕ БЛАГОВОНИЯ

Най-важното действие било доставянето на голямо количество подправки. Какво се е целело с необичайни билки?

Противно на мнението на някои автори, че споменатият от Йоан алой е от вида *Aloe perryi*^[147], използваният вид е бил *Aloe vera*, което заедно с много други видове алое расте в Югозападна Арабия и на остров Сокотра (наричано затова и *Aloe soccotrina*), недалеч от класическите търговски пътища от Средиземно море към Южна Арабия. Понеже е сочно растение, то можело да издържи на изсушаването по дългия път на керваните и морските пътища. Добре е известно, че между Югозападна Арабия и Палестина е имало оживена размяна на растения. Още през второто и третото хилядолетие преди новата ера алоето е използвано в народната медицина и като благовоние в Индия и Вавилон. В античността лепкавата течност е намирала приложение при лекуването на кожни рани и възпаления. Мазилото се добивало чрез изстъргване на тънките клетки на листата от по-здравите външни слоеве. Крайното жълтеникаво вещество, което капе от разкъсаните краища, се изпарява, докато остане восъкоподобната маса. Именно тя достигала до древните пазари на лечебни растения като богато на феноли, особено алоин^[148] вещество.

Второто благовоние, което Никодим донесъл, било смирна, каучукова смола от храсти от рода *Commiphora*, която принадлежи към семейство *Burseraceae*. Ароматът на смирната играел важна роля още в древноиндийските култове и култовете от Ориента. Свещеният елей на израелтяните също съдържал смирна като ароматно растение от „най-благороден сорт“ (Изход 30:23). Древноегипетските източници разказват, че смирната идвала от легендарната страна Пунт, която вероятно се намирала на днешния сомалийски бряг. Дезинфекциращото действие на смирната, която се използвала и като прекрасно средство за лечение на рани, било известно още на Хипократ. В средновековието смирната се смятала за важно средство срещу зарази и инфекции.

Двете вещества, смирната и алоето, били използвани преди всичко за лечение на големи рани, тъй като лесно се преработват в мазила и тинктури. Някои изследователи твърдят, че евреите често смесвали смирната със смола от цитроза.^[149] Сместа намирала широко приложение за пластири и превръзки на рани.^[150] Очевидно в подобни смеси трябва да виждаме специфичните за времето на Иисус средства за бързо и ефективно лечение на рани и за борба с опасността от инфекция.

Не може да съществува съмнение в това, че Никодим е доставил невероятно количество лечебни билки, чиято цел било лечението на раните по тялото на Иисус. Тези растения не биха били от полза за нищо друго.

Закодираният запис на Йоан очевидно трябвало да разкрие на внимателния читател огромно събитие, което трябвало да се скрие от очите на незнаещите — Иисус изобщо не е трябвало да бъде погребан, защото не е умрял на кръста!

На автора на Евангелието на Йоан, респективно на неговия информатор, който очевидно е бил посветен от Йосиф Ариматейски и Никодим и който е бил свидетел на „гроба“ на Иисус, се е паднала задачата, да направи така, че на всеки, който може да чете между редовете, да му стане ясно, какво всъщност се случило по време и непосредствено след разпятието.

Той ни позволява да научим, че е симулирано погребение по еврейския обичай, докато в действителност в закрилата на гроба под ръководството на Йосиф и Никодим са се опитвали „събудят живота“ у Иисус. Впрочем неговите приближени не са се опитвали да повторят чудесата му, а са извършвали медицинско лечение.

---

[147] L. Boulos: Medicinal plants of North Africa. Algonac 1983, S. 128; J. A. Duke: Medicinal Plants of the Bible. New York 1983, S. 19; H. N. Moldenke/A. N. Moldenke: Plants of the Bible. New York 1952, S. 35. Сравни G. W. Reynolds: The Aloes of South Africa. Johannesburg 1950, S. 394 ff ↑

[148] D. Grindlay/T. Reynolds: The Aloe vera phenomenon: A review of the properties and moder uses of the leaf parenchyma gel. Journal of Ethnopharmacology, 16, 1986, S. 117–151 ↑

[149] Moldenke und Moldenke: a. a. O ↑

[150] A. W. Anderson: Plants in the Bible. New York 1957. ↑

ЗА СМЪРТТА НА КРЪСТА

Събитията на гроба недалеч от мястото на екзекуцията се оказват опит на привържениците на есейската общност да лекуват с билки тежко ранения Иисус. Така използваният от Марко глагол *енеилео* изведнъж става ясен. Видяхме, че се използва във връзка с готвенето на увити в листа ястия. Очевидно лечението на Христос трябвало да протече по подобен начин. Изразът от Йоан *едесан отониоис* („вкараха го в кърпи“) трябва да се разбира в този смисъл, за да се филтрира истинското значение. Става дума не само за превързване в смисъла на увиване, а по-скоро за тежък, покриващ цялото тяло пластир. Лекарят Диоскорид от I в. пр.н.е. често използва глаголите *део* и *енеилео*, за да обозначи повиването в ленени кърпи.^[151]

Очевидно не е съществувало намерението да се погребва Иисус. Той по-скоро е трябвало да бъде заведен в безопасно място, за да може да бъде лекуван на спокойствие, а по-добро място от гроба нямало. Разбира се, ние не четем за толкова важното за евреите измиване на мъртвеца. Йосиф не умил Иисус, защото не е бил мъртъв. Медицински казано, умиването е противопоказно. Едно измиване би разранило отново съсирените рани. За да избегнат това, Йосиф и Никодим наложили много внимателно билковите разтвори по цялото тяло.

Тук трябва да поставим въпроса, дали човек изобщо може преживее разпъването на кръст.

Тази екзекуция била за римляните най-обидната и жестока. На това наказание се осъждали римските граждани от най-ниските слоеве, и то само в изключителни случаи. В окупираните от римляните земи разпъването на кръст били обичайно средство за сплашване и за държане в покорство на бунтуващите се народи. Палестина от древни времена е националистическо огнище на безредици. Още от времето на макавейците от 167 г. пр.н.е. до Бар Кохба през 134 г. пр.н.е. могат да се изброят 167 заговора, войни и въстания срещу чуждото иго — най-напред на гърците, а после и на римляните. 61 от тези въстания тръгвали от Галилея, родината на Иисус. Не е чудно, че разпъванията на кръст тогава са били почти ежедневие.

За евреите разпъването на кръст е чуждо. По техния закон екзекуцията се извършвала с камъни, обезглавяване и удушаване. По Мойсеевите закони обаче било възможно екзекутираният престъпник да бъде обесен „на дърво“: „защото проклет е пред Бога (всеки) обесен (на дърво).“ (Второзаконие 21:23) Затова разпънатият не трябвало в никакъв случай да позори шабата, който започвал още вечерта на предния ден.

Римляните се опитвали да не накърняват религиозните чувства на евреите излишно, за да не предизвикат нови вълнения. Ако е била обявена римската смъртна присъда „*ibis in crucem*“ („ще бъдеш разпнат на кръста“), много се внимавало екзекуцията да бъде изпълнена преди шабата. За разпъването на Иисус било много важно да се бърза, защото трябвало да бъде извършено в петък. До вечерта трябвало да бъде завършено. Не било толкова просто, защото особеното на разпъването на кръст било продължително и мъчително изтезание. То било провеждано по такъв начин, че агонията на осъдения да се влачи с дни, докато издъхне.

Формата на кръста и приковаването на жертвата имали много разновидности. Ако тежестта на тялото се окачи само на ставите на китката, смъртта настъпвала в течение на 5–7 часа поради постепенното задушаване, а не от загубата на кръв. Дишането в тази екстремна поза е толкова затруднено, че тялото не може да се подхранва с достатъчно кислород. Даже след сравнително кратко време настъпва загуба на съзнание и падналата глава редуцира още повече вдишвания обем.^[152] За да се попречи на такава „бърза“ смърт, на отвесния кол на кръста на височината на краката поставяли малка напречна греда, така наречената *superdaneum*, на която екзекутираният можел да се подпре, докато има сили. Не трябва да си представяме напречното дърво като коса дъска, както се изобразява по византийските икони. *Супеданеумът* била малка хоризонтална гредичка, на която осъденият можел да стои. Ненаправно най-старите рисунки показват стоящи екзекутирани.

Разпъването ставало най-често чрез привързване с кожени ремъци или чрез заковане на ръцете и краката. По този начин разпънатият можел да удължи смъртта си чрез усилие, като се опира на фиксировката (ремъците или пироните) и изправя тялото си нагоре. Понякога под седалището се поставяло столче (*sedile*), което

намалявало болките и не удължавало изтезанието. Дворцовият философ на Нерон Сенека писал в едно писмо: „Така животът на осъдените изтича капка по капка.“

Евангелията разказват, че Иисус бил прикован към кръста около шестия час (12 часа на обяд) и към деветия час (15 часа) умрял. След залез слънце мнимият мъртвец бил свален от кръста. Тази изненадващо бърза смърт учудила дори Пилат, защото запитал стотника дали е истина (Марко 15:44). Защо се учудил и до днес не е изяснено. Много анализи, преди всичко на лекари, се опитват да обяснят феномена на бързата смърт на Христос. Най-често като довод се използват многобройните рани, които толкова го отслабили, че не можал дълго време да се бори с мъченията. Такива обяснения обаче са много слаби.

Първо, Иисус за разлика от строгата група на монасите есеи не бил аскет^[153], а сравнително едър, силен (според плащеницата висок 1,80 и тежък 79 кг) и здрав мъж в разцвета на годините. След нощта на мъченията се държи спокойно и очевидно е запазил духовните си сили, т.е. в никакъв случай не бил изтощен. За част от отсечката с дължина 550–650 м от препараториума на Пилат до мястото на екзекуцията Христос бил заменен от Симон Киренейски в носенето на напречното дърво на кръста (*patibulum*). Много интерпретатори вземат това за доказателство, че Иисус, много изтощен, не бил в състояние да носи кръста. Това също трябва да се постави под въпрос. Иисус, както показват ударите с бича, не е бил третиран по различен начин от другите осъдени. Всеки, който бил осъден на смърт чрез разпъване, трябвало да понесе подобно малтретиране. Според еврейския закон трябвало да бъдат нанесени 39 удара с камшик. Една трета от тях трябвало да бъдат по гърдите, респ. предната част на тялото, останалата част — по гърба. Свещеникът изпълнявал наказанието в синагогата с камшик от три жила от телешка кожа. В евангелието на Петър пише, че когато Иисус бил сложен на кръста: „Той мълчеше, като че ли не изпитваше болка.“ Може да се приеме, че Иисус по време на обучението си е трениран, подобно на индийските йоги, да контролира болката. Подобни упражнения са известни в почти във всички секти по целия Изток, изследвани са научно и са добре документирани.

В повечето от случаите осъденият бил фиксиран към *патибулума*, който трябвало да носи до лобното си място. Теглото на гредата се колебаело между 18 и 30 кг. Следователно човек трябвало да има значителни сили, за да може да пренесе тази тежест. От евангелските текстове става ясно, че Иисус бил прикован към кръста чак на Голгота. Той бил положен гол на земята, където приковали с пирони китките му към *патибулума*. След това го издигнали заедно с напречната греда върху изправения кол (*стипес*) на кръста.

Не е ли странно, че борбата със смъртта на другите разпънати била много по-продължителна, отколкото при Иисус, още повече ако вземем предвид тренираната му и силна конструкция? В автобиографията на Йосиф Флавий, от чиито съчинения познаваме обичаите и събитията в еврейската общност по времето на Иисус, има едно място, където говори за един разпънат на кръст, които оживял след свалянето:

„Бях изпратен от император Тит заедно с Цереалий и хиляда конници в един град на име Текоя, за да разбера дали на това място може да се изгради лагер. Когато се върнах, видях много разпънати пленници и сред тях разпознах трима от моите по-ранни спътници. Много се натъжих и със сълзи на очи отидох при Тит и му разказах за тях. Той веднага нареди да ги снемат и да ги лекуват по най-добрия начин, за да оздравеят отново. Двама от тях обаче умряха в ръцете на лекаря, докато третият оздравя.“^[154]

Не може да се разбере, защо Иисус е трябвало да бъде толкова различен, при това умира с вик на уста — напълно необясним и загадъчен за всички лекар начин. При по-точен анализ това обаче се оказва важно сведение, че Иисус е свален от кръста в безсъзнание.

По какъв начин са умрели другите двама разпънати, е описано пределно ясно: *„И понеже тогава беше петък, чудейте, за да не останат телата Върху кръста в събота (защото оная събота беше Велик ден) помолеха Пилата, да пребият пицелите и да ги снемат. Тогава дойдоха Войниците и пребиха пицелите на първия, както и на другия, разпнат с Него.“* (Йоан 19:31–32)

Двамата разпнати с Иисус разбойници, които също са били малтретирани като него, все още били живи. Краката им били счупени, за да не могат да се изправят и в течение на няколко часа да умрат в ужасни мъки.

„А когато дойдоха при Иисус и Го видяха вече умрял, не Му пребиха пицелите.“ (Йоан 19:33) Това е много загадъчно и необяснимо поведение на римските войници. Защо не са пречупили краката и на Иисус, за да са сигурни в смъртта му? Какво е минало в главите им, за да направят изключение за него? Без съмнение е, че са имали, и то с право, съмнения за смъртта му и са гледали с недоверие на изпадането му в безсъзнание. В противен случай не биха си спестили удара с копието. Не се ли очаква, че жестоките войници биха пречупили краката на всички разпнати, за да са сигурни в смъртта им? Знаем, че Иисус бил малтретиран особено унижително с удари по лицето, подигравки и с трънена корона. Защо е тази промяна в отношението?

Евангелията не дават еднозначен отговор. Единство царува само в това, че Иисус умрял със силен вик около деветия час, докато разпнатите с него очевидно продължавали да живеят в мъки. Според Йоан (19:33–35) един от войниците нанесъл удар с копието в гръдния му кош, при което веднага изтекли вода и кръв. Лука и Матей даже не споменават този случай. Марко (15:44–45) обаче ни навежда на интересна следа. Пилат, учуден, че Иисус вече е мъртъв, вика стотника, който го уверил в смъртта, след което предал тялото му. Стотникът, който очевидно бил убеден в смъртта на Христос, е същият, който Го признал по време на екзекуцията като истинския Син Божий (Марко 15:39, Матей 27:54, Лука 23:47). Кой е бил този стотник?

В апокрифните книги за Пилат той е наречен Лонгиний. В едно предание на Григорий Нисайски Лонгиний станал по-късно епископ на Кападокия, където бил роден. Това „духовно преображение“ е близко до предположението, че още преди разпъването имал връзки с Иисус и приближените му, т.е. бил е техен таен привърженик. От тази гледна точка много от проблемите около разпъването стават ясни. Йосиф Ариматейски, Никодим и стотникът Лонгиний принадлежали към тайните привърженици на Иисус. Тъй като заемали високи постове, знаели достатъчно рано до какво ще доведе революционната поява на Христос. Като член на Синедриона Йосиф се ползвал с голямо уважение, а Никодим, който тайно през нощта бил посветен от Иисус (Йоан 3:1–2), бил член на еврейския съвет. От своите позиции Йосиф и Никодим знаели за мястото и времето на екзекуцията и така могли да планират спасяването на учителя си. За предимството в информацията

на Никодим научаваме като ехо в една много ценена в средновековието легенда. В нея се разказва, че Никодим предупредил писмено Исус чрез Мария-Магдалена да се пази от заговора на евреите (Йоан 11:53). [155]

Йосиф и Никодим знаели, че разпъването на кръст е неизбежно. Ако обаче успеели да свалят Исус достатъчно рано от кръста и всичко бъде добре планирано, биха могли да му спасят живота. От решаваща важност било учениците да не играят никаква роля. Те се скрили от страх от преследване. Срещу уважаваните членове на съвета Йосиф и Никодим и римския стотник никой не можел да направи нищо. Така за кратко се появила възможността да се извърши до благополучен край главоломното мероприятие.

---

[151] A. Feuillet: The identification and the disposition of the funery linens of Jesus' burial according to the Fourth Gospel. SSI, 4, 1982, S. 18; Zaninotto: a. a. O., S. 160. Първи на това обърна внимание Blinzler: a. a. O. Матей и Лука описващият „плътността“ на опаковката глагол *енеилео* е отслабен от *ентилисо*, с което се съобщава за състояние на „увитост“. ↑

[152] H. Modder: Die Todesursache bei der Kreuzigung. In: Stimmen der Zeit. 144,1948, S. 50–59; F. T. Zugibe: Death by crucifixion. Canadian Society of Forensic Sciences Journal, 17, 1984 ↑

[153] „Дойде Син Човеческий, който яде и пие, а казват: ето човек многоядец и винопиец...“ (Матей 11:19). ↑

[154] Flavius Josephus: Vit IV, 75 ↑

[155] Petrus de Natabilus: Catalogue sanctorum. Lyon 1508. Петър се позовава на Йоан от Дамаск ↑

РАНАТА В ХЪЛБОКА И ЧУДНАТА НАПИТКА

Да се върнем към удара с копието. При точен анализ става ясно, че избраното в гръцкия текст обозначение на удара *нисеин* означава само лека драскотина или боцване, а не дълбоко разкъсване на кожата. Във Вулгата (общнопризнатият превод на Библията) срещаме неправилния превод *aperire* (отварям). Затова изобщо не става дума. Процесът трябвало да бъде „служебно удостоверение“ за смъртта — ако тялото не покаже никаква реакция на лекото убождане, можело да се смята, че човекът е мъртъв. Вероятно процедурата е извършена лично от римския стотник. Този удар в никакъв случай не е причинил смъртта, защото Исус вече бил смятан за умрял и затова му спестили чупенето на пиццалите. Всъщност обученият войник едва ли би ударил отстрани, по-скоро би ударил фронтално, към сърцето, ако иска да убие противника. По онова време римските войници употребявали тъй нареченото копие хаста или пилум с тясно, тънко, дълго 25–40 см острие. Подобно острие било подходящо, да се надраска кожата малко, за да се види, дали разпнатият все още показва реакция.

С изтичането на водата и кръвта тълкувателите имат трудности. Едните го разглеждат като чудо, тъй като в мъртвеца кръвообращението е спряло, за други е символ на елементите вода и кръв. Опитвани са и естественонаучни обяснения, като водата е разглеждана като кръвен серум, който се образува при разлагането на кръвта. Подобно разложение започва обаче най-рано шест часа след настъпването на смъртта!

Не можем с лека ръка да сложим настрана този пасаж от Евангелието на Йоан, защото трябва да изхождаме от това, че очевидците на който се позовава евангелистът, придава голямо значение на изтичането на вода и кръв. Изречението гласи: „*И който видя, засвидетелствува, и свидетелството му е истинско; и той знае, че говори истина, за да повярвате вие.*“ (Йоан 19:35) Това е важно и пасва точно на картината, която нахвърлихме от разказа на Йоан: описание на две плоскости — за повърхностно четене и под нея фина, съдържаща сведения за онези, които могат да четат между редовете.

Силно подчертаваното свидетелство за вода и кръв, които излезли от Христос, трябва да покаже, че още е бил жив.

Дори и да са били необходими много векове, за да се открие кръвообращението, по времето на Исус било известно, че трупове не кървят и по раните на умрелия не се виждал кръвен серум. Още Ориген, който смятал, че Исус е мъртъв, щом от него изтичали вода и кръв, говори, че трупове не кървят.

При обозначението „кръв и вода“ става дума за изразен начин от цветистия арабски език, което трябва силно да издигне даден процес. При наблюдението на раната този начин изказване означава изтичане на необикновено много кръв. Очевидно Исус бил само привидно мъртъв. Подсилването на обилното кръвотечение говори за подобно състояние.

До удара с копието Йосиф и Никодим подготвили всичко много грижливо. Но човекът от Ариматея започнал необходимата подготовка много по-рано.

Като начало богатият Йосиф купил градина в непосредствена близост до лобното място.^[156] Предвиждайки мъдро нещата, той решил да изкопае пресен гроб в скалата, където бързо да постави на сигурно място мнимия мъртвец. Важно било да има на разположение неизползван гроб, тъй като би имало правни последици, ако Исус бъде погребан в гроб, където лежат и други покойници: езекутираните обезчестяват вярващите, които вече лежат в същия гроб. „Погребение“ в празен гроб не пречи на никого, още повече, че Йосиф Флавий разказва, че на политическите престъпници, езекутирани от римляните, а такъв бил Христос, трябвало да се направи достойно погребение, което на обикновените било забранено.^[157] Наистина Йосиф Ариматейски не можел да обяви, че подготвя гроб за Исус. Затова в евангелията четем, че той погребал трупа на Исус в собствената си фамилна гробница.

Официалният прочит, че става дума за собствена гробница на Йосиф, е измислен за непосветените, които няма да се усъмнят в това.^[158] В действителност новата гробница край Голгота нямало да поеме мъртъвци, нито Йосиф, нито неговото семейство.^[159] Тя трябвало само да служи като алиби, за да не пренасят далеч тежко ранения Исус, ако успеят да го свалят навреме от кръста. На преследвачите им било достатъчно да си го представят мъртъв в гроба.

Много удобно било, че екзекуцията се състояла в петък, защото можели да бързат с „погребението“, без да предизвикат подозрения. Обаче трябвало да бъдат сигурни, че Иисус наистина изглежда като мъртъв. Това приятелите му не трябвало да оставят на случайността.

В евангелията се разказва за една случка, която станала непосредствено преди издъхването на Христос на кръста. *„Там имаше съд, пълен с оцет. Войниците напоиха гъба с оцет, надянаха я на исопова тръст и поднесоха на устата Му. А когато Иисус вкуси от оцета, рече: свърши се! И като наведе глава, предаде дух.“* (Йоан 19:29–30)

Как станало така, че Иисус, след като пил от киселата напитка, веднага умрял? Наистина ли му е бил подаден оцет? Еврейският закон казвал на осъдения на смърт да се даде вино със смирна или тамян, за да може наркотичното им действие да намали болките. На едно място в Талмуда се казва: „На този, който трябва да бъде убит, да се даде парче тамян в чаша вино, за да му се вземем съзнанието.“ Но в Библията не става дума за вино с подправки.

Всички евангелисти са единни, че се говори за отвара, която имала кисел вкус. Оцет на латински е *acetum* и произлиза от *acidus* — кисел. Римските войници не само поднесли напитката, но и един от тях дори помогнал на Иисус да я изпие (Матей 27:48, Марко 15:36, Лука 23:36, Йоан 19:29). Да разгледаме по-подробно казаното. Гъбата се подава на Иисус с исопова тръст. Исопът е дребно растение със слаби стебла, което трудно ще се използва за издигането на гъбата. Даже и исоповият сноп не е достатъчно твърд, дори и кръстът да не е много висок — имало е кръстове, при които краката на осъдения висели малко над земята. В този случай гъбата не трябвало да се издига много нависоко. Възможно е обаче предметът, с който е бил подаден „оцетът“ на Иисус, поради примитивна грешка да е подменен: вместо *hyssos* (късо копие) е използван *hyssopos* (исоп). Както отбелязват синоптиците, римски войник е подал на Иисус гъбата. Затова версията за заблуждение е много близка и можем да смятаме, че стотникът Лонгиний лично с копието си е подал на Христос гъбата с оцета. ^[160]

Странно е, че Йоан описва напитката, като че ли е донесена специално за разпването. Тя бил част от мерките, взети от Йосиф, Никодим и стотника, за изпълнението на плана им. Може само да се спекулира от какво се е състояла течността. В Близкия изток по това

време често се използвали най-различни болкоуспокояващи и упояващи средства, а лекарите можели да произвеждат смеси с изключително действие. Лесно може да се предположи, че напитката се състои от вкиснало вино, в което е прибавена порядъчна порция опиум. Болкоуспокояващото и наркотичното действие на опиума било известно на евреите още в дохристиянски времена. Опиумът е изсушен на въздух млечен сок от семената на определен вид мак (*papaver somniferum*), който е широко разпространен в Палестина. Затова можем да предположим, че на Исус на кръста е била подадена течност, в която имало разтворен опиум.

Наркотичното действие на опиума е толкова силно, че води до загуба на съзнание, в която личността е напълно безчувствена. Основното вещество на опиума е морфинът, който има седативно, наркотично и депресиращо дишането въздействие. Алкалоидът папаверин има интензивно спазматично въздействие. Във взаимодействие с различни други съставки и при смесване на допълнителните вещества разтворите на опиума могат да се използват за различни цели. Ефектът от този наркотик бил идеален за Йосиф и приятелите му — Исус получава не само най-доброто болкоуспокояващо средство, но то било така дозирано, че той скоро загубил съзнание и висял като „умрял“ на кръста. Опиумът силно намалява сърдечния пулс, намалява извънредно дишането и тялото остава напълно неподвижно, което създава впечатление за внезапно настъпила смърт. Приложен в правилни дози, това есее много добре знаели, опиумът не само не представлява опасност за сърцето, но даже и го подсилва.

Оцетната напитка може да съдържа и активни вещества на свещената сома на индийците и персите. В персийския култ към Митра има подобна жертва хаома, за която професор Зайдел пише: „Образът на жертвата хаома във всеки случай е идентична с тези на персийските жертви на смъртта. Подават се малки хлебчета с кръгла форма и с тях напитката хаома. Хаома е изстискай сок на растението сома (*Asclepias acida*), с който ведическите арийци напръсквали жертвения огън. Той се смятал за символ на божествения живот, като божествена напитка и питие на безсмъртието.“^[161]

Адептът след изпиване на сомата можел дни наред да прекара в състояние, подобно на смъртта, от което излизал след три-четири дни в

много по-просветлено състояние, отколкото е бил преди това. В такава замечтаност за екстатика говорело „висшето съзнание“ и той бил в състояние да получава визии. Освен *Asclepias acida* при съставянето на сомата роля може би играл и хашишът (*Canabis indica*), което се документира от напитката на Заратустра. В гробовете на първите християни в катакомбите на Рим се виждат изображения на индийското растение *Asclepias acida* с продълговати плодове, което не се среща никъде в Европа.

Европейската форма на *Asclepias acida* е *Vincetoxicum hirundinaria* (лястовича билка), като *Vincetoxicum* означава „победи отровата“, т.е. противоотрова. Гръцкият лекар и фармаколог Диоскурид (I в. пр.н.е.) нарича растението в книгата си „*Materia medica*“ „изтребител на кучета“ и пише, че, смесени с месо, листата могат убият даже кучета, вълци и лисици (Mat. med. 4,80). От друга страна отровата може да е контрасредство срещу ухапване на отровни животни (Mat. med. 3,92). От книга за растенията от 1563 г. (Матиоли стр. 337) научаваме следното: „Това е прекрасен корен срещу всяка отрова независимо от веществото и свойствата му, ето защо хората го наричат на латински *Vincetoxicum*, което ще рече победител на всяка отрова. Затова се използва срещу чумата и се пие с вино, след което човек силно се поти.“ Обилното потене и сухата уста („Жеден съм“, Йоан 19:28) са типични признаци на отравянията.

В Швейцария наричат лястовичата билка „върховната билка“, в Австрия — „еврейска билка“ или „бяла кръстова билка“. В тези имена все още звучи прастарият спомен за чудното значение на това растение.

Вълшебните напитки, които могат да поставят човек в състояние на мнима смърт, не са рядкост и често са описвани в литературата. Най-известният пример е случаят с Ромео и Жулиета. Мнимата смърт е състояние, подобно на дълбокия сън с неразличими признаци на живот като дишане, пулс и биене на сърцето.

Ако Иисус наистина, както приемат всички медицински експертизи, се задушил на кръста, споменаваният от всички синоптични евангелия силен вик преди смъртта му о невъзможен. Задушаваният се едва ли може да издаде някакъв шум между устните си. Но Иисус изкрещява. В Йоан четем: „А когато Иисус вкуси от оцета рече: свърши се! И като наведе глава, предаде дух.“ (Йоан

19:30) Думите казва едва след като е пил и почувствувал наркотизиращото действие на напитката. Успял е да ги каже, защото изобщо не е бил близко до смъртта, а до дълбоко, принудено безсъзнание.

---

[156] В. Bagatti/E. Testa: *Il Golgota e la Croce*. Jerusalem 1978. S. 24. Апокрифното евангелие на Петър нарича мястото, където била гробницата, „градината на Йосиф“. ↑

[157] Flavius Josephus: *Der jüdische Krieg* IV, 5, 2. ↑

[158] На тълкувателя Хенхен също се струва много странно, че Йосиф започнал строежа на гробницата си до мястото за екзекуции. Naenchen: a. a. O, S. 564 ↑

[159] Нека да не забравяме, че Йосиф Ариматейски и семейството му по-късно стават причина за появата на друга легенда — тази за Свещенния Граал. Според нея заедно със семейството си той напуска Израел и се заселва далече в Англия. — *Бел. ред.* ↑

[160] Възможно е Йоан да е имал предвид Христос като Великденското агне. По време на пасхата исопът играе важна роля като вретено на кебап (Изход 12:22). В Марко пише, че гъбата е подадена на прът (*каламос*). Дали Йоан съзнателно е заменил *хисопус* (исоп) с *каламос*? ↑

[161] R. Seydel: *Das Evangelium von Jesus*. Leipzig 1882, S. 273 ↑

СЛЕДИТЕ ПО ПЛАЩЕНИЦАТА

Да сравним тези следи от евангелията с отпечатъка на тялото върху Туринската плащеница. Върху платното има петна от кръв. Ако в плащеницата е бил положен мъртвец, то гробополагането не може да се извърши по еврейския закон, защото трупът преди това трябва да е бил измит с топла вода.

В очи се набива странното положение на тялото. Йозеф Блинцлер вади следния аргумент срещу автентичността на Туринската плащеница: „Трудно е да се разбере, че учениците при погребването на Спасителя са сложили ръцете в толкова неудобно и непрактично положение, както се вижда от Туринската плащеница.“^[162] Абстрахирайки се от това, че никъде не се споменава за присъствието в гроба на учениците, положението отговаря точно на положението на скелетите, изровени от гробището на монашеското селище Кумран край Мъртво море: „Положението на мъртъвците в гробовете е предимно еднообразно. По правило се наблюдава полагане по гръб. При това главата е на юг, ръцете са кръстосани над областта на хълбока или лежат отстрани на тялото.“^[163] Иисус висял три часа мъртъв на кръста. Според най-новите медицински изследвания 30 минути след смъртта настъпват първите признаци на вкочаняване на мускулатурата (*Rigor mortis*), което завършва в зависимост от температурата на околната среда от три до шест часа, като по-високата температура ускорява процеса. В основата на постморталната вкочаненост са сложни биохимични процеси, главната причина от които е намаляването на нивото на АТР (аденозинтрифофат) след приключване на сърдечната дейност. Цялата скелетна мускулатура се втвърдява в положението, което мъртвецът е заемал, след което промяна на това положение е възможно едва след 4–7 дни, когато послесмъртната вкочаненост се разсее.

След като Иисус загубил съзнание, висейки на кръста, тялото му се свлякло (опиращо се на пироните), след което краката застанали под голям ъгъл в коленете, тъй като цялата тежест се оказала в основата на китките. Главата паднала напред, брадичката — върху гърдите. В това

положение, ако тялото е висяло три или четири часа, то би трябвало да бъде вкочанено. Ако разгледаме по-внимателно отпечатъка върху плащеницата от долната страна, веднага се вижда, че тялото е лежало напълно върху проснатата кърпа. Същото важи и за положението на ръцете, които също трябва да показват тенденция да се връщат в положението, в което са били на кръста.

Срещу това някои синдолози вмятат, че ръцете вероятно са били завързани за китките. Бинтът обаче би скрил кървенето от китките, което се вижда ясно от плащеницата. Монсиньор Джулио Рици, член на Римския съвет за синдология, решава проблема по свой начин, като обяснява, че надгробната плащеница била тясно увита и завързана с превръзка около вдървеното и извито тяло. Това обяснение обаче е напълно нелогично. Рисунката показва, че плащеницата е простряна отгоре и отдолу на тялото, тъй като в противен случай биха се получили силно изкривени по ширина изображения.

Само фактът на липсващата вкочаненост е доказателство за това, че Иисус не може да е мъртъв, когато е снет от кръста. Още по-голяма доказателствена сила имат някои следи от кръв, които се виждат върху платното.

Различават се ясно два различни вида кръвотечение — веднъж засъхнала кръв, която изтекла, когато Иисус е приковаван към кръста, и друга, свежа кръв, излязла от тялото, когато е лежал хоризонтално върху плащеницата!

Да разгледаме най-напред кръвотеченията по главата. Острите като игла тръни от венеца, поставен върху главата на Иисус, за да го подиграят, оставят върху тънката кожа на главата малки, но дълбоки убождания. Докато „трънената корона“ била върху главата, малките ранички с диаметър 1–2 мм зараснали сравнително добре. Малкото кръв, която изтекла покрай трънчетата, засъхвала бързо по косите, както се наблюдава при малките ранички. Изображението върху плащеницата обаче показва в областта на темето ясни многобройни силни съсиреци във всички посоки. Тази кръв без съмнение засъхвала първо върху плата, след като са отстранени тръните, т.е. малко преди тялото да бъде поставено върху плащеницата. В тънката кожа на главата се намират много фини кръвоносни съдове, които се подхранват от кръвообращението. При липса на сърдечна дейност кръвта се оттегля от капирлярните съдове под повърхността на кожата.

Капилярите се изпразват от кръв, цветът на кожата става „мъртвешки“, кръвта в никакъв случай не може да излезе от тези рани, защото веднага започва интравеналното съсирване.

Ако се разгледа портретът на Иисус от предната страна на плащеницата, веднага се набива в очи една следа от кръв по челото, която има формата на обърната тройка. Тази своеобразна форма може да възникне само тогава, когато главата се намира в леко повдигнато положение. Под главата на лежащия е поставена малка възглавница, бавно течащата кръв се спускала до първата бръчка, разделила се, спуснала се до втората бръчка. Тази рана, предизвикана от трънения венец, се намира обаче на най-високото място на тялото. Дори и при определени условия трупът да може да кърви, в никакъв случай не е мислимо за високо разположеното чело. Кръвотечение е възможно само при наличие на сърдечна дейност!

По скръстените ръце, които се намират също толкова високо, колкото и челото, може да се види най-добре, че освен засъхналата кръв върху кърпата има и свежа. В основата на дланта се разпознават ясно три различни пътечки кръв, които преминават в различни посоки. Прости измервания на ъгъла дават ясно заключение за вида на възникване на пътечките кръв. Лявата ръка е над дясната и скрива раните от пироните, ето защо изчисленията се отнасят само до видимата рана на лявата ръка. Част от кръвта изтекла при приковаването към кръста в браздата между опънатите мускули на долната част на ръката и капела отвесно надолу, следвайки силата на тежестта. Тези малки, отвесни съсиреци са почти паралелни. Така може да се изчисли ъгълът, под който са се намирали ръцете на кръста — около 20° , а също така и разстоянието между изправеното и свлеченото положение на тялото. Наистина напълно неразбираем обаче е странният факт, че една трета следа от кръв не е спомената от нито един признат синдолог.

Макар че тази „трета следа“ е ясна, за нея се мълчи! Защо става така, може лесно да се обясни: траектория номер 3 доказва с формата и посоката си, че това кървене може да възникне едва когато пироните са отстранени от раната. Така тази рана започнала отново да кърви, като кръвта започнала да тече широко върху плоско лежащата длан. Освен това ясно се вижда, че краищата на „траектория № 3“ са очертани много по-слабо, отколкото тези от „номер 3“. От това може да се

заклучи, че пътеки 1 и 2 вече са били засъхнали и алоето ги „подмокрило“ отново, докато свежата кръв от номер 3 показва краища с кръвен серум. Подобни краища възникват само при действие на фибрин в свежата кръв. Предварително засъхналата кръв не показва серумни краища, а се отличава с ясни контури. Течащата от трупа кръв обаче не съдържа активен фибрин. Тази възможност се изключва още отначало, тъй като ръката лежи над тялото и в това положение може да кърви само при наличие на функциониращо кръвообращение.

Дясната ръка на плащеницата изглежда малко по-дълга от лявата. Подобни дребни изкривявания анфас показват, че платът не е лежал като дъска върху тялото, а че е бил леко подгънат. Така станала видна дългата 4,5 сантиметра рана в хълбока. Анфас директно до една кръпка на изгорелите места се разпознават ясно очертани кръвосъсиреци. Те произхождат от страничния срез и са текли още на кръста.

Върху изображението на гърба на височината на раната се намира очебийна следа от кръв, която се простира напречно на гърба и изглежда напълно различно от кръвта от предната страна. Ясно се различават линии кръв и серумни места — сигурно доказателство за това, че кръвта е изтекла едва тогава, когато тялото е лежало върху плащеницата. Значителното количество кръв е изтекла върху кърпата, когато тялото вече е било хоризонтално, в противен случай би трябвало посоката на кръвта да е към корема. Без съмнение следата е от раната в хълбока. Когато Иисус лежал в лечебната плащеница, раната в хълбока започнала отново да кърви. Наистина тази следа не тече в посока на хълбока, а съгласно гравитацията странично под дясната ръка, разделя се от повърхностното напрежение напречно на гърба и се събира след това в кухината между гърба и седалището.

Да изслушаме експертите. Учените от East Midland Forensic Laboratory смятат за много невероятно ударът в областта на хълбока да улучи сърцето. Дори прободането не е опасно за живота. Копието в този случай би пробило диафрагмата, при което биха изтекли „вода и кръв“, водниста течност, която при изтезанията се събира между белия дроб и торакса.^[164]

По проблема за раната в хълбока на съдебния лекар д-р В. Бонте, ръководител на Института по съдебна медицина в университета в Дюселдорф, беше зададен въпросът, дали при лежащо по гръб тяло може да изтече кръв от отвор на рана между петото и шестото ребро на

около 10 см вдясно от средата без механично налягане отвън. Рана е била нанесена в изправено положение, по-късно лицето е било поставено по гръб. За да се запази непредубеденост, на експерта не беше съобщено, за какъв „криминален случай“ става дума. Отговорът на съдебния медик е богат на заключения:

1. По трупа спонтанно кръв може да изтече само тогава, когато:

а) отворът на раната е в областта на тъй наречената хипостаза, т.е. в областта на смъртните петна, или

б) отворът на раната води към изпълнена с кръв кухина, кръвта е все още (или поне отчасти) течна или горното огледало има по-високо разстояние от земята отколкото отворът на раната.

2. Според вашето описание отворът на раната се намира в дясната половина на предната стена на гръдния кош на около десет сантиметра от средната линия. При легнало положение на трупа това отговаря много точно на най-високото положение натрупа. Следователно не са изпълнени двете условия:

а) отворът на раната не лежи в областта на хипостазата,

б) нито пък от този отвор може да изтече кръв от дясната половина на гръдната кухина, тъй като би трябвало да се изкачи нагоре срещу налягането на течността. Същото важи за други подобни източници на кръвене (бял дроб, белодробни съдове, сърдечна кухина).

3. Спонтанно постомортално изтичане на кръв от подобно разположен отвор на рана следователно е немислимо.

4. Изтичане на кръв в описания от вас обем, включително посоката, е възможно при представата, че въпросното лице по това време все още е било живо. В съдебномедицинската практика не е рядкост при лежаща по гръб все още жива жертва кръвта да изтича от рана с точно описаната тук локализация и в описаната от вас

посока. Това важи особено тогава когато са отворени по-големи артериални съдове и когато даже кръвното налягане е достигнало необходимата *vis a tergo* (изтласкваща сила) за издигането на кръвната колона срещу хидростатичното налягане.^[165]

Този отговор на експерт, който не знае по каква деликатна тема — е изготвил експертиза, е забележителен. То показва, че непреднамереният анализ на фактите води до съвсем други резултати, отколкото искат да вярват онези, които въз основа на „надгробната плащеница“ искат да докажат смъртта на Иисус. Когато на съдебния лекар беше обяснен истинският предмет на експертизата и му бяха съобщени други аргументи от колегите, той уточни: „Не искам да повтарям предишната си аргументация. По мое мнение всичко говори за това, че кръвообращението не е било стихнало напълно. Разбира се, съгласен съм с господин професор Болоне, че в рамките на транспорта на трупа може се получи почти пасивно изтичане на кръв от прободна рана в гърдите. Във връзка с това може да се постави въпросът дали плащеницата е била увита около трупа още в началото на пренасянето. Смятам, че в този случай не възникнало тъй нареченото статично изображение, което без изключение позволява директно топографско подреждане към лежащо тяло. По-скоро бих очаквал многобройни следи от размазване, чиято локализация е разпределена случайно и нерегулярно. Виждащото се изображение говори повече за това, че лицето е било увито в кърпата едва след гробополагането, и то най-вероятно тялото най-напред е увито с плащеницата и след това тя е била поставена с другата си половина върху него. Не мога да си представя, че при това положение може да се стигне до пасивно изтичане на по-големи количества кръв.“

Силните кръвоизливи могат да се видят и при раните от пироните по краката. На изображението в гръб може да се види как е текла кръвта от раната надолу към петите, събирала се там и трябвало да изтече надясно, тъй като постоянно идвала прясна кръв.

Дългата 17 см следа от кръв е непрекъснатата, тъй като кръвта капела в една гънка и след това текла надясно. Краят на това кърваво петно се намира в другия край на плата. На това място единият край на

чаршафа лежал върху другия, като по този начин следата от свежата кръв се пренесла върху двете страни. Кръвта не може да тече от няколко часа труп. При намалено дишане сърдечната и кръвоносната дейност не работят. Позитивно изглеждащите изображения на съсиреците са друго потвърждение за това, че тази кръв достигнала до плащеницата едва след гробополагането. Тъй като тъканта била напоена със смолистото алое, на онези места, които са били най-близо до тялото, кръвта не успяла да се просмуче в плата, а се разпръснала по повърхността.

Установяването на клиничната смърт не е просто за лекарите. Дълбокото безсъзнание, което може да бъде предизвикано от определени наркотици, лесно може да доведе до грешни диагнози. Един по-стар метод за установяване на смъртта е малък срез в петите или артерията. Ако изтича артериална кръв, кръвообращението все още функционира. Труповете не кървят!

В случая на Иисус има всичко 28 рани, които са кървели и след снемането от кръста. С това е ясно, че Иисус при никакви обстоятелства не би могъл да бъде мъртъв, когато тялото му било положено в гроба.

---

[162] J. Blinzler: Das Turiner Grabtuch und die Wissenschaft. Ettal 1952, S. 31 ↑

[163] H. Bardtke: Die Nandschriftenftmde am Toten Meer. Berlin, 1958, S. 42 ff. ↑

[164] R. Hoare: The Testimony of the Shroud. London 1978, S. 53 ↑

[165] Писмо от 6.3.1990 ↑

ОТКРИТИЯТ СКАЛЕН ГРОБ

Докато Иисус висял без съзнание на кръста, Йосиф побързал да получи колкото се може по-бързо тялото на Христос, като използвал целия си авторитет пред Пилат, Един тълкувател дори е на мнение, че платил голям подкуп, за да ускори освобождаването.^[166] Това е напълно възможно. Йосиф бил в безизходица и целта оправдавала всяко средство. Докато на останалите ексекутирани били пречупени краката, стотникът се уверил с „удара с копието“, че Иисус е „умрял“. Пилат освободил „трупа“ и Йосиф и Никодим веднага свалили Христос от кръста и го занесли в близкия скален гроб.

В усамотението на гробницата било подготвено лечението на Христос. Напитката от опиум го приспала дълбоко, медицинската опаковка с огромното количество билки трябвало да ускори лечението на раните. Йосиф и Никодим били наясно, че не могат да оставят Иисус дълго в гроба. Евреите били недоверчиви и се страхували, че учениците могат да откраднат тялото, за да имитират чудодейно възкресение. Според Матей (27:62–66) те поискали от Пилат стража на гроба. Шабатът би спрял евреите лично да наблюдават гроба, но след това щяло да става все по-трудно да се измъкне Иисус незабелязано. Дали наистина е имало римска стража, не може да се установи. Само Матей говори за това. Стражата изглежда въведена само за драматизиране на появата на ангелите. Наистина за римляните може да е много странно да охраняват мъртвец и е невероятно да са откликнали на тази молба.

През шабата помощниците имали време да се погрижат за здравето на Иисус, но след като излезел от безсъзнанието, трябвало да бъде отведен, за да не се срещне с еврейските власти.

Когато жените дошли с мирото в първия ден на седмицата, те намерили камъка отместен и гроба празен. Лука описва: *„А в първия ден на седмицата, много рано, носейки приготвените благовония, те дойдоха при гроба, а заедно с тях и някои други, ала намериха камъка отвален от гроба. И като влязоха, не намериха тялото на Господа Иисуса. И докле недоумяваха за това, ето, изправиха се пред тях*

двамата мъже в бляскави дрехи. И като бяха уплашени и навели лица към земята — мъжете им рекоха: *защо търсите Живия между мъртвите?*“ (Лука 24:1–5)

Марко разказва: *„И като погледнаха, виждат, че камъкът е отвален: а той беше много голям. Като влязоха в гроба, видяха един момък, облечен в бяла дреха, да седи отдясно; и много се уплашиха. А той им каза: не се плашете. Вие търсите Исуса Назарееца, разпнатия; Той възкръсна, няма Го тук. Ето мястото, дето бе положен.“* (Марко 16:4–6)

След „възкресението“ си Исус излязъл през уж постоянно затворените врати и по този начин уплашил учениците (Йоан 20:19–26). Защо, трябва да се запитаме, е бил отместен огромният камък от гроба? Би било удивително „чудо“, ако жените с благовонията отместят камъка и установят, че Исус е изчезнал през заключената гробница. Отвореният гроб ни говори, че някой е бързал да измъкне Исус от убежището. Очевидно приятелите есеи били още на гроба — мъжете с блестящи дрехи при Лука, ученикът с белите одежди при Марко. Блестящите бели дрехи издават есеите. Исус бил изведен вероятно малко преди това. Тъй като Пасхата винаги съвпадала с пълнолунието, лесно било да го направят в светлата нощ. Останалите есеи трябвало да вземат някои предмети и да затворят гроба. На въпросите си изплашените жени получили ясни отговори: Исус е възкръснал и затова не е тук. В действителност се е събудил, т.е. излязъл от безсъзнанието. Текстът на Лука е по-конкретен: *„Защо търсите Живия между мъртвите?“* Не се ли разбира, че бил спасен? Не е ли това ясното послание на евангелията?

Йоан, който не разказва за епизода с жените на гроба, дава подробно една случка, която се разиграла малко преди пристигането на жените (Йоан 20:1–18) — Мария-Магдалена идва рано сутринта, още по тъмно, и вижда отместения камък на гроба. Силно уплашена, изтичва при Петър и Йоан и се оплаква, че някой взел Господа от гроба. Когато двамата отиват там и поглеждат, виждат само кърпите, а от Исус нямало и следа. Мария-Магдалена, която стояла плачеща до гроба, пита градинаря дали той е изнесъл трупа. Когато повиква мнимия градинар по име, разбира, че това е самият Исус.

Странно е, че Мария-Магдалена бърка Исус Христос с градинаря. Това ли е възкръсналият, когото най-близката му

сътрудничка не разпознава и го смята за градинар? Вероятно Иисус току-що бил измъкнат от гроба и бил навлечен с простите градинарски дрехи, с които не се набивал в очи. Може би обезсиленият Иисус се е подпирал на бастун или градинарски инструмент. Освен това градинарите имат кафяв тен поради постоянната работа на открито. Лицето на Христос било подпухнало от раните и оцветено в кафяво от разтворя на алоето и смирната. Мария-Магдалена затова не успяла да познае учителя си в ранните зори, а не защото ѝ се представил като „възкръснал“ в „преобразено тяло“.

Според апокрифното евангелие на Петър гробищната стража видяла трима мъже да излизат от гроба и „двама да подпират третия“! Може ли славно възкръсналият да бъде подкрепян? В никакъв случай, но раненият, който трябва да бъде заведен на сигурно място и току-що е излязъл от безсъзнание, трябва.

Другите евангелски разкази за Иисус са оскъдни и ненадеждни, защото митовете за „възкресението“ и теологическите интерпретации, които правят от човека Иисус възкръсналия Христос, преливат в тях. Сигурно е, че Иисус срещал учениците си за известно време в Йерусалим, главно в Галилея.

Има различни данни за това, в какъв интервал от време са се разигравали събитията след изчезването от гробницата, така че точните заключения са невъзможни. Трите дни между разпятието и възкресението образуват мистично число, което играе важна роля в по-древните митове. Иисус може би е лекуван по-продължително време, докато се покаже на учениците си. Във всеки случай тези срещи винаги са кратки и тайни. Ясно е, че не трябвало да се показва публично, защото рискувал да бъде отново арестуван. Изглежда изтезанията са изменили нещо у него, например лицето му вероятно дълго време е било подпухнало, така че и за съратниците му било трудно да го разпознаят.

При оценката на явяванията на Иисус трябва винаги да имаме предвид, че са записани във вида, удобен за теорията на възкресението, значително по-късно. Цялата глава 21 на Евангелието на Йоан, където се говори за „явяването“ на Христос край Тивериадското море, е вмъкната от друга ръка в текста, вероятно от презвитер Йоан, който заради съпадението на имената се отъждествявал с любимия ученик на Иисус.^[167]

Отначало учениците се отдръпнали разочаровани и упражнявали предишните си професии. Симон Петър, Тома, Натанаил от Кана и синовете Зевееви работили както и преди като рибари (Йоан 21:2). Едва когато Иисус им съобщил, че ги иска в Галилея, били обзети от новото желание (Матей 28:10). Срещите му с учениците са описани, от една страна, като „явявания“, като Христос преминава през заключени стени между тях, от друга страна, силно се акцентува на телесността му. Учениците били объркани, тъй като повечето от тях не били посветени в спасителната акция на Йосиф и Никодим. Последното, което евангелията разказват за Иисус малко преди заминаването му от Палестина^[168], е непрестанният му опит да убеди учениците си, че е преживял разпъването на кръст и се е възстановил. Учениците отначало го смятали за призрак: *„Но Той им рече: защо се смущавате, и защо такива мисли влизат в сърцата ви? Вижте ръцете ми и нозете Ми: Аз съм Същият; попиайте Ме и вижте; понеже духът няма плът и кости, както виждате Мене, че имам. И като рече това, показа им ръцете и нозете. А понеже те от радост още не вярваха и се чудеха, Той им рече: имате ли тук нещо за ядене? Те Му дадоха късче печена риба и вощен мед. И като взе, яде пред тях. И рече им: ето това е, за което ви бях говорил, когато бях още с вас, че трябва да се изпълни всичко, писано за Мене в Закона Моисеев и у пророците и в псалтирите.“* (Лука 24:38–44)

С цялата си напоритост Иисус искал да докаже на учениците си, че тялото му както и преди е с напълно земна природа. Той подчертава телесността си, като позволявал да бъде пипан и яде храна, подчертава изрично, че не е призрак. Доказва, че тялото му не се е „преобразувало“, като показва белезите от раните си и даже кара неверният Тома да докосне с ръка раната на хълбока. По-късно се показва на учениците си, когато са на масата, и ги смъмря за невежеството и за жестокосърдечието им, защото не вярват на онези, които го видели възкръснал (!) (Марко 16:14). Явяването на Иисус не е резултат на объркване, измама или халюцинация, тялото му не е преобразено, няма призрачен астрален лимб.

„Възкръсналият“ или „станалият“?

От филологическия анализ на Евангелието на Йоан във връзка с останалите синоптични можем да възстановим събитията по следния начин: на края на централното снижение в гробницата са положени

много *отонии* (кърпи) от небоядисано (*катара*) парче лен (*синдон*). Върху тези кърпи се простира ленена пътека (*сударион*). Голото тяло на Иисус без съзнание се намазва с разтвор на лечебните билки алое и смирна и се поставя върху ленената пътека. Плащеницата се увива около тялото. По този начин се покрива (*ентилисо*) цялото тяло. Количеството на благовонията в плащеницата (около 33 килограма!) прави огромния пластир толкова тежък, че представлява притискащ компрес (*енеилео*) за тялото.

Ако при тази реконструкция, имайки предвид откъса от Евангелието на Йоан, който описва събитията при откриването на празния гроб (Йоан 20:1–18), прочетем още веднъж текста, смисълът му се открива от само себе си:

Най-напред Мария-Магдалена изтичала при Петър Симон и любимия ученик Йоан и възбудено им разказала, че Иисус е изнесен от гроба. Тя не казва, че трупът е откраднат. Твърдението ѝ за това, как Иисус е изчезнал от гроба, е неутрално. Ние не разбираме защо Мария-Магдалена тръгнала към гроба рано сутринта, още по тъмно. Не става дума за това, че искала да помаже тялото, както смятали в синоптичните евангелия. На Петър и Йоан тя казва просто: „*Дигнали са Господа от гроба...*“ Създава се впечатлението, като че ли събеседниците ѝ знаят кого има предвид.

От тези изречения можем да спекулираме. През нощта, след като лечебният компрес бил готов, Йосиф и Никодим издирили някои от привържениците на Иисус. Те се обърнали към Мария-Магдалена, Симон Петър и Йоан, които били смятани за първи спътници. Обяснили на тримата, че се опитват с помощта на приятелите есеи да спасят живота на Иисус и че той скоро ще бъде изведен от несигурното убежище пред погледа на йерусалимското свещеничество. Повече нищо не казали, за да не създадат заплахата за плана си. Възможно било един или друг ученик да бъде хванат и при изтезанията да издаде начинанието.

Мария-Магдалена, объркана и смутена от това, което трябвало да чуе, не се сдържала и се отправила към гроба, за да се убеди в разказа на Йосиф. Намерила камъка отвален от входа, изтичала при двамата и казала, че вече е време. Както Йосиф бил предрекъл, „те“, неговите помощници, взели Иисус от гроба. Тя побързала да добави: „... и не знаем, де са го турили.“ Ако е говорела за кражба на трупа, то думите

й биха били безсмислени. При кражба не може да се знае къде е скрита плячката. Очевидно е имала предвид есеите, които колкото е възможно по-късно, но все пак под прикритието на нощта са измъкнали Исус.

Извън себе си от уплаха, двамата ученици се втурнали. Първи входа достигнал Йоан и предпазливо погледнал във вътрешността, Петър обаче влязъл смело в гробната камера, където му направили впечатление обърканият куп превръзки и отделно от тях внимателно сгънатата плащеница, за която разказал Йосиф. Едва сега Йоан се престрашил да влезе в гробницата и *„видя и повярва“*.

Това интересно място се разглежда като изходен пункт за вярата във възкресението, като виждането и вярата, която играе важна роля в Йоановата теология, са степенувани като относително визуално възприемана реалност на възкресението на Исус. Става дума за това, че само любимият ученик вижда и повярва, докато за Петър се казва, че само е видял. Следващият стих дава решението: *„защото още не знаеха Писанието, че Той трябва да възкръсне от мъртвите.“*

Може да се аргументира, че по времето, когато е било съчинявано Евангелието на Йоана, вярата във възкресението, формулирана от ап. Павел в глава 15 на първото писмо до коринтяни, е била общоприета сред християните. Така е разбираемо, че авторът на евангелието теологически правилно подрежда събитията, които са му известни от свидетеля. По-късно прощава на Петър, че не повярвал на видяното, защото не му било известно Писанието, в което се говори за възкресението. Но да си спомним, че при Йоан винаги се предполагат два начина на четене, като същинският не говори за смърт и възкресение, а за спасението на Исус. Да разгледаме накратко споменатото, неизвестно за учениците място.

Еднозначно не може да се тълкува. Повечето тълкуватели са единни, че съгласно Деяния на светите апостоли 2:25–28 се има предвид само Псалом 15:8–11, където се казва: *„Винаги виждах пред себе си Господа, защото Той е от дясната ми страна; няма да се поклатя. Затова се възрадва сърцето ми, и се възвесели езикът ми; а още и плътта ми ще почива в надежда, защото Ти не ще оставиш душата ми в ада и не ще дадеш на Твоя светия да види тление. Ти ще ми посочиш пътя на живота: пълна радост е пред Твоето лице, блаженство е Твоята десница навеки.“*

Това ли е обещаното възкресение, което ни представя тълкувателят? Тук не се споменава за възкресение, даже напротив. Възкресението, и това Петър показва ясно, предполага смърт. Само за умрял може да се твърди, че е възкръснал. На този фон християнинът се моли. Исус е умрял и после „възкръснал от мъртвите“. Псалмът обаче повече говори за предпазване от смъртта. Петър го разбира неправилно, когато го използва за излагане на тайнството на възнесението (Деяния на светите апостоли 2:25–28). Може би зависи от това, че не повярвал, когато видял кърпите в гроба, а останал верен на мистичната традиция за възкресението. Защото „виждането и вярата“ на любимия ученик според фактите може да бъде тълкувано само като вяра в това, което е казал Йосиф Ариматейски. Любимият ученик видял, че никой не е погребан в гроба, а различните кърпи потвърдили изказването, че Исус трябва да е още жив. Той следователно не вярвал във възкресението, а в спасението на Христос! Това е ядрото на това място в Библията. Извънредно интересните работи на филолога теолог отец Гюнтер Шварц отвориха вълнуваща перспектива. Понятията „възкресяване“ и „възкръсване“ имат общ арамейски корен, който означава „съживявам“!^[169] Шварц прецизира: „Лексикалната констатация доказва: не «възкресение», а «съживяване» е единствено възможното значение на двете арамейски думи, от които Исус използвал едната или другата. Имам предвид равнозначните думи *ахают* и *техиута*. Двете съществителни произлизат от глагола *хая*, живея и означават повтарям, «съживяване» и нищо повече.“ Това откритие е сензационно и дава на текстовете значение, което е в съзвучие с нашия досегашен анализ. Дори и гръцкият език познава преводите на арамейския прототип не в християнската употреба: *анхистеми* означава събуждане (транзитивен) и ставане, изправяне (не транзитивен); *анастазис* означава ставане. Едва с по-късна християнска интерпретация *анхистеми* станал възкресявам (транзитивен) и възкръсвам (не транзитивен), а *анастазис* — възкресение.^[170]

Да прочетем местата в Матей и Лука, където жените на гроба получават обяснения от момъка в бяло за изчезването на Исус Христос. Марко пише: „А той им казва: не се плашете. Вие търсите тук Исуса Назарееца, разпнатия; Той възкръсна, няма го тук. Ето го мястото, дето бе положен.“ (16:6) (В Матей 28:6 събитията са

преувеличени — театралните ангели, земетресения и вкаменени стражи). Краката забележка на белия момък в Лука защо търсят Живия сред мъртвите (24:5) не може да бъде по-ясна. Исус е жив, той е спасен, няма какво да търси в гроба, живият принадлежи на живите. Той е тръгнал към Галилея, където неговите привърженици могат да го видят. Вече разказах как по-късно Исус полага големи усилия да убеди учениците си в своята телесност. Причината за това е с двойна природа. От една страна, голямата част от учениците му не са информирани за опита за съживяване и затова вярват, че пред себе си имат мъртвец, респ. призрак, от друга, с мнимата смърт на Исус на кръста започва вземането на властта от първите християнски теолози. Историята на човека Исус според официалното учение завършва тук и на нейно място започва историята на Христос.

---

[166] J. S. Kennard: The burial of Jesus. JBL 74, 1955, S. 238 ↑

[167] Сравни R. Thiel: Jesus Christus und die Wissenschaft. Berlin 1938, S. 100 f. ↑

[168] Очевидно Исус напуснал от мястото на дейността си по време на тъй нареченото „възнесение“ и вероятно стигнал чак до Индия. ↑

[169] G. Schwarz: *Anhistemi und anastasis* in den Evangelien. In: Biblische Notizen. Beitrage zur exegetischen Diskussion, 10, 1979, S: 35–40. ↑

[170] Вж. Schwarz: Wenn die Worte nicht passen. Dreiig entstellte Evangelientexte wiederhergestellt. München 1990, S. 56 ff. Тъй като наистина традицията на излагане на глагола „съживявам“ се смесва с теологичните идеи за същинското „възкресение“, еднозначното разделение на значенията в текстовете е невъзможно. ↑

ГЛАВА ІХ
СЛЕД РАЗПЪВАНЕТО НА КРЪСТА

АП. ПАВЕЛ СРЕЩА ИИСУС В ДАМАСК

Излекуван от раните от изтезанията, Иисус се скрил. Той вече не можел публично да проповядва, защото преследвачите му били по следите му и втори път нямало да избегне екзекуцията. Не му оставала никаква друга възможност, освен завинаги да избяга от заплахата на враговете си: *„И ги изведе вън до Витания и, като дигна ръцете Си, благослови ги. И, както ги благославяше, отдели се от тях и се възнесяше към небето. Те Му се поклониха и се върнаха в Йерусалим с голяма радост.“* (Лука 24:50–52)

Как е протекла тази сцена на раздялата, можем най-добре да си представим, като реконструираме събитията на място. От границата на града през последните склонове на планината пътят стръмно води до „хребета на възнесението“. Ако се спускате от другата страна на този хребет, изчезвате от погледа на тези, които остават.

Има един свидетел, че Иисус не се отправил в безкрайните пространства, на чиито сведения можем да се уповаваме — ап. Павел. Наистина той не присъствал лично на събитията около разпъването на кръст, но срещнал Иисус доста време след „възнесението“ — събитие, променило целия му живот.

Павел (Саул) бил един от най-ревностните и фанатични противници на младия „Нов съюз“. Той, изглежда, чул слуховете, че смятаният за мъртъв Иисус продължава делото си, от сигурно място: *„А Савел, дишащ още заплахи и убийства срещу учениците на Господа, дойде при първосвещеника, та измоли от него писма за Дамаск, щото, които намери да следват това учение, мъже и жени, Вързани да ги доведе в Йерусалим.“* (Деяния на св. Апостоли 9:1–2)

В известната си книга „Гений, лудост и слава“ психиатърът Вилхелм Ланге Айхбаум^[171] рисува характеристика на Павел, получена след интензивно изследване на източниците: външно грозноват, укоряващ, плешив, дребен и слабават, при това груб, отблъскващ, жив и импулсивен — картина на физически слаб астеничен невротик. Ревността му в преследването на християните сигурно е компенсация на чувството му за сексуална недостатъчност.

Огромното привличащо действие на основаната от Павел теология се дължи на идеята за освобождаването от вътрешните нужди (сексуална нужда и страх от смъртта). Павел без съмнение бил психопат, притежавал приключенска енергия и инфантилен егоизъм. Той страдал от тежки кризи, които приписвал на „сатанински ангел“ и които често се представят като епилептични припадъци. По-новите източници не дават изходни точки за епилепсия. Едно приблизително обяснение за неговата „болест“, която той наричал „трън в тялото“, защото трябвало да я носи постоянно със себе си (Писмо до Галатяни 6:17, Писмо до Коринтяни 12:7), със сигурност е неговата хомосексуалност, от която трагично страдал. Оттук произхождат проблематичното му отношение към жените и към сексуалността изобщо и аскетичната му теория за брака, която оформя и до ден днешен антисексуалната, свързана с подценяването на жената картина на църквата. Иисус за разлика от него имал към жените открито, почти съвременно отношение. В противоречие с настроената враждебно към жената среда той имал ученички и учел както жени, така и мъже. Според апокриф-ните предания една от тях била Мария-Магдалена, която му била особено близка. Каноничните евангелия също разказват, че тя е първата, която го видяла след разпятието. Павел обаче в първото си писмо до Коринтяни (15:4–8) съставя собствен списък на виделите възкръснали, който изброява само мъже, а Мария-Магдалена изобщо не се споменава.

Преживяването преди Дамаск не е само видение поради епилептичен припадък (както често се тълкува): *„Но, когато той беше на път и приближаваше Дамаск, изведнъж го огря светлина от небето; и като падна на земята, чу глас, който му думаше: Савле, Савле, що Ме гониш? А той отговори: кой си Ти, Господине? Господ каза: Аз съм Иисус, когото ти гониш. Мъчно е за тебе да риташ против ръжен. Той, разтреперан и ужасен, проговори: Господи, какво искаш да направя? А Господ му рече: стани и влез в града; и ще ти се каже, какво трябва да правиш.“* (Деяния на светите апостоли 9:3–6)

Дамаск се намира сред Сирия, където евреите били мразени от въстанието на макавейците (165 г. пр.н.е.) и по това време бил център на ордена на есеите. Може би Павел взел участие в ритуал за посвещаване и под въздействието на сома три дни не виждал нищо (вж. Деяния на светите апостоли 9:8–9).

В книгата „До християните“ на Сосианий Иерокъл, висш римски служител, губернатор на финикия, Ливан, Витиния и Египет, смятан от християните за един от най-жестоките преследвачи, пише: *„Христос преди бягството (!) си от евреите събрал 900 души, които се отдали на разбойничество.“*^[172] За кои групи се употребявало понятието „разбойници“, вече стана дума. Напълно възможно е есейската общност в Дамаск да е наброявала 900 души. Павел бил кръстен и посветен в учението от живеещ в Дамаска привърженик на Христос на име Ананий. Този Ананий получил лично от Исус задачата, както казват източниците, да намери Савел. Той отначало отказал, защото се страхувал от преследване. Исус обезсилил мотивите с думите: *„Иди, защото той Ми е избран съд, за да понесе името Ми пред народи, царе и синове Израилеви. И аз ще му покажа, колко трябва той да страда за Мое име.“*(Деяния на светите апостоли 9:15–16) От този момент насетне Павел станал най-върл поборник на новата вяра.

Той разбрал какво очарование излиза от Исус и видял мащаба на задачата, която му е отредил Назарянинът. С още по-голяма ревност Павел се посветил на разпространението на новото учение според своите разбирания. Срещата между Исус и Павел в Дамаск се състояла около две години след разпятието. На 300 километра северно от Йерусалим Исус се чувствувал твърде сигурен под опеката на есеите.

---

[171] W. Lange-Eichbaum: Genie, Irrsinn und Ruhm. Munchen 21967, S. 49.6f. ↑

[172] Lactantius: Institutiones 5, 3 ↑

ПЪТУВАНЕТО КЪМ РАЯ

Щом една религиозна общност възприемела римския държавен култ, Рим толерирал упражняването на други религиозни практики. Евреите даже били освободени от участие в държавния култ. Под защита на този закон се извършило разпространението на „Новия съюз“. Когато за римляните станало ясно, че привържениците на Иисус не са много свързани с еврейството и че даже били политически бунтовници, за тъй наречените християни отпаднало всякакво толериране и конфликтът станал открит. Отначало християнските общности били преследвани като нарушители на реда само локално. Държавно управлявано преследване до края на втората половина на трети век няма.

Непосредствено след разпятието враждебността на евреите принудила първите християни да разпространят универсалната си мисия в другите части на Римската империя. В Дамаск Иисус можел все още да бъде относително сигурен под закрилата на есеите. На около пет километра преди Дамаск се намира място, което се нарича „маяуам и иса“, което означава „мястото, където живя Иисус“. Персийският историк Мир Каванд изрежда няколко източника, според които Иисус живял там след разпятието.

Привържениците на „Новия съюз“ трябвало да стават все повече. Слухът за присъствието на Иисус в Дамаск, който довел и Павел там, ставали все повече, така че за Назарянина ставало все по-опасно да се задържа в римската провинция Сирия,

Според персийските източници Христос получил по време на престоя си писмо от царя на Нисиб от Мала Азия, в което царят го моли да отиде при него, за да го излекува от болестта му. Иисус изпратил довереника си Тома с посланието, че скоро ще дойде, и спешно заминал с майка си Мария за Нисиб. В книгата си „Ями-ут-Тава-рик“ персийският учен факир Мохамед пише въпреки всичко, че Тома излекувал царя, преди Иисус и свитата му да пристигне в Нисиб. В известната творба „Тафсир-ибн-и-ярир ат-Табри“ от имам Абу Джа-

фар Мохамед ат Табри се разказва, че престоят в Нисиб станал твърде опасен за Назарянина.^[173]

От Нисиб Иисус се отправил най-напред в северозападна посока, във всеки случай апокрифните папки на Тома разказват за появата на Христос в двора на царя на Андрапа, където възкръсналият изведнъж се появил на празненствата за сватбата на дъщерята на царя.

Андрополис се намирал в Пафлагония (днес Искалъп в най-северен Анадол) и от 7 г. пр.н.е. принадлежал към римската провинция Галатея. На това сватбено празненство ученикът и учителят му се срещнали още веднъж, след което си тръгнали отделно.

Апостолът поел от Иисус задачата да замине за Индия. *„Гой не искаше да замине и рече: не мога да замина, поради слабостта на плътта, и още: как мога аз, който съм евреин, да замина и да проповядвам на индийците истината? Когато той помисли и рече, яви му се Спасителят през нощта и му рече: не се плаши, Тома, отиди в Индия и проповядвай там словото, защото Моята милост е с тебе. Но той не Го послуша и рече: където искаш, там ме прати, но някъде другаде. Защото за Индия няма да замина.“* (Acta Tomae 1)^[174]

Според Acta Tomae Иисус продал колебаещия се Тома като роб на индийския търговец Абан, който имал поръката на цар Гундафор да привлече дърводелец. (Находки от монети потвърждават, че партско-индуският цар Гундафор управлявал през I в. сл.н.е.). Иисус сключил с Абан писмен договор и уговорил с него продажна цена в размер на три фунта чисто сребро. Тази необикновена история сочи, че пътуването на Тома било платено от Христос и по този начин той можел да бъде сигурен, че Тома ще пристигне в Индия.

Тези източници, както и апокрифното евангелие на Тома, са със сирийски произход и обхващат периода до мисионизирането на Едеса. През четвърти век в Едеса са пренесени костите на апостола, защото той починал в Мадрас в Южна Индия.

Тези произведения са в тясна връзка помежду си. Двете са написани на сирийски арамейски произведения на гностици и до началото на трети век са използвани от късногностичните манихейци (Мани е роден през 217 г.). „Евангелието на Тома“ се появява споменато и цитирано през 230 г. от Хиполит (Ref. V 7,20) в разказа му за „наасерите“.

Името на апостола Didimus Judas Thomas означава „Юда близнакът“ (от арамейски тома = близнак) и сочи една особено тясна връзка с Иисус. В коптските текстове като по-точно съответствие на „близнак“ се използва терминът „брат-другар“. Според източниците Тома имал предимството да бъде запознат с най-скритите тайни на Христос. В глава 39 апостолът се обръща към апостола с особената му титла: *„Брат-близнак на Христос, апостол на върховния и посветен в тайната дума на Христос, който получава тайните му заповеди.“* И в друга формулировка: *„...ти, който си участвувал в тайната дума на Дарителя на живота и си получил тайните мистерии на Божия Син.“*^[175] Тома следователно е един от пазителите (=назарянин) на предадените му тайни думи от Иисус. В евангелието от Тома от коптските текстове от Наг Хамади има следния пасаж: *„Иисус рече на учениците си: вижте ми и кажете, на кого приличам. Симон Петър рече: Ти приличаш на праведен посланик. Матей Му рече: Ти приличаш на човек, който е мъдър философ. Тома Му рече: учителю, учителю, устата ми не може да рече, на кого приличаш. Иисус му каза: Аз не съм учителят; понеже си пил, опил си се от искрящия извор, който ти дадох. И Той го взе, отдръпна се и му каза три думи. Когато Тома се върна при другарите си, те го попитаха: що ти рече Иисуса? Тома им отвърна: ако ви кажа една от думите, които той ми рече, ще хвърляте камъни по мене, и от камъните ще излезе огън и ще ви изгори.“* (logion 13)^[176] Тома явно е напреднал в дълбоките измерения на познанието и е почти равен на учителя си.

Голяма роля в Acta Thomae играят признанията на апостолите. Постоянно се описват нововъведения със сакраментален ритуал. Новопокръстените се помазват с масло и се подпечатват с евхаристия. Вечерята е само хляб, в каната има вода. Маслото, мазнината и хлябът по-късно са наречени от индийския цар Мисдай вълшебните средства на апостола. Посветеният се нарича роб или слуга на Бога, който има силата му и е част от групата. Оттук идва обяснението защо Иисус „продава“ Тома като роб на Абан (аба = баща).

Чрез изливането на маслото върху главата и помазването след това на разсъблечения новопокръстен се подпечатвало издигането на обикновения брат от есейския орден във по-високопоставен назарянин. Тъй като всички назаряни носели еднакви бели дрехи и еднакви прически и бради, те изглеждали еднакви.

Възможно е определението „близнак“ да идва и от външната прилика между Иисус и Тома. Макар че Тома бил с десет години по-млад от Иисус, апокрифните източници говорят, че те толкова си приличали, че човек можел да ги обърка.

Още в сватбената нощ царят на Андрапа въвежда апостол Тома в покоите на младоженците, за да ги покръсти. След като се помолил с тях, всички напуснали помещението. *„Когато излязоха и вратите бяха заключени, годеникът повдигна завесата на балдахина на булката, за да си я вземе. И той видя лицето на Господа Иисус в образа на апостол Иуда Тома, който ги беше благословил преди малко и Му рече: не беше ли ти, който излезе преди малко? Как стана така, че си пак тук? А Господ му рече: Аз не съм Иуда по прякор Тома, Аз съм брат му. И Господ седна на леглото, а на тях им заръча да седнат на столовете и започна да им говори: помислете, деца мои, за това, което ви каза моят брат и на кого ви заповяда...“* (А. Th. 11–12) [177]

Епизодът преди това (гл. 8) описва срещата на Тома с една еврейска флейтистка, която свири на сватбеното тържество. От края на израелското царство (722 г. пр.н.е.) в целия Близък изток имало разпръснати еврейски общности. Може да се приеме, че Иисус по време на бягството си на изток постоянно намирал подслон у децата Израилеви или при приятелски настроени покровители. В Партия (днешен Ирак и Иран) имало значителни еврейски селища. При инвазията на Траян (около 115 г.) израелтянските съединения оказали яростна съпротива. Многобройните имена на селища покрай древния Път на коприната говорят за пребиваване на Иисус или Мария.

Една такава „къща на Мария“ се намира край Ефес на западния бряг на днешна Турция. Възможно е групата пътници да е била известно време там, преди да продължи пътя си на изток.

За престоя на Иисус в Персия разказват различни исторически документи. При преминаването на езиковите и държавните граници името и титлата на Христос били променени и напасвани към местните условия. Там, където Иисус се задържал за по-продължително време, имената са се запазили до днес. Изминали повече от шестнадесет години от разпъването на кръста, преди Назарянинът да пристигне в Кашмир.

В Партия Иисус бил известен под името Юз Асаф, чието значение в едно древноперсийско творение е предадено с титлата „Фар-ханг-и-Асафия“. Според него Иисус (Хазра Иса^[178]) излекувал прокажени, които след освобождаване от мъките си били наречени „асаф“ (очистени). Юз означава водач или предводител, което загатва за мисията да чисти „нечистите духове“ и да ги връща в правата вяра. Под това име Иисус можел да се движи по-безопасно и да се изплъзва на преследвачите си. Все пак персийските свещеници още не били забравили по-ранната му поява. Според преданието пророкът Юз Асаф дошъл в страната от запад и всичко, което проповядвал и говорел, не се различавало съществено от казаното от Иисус Христос. Той направил престой в Машаг и там посетил гроба на Сем, сина на Ной (Джамиут-Таварик, т. II). Има и други разкази за това, как Юз Асаф проповядвал по цял Иран и покръстил много хора във вярата си. Винаги детайлите (напр. в книгата „Ахвали ахалиау-и-Парас“ от Ага Мустафай) доказват, че Юз Асаф е идентичен с Иисус.

Дворцовият поет на царя на Могул Акбар нарича Иисус „Ай ки нам-и-то: Юз о Кристо“ (Ти, чието име е Иисус Христос). Докато на запад гръцката титла Христос се загнездила в променени езикови форми, на Изток в течение на векове се запазила титлата Юз Асаф. Имената на населените места, които говорят за пребиваване на Христос, могат да бъдат открити в днешен Афганистан и Пакистан. Такива например са две равнини, носещи името на пророка Юз Асаф, недалеч от градовете Ханзи и Джалалабад в Източен Афганистан, където според преданието Иисус се отбил.

Присъствието на Христос и Тома в Таксила (в днешен Пакистан) в двореца на цар Гундафор през 26-ата година от управлението му (т.е. 47 сл.н.е.) е подкрепено от Acta Thomae. Той получил от царя задачата да построи великолепен дворец, но апостолът злоупотребил с парите, за да задоволи нуждаещи се. За шанса да може да прави добро Томас благодари на Иисус: *„Благодаря Ти, Господи, че за кратко беше мъртъв (!), за да живея вечно в тебе, и че ме продаде, за да освободя мнозина около мене. А той не престана да учи и да утеша потиснатите, като казваше: Господ е отредил това, и дава на всеки храна. Защото той е хранилникът на сираците и помощник на вдовиците, за всички потиснати е утеха и спокойствие.“* (А. Th. 19)
^[179]

Царят веднага се покръстил и получил „палат в небето“! Тома посвещава Гундафор и брат му Гад, „подпечатва“ ги с кръщение с вода, помазване с масло и евхаристия и ги приема като овце в стадото Господне. *„Защото чухме да ти се казва, че Господ, който ти проповядваш, разпознава овцете си по дамгата.“* В края на този ритуал по приемането Иисус се появява и казва: *„Мир вам братя!“* (A. Th. 27)^[180]

Малко след това се казва: *„След като (Тома) ги благослови, взе хляб, малко, зеленчуци и сол, благослови ги и им даде. Той беше непреклонен в поста си, защото идваше Божият ден.“* Очевидно Иисус не се задържал постоянно в двореца на царя, но редовно се връщал там. Следващата нощ той отново е при Тома и му казва: *„Тома, стани рано, благослови всички и след молитвата и службата мини по пътя на изток две левги и там ще ти се покаже с цялото си великолепие. Защото заради делото, заради което ти тръгваш, мнозина ще намерят убежище при Мене, а ти трябва да измамиш природата и силата на врага.“* (A. Th. 29)^[181]

На описаното място апостолът намира един уж мъртъв ученик, който е съживен отново пред много зрители. Този красив младеж уверява Тома, че видял Иисус: *„Защото видях онзи човек, който беше до тебе и който ти рече: имам много чудеса да покаже чрез тебе и трябва да извърша големи дела чрез тебе...“* (A. Th. 34)^[182]

Следващото сведение за пътя на Иисус на изток откриваме в градчето на име „Мари“ на 70 км източно от Таксила. В това идилично планинско място (на англ. муре) на границата с Кашмир се почита един гроб, който се нарича „Май Мари да Астан“, което ще рече „мястото на почивка на майка Мария“.

Когато Иисус достигнал със свитата си областта, майка му била над седемдесет години и силно изтощена от усилията по прехода. Тъй като не може да се докаже гробът на Мария, напълно възможно е тя да е била погребана тук, защото Иисус едва ли е оставил майка си беззащитна на враговете си. Като много гробове в Кашмир, и този е положен в посока изток-запад, докато в ислямската културна област гробовете винаги са разположени юг-север. Гробът на Мария на планината „Понди поинт“ извън градчето се почита от ислямското население като гроба на майката на Иисус (той се почита като Иса —

един от най-великите пророци). Намира се в забранената от военните зона — демаркационната линия с Индия.

В началото на нашето летоброене областта около Мари била хиндуистка. Индусите обаче изгаряли мъртвите си и разпръсвали пепелта, погребвани били само монаси (сандхи) и светци. Тъй като гробът е от предислямско време, то там бил погребан някой, който бил смятан за светец.

Когато през VIII в. ислямските войски настъпили към Северна Индия и ислямизирали голяма част от местното население, завоевателите разрушили много от култовите постройки на „неверните“ индуси. Гробът на Мария обаче останал недокоснат, тъй като мюсюлманите разбрали, че това е светиня на уважаваната от мюсюлманите „книжна религия“ — християнството или юдеизма.

През 1898 г. британската колониална армия построила отбранителна кула непосредствено до гроба, която обаче не могла да спре многобройните странници от посещение на култовите места. През 1917 г. гробната постройка била оградена по заповед на капитан Ричардсън, за да възпре вярващите по-далеч от военната зона. Поради острите протести на населението пълното разрушение на гробницата било предотвратено от намесата на местните власти. Разправиите около гроба на Мария могат да се намерят в архивите на местното управление. Те са документирани на 30.07.1917 г.

През 1950 г. гробът е реставриран, а отбранителната кула разрушена. Днес той е „украсен“ от антената на телевизионен предавател.

Едно шосе води през гористата местност от Мари към отдалечения на 170 км Сринагар, столицата на Кашмир. Между Наугам и Нил марг, на 40 км от Сринагар, се намира отворената долина Юз Марг (*ливадата на Иисус*), където проповядвал Христос. Това разказва преданието на местните номадски племена „Бани Израел“ — синовете на Израел, които се заселили в тази област след 722 г. пр.н.е.

Акта Томае разказват още, че апостол Тома мисионерствал известно време в двореца на индийския цар Мисдай в Южна Индия където спечелил многобройни привърженици и покръстил много хора! преди да изпадне в немилост и загине в мъченическа смърт. През 1295 г. Марко Поло след двадесет и пет годишно пребиване в Далечния изток се върнал в Европа и донесъл вестта, че на източния бряг на

Южна Индия живеят много християни, които почитат гроба на апостол Тома и използват за лечение оцветената от кръвта на мъченика земя. В западната част на Южна Индия (днешния щат Керала) също открил християни, които се наричали „томаняни“.

Има документи много преди това, които доказват присъствие то на християни в Индия. Тертулиан причислява Индия към „владенията“ от Христос народи, Ефраим Сирийски (306–373 г. пр.н.е. разказва за мисионерската дейност на Тома в Индия, а Анарби (около 305 г.) също така причислява Индия към християнските страни. На събора в Никея за първи път участвувал някой си „Йоан на цяла Персия и Голяма Индия“.

Гробът на апостол Тома край Милапора край Мадрас в Южна Индия и до днес се почита от християните, макар че костите му били пренесени още в началото на IV в. в Едеса.

През 1900 г. в едно английско списание била публикувана кратка статия, която привлякла към себе си вниманието на теологическия свят. Репортажът разказва, че в индийския град руина Фатепур Сикри (в близост до град Агра на около 175 км южно от Делхи) е намерена напълно неизвестна на запад притча на Христос, изсечена върху плоча. По време на владичеството на големия могул Акбар (1542–1605 г.) Фатипур Сикри за кратко време бил столица на индийското могулско царство, докато няколко години след издигането на града бил изоставен и напуснат. През май 1601 г. царят триумфално влязъл в града и като възпоминание затова наредил на южната порта на голямата джамия да се постави споменатият надпис. През 1582 г. Акбар оповестил рационалистическия монотеизъм (Дин-и-Илаи) като нова религия. Това бил опит на ислямския император да обедини многото религии на Индия, Акбар се занимавал с хиндуизъм, парсизъм и джайнизъм, а от португалските йезуити, които живеели в двореца му, научил за евангелията. Идеята му била да обедини религиозно разкъсаната Индия посредством една единствена религия, която били квинтесенция на всички учения.

Акбар вероятно видял в притчата на Иисус най-добрата формулировка на идеите си, защото иначе едва ли би я поставил. Напускайки двора на джамията през главния портал, човек вижда надписа в лявата страна на огромната дъга на портата заедно с датата

на поставянето и повода: *„Иисус (мир на праха му) рече: светът е мост. Преминете през него — но не падайте от него!“*

На друго място над свода на северното крило на джамията срещаме същия надпис, но в малко по-друга форма: *„Иисус (мир на праха му) рече: светът е високомерна къща, приеми го като предупреждение и не строй върху нея!“*

Португалските мисионери в никакъв случай не може да са дали на Акбар този „аграфон“ (гр. ненаписана, несъдържаща се в евангелията притча), тъй като изразът не се среща в никой източник. Обширната книга за живота на Иисус на Хером Хавиер също не съдържа тази притча.

Напълно възможно е този аграфон да е получен по традиция от първите християни. Същите еднакви уводни формулировки се срещат и в ислямските разкази за Иисус, от което повечето ориенталисти заключават, че притчата е дошла в Индия с исляма. Против това говори обаче фактът, че тя хармонира по форма и съдържание на много по-ранните притчи от апокрифното евангелие на Тома. Това евангелие е напълно известно благодарение на сензационните открития на Наг Хамади от 1945 г. То не е взаимосвързан разказ като каноничните евангелия, а е колекция от 114 притчи (логии), които са подредени без връзка една след друга. Повечето от тези логии започват със стереотипната форма „Иисус рече“.

Евангелието на Тома започва със следния увод: *„Това са тайните думи, които Иисус Живия каза, а записа Дидимий Иуда Тома, а той (Иисус) рече: Който намери разбирането на тези думи, няма да вкуси от смъртта.“*^[183]

Дори и да не може да се докаже присъствието на Тома в Индия, може да се покаже християнското мисионизиране в цяла Индия много преди ислямското завладяване. При едно пътуване в Индия през 180 сл.н.е. Пантен Александрийски открил арамейското Евангелие на Матей.

Хрониката на Сеерт разказва, че епископ Давид от Бисра (съвременник на умрелия през 316 г. митрополит Папа) заминал за Индия и там успешно извършвал мисионерска дейност.

През 335 г. император Константин изпратил епископа Теофил в Индия, където трябвало да реформира тамошната църква. Това разказва Филостригиос преди 433 г.

В края на IV в. Симеон Месопотамски, мъченик на „индийските варвари“ за християнската вяра, а през 499 г. персийският епископ Маан (според хрониката на Сеерт II §7) изпратил съчиненията си в Индия. Накрая в разказа на Козма Индикоплест за проведената от него през 525 г. експедиция в Индия дава точни географски данни: намерил е християни на остров Цейлон и на западния индийски бряг, „там, където расте пиперът, и на мястото, наречено Калиана (край Бомбай), и споменава, че Калиана е седалището на епископ, който бил покръстен в Персия.“^[184]

Дори Иисус да е бил известен в Индия много преди исляма, той чрез Корана придобива ново значение. Според Корана Христос не е умрял на кръста, а преживял екзекуцията и след това живял в „щастливата долина“.

„Истинският“ Иисус в исляма

Използваното в исляма за Иисус име Иса произхожда от сирийското Ишу. Подробните разкази за пророка Иса в Корана трябва да предадат „обезобразения и изкривен образ в писанията на привържениците му“. Иисус е смятан за последния голям пророк преди Мохамед, чиято поява „като най-голям от всички пророци“ той бил предсказал: „Имам още много да ви говоря, ала сега не можете го понесе. А кога дойде оня, Духът на истината, ще ви упъти на Всяка истина, ще ви възвести. Той Мене ще прослави, защото от Моето ще вземе и ще ви възвести.“ (Йоан 16:12–14)

Понеже Мохамед се разбирал като предсказание „Дух на истината“, виждал задачата си в това да интерпретира учението на Иисус и чрез мнимата си смърт на дървото да реабилитира прокълнатите. Освободен от позора на смъртта на кръста, Иисус бил добре дошъл като първопроходец на пътя на Мохамед, но: „Месията, сина на Мария, беше само пратеник; сигурно, други пратеници е имало преди него.“ (Коран 5:76)

За посланическата задача на Иисус в Корана пише: „И наистина, Ние (Алах) дадохме на Мойсей Книгата и пратихме пратеници по пътя му; а на Иисус, сина на Мария, дадохме очевидни знаци и го подкрепихме с духа Бога.“ (Коран 2:88)

Коранът ясно отрича християнската теология, че Иисус бил както човек, така и бог: „О, народе на писмото, не прекрачвай границите на вашата вяра и не казвайте за Бога нищо освен истината. Наистина,

Месията, Иисус, синът на Мария, беше само пратеник на Бога, и (изпълнение) на думата Му, която изпрати на Мария и милост от Него. Вярвайте в Бога и Неговите пратеници, и не казвайте, че (са) три. Стойте настрана, така е по-добре за вас. Наистина, Бог е само единственият Бог. Далече е от неговата Светлост, че може да има син.“ (Коран 4:172. И на друго място: „Те подражават на речта на онези, които не вярваха преди тях. Божие проклятие над тях! Как са измамени! Те вземат присърце книжовниците си и монасите освен Бог, а също и Месията, сина на Мария. А им беше предложено да се молят на Единствения Бог. Няма друг Бог освен него.“ (Коран 9:30–31)

Коранът е категоричен, че Иисус не е умрял на кръста и че евреите са жертва на измама: „И понеже не вярваха и изрекоха тежка клевета срещу Мария; и понеже казваха, Ние убихме Месията, сина на Мария, пратеника на Бога, докато те го биха и разпъваха на кръст, а той искаше да изглежда (разпнат) — (затова ги проклинаме), и ето, онези, които не са като нас, са в съмнение за това; те не знаят за, това, а следват предположение; и не го убиха наистина. Бог го взе при себе си, а Бог е могъщ, мъдър.“

Арабската дума за разпъване на кръст тук означава смърт на кръста, разпъване на кръста без смърт на разпнатия в Корана не е изключено. Освен това евреите по време на написването на Корана не били единни дали Христос е умрял на кръста. Въпросът, накъде е заминал след разпятието, не остава без отговор: „Ние дадохме знак на сина на Мария и на майка му и му дадохме спасение в една пещера, сигурно място с вода от течащ извор.“ (Коран 23:51)

Удивително колко добре пасва това описание на убежището в Кашмир. Според друг един превод мястото сред планините дори се нарича „зелена долина“.

Мирза Гулам Ахмед (основател на ислямското реформаторско движение ахмедия, роден през 1835 г. в Киадин, Пенджаб) потвърждава Корана, че Иисус бил спасен от презряна смърт на кръста.

Евангелските текстове потвърждават спасението от кръста дотолкова, когато Иисус разказва за приликата си с Йона, който оживял в корема на кита и след това излязъл оттам. Ако Христос беше лежал мъртъв в гроба, не може да има никакви паралели между двамата:

„защото както Йона беше в утробата китова три дни и три ноци, тъй и Син Челеческий ще бъде в сърцето на земята три дни и три ноци.“ (Матей 12:40)

Движението ахмедия вижда в преживяването на изтезанията на кръста изпълнението на пророчествата от Вехтия завет; защото е казано при пророка Исай: „А кога душата му принесе умилостивна жертва, Той ще види дълговечно потомство, и волята Господна успешно ще се изпълнява чрез Неговата ръка.“ (Исая 53:10)

Пророчествата в Псалом 33 също не говорят за смърт на бъдещия месия: „Много са скърбите на праведника, но от всички тях Господ ще го избави.“ (Псалом 33:20) Богът едва ли е планирал позорящо проклятие на кръстовата смърт за избрания си слуга. Според арабските представи човекът е прокълнат тогава, когато в дъното на сърцето си се отвърне от Бога, ако му липсва Божията любов, отнета му е за всички време милостта Божия и не му е дадено Божието знание; ако човекът е изпълнен като Сатана с отровата на заблудата и в него не свети лъчът на любовта, отвърща се от всякаква връзка с Бога и е изпълнен с ненавист, омраза и враждебност към Него. Мир за Гулам смята, че християните никога не са били наясно със значението на „прокълнатия на дървото“, защото иначе не биха възприели тези атрибути за праведния Исус.

Някои от модерните ориенталисти са на мнение, че истината за Христос и учението му е предадено по-добре в Корана, отколкото в християнството. Арабия по това време била християнизирана, християнинът Мохамед с посланието си се опитвал да съхрани първоначалното учение на Исус от зачестилите фалшификации, но неговото послание по същия начин било изкривено, както и учението на Христос.^[185]

---

[173] Bd. 3., S. 197ff ↑

[174] Hennecke-Schneemelcher: Bd. II, S. 299 ff. ↑

[175] Ср. Hennecke-Schneemelcher: Bd. I, S. 199 ff ↑

[176] Hennecke-Schneemelcher: Bd. I, S. 206 ff ↑

[177] Hennecke-Schneemelcher: Bd. II, S. 303 ff. ↑

[178] Араски, означава „почитаемият Исус“. ↑

[179] Hennecke-Schneemelcher: Bd. II, S. 316 ff. ↑

[180] Hennecke-Schneemelcher: Bd. II, S. 319 ff ↑

- [181] Hennecke-Schneemelcher: Bd. II, S. 320 ff. ↑
- [182] Hennecke-Schneemelcher: Bd. II, S. 322 ff. ↑
- [183] Hennecke-Schneemelcher: Bd. I, S. 199 ff ↑
- [184] Вж. J. Jeremias: a. a. O., S. 99 f. ↑
- [185] G. billing: Uber den Ur-Quran. Erlangen 1977; Die Wiederentdeckung des Propheten Mohammad. Elrangen 1981 ↑

ИИСУС В КАШМИР

Ако Иисус след кръста наистина се е задържал по-продължително време в Кашмир и преданието е вярно, че е починал в Сринагар на възраст над осемдесет години, би трябвало да има следи и сведения в древноиндийската литература за останалите 30–40 години от живота му.

Античните индийски писатели обаче изпитвали остра антипатия към всякакво външно влияние върху културата си. Например за съдбоносния индийски поход на Александър Велики няма нито едно писмено свидетелство. Индолозите са единни, че не е съществувало систематично историческо описание на разпространението на исляма.

Древните писмена на индусите се наричат пурани (стари разкази). От IV или V в. пр.н.е. до XVII в. те постоянно са разширявали с нови „разкази“.^[186] Цялата колекция обхваща днес осемнадесет тома. Съставеният между трети и четвърти век сл.н.е.^[187] девети том „Бхавишя Маха Пурана“ разказва в допълнението си, как Иисус пристигнал в Индия. Описанието е толкова подробно, че не остава съмнение за кого става дума.

Пураната разказва, че в Индия се заселили израелтяни и след това в стихове 17–32 описва пристигането на Иисус:

„Саливахавана, внукът на Викрамаит, поел управлението. Той отблъснал ордите на китайците, партите, скитите и бактрите. Сложил граница между Ария и Млека (не-индуси) и им заповядал (на не-индусите) да се оттеглят на другия бряг на Инд. Един ден Саливахавана, господарят на скаите, отишъл на една снежна планина. Там, в земята на Хуна, могъщият цар видял на планината да седи красив човек. Той имал бяло тяло и носел бели дрехи. Царят го попитал: Кой си ти?

Другият отговорил: Знай, аз съм Исапутра (санскрит, Син Божий), роден от девица, проповедник на учението на варварите, което съдържа истината.

След това царят попитал: Кое е това учение? Другият отговорил: В края на сатаюга^[188], златната ера, дойдох като

Масиха (месия) в покварената страна на неверниците. Появи се и страшната богиня на варварите Исамаси. Мен ме принесоха в жертва по техния обичай и постигнах масихатва (месуанство). Чуй, о царю, аз донесох религия на неверниците. След изчистването на духа и просветляването на нечистото тяло след връщането към молитвите на найгама човекът ще започне да почита вечното. Истината, медитацията и събирането на дух ще направи човека Иса (санскрит Бог), който е в центъра на светлината, който е толкова постоянен като слънцето и който завинаги отстранява преходното. Така беше унищожена Исамаси и образът на Иса стигна до сърцата, винаги чист и носещ щастие, а аз бях наречен Иса-Масиха.

След като чул тези думи, царят се поклонил на учителя на варварите и го изпратил в страшната страна на варварите.^[189] „Учителят на неверниците“ се нарекъл „Иса-масиха“. Санскрит-ската дума иса означава Господ и се използва за Бог. Масиха отговаря на думата месия. Иса-масиха следователно означава Богът, месията. На друго място човекът в бели дрехи се нарича Исапутра — Син Божий и обяснява, че е роден от девица (санскрит кумари — неомъжена млада жена). Тъй като до Индия няма подобна легенда, това може да е само Иисус.

Богинята Исамаси, изглежда, е олицетворение на всичко лошо и зло, но името не се среща в индийската литература. Думата найгама очевидно означава свещена книга, но за това няма никакви сведения, някои преводачи смятат, че става дума за ведите.

Според професор фида Хаснаин цар Саливахавана управлявал в периода Кушан от 49 до 50 г. сл.н.е. Други учени датират началото на ерата Сака или Саливахавана към 78 г. сл.н.е.

„Снежната планина“ в Индия са само Хималаите. „Страната на Хуна“ все още не е локализирана, въпреки това става дума за област в Западните Хималаи, някъде между предпланините на Пенджаб и планината Каилаш в Западен Тибет до индийската граница, в този голям район се намира и Ладах.

За престоля на Иисус в Индия говори един гроб, споменат от художника Николай Ръориох в неговата книга „Сърцето на Азия“, излязла през 1930 г. Гробът се намира северно от Ладах в Източен Туркестан, днешна китайска провинция Синянг, отдалечен само на мили от град Кашгар, и се приписва на пътуващата с Христос Мария.

Апокрифното евангелие на Филип изрежда три жени, които не се отделили от Иисус след разпятието. И трите се казвали Мария: майка му, нейната сестра (жената на Клопа?) и Мария-Магдалена, „която наричат Негова спътница“. Така гробът на Мария край Кашгар може да има реален фон.

По време на живота си в Индия Иисус не остава на едно и също място, а обикаля като бездомен проповедник, доколкото позволявало здравето му. Многобройни сведения загатват обаче, че той винаги се връщал в Кашмир.

На около 60 км югоизточно от Сринагар, само на 12 километра от Биджбихара (там, където е „камъкът на Мойсей“), се намира една дванадесетметрова скална пещера, около чийто вход е издигнат великолепен гроб на светец, който носи името Аишмукам. В храмоподобната сграда стои реликвеният шкаф на Заинудин Вали, ислямски светец, който живял в пещерата по времето на султан Заинул Абудин Бадшах (1408–1461 г).

Най-скъпоценното притежание на светеца била вълшебна пръчица, която получил като подарък от шейх Нор Дин Вали. Тази пръчица, покрита винаги със зелен плат, се охранява усърдно от гробничната стража като безценна реликва. Когато вярващите от района са заплашени от голяма беда или епидемия, те отиват в Аишмукам, за да получат подкрепа от пръчката. Тъмнокафявата пръчка е дълга 2,5 м и има диаметър 2,5 см, направена е от маслиново дърво и се нарича пръчката на Мойсей или пръчката на Иисус. Почитателите на тази светиня са убедени, че била използвана от Мойсей като бастун по пътя му за Кашмир и по-късно — от Иисус. По-рано пръчката се съхранявала в квартала Хангаи Мухала на Сринагар, докато заеме достойното място в Аиш-мукам.

Името Аиш-мукам ни връща към Иисус. „Мукам“ означава място за почивка, докато „Аиш“ произлиза от Иша/Иса. Тази интерпретация позволява заключението, че отдалечената пещера служела на Христос да се отбие за известно време и да се посвети на вътрешно вглъбяване. Разбира се, такива предания не могат да бъдат доказани.

По-голяма доказателствена сила от устните предания имат каменните свидетели, които са оцелели във водовъртежа на вековете. Такова доказателство за присъствието на Иисус в Кашмир е един надпис в Тахт-и-Сулеймани, чиято история се разказва от молла

Надири, историограф от времето на султан Заинул Абидин. В издадената през 1413 г. „История на Кашмир“ той разказва, че по време на господството на Гопадата, сина на раджа Акх, по заповед на царя един персийски строител реставрирал Храма на Соломон (в началото на новата ера той имал хилядогодишна история). Индусите смятали персите за варвари и привърженици на чужда религия. При възстановителните работи на стените на храма били поставени четири надписа на староперсийски, които гласели следното:

1. „Маймар еен сатоон рай бихищи заргар, сал панджах ва чахар“ (Тази колона съгради поданика на Бихищи Заргар в годината петдесет и четири.)

2. „Еен сатоон бардаст кхваджа рукун бин мурджан“ (Тази колона нареди да се съгради Кхваджа Рукун.)

3. „Дар еен вагат юз асаф дава-и-паигхамбар-имикунад. Сал паджах ва чарар“ (По това време Юз Асаф извести пророческото си послание. В година 50 и 4.)

4. „Аишан юзу паигхамбар-и-бани израил аст.“ (Той е Иисус, пророк на Израилевите синове.)

По-нататък историкът молла Надири пише: *„По времето на Гопадат в тази долина дошъл Юз Асаф и говорел, че бил пророк. Той възпявал висините на набожността и смирението и обяснявал, че самият той е посланието, Бога, и че е направил Бог достижим за народа на Кашмир. Той повикал народа при себе си и хората от долината му вярвали. Когато индусите отишли с упреци при Гопадата и поискали решение от него, той ги върнал.*

В една книга на индусите прочетох, че този пророк всъщност се казвал Хазрат Иса, Божии Дух (мир и Бог с вам), но приел името Юз Асаф. Истинското знание е с Бог. Той прекарал живота си в тази долина. След смъртта си бил положен в Мохала Анзимарах. Говори се, че гробът на пророка излъчва светлината на пророчеството. Цар Гопадата царувал 60 години и два месеца, преди да умре. След него дошъл синът му Гикаран и управлявал 58 години.“

В историографията са открити досега 21 различни сведения за пребиваването на Иисус в Кашмир. Свидетелство за това дават географските имена в Кашмир:

Ариа-Иса, Иса-Брари, Юзу-дха, Юзу-дхара, Юзу-гам, Юзу-хатпу-ра, И-йес-Иса, Кал-Иса, Юзу-кум, Иасх-куш, Юз-мангала, Юзу-

Май-дан, Юз-марг и др.

По времето, когато Иисус живял в Кашмир, „щастливата долина“ била център на широко духовно, религиозно, културно и политическо обновление. Кашмирското царство било средище на огромната индо-скитска империя през втората половина на първи век била управлявана от великия владетел от династията Кушан Канишка I (78–103 н.е.). Превъзходен държавник и мъдър владетел, той се опитвал да обедини пъстрата смесица от народи на страната с една толерантна и великодушна политика. Апогеят ѝ била връзката между гръцкото и индийското духовно богатство в културата Гандхара. Духовният център на тази културна среща бил прочутият тогава университет в Таксила. Предпоставките за осъществяването на идеите си Канишка намерил в будизма и затова търсел съвет и поука от будистките монаси. Това, което го смущавало, били многото секти и школи, на които се разпаднало учението на Буда. По съвет на философа Паршва Канишка събрал събора от Харан, за да обедини отново чрез проверка и канонизиране на будистките книги разцепената религиозна общност. След около триста години се провел нов будистки съвет, четвъртият, на който присъствали 1500 учени и монаси. На него младата махаяна успяла да пробие като религия на народа. Монасите хинаяна се борили срещу загубата на привилегиите си и на събора се опитали да дадат последен бой, но не успели да се наложат. Вместо това махаяна била обявена от събора за самостоятелна религия, която отваря пътя към рая.

От събора в Харан идва и днешната версия на „Лалитавистара“, будистката книга, която има най-много съвпадения с Новия Завет.

Местните особености — Харан се намира само на 12 км от Сринагар, допускат мисълта, че Иисус е взел участие в това важно събрание, даже може би е играл важна роля.

Канишка бил толкова впечатлен от резултатите от събора, че приел будизма и предал управлението на империята си на братството на будистките монаси, чийто духовен глава бил великият Нагарджуна, най-значимият философ на махаяна-будизма.

Друго сведение за пребиваването на Иисус в Кашмир дава книгата „Раджа Тарангини“. Това е история на Кашмир, написана през XII в. от Пандит Калхана в санскритски стихове и принадлежи към първите исторически разкази на индийската литература. Тя съдържа

легендарни истории, предавани устно от древни времена. Много от тези разкази с течение на времето са разкрасени, така че историческите факти не могат да се видят лесно. Книгата описва историята на един светец на име Исана, който правел чудеса, които приличат на тези на Исус. Този Исана бил спасен от влиятелния държавник Вазир от разпъване на кръст и съживен отново. По-късно Вазир станал владетел на Кашмир и управлявал 47 години. След Калхана Исана бил последният реформатор в Кашмир, живял и творил през първи век сл.н.е. Близо е заключението, че богочовекът Исана не може да бъде никой друг освен Исус.

---

[186] Вж. Н. Glasenapp: *Die Literaturen Indiens*. Stuttgart 1961, S. 129 — 135 ↑

[187] По Н. R. Hoffmann: *Kalcakra studies I*. In: *Central Asiatic Journal* Bd. 13, 1969, S. 52–73; Bd. 15, 1972, 8.298–301 ↑

[188] Първата и най-добра от четирите епохи (Юга). ↑

[189] Цитат по А. Hohenberger: *Das Bhavishyapurana*. In: *Mimchener Indologische Studien*, 5, Wiesbaden 1967, S. 17f. ↑

ГРОБЪТ НА ИИСУС В СРИНАГАР

През средновековието историята на Варлаам и Йосафат била литературна творба, която познавал всеки образован. В целия европейски и близко-източен район съществуват многобройни версии и преводи на този разказ, създаден от Йоан Дамаскин, виден арабски християнин, живял около 700 г. в Йерусалим. Известната творба в други страни е със заглавие „Принцът и дервишът“ и има следното съдържание.

На могъщия индийски цар Абанер му било предсказано от един звездоброец, че прекрасният и добродетелен син Йосафа (също Иоасаф) ще премине от исляма към християнството. За да попречи на предсказанието, царят заповядал да се построи прекрасен дворец, в който принцът да расте изолиран от околния свят. Въпреки тези мерки на баща му Йосафат видял веднъж един слепец. Друг път го срещнал стар човек и накрая видял мъртвец. Понеже младежът в двореца бил обграден от млади и красиви хора, срещите били ново преживяване за него и му отворили очите за действителната страна на живота.

Най-накрая принцът срещнал аскета Варлаам, който го спечелил за християнството. Макар че царят се опитал да откаже сина си от новата вяра и даже му обещал половината от царството си, Йосафат се отказал от всички богатства и преживял остатъка от живота си като набожен аскет.

Тази красива вълнуваща история била толкова достоверна, че двамата герои Варлаам и Йосафат през 1583 г. били включени от Римокатолическата църква в календара на мъчениците. Под датата 27 ноември може да се прочете: „В индия, в съседство с персите, живели свети Варлаам и Йосафат. Чудното им дело описва свети Йоан Дамаскин.“ Очевидно до XVI в. на никого не направило впечатление, че историята възпроизвежда легендата за излетите на принц Сидхарта, които го накарали да напусне семейството си и бездомен да се скита, за да постигне просветлението. Името Йосафат/Йоасаф звучи толкова еврейско, че никой не подлага на съмнение еврейски му произход, името може да се проследи от гръцката дума Йоасаф през арабската

Йудасаф до кашмирската Юсасаф. Ако вземем предвид, че буквите J и B в сирийския, арабския и персийския са почти идентични, откриваме в думата Йудасаф първоначалното Будасаф, което означава „Бодхисава“ — израстващият Буда.

Екзотично звучащото име Варлаам може да се проследи по езиковия мост до първоначалния произход. В арабския език Балхаур означава същото, както и санскритската дум Бхагаван — „божествения просветлен“. От езиковия произход (Й[В]удасаф) се вижда ясно, че ислямският пророк Юз Асаф в действителност е будистки бодхисавана.

Бодхисаванът се отличава с безгранично състрадание. Той поема страданието на всички същества в себе си и ги води към Спасението. Единствената му цел е да спаси всички същества от мизерията на бита, дори и да поеме греховете им. Такова последователно поведение има и Христос, когато поел върху себе си греховете на хората и се оставил да го приковат към кръста. Всичко, което отличава бодхисаваната, го виждаме и у Христос.

Превъплъщението на безкрайното състрадание в будизма е Бодхисатва Аволокетесвара, чието име може да се изведе от Исвара (Господар, владетел) и Аволокита (този, който вижда пълен със състрадание). Аволокетесвара притежава огромни чудодейни сили, с помощта на които може да избягва всички пречки и опасности. От началото на втори век Аволокитесвара е изобразяван често със знак на ръка и крак, които символизират колелото на живота. В този знак на колелото някои учени виждат Христовите рани от пироните, които трябва да докажат, че Бодхисатва не е никой друг, а Иисус.

Когато бил проведен решителният четвърти събор под патронажа на великия Канишка Христос, ако все още бил жив, би трябвало да е над осемдесетгодишен. Може би като много почитан светец е взел участие в това важно и решаващо събитие. Предположение, което всъщност не е доказано с нищо, но от известните факти е напълно възможно. Реформите, решени на този събор, отговаряли напълно на Христовото учение.

Фатима, дъщерята на Мохамед, предава устно изказване на пророка, според което Иисус доживял до внушителните 120 години. [190] Няма никакви доказателства за това предположение, но възраст от над 120 години за аскетично живеещите светци, които контролират

изцяло тялото с духа си, не е изключение. Често се съобщава за продължителност на живота от 130, 150 или повече години.

Починалият в Иран през 962 г. сл.н.е. историограф шейх Ал-Саид-ус-Садък разказва в прочутата си книга „Йкмал-ун-Дин“ за двете пътешествия на Иисус в индия и за смъртта му като Юс Асаф в Кашмир. В нея има една притча на Юз Асаф, която съществува в идентична форма и в Новия завет: *„Виe слушайте моите думи: селянинът хвърля семената. Идват птици и ги кълват. Едни падат на пътя. И, ето, някои падат на камъка, където няма земя, и умират там. Някои падат под бурени и не могат да израстат. Семето, паднало на добра почва, израства и дава плод. Сеячът е мъдрецът, а семената са думите на истината. Семената, изядени от птиците, са като хората, които не разбират думите. Думите, паднали на скалата, са като думите на мъдростта, които влизат в едното ухо и излизат от другото. Това, което е засято под бурените, прилича на онези, които виждат и чуват, но делата им не го показват. Но които падат на добра почва, приличат на ония, които чуват думите на истината и делата им го доказват.“*^[191]

В едно бомбайско издание на арабската версия на историята на Варалаам и Йосафат „The book of Balahaur and Budasfat“ (стр. 285–286) се разказва историята на смъртта на Юз Асаф:

„И достигна Кашмир, и това беше най-далечното място, на което той проповядваше, и там дойде краят на живота му. Той напусна света и остави наследството си на един ученик, който се казваше Абабид и му служеше. Всичко, което направи, беше завършено. И той го предупреди и му рече: Намерих хубав скрин и го украсих и сложих лампи за умиращите. Събрах пръснатите племена с верния образ. Сега ще секне духа ми и ще напусна света и душата ми ще се отдели от тялото. Спазвайте заповедта, що Ви се даде, и не излизайте от пътя на истината, а здраво се дръжете с благодарност за него И нека Абабид да ви е водач. След това заповяда на Абабид да изкопае гроба му, след това изпъна краката си и легна, след това завъртя главата си на изток и лицето си на изток и умря.“^[192]

Гробът на пророка Юз Асаф днес се намира в стария град на Сри-нагар-Анзимат в квартала Хаянир. Сградата, издигната по-късно около каменния гръб, се казва „Розабал“ или „Рауза бал“. С рауза се обозначава гроб на много почитана личност, благородник, богат или

свещец. Сградата е правоъгълна, има малък вход. Над прохода към същинската гробница има един надпис, който разказва как преди много векове Юз Асаф пристигнал в долината на Кашмир и отдал живота си на проповедта. На пода на вътрешната гробница се намират два различни надгробни камъка, оградени с дървена ограда и покрити с тежък плат. По-големият камък е на Юз Асаф, по-малкият принадлежи на ислямския свещец Суед Назир-уд-Дин, погребан тук през XV в.

Тези два надгробни камъка са положени по ислямски обичай в посока север-юг. Както е обичайно при ислямските гробове в Индия, те са имитация. Същинските гробове се намират в една крипта под пода на сградата. Малък отвор позволява поглед в долната камера. Саркофагът, в който е положено тялото на Юз Асаф, е по еврейската традиция ориентиран в посока изток-запад! Това е ясно доказателство, че Юз Асаф не може да е ислямски свещец. При индусите и будистите се погребват само аскетите (садхи) и светците (трупове и иначе се изгарят). Следователно тук е погребан някой, който е бил почитан като свещец преди идването на исляма, когато Кашмир е бил махаяно-будистки и тантруиско-будистки. Етимологията на името Юз Асаф показва, че се може да се изведе от „бодхисатва“. Тук следователно в доислямско време е погребан почитан свещец, който според легендата дошъл от запад, гробът е ориентиран изток-запад, както е обичайно при евреите. Това не е доказателство, че наистина е погребан Иисус Назарянина, но многобройните свидетелства за тясна връзка между махаяна-будизма и протохристиянството, ясните доказателства затова, че Иисус преживял разпятието, а многото исторически сведения, че е прекарал последните си години в Индия, респ. Кашмир, правят оправдано предположението, че в Розабал е погребан Иисус Христос.

Почитателите на светиите палили наоколо свещите си. След като бил отстранен вековният слой въсък, направили сензационно откритие: освен кръста и молитвите в камъка били издялани и отпечатъци от стъпала — разпространена в Азия традиция на гробовете на светците — доказателство за автентичността на погребания (подобно на отпечатъците от пръсти).^[193] Подобно на пречупените кръстове в следите на Буда, отпечатъците на стъпалата на Юз Асаф съдържат ясни знаци. Съвсем очевидно са изобразени следите от раните. От подредбата им може дори да се види, че левият

крак е бил над десния факт, който се потвърждава от кървавите следи по Туринската плащеница. Тъй като разпъването като смъртно наказание не било известно в Индия, не само е възможно тук да е погребан Исус, даже (много вероятно!

За идентичността на Юз Асаф и Христос в Кашмир има многобройни писмени свидетелства. Един древен ръкопис описва гробницата като гроб на „Иса Рух-Аллах“ (Исус, духът на Бога = Свети Дух).^[194] Хиляди вярващи посещават годишно гроба, не само мюсюлмани, но и хиндуисти, будисти и християни. В съзнанието на наследниците на древните израелтяни е останало истинското значение на незабележимата гробница — те я наричат „гробът на Назрат Иса Сахиб“, „гробът на Господ Исус“. Според древните източници през 112 г. сл.н.е. била построена защитна сграда около гроба. От издигането ѝ за него се грижи едно и също семейство, като службата на пазител на гроба се предава непрекъснато от баща на син. През 1766 г. пазителите получили свидетелство, което потвърждава официално значението на гроба. В този документ на великия мюфтия Раман Мир се казва между другото: *„Тук е погребан Юз Асаф, който дошъл в Кашмир като проповедник по времето на управлението на цар Гопадата, който съградил храма на Соломон, Той проповядвал на народа, обявил единството си с Бога и бил законодател на народа си. Оттогава гробът се почита от царе, сановници, висши духовници и народа.“*

През 1984 г. бях в Сринагар като член на делегация от експерти и журналисти, където бяхме приети от тогавашния министър-председател на щата Кашмир д-р Фарук Абдула. Разказах на д-р Абдула за моя интерес за отваряне и изследване на саркофага. През това време получих голямо дарение от няколко хиляди марки, която преведе една читателка на първото издание на тази книга, за запазването и реставрирането на гробницата. Това дарение беше предадено на гробищната управа и тъй като ремонтните работи бяха напреднали, реших, че е изгодно да направя опит за отваряне на гроба. Министър-председателят нареди всички необходими мерки за отваряне и изследване на гроба и даже ни осигури полицейска охрана, в случай че се стигне до нападения на вярващи.

Вечерта преди планираното отваряне в града имаше престрелки, при които бяха убити седем души. Началникът на полицията ни

посъветва да се откажем от провеждането на акцията, тъй като се опасявал от ескалация на напрежението и не можел да гарантира сигурността ни.

През седемдесетте години изчезнала пазената в джамията Хазратбал брада на пророка Мохамед, което е върховна реликва за мюсюлманите. Това довело до неколкоседмични бунтове в Кашмир, тъй като населението на долината смятало за отговорно централното правителство в Делхи — през 1948 г. Кашмир бил предаден на Индия, което никога не било приемано от народа и областта е хронично огнище на кризи. Трябваше да отложим планираното мероприятие за по-късно.

По време на печата на книгата (май 1993 г.) вече не беше възможно да се отвори саркофагът. От лятото на 1989 г. в Кашмир вследствие на активността на някои от бунтовническите армии се оформи състояние на гражданска война, която спря всякакъв достъп в долината. Тъй като старият град на Сринагар, където се намира гробът, е предпочитаното скривалище на нелегалните, а индийската армия се беше окопала на всяка улица и ъгъл, трябваше да се откажа от посещение на гроба, докато в Кашмир в обозримо бъдеще не се подобри обстановката. Тъй като гробницата се намира недалеч от реката Джелум и в последните две хиляди години многократно е била заливана от нея, не може да се очаква кой знае какво от отварянето на гроба.

---

[190] Tarikh-I-Kashmir, S. 69 ↑

[191] Източник: Kans-ul-Ammal, Bd. II, S. 34. ↑

[192] Ikmal-ud-Din, S. 327; вж. Матей 13:1–23; Марк 2:1–20; Лука 8:4–15 ↑

[193] Цитат по D W. Lang: The Wisdom of Nalhar. New York 1957, S. 37 ↑

[194] Гробът през последните години многократно е ремонтиран и обновен. При това строежът вероятно е променен. Тъй като Кашмир поради постоянните размирици не може да се посещава от 1989 г, няма надеждни данни за актуалното състояние на гроба. През 1989 г. на един посетител била продадена част от мрежата, която е мое притежание. ↑

ИИСУС ИЛИ ПАВЕЛ?

Много вярващи християни ще ми подметнат, че с тезите на тази книга унищожavam елемента, който носи утеха и надежда — спасението от греховете (който предизвиква страданието) чрез жертвата на Иисус Христос за всички хора, които изповядват учението му. Но точно тази форма на учението за Спасението в традиционното християнство почива на Павел и никога не е била проповядвана от Христос. Павел учи, че делото на Иисус и жертвата му били за освобождаването на вярващите от греховете им, заблудеността им и от властта на Сатаната. Наистина Павел не споменава нито една сричка в писанията си какво е проповядвал Христос и не се позовава на нито една негова притча. Вместо това върху собственото си разбиране (или неразбиране?) на учението изгражда собствена философия.

Според Павел всички хора заради Адамовия грях са гневяли винаги Бога (вж. Писмо до ефесяни 2:3) и без изключение са изгубени (напр. Писмо до Римляни 5:18, Коринтяни 15:18), защото всички са грешни (Писмо до римляни 3:9, галалтяни 3:22, коринтяни 2:14). Срещу всички хора има проклетие от Бога (Писмо до Римляни 5:16). Така Павел от *благата Вест* на Исус прави *страшната Вест*, чийто изход може да се покаже единствено от него. Той се състои в спасението на човечеството чрез саможертвата на Исус: *„И тъй, както чрез престъплението на едного дойде осъждане на Всички човеци, тъй и през правдата на Едного дойде на всички човеци оправдание за живот.“* (Писмо до римляни 5:18)

В Писмо до колосяни пише: *„а това стана, както Христос заличи с учението съществуващото за ръкописание, което беше против нас и което Той взе от средата на кръста.“* (2:14)

Защото според Павел спасението е единствено в милостта на Бога: *„Защото по благодат сте спасени чрез вярата; и това не е от вас — Божий дар е; не е от дела, за да не би никой да се похвали.“* (Писмо до ефесяни 2:8–9)

Според Павел човекът е спасен от акта на кръщението. Всяка претенция със собствени усилия да се стремим към постигане на

спасението е унижение на заслугите на Иисус, покварен опит за самоспасение. Обратно, всеки човек, колкото и добродетелно и примерно да е живял, е изгубен според това разбиране, ако не приема кръстна жертва с благодарност като собственото си пълно спасение. Този възглед е напълно чужд на Христос.

Повечето християни са на мнение, че това учение е квинтесенцията на християнството. Тя обаче е фикция, напълно чужда на мисленето на Иисус. Нито проповедта от планината — ядрото на учението му, нито „Отче наш“ или притчите съдържат това тъй наречено учение за спасението...

Иисус със своя път и ученето си за освобождението на хората от земното битие не е провъзгласявал никаква философска теория — това е предишният му живот! Толерантността, непредубеденото обръщение към всички живи същества, даването и вземането, поемането върху себе си на страданията на другите, неограничената, безусловна любов към ближния — това е пътят към спасението.

ХРОНОЛОГИЧНА ТАБЛИЦА

БЛИЗКОИЗТОЧЕН РАЙОН

Преди новата ера

около 1750 г.	Авраам тръгва с племето си от Хара
около 1730 г.	Еврейските племена под ръководството на Иаков бродят из Египет
около 1550 г.	Край на властта на хиксосите, начало на робството
около 1250 г.	Мойсей; напускане на Египет
около 1200 г.	Завоюване на Палестина
956– 926 г.	Цар Соломон
след 926 г.	Разделяне на Северно царство Израел и Южно царство Юдея
около 870	Пророк Илия
722 г.	Асирисийският цар Саргон II завоюва Израел, десет племена на Израел изчезват завинаги
около 590 г.	Пророк Иезекиил описва вероятно храма в Кашмир
587 г.	Край на Царство Юдея, вавилонско изгнание (продължителност около 50 години)
7 г.	Раждане на Иисус
4 г.	Смърт на Ирод Велики

След новата ера

6 г.	Архелай е сменен. Дванадесетгодишният Иисус в
------	---

	храма
от 6 до 30 г.	Първо пътуване на Иисус към Индия
около 30 г.	Завръщане от Индия и влизане в Йерусалим
31 г.	Убит е Йоан Кръстител
33 г.	Христос е разпънат на кръст
около 35 г.	Павел среща Иисус в Дамаск и е покръстен
около 36 г.	Иисус при цар Андрапа
след 36 г.	Иисус в Едеса и при царя на Нисибиди

ИНДИЙСКИ РАЙОН

Преди новата ера

около 2500 г.	Индуска култура (Харапа).
около 1300 г.	Възникване на Ведите
около VI в.	„Изгубените племена Израилеви“ се заселват в северноиндийските райони
563–483 г.	Гаутама Сидхарта Сакуямуни = Буда
през V в.	Първи ръкописи на сутрите
около 250 г.	Индийският император Ашока изпраща будистки мисионери в Марсилия
през I в.	Оформяне на Махаяна будизма с развитие на учението за спасението (Бодхисатва)

След новата ера

преди 50 г.	Иисус в град Таксила (Пенджаб), появява се в двора на индопартския принц Гондофар
около 50 г.	Иисус в двора на цар Гопанданда (Гопадарта). Време на управление: около 49–109 г.
след 50 г.	Иисус като странствуващ проповедник под името Юз Аасаф в Кашмир и прилежащите райони.
след 70 г.	Иисус среща цар Шалвахин
78 г.	Надпис на храма на Соломон в Сринагар
около 78–103	Управление на великия цар Канишка

г.	
около 80 г.	4-ти будистки събор в Харан (Харван) в Кашмир
след 80 г.	Иисус е погребан в Сринагар

Източник: [Спиралата](#)

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.